

EUROPOS CENTRINIS BANKAS

EUROSISTEMA

Metų ataskaita

2015

Turinys

Ižanginis žodis	4
Euro zonos ekonomika, ECB pinigų politika ir Europos finansų sektorius 2015 m.	6
1 Euro zonos ekonomika: mažos infliacijos ir mažų palūkanų normų aplinka	6
1.1 Pasaulio makroekonominė aplinka	6
1 intarpas Finansinė įtampa besiformuojančios rinkos ekonomikos šalyse	11
1.2 Finansų raida	13
2 intarpas Kodėl palūkanų normos tokios mažos?	17
3 intarpas Ką mažos palūkanų normos reiškia bankams ir taupytojams?	20
1.3 Ekonominis aktyvumas	21
4 intarpas Asmeninio vartojimo poveikis ekonomikos atsigavimui	24
1.4 Kainų ir sąnaudų raida	26
5 intarpas Grynosios infliacijos pokyčių stebėjimas	29
1.5 Pinigų ir kredito pokyčiai	31
1.6 Fiskalinė politika ir struktūrinės reformos	34
2 Pinigų politika sudėtingais laikais	40
2.1 Nepalankios infliacijos perspektyvos pareikalavo tolesnių ryžtingų ECB veiksmų	40
6 intarpas Pinigų politikos priemonių poveikis finansų rinkoms ir realiajai ekonomikai	43
2.2 Turto pirkimo programa ir tikslinės ilgesnės trukmės refinansavimo operacijos 2015 m. vykdytos sklandžiai	47
7 intarpas Dalyvavimas refinansavimo operacijose	53
8 intarpas Likvidumo teikimas Graikijos bankų sistemai padidėjusios įtampos laikotarpiu	54

3	Europos finansų sektorius: įtampa valdoma, padaryta pažanga kuriant bankų sąjungą	56
3.1	Euro zonos finansų sistemai gresianti rizika ir šios sistemos pažeidžiamumas	57
9 intarpas	Šešėlinė bankininkystė euro zonoje	59
3.2	ECB makroprudencinė funkcija	61
3.3	BPM: ECB mikroprudencinės priežiūros funkcija	64
3.4	ECB dalyvavimas reguliavimo iniciatyvose	64
3.5	Kapitalo rinkų sąjunga	70
	Kitos užduotys ir veikla	71
1	Rinkos infrastruktūra ir mokėjimai	71
1.1	T2S įdiegimas ir rinkos infrastruktūros ateitis	72
1.2	Mokėjimų rinkos pritaikymas skaitmeninei aplinkai	73
1.3	Pagrindinių sandorių šalių rizikos valdymas	74
2	Finansinės paslaugos kitoms institucijoms	75
2.1	Skolinimosi ir skolinimo operacijų administravimas	75
2.2	Eurosistemos atsargų valdymo paslaugos	75
3	Banknotai ir monetos	76
3.1	Banknotų ir monetų apyvarta	76
3.2	Padirbti eurų banknotai	77
3.3	Antroji eurų banknotų serija	78
4	Statistika	78
4.1	Nauja ir išplėsta euro zonos statistika	79
4.2	Kiti statistikos pokyčiai	80
5	Ekonominiai tyrimai	81
5.1	ECB mokslinių tyrimų prioritetai ir tyrimų grupės	81
5.2	Eurosistemos ir ECBS mokslinių tyrimų grupės	82
5.3	Konferencijos ir leidiniai	83

6	Teisinė veikla ir pareigos	84
6.1	ECB dalyvavimas teismo procesuose ES lygiu	84
6.2	ECB nuomonės ir reikalavimų nesilaikymo atvejai	85
6.3	Su Bendru priežiūros mechanizmu susiję teisiniai pokyčiai: Administracinė peržiūros valdyba	87
6.4	Piniginio finansavimo ir privilegijos naudotis finansų įstaigomis draudimų laikymasis	88
7	Tarptautiniai ir europiniai ryšiai	89
7.1	Europiniai ryšiai	89
7.2	Tarptautiniai ryšiai	92
8	Išorės komunikacija	94
	1 priedas Institucinė struktūra	97
	2 priedas Eurosistemos ir ECBS komitetai	107
	3 priedas Organizacinė ir žmogiškųjų išteklių raida	109
	Finansinės ataskaitos	A1
	Eurosistemos konsoliduotas balansas 2015 m. gruodžio 31 d.	C1
	Statistika	S1

Ižanginis žodis

2015-ieji buvo euro zonos ekonomikos atsigavimo metai, tačiau infliacija toliau mažėjo. Todėl svarbiausias euro zonos uždavinys 2015 m. buvo didinti pasitikėjimą. Didinti gyventojų pasitikėjimą, kad jie aktyviau vartotų. Didinti įmonių pasitikėjimą, kad jos vėl samdytų darbuotojus ir investuotų. Didinti bankų pasitikėjimą, kad jie daugiau skolintų. Tai buvo esminė sąlyga, kad ekonomika atsigauntų, o infliacija pradėtų didėti ir priartėtų prie mūsų siekiamo – šiek tiek mažesnio kaip 2 % – infliacijos lygio.

Ir tikrai, per metus pasitikėjimas padidėjo. Didėjant vartotojų pasitikėjimui, išorės paklausa vietą prie ekonomikos augimo vairo užleido vidaus paklausai. Euro zonoje pradėjo augti kreditavimas. Toliau pamažu didėjo užimtumas. O 2015 m. pradžioje euro zoną apėmusi defliacijos baimė buvo visiškai išsklaidyta.

Kaip išdėstyta šioje metų ataskaitoje, ECB prisidėjo gerinant padėtį dviem pagrindiniais būdais.

Pirma – ir svarbiausia – savo pinigų politikos sprendimais. Visus metus ryžtingai kovojome su grėsmėmis kainų stabilumui ir siekėme, kad lūkesčiai dėl infliacijos pasiteisintų. Pirmųjų priemonių ėmėmės dar sausio mėn. – priėmėme sprendimą išplėsti turto pirkimo programą (TPP). Per metus keletą kartų šią programą koregavome, pavyzdžiui, praplėtėme emitentų, kurių vertybiniai popieriai pagal ją gali būti perkami, sąrašą, o gruodžio mėn. priėmėme sprendimą dar labiau sumažinti – iki neigiamo dydžio – palūkanų normą už naudojimąsi indėlių galimybe ir peržiūrėti mūsų vykdomą turto pirkimą.

Šios priemonės pasiteisino. Labai pagerėjo finansavimo sąlygos – nuo 2014 m. vidurio euro zonoje bankų paskolų palūkanų normos sumažėjo apie 80 bazinių punktų. Įprastomis aplinkybėmis tokį efektą būtų galima pasiekti vienkartiniumi normos sumažinimu 100 bazinių punktų. Be to, mūsų vykdytos priemonės teigiamą poveikį padarė ekonomikos augimui ir infliacijai. Eurosistemos ekspertų vertinimais, jei nebūtume vykdę TPP, įskaitant tas priemones, kurių ėmėmės gruodžio mėn., 2015 m. infliacija būtų buvusi neigiama, 2016 m. būtų daugiau negu puse procentinio punkto mažesnė ir maždaug puse procentinio punkto mažesnė 2017 m. Vykdamas TPP, 2015–2018 m. euro zonos BVP padidės apie 1,5 procentinio punkto.

Dėl naujų nepalankių pasaulio ekonomikos pokyčių, lėmusių mažesnės infliacijos perspektyvą, metų pabaigoje pakoregavome savo pinigų politiką. 2016 m. pradžioje nepalankiems veiksniams suintensyvėjus ir toliau stiprinome skatinamąją pinigų politikos poziciją. 2016 m. kovo mėn. Valdančioji taryba nusprendė išplėsti ir TPP mastą, ir jos sudėtį (pirmą kartą įtraukiant įmonių obligacijas), dar labiau sumažinti palūkanų normą už naudojimąsi indėlių galimybe, pradėti vykdyti naujas tikslines ilgesnės trukmės refinansavimo operacijas, skatinant bankus skolinti, ir sustiprinti ateities gaires. Šie sprendimai dar kartą patvirtina, kad, net ir susidūrus su pasauliniais dezinflacijos veiksniais, ECB nepasiduoda itin mažai infliacijai.

Antra, ECB pasitikėjimą 2015 m. didino ir šalindamas euro zonos vientisumui kilusias grėsmes. Šių grėsmių daugiausia kilo dėl pirmojo pusmečio įvykių Graikijoje. Vyrvus neužtikrintumui, kaip naujoji vyriausybė laikysis įsipareigojimo vykdyti makroekonominio koregavimo programą, bankai ir vyriausybė neteko finansavimosi rinkoje galimybių, o indėlininkai suskubo atsiimti pinigus iš bankų. Graikijos bankų sistemai Euro sistema suteikė kritiniu atveju teikiamą likvidumo pagalbą – šios šalies bankams tai buvo tarsi gelbėjimosi ratas.

ECB veikė visiškai nepriklausomai, vadovaudamasis savo taisyklėmis. Tai – užtikrinimas, kad Graikijos vyriausybei neteikėme jokio piniginių finansavimo, o tik skolinome pakankamai įkaito turintiems mokiems bankams, ir kad sprendimus, turėsiančius svarbių padarinių euro zonai, priėmė teisėtos politinės valdžios institucijos. Elgėmės visiškai pagal savo įgaliojimus: vykdėme visus Sutartyje nustatytus su bendrąja valiuta susijusius įsipareigojimus, bet laikėmės mūsų Statutu apibrėžtų ribų.

Graikijai ir kitoms euro zonos šalims susitarus dėl trečiosios programos, blogiausias scenarijus nepasitvirtino, tačiau dėl susidariusios padėties padidėjo euro zonos pažeidžiamumas ir dar aiškiau tapo tai, kad reikia baigti kurti pinigų sąjungą. Tuo tikslu 2015 m. birželio mėn. kaip vienas iš vadinamųjų penkių pirmininkų dalyvavau rengiant pranešimą, kuriame pateikiami konkretūs pasiūlymai, kaip toliau reformuoti euro zonos institucinę struktūrą. Jei norime, kad sąjunga taptų patvaresnė, neužkraunant pernelyg didelės naštos centriniam bankui, būtina, kad pranešime išdėstyti pasiūlymai virstų veiksmais.

2015 m., padidinęs skaidrumą ir pagerinęs vidaus valdymą, ECB sustiprino pasitikėjimą savo sprendimų priėmimo procesais. Sausio mėn. pradėjome skelbti mūsų posėdžių pinigų politikos klausimais ataskaitas – dabar visuomenė yra geriau informuota apie šiuose posėdžiuose vykstančius svarstymus. Taip pat pradėjome skelbti sprendimus dėl likvidumo pagalbos teikimo kritiniu atveju bei teikiamos pagalbos dydžio, TARGET2 likučių duomenis ir Vykdomosios valdybos narių susitikimų kalendorius. Tokiu metu, kai priimami netradiciniai pinigų politikos sprendimai, pažanga didinant skaidrumą yra labai svarbi užtikrinant visišką mūsų atskaitomybę visuomenei.

Pagerintas ir ECB vidaus valdymas įgyvendinant projektą, skirtą ECB darbo organizavimui optimizuoti. To prireikė, nes neseniai pradėjome vykdyti naujus uždavinius ir dėl to susiduriame su naujais sunkumais. 2015 m. pradėjome įgyvendinti keletą iš projekte pateiktų rekomendacijų, pavyzdžiui, paskirtas bendrųjų reikalų valdytojas, padėsiantis spręsti vidaus darbo organizavimo klausimus.

2016-ieji ECB bus ne ką lengvesni. Esama daug neužtikrintumo dėl pasaulio ekonomikos raidos. Reiškiasi dezinfliacijos veiksniai. Be to, dažnai kyla klausimas, kuria kryptimi pasuks Europa ir kaip jai pavyks atlaikyti naujus sukrėtimus. Esant tokioms sąlygoms, mūsų tvirtas įsipareigojimas vykdyti savo įgaliojimus ir toliau teiks pagrindą Europos žmonių pasitikėjimui.

Frankfurtas prie Maino, 2016 m. balandžio mėn.

Mario Draghi
Pirmininkas

Euro zonos ekonomika, ECB pinigų politika ir Europos finansų sektorius 2015 m.

1 Euro zonos ekonomika: mažos infliacijos ir mažų palūkanų normų aplinka

1.1 Pasaulio makroekonominė aplinka

Euro zonos ekonomikai 2015 m. didžiausią įtaką darė trys pagrindinės tarptautinės aplinkos savybės: didėjantys išsivysčiusios ekonomikos šalių ir besiformuojančios rinkos ekonomikos šalių ekonomikos aktyvumo netolygumai; istoriškai vertinant, silpna pasaulinės prekybos raida ir mažas pasaulinis infliacinis spaudimas dėl toliau mažėjančių energijos kainų ir vis dar gausių nepanaudotų pajėgumų.

Pasaulio ekonomikos augimas tebebuvo nuosaikus

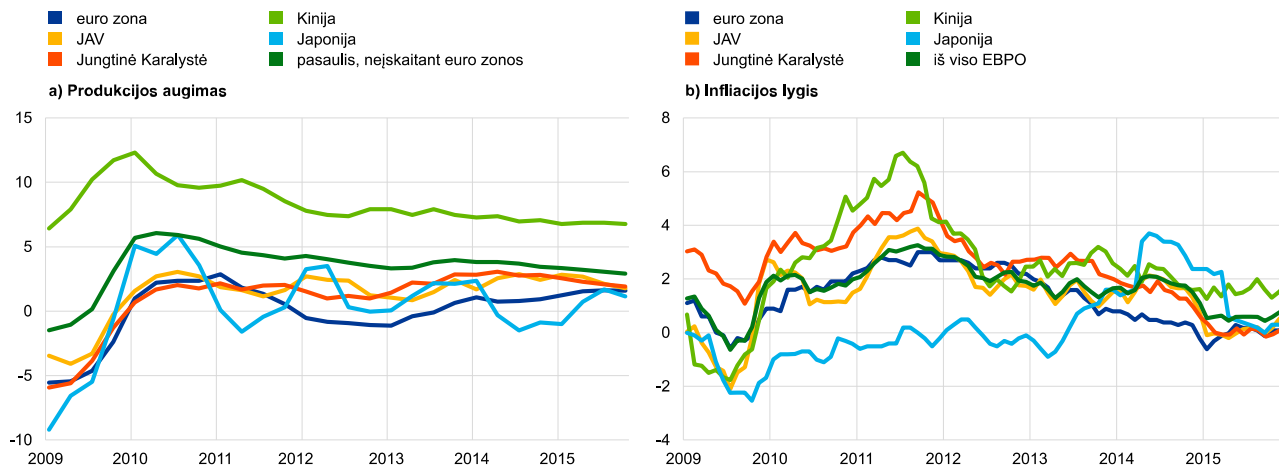
Pasaulio ekonomika 2015 m. toliau po truputį atsigavo, nors, palyginti su praėjusiais metais, augimas šiek tiek sulėtėjo. Nedaug paspartėjusį išsivysčiusios ekonomikos šalių ekonominės veiklos augimą gerokai atsvėrė sulėtėjęs besiformuojančios rinkos ekonomikos šalių augimas, o įvairių šalių ir regionų augimas gerokai skyrėsi. Po didelio nuosmukio kai kuriose besiformuojančios rinkos ekonomikos šalyse pirmąjį pusmetį, vertinant istoriškai pasaulio BVP augimas vis dar buvo nuosaikus (žr. 1 pav.).

Išsivysčiusios ekonomikos šalių ekonomikos aktyvumas per metus buvo stabilus dėl vis dar palankių finansavimo sąlygų, gerėjančios darbo rinkų padėties, mažų naftos kainų ir blėstančio privačiojo sektoriaus įsiskolinimo mažinimo bei fiskalinės konsolidacijos poveikio. Besiformuojančios rinkos ekonomikos šalių, atvirkščiai, ekonomikos augimo tempas gerokai sumažėjo dėl padidėjusio neapibrėžtumo, struktūrinių kliūčių (pvz., susijusių su infrastruktūros trūkumais, prasta verslo aplinka ir konkurencijos darbo bei produktų rinkose stoka) ir griežtesnių išorės finansavimo sąlygų. Dėl mažesnių žaliavų kainų labai sulėtėjo žaliavas eksportuojančių šalių ekonomikų augimas, o augimas žaliavas importuojančiose šalyse buvo stabilesnis. Tačiau mažėjančios žaliavų kainos darė bendrą teigiamą poveikį pasaulinei paklausai, kadangi naftą importuojančios šalys turi didesnę polinkį išlaikyti nei naftą eksportuojančios šalys, bet kai kuriais atvejais teigiamas poveikis vartojimui buvo silpnesnis, nei tikėtasi.

1 pav.

Kai kurių ekonomikų pagrindinių rodiklių raida

(metiniai pokyčiai, procentais; ketvirtiniai duomenys; mėnesiniai duomenys)

Šaltiniai: Eurostatas ir nacionaliniai duomenys.

Pastabos: BVP duomenys dėl sezoninio pakoreguoti. Euro zonos ir Jungtinės Karalystės SVKI; JAV, Kinijos ir Japonijos VKI.

Pasaulinės finansavimo sąlygos apskritai tebebuvo palankios.

JAV federalinio rezervo sistema atidėjo savo pinigų politikos normalizavimo pradžią iki 2015 m. pabaigos, o Japonijos bankas ir ECB toliau įgyvendino skatinamąją pinigų politiką. Savo pinigų politikos *Bank of England* nekeitė. Finansų rinkos kintamumas ir rizikos vengimas didžiąją metų dalį tebebuvo gana mažas. Tačiau trečiąjį ketvirtį dėl staigios akcijų kainų korekcijos Kinijos akcijų rinkose gerokai padidėjo kintamumas. Nors poveikis realiajai ekonomikai buvo ribotas, dėl perspektyvos, kad pagrindinių išsivysčiusios ekonomikos šalių pinigų politikos pozicijų skirtumai didės, ir rinkos susirūpinimo dėl besiformuojančios rinkos ekonomikos šalių ekonomikos augimo stabilumo reikšmingai krito kai kurių besiformuojančios rinkos ekonomikos šalių valiutų kursai ir buvo fiksuojamas kapitalo nutekėjimas, ypač tose šalyse, kurioms buvo būdingi reikšmingi vidaus ir išorės disbalansai (taip pat žr. 1 intarpą).

Istoriniu požiūriu silpna pasaulinės prekybos raida

Po trejų silpno prekybos augimo metų pasaulinio prekių ir paslaugų importo augimo tempas pirmąjį pusmetį sumažėjo dar labiau, o artėjant metų pabaigai po truputį atsigavo nuo labai žemo lygio. Apskritai pasaulinio importo apimtis 2015 m., palyginti su atitinkamu ankstesnių metų laikotarpiu, padidėjo vos 1,7 %, 2014 m. – 3,5 %. Kaip ir BVP augimo raidos atveju, silpną pasaulinę prekybą labiausiai lėmė besiformuojančios rinkos ekonomikos šalys, nors ir kai kuriose išsivysčiusios ekonomikos šalyse prekyba laikinai taip pat buvo labai silpna.

Pasaulinio importo augimas buvo mažesnis už jo ilgalaikį vidurkį nuo 2011 m. antrojo pusmečio. Nors šią silpną prekybą iš dalies lėmė lėtai atsigaunanti pasaulio ekonomika, o tai iš dalies yra ciklinis reiškinys, pasaulinės prekybos elastingumas,

t. y. pasaulinio importo augimo reakcija į BVP augimą, per paskutinius ketverius metus taip pat buvo ypač silpnas. Nors prekybos augimo tempas buvo beveik du kartus didesnis nei pasaulinio BVP augimo tempas per 25 metus iki 2007 m., pastaraisiais metais jos augimo tempas tapo mažesnis už BVP augimo tempą.

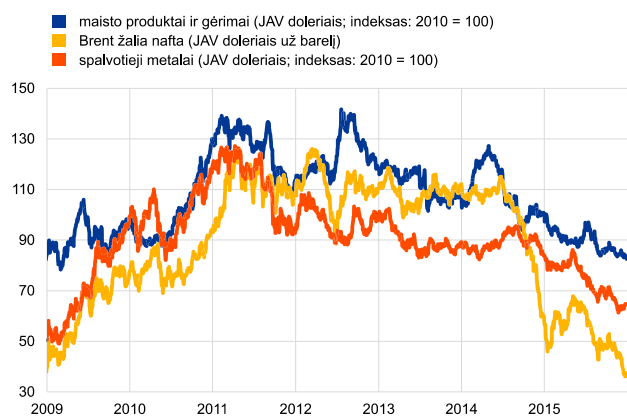
Galimos ilgą laiką silpnos pasaulinės prekybos priežastys yra įvairios. Viena vertus, cikliniai veiksniai apima ne tik apskritai lėtai atsigaunantį pasaulio ekonomikos aktyvumą, bet taip pat ir pasikeitusią pasaulinio BVP paklausos struktūrą, kadangi importui imlių paklausos sudedamųjų dalių (kaip antai investicijos) raida buvo ypač menka. Kita vertus, svarbų vaidmenį taip pat gali atlikti struktūriniai veiksniai, pavyzdžiui, veiklos perkėlimas į sektorius (kaip antai paslaugų) ir regionus (besiformuojančios rinkos ekonomikos šalis, ypač Kiniją), kuriuose prekybos elastingumas mažesnis, ir dalyvavimo pasaulinėse vertės grandinėse pokyčiai.

Mažos energijos kainos darė poveikį pasaulinei infliacijai

2014 m. antrąjį pusmetį smarkiai sumažėjusios žaliavų, ypač energijos, kainos reikšmingai prisidėjo prie 2015 m. sumažėjusios pasaulinės bendrosios infliacijos (žr. 2 pav.). 2015 m. EBPO šalių zonos metinė infliacija sumažėjo nuo 1,7 % (2014 m.) iki 0,6 %, o EBPO šalyse grynoji metinė infliacija (neįskaitant maisto ir energijos) sumažėjo tik truputį – nuo 1,8 % (2014 m.) iki 1,7 % (žr. 1 pav.).

2 pav. Žaliavų kainos

(dienos duomenys)

Šaltiniai: Bloomberg ir Hamburgo tarptautinės ekonomikos institutas.

Naftos kainoms 2015 m. buvo būdingas nemažas kintamumas, tačiau apskritai jos tebebuvo mažos. Jos nuolat mažėjo nuo maždaug 112 JAV dolerių už barelį (2014 m. birželio mėn.) iki 46 JAV dolerių (2015 m. sausio viduryje). Laikini kilusios iki 2015 m. gegužės mėn., antrąjį pusmetį naftos kainos mažėjo dėl perteklinės pasiūlos pasaulinėje naftos rinkoje. OPEC šalys narės toliau vykdė gavybą beveik rekordiniu tempu, nors ne OPEC šalių gavybos augimas antrąjį pusmetį buvo šiek tiek sumažintas. Dėl mažesnių kainų ir sumažintų investicijų sulėtėjo vis dar stabili JAV skalūnų naftos gavyba, todėl truputį sumažėjo pasiūlos perteklius. Žalios naftos paklausa 2015 m. padidėjo dėl mažesnių kainų, bet tebebuvo per maža, kad neatsiliktų nuo pasiūlos.

Ne naftos žaliavų kainos toliau mažėjo tiek dėl pasiūlos, tiek dėl paklausos veiksnių. Mažesnė pasaulinė

paklausa – ypač Kinijos, kuri yra pagrindinis kai kurių metalo žaliavų paklausos šaltinis, – taip pat mažino ne naftos žaliavų kainas. Mažesnės maisto produktų kainos daugiausia buvo susijusios su padidėjusia pasiūla. Apskritai 2015 m. maisto kainos JAV doleriais sumažėjo 18 %, o metalo kainų indeksas – 17 %.

Be to, dėl po truputį mažėjančių gamybos apimties atotrūkių išsivysčiusios ekonomikos šalyse ir didėjančių atotrūkių kai kuriose besiformuojančios rinkos ekonomikos šalyse pasauliniu lygmeniu buvo gausūs nepanaudoti pajėgumai, kurie

dar labiau mažino pasaulinę infliaciją. Atskirų šalių lygmeniu infliacijai didelę įtaką darė valiutų kursų svyravimai. Nors metų pradžioje padidėjęs JAV dolerio ir Jungtinės Karalystės svoro sterlingų kursas šiose šalyse darė papildomą, infliaciją mažinantį spaudimą, kai kurių besiformuojančios rinkos ekonomikos šalių, kaip antai Rusijos, Brazilijos ir Turkijos, reikšmingai sumažėję valiutų kursai darė kainas didinantį spaudimą.

Skirtinga pagrindinių ekonomikų augimo raida

JAV ekonomikos aktyvumas tebebuvo stabilus, realiojo BVP augimas 2015 m. vidutiniškai sudarė 2,4 %, t. y. nepakito nuo praėjusių metų. BVP augimas metų pradžioje šiek tiek sumažėjo dėl laikinų veiksnių, kaip antai blogos oro sąlygos ir uostų eismo sutrikimai, bet antrąjį ir trečiąjį ketvirčiais jis buvo gana didelis. BVP augimą daugiausia skatino galutinė vidaus paklausa, o grynasis eksportas darė neigiamą poveikį. Ketvirtąjį ketvirtį ekonomikos aktyvumo augimas vėl sulėtėjo. Asmeninio vartojimo išlaidos tebebuvo didelės dėl vis dar palankių finansavimo sąlygų, mažesnių naftos kainų, pagerėjusių namų ūkių balansų ir padidėjusio vartotojų pasitikėjimo. Darbo rinkos augimas taip pat tebebuvo stabilus, o nedarbo lygis toliau mažėjo ir metų pabaigoje sudarė 5,0 %. Nuo 2014 m. antrojo pusmečio sparčiai mažėjant energijos kainoms ir didėjant JAV dolerio kursui, infliacija visus 2015 m. buvo ypač maža. Metinė infliacija pagal VKI vidutiniškai sumažėjo nuo 1,6 % (2014 m.) iki 0,1 %, o grynoji infliacija pagal VKI (neįskaitant maisto ir energijos) beveik nepakito ir sudarė 1,8 %.

Beveik visus 2015 m. pinigų politika tebebuvo labai skatinanti. Federalinio atvirosios rinkos komiteto (FARK) palūkanų normų prognozės ir federalinių fondų ateities sandoriai laikui bėgant mažėjo, kadangi lūkesčiai, kad pinigų politikos palūkanų normos bus didinamos, persikėlė toliau į ateitį. 2015 m. gruodžio mėn. FARK nusprendė padidinti federalinių fondų tikslinės palūkanų normos intervalą iki 0,25–0,50 % – palūkanų norma buvo padidinta pirmą kartą per daugiau kaip devynerius metus. 2015 fiskaliniiais metais fiskalinė politika buvo beveik neutrali, o fiskalinis deficitas truputį sumažėjo – iki 2,5 % BVP, ir buvo mažiausias nuo 2007 m.

Japonijoje realiojo BVP augimas per metus buvo gana nepastovus. Ekonomikos aktyvumas sparčiai didėjo metų pradžioje, antrąjį ketvirtį laikinai susilpnėjo, o antrąjį pusmetį augimas vėl buvo teigiamas, nors ir prislopintas. Atsigavimą lėmė padidėjęs asmeninis vartojimas ir eksportas. Vidutiniškai realusis BVP 2015 m. padidėjo 0,7 %, palyginti su 2014 m., jis augo šiek tiek sparčiau, nors Japonijoje vyravo gilus nuosmukis dėl padidintų PVM tarifų. Blėstant šio padidinto mokesčio bazės efektams, infliacija sumažėjo nuo vidutiniškai 2,7 % (2014 m.) iki 0,8 %. Taigi, nepaisant Japonijos banko toliau vykdomos kiekybinio ir kokybinio pinigų politikos švelninimo programos, infliacija vis dar yra gerokai mažesnė už banko nustatytą 2 % tikslinę infliaciją, nors grynoji infliacija artėjant metų pabaigai didėjo šiek tiek sparčiau.

Jungtinėje Karalystėje ekonomikos aktyvumo augimas 2015 m. nuosaikiai mažėjo. Pagal išankstinius įverčius metinis BVP augimas sulėtėjo nuo beveik 3 % (2014 m.)

iki 2,2 % (2015 m.). Praėjusiais metais labai spartus investicijų į būstą augimo tempas sulėtėjo. Maža infliacija prisidėjo prie padidėjusių namų ūkių realiųjų disponuojamųjų pajamų ir taip skatino asmeninį vartojimą ir BVP augimą. Palyginti su praėjusiais metais, darbo rinkos padėtis ir toliau gerėjo – nedarbo lygis iki 2015 m. pabaigos sumažėjo maždaug iki 5 %. 2015 m. toliau buvo vykdoma fiskalinė konsolidacija, o valdžios sektoriaus deficitas sumažėjo maždaug iki 4,5 %. Palyginti su praėjusiais metais, sumažėjo infliacija, ji per metus svyravo apie 0 % dėl mažų energijos ir maisto produktų kainų bei padidėjusio svaro sterlingų kurso. 2015 m. Anglijos banko Pinigų politikos komitetas toliau vykdė skatinamąją pinigų politiką ir nekeitė pinigų politikos palūkanų normos (ji ir toliau buvo 0,5 %) ir turto pirkimo programos apimties (ji sudarė 375 mlrd. svarų sterlingų).

Kinijos ekonomikos augimas toliau po truputį lėtėjo dėl lėtesnio investicijų augimo ir mažesnio eksporto. Metinis BVP augimas sumažėjo nuo 7,3 % (2014 m.) iki 6,8 % (2015 m.). Vasarą Kinijos akcijų rinkose vyko sparti ankstesniais mėnesiais labai pakilusių kainų korekcija, o tai kėlė susirūpinimą dėl Kinijos ir kitų besiformuojančios rinkos ekonomikos šalių finansinio stabilumo bei ekonomikos augimo perspektyvų. Tačiau akcijų rinkos korekcijos poveikis makroekonomikos ir finansiniam stabilumui buvo gana ribotas. Mažėjant infliacijai pagal VKI – nuo 2,0 % (2014 m.) iki 1,5 % (2015 m.) – Kinijos Liaudies Respublikos bankas, siekdamas prisidėti prie augimo stabilizavimo, toliau švelnino pinigų politiką (nuo 2014 m. lapkričio mėn.) ir 2015 m. kelis kartus papildomai mažino pagrindines ir privalomųjų atsargų normas. Be to, pradėtos tolesnės reformos, kuriomis stiprintas rinkos dalyvių vaidmuo nustatant valiutos kursą, todėl sumažėjo juanio, taigi ir kitų besiformuojančios rinkos ekonomikos šalių valiutų kursai JAV dolerio atžvilgiu, o po kelių savaičių po sprendimo priėmimo atsinaujino akcijų rinkos kintamumas. Kalbant apie fiskalinę politiką, pasakytina, kad buvo padidintos išlaidos viešajai infrastruktūrai siekiant paskatinti bendrąsias investicijas.

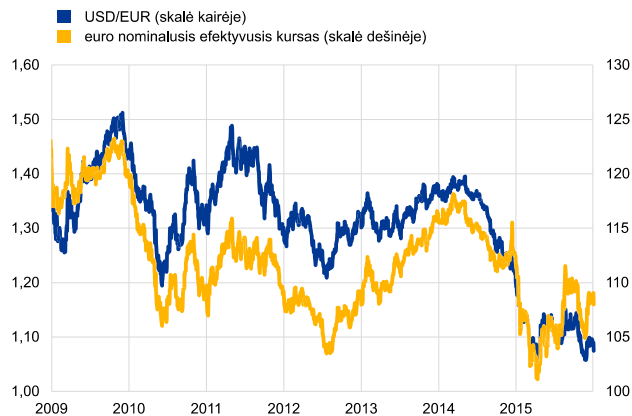
Euro kursas toliau krito

2015 m. euro nominalusis efektyvusis kursas mažėjo. Euro kurso raida ir toliau daugiausia buvo susijusi su skirtingais pagrindinių ekonomikų ciklais ir pinigų politikos pozicijomis. Šiai raidai buvo būdingi keturi skirtingi etapai. 2015 m. pirmąjį ketvirtį, prieš ECB paskelbiant apie išplėstinę turto pirkimo programą, euro kursas gerokai sumažėjo. Antrąjį ketvirtį euro kursas stabilizavosi, nepaisant kai kurių kintamumo protrūkių, susijusių su derybų tarp Graikijos ir jos tarptautinių kreditorių raida ir pasikeitusiais rinkos lūkesčiais dėl galimo Federalinio rezervų sistemos pinigų politikos palūkanų normų didinimo JAV laiko. Vasarą euro kursas gerokai padidėjo dėl pasaulyje padidėjusio rizikos vengimo ir netikrumo dėl Kinijos ir apskritai besiformuojančios rinkos ekonomikos šalių raidos. Ketvirtąjį ketvirtį euro kursas vėl sumažėjo atsinaujinus lūkesčiams, kad didės skirtumai tarp pinigų politikos pozicijų abiejose Atlanto pusėse.

3 pav.

Euro kursas

(dienos duomenys)

Šaltinis: ECB.

Pastaba: nominalusis efektyvusis kursas 38 pagrindinių prekybos partnerių valiutų atžvilgiu.

Euro nominalusis efektyvusis kursas (38 pagrindinių prekybos partnerių valiutų atžvilgiu) per metus sumažėjo daugiau nei 3 % (žr. 3 pav.). Dvišalis euro kursas JAV dolerio atžvilgiu labai sumažėjo (–11,0 %). Todėl euro kursas toliau mažėjo su JAV doleriu susietų valiutų, tokių kaip Kinijos juanis, atžvilgiu (–6,5 %). Euro kursas taip pat sumažėjo svaro sterlingų (–5,9 %) ir Japonijos jenos (–10,3 %) atžvilgiu. Euro kursas, atvirkščiai, gerokai padidėjo Brazilijos realo (+29,2 %) ir Pietų Afrikos Respublikos rando (+18,9 %) atžvilgiu.

Kalbant apie tas Europos valiutas, kurios yra artimai susietos su euru, pasakytina, kad Danijos krona šiuo metu yra vienintelė valiuta, dalyvaujanti Europos antrajame valiutų kurso mechanizme (VKM II), po to, kai Lietuva 2015 m. sausio 1 d. prisijungė prie euro zonos. Danijos kronos kursas buvo artimas jos centriniam kursui VKM II, o Danijos nacionalinis bankas

2015 m. sausio ir vasario mėn. keturis kartus mažino savo pinigų politikos palūkanų normas. 2015 m. sausio 15 d. Šveicarijos nacionaliniam bankui paskelbus, kad jis daugiau netaikys savo tikslinio minimalaus 1,20 Šveicarijos franko už eurą kurso, euro kursas Šveicarijos franko atžvilgiu labai nukrito, o vėliau buvo šiek tiek didesnis už paritetą. Bulgarijos levas tebebuvo susietas su euru, o euro kursas šiek tiek sumažėjo kai kurių ES valstybių narių valiutų, kurioms taikomas kintamojo valiutos kurso režimas, atžvilgiu, pavyzdžiui, Čekijos kronos (–2,6 %), Lenkijos zlotas (–0,2 %), Švedijos kronos (–2,2 %) ir Kroatijos kunos (–0,3 %).

1 intarpas

Finansinė įtampa besiformuojančios rinkos ekonomikos šalyse

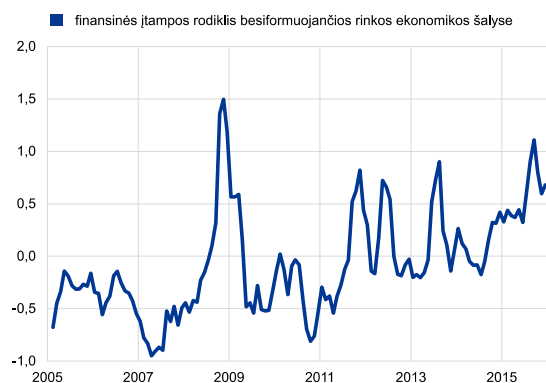
Susirūpinimas dėl ekonomikos augimo perspektyvų Kinijoje ir apskritai besiformuojančios rinkos ekonomikos šalyse bei didėjantys lūkesčiai dėl JAV pinigų politikos normalizavimo nulėmė padidėjusio kintamumo laikotarpį besiformuojančios rinkos ekonomikos šalių finansų rinkose 2015 m. Kai kuriose šalyse vyko reikšmingas kapitalo nutekėjimas iš vietinių obligacijų ir akcijų rinkų, didėjo įmonių ir vyriausybės obligacijų pajamingumo skirtumai, vyravo reikšmingas šių šalių nacionalinių valiutų kursų mažinantis spaudimas. Bandydami pasipriešinti šiems reiškiniams, įvairūs centriniai bankai vykdė didelės apimties intervencijas į užsienio valiutų rinkas, parduodami užsienio valiutos atsargas. Įtampa pasiekė aukščiausią tašką 2015 m. rugpjūčio mėn., kai dėl spartaus Kinijos akcijų rinkų koregavimo gerokai padidėjo pasaulinis rizikos vengimas, o tai turėjo reikšmingos įtakos pasaulinėms, tarp jų ir euro zonos, finansų rinkoms.

Finansinė įtampa pagrindinėse besiformuojančios rinkos ekonomikos šalyse aukščiausią tašką pasiekė 2015 m. trečiajį ketvirtį, kai jos lygis buvo labai aukštas net ir vertinant ilgesnės trukmės perspektyvos atžvilgiu. A pav. parodytas bendras finansinės įtampos besiformuojančios rinkos ekonomikos šalyse rodiklis, kuris apima informaciją apie portfelio įplaukas, valiutos kurso raidą, šalies obligacijų pajamingumo skirtumų raidą ir užsienio atsargų pokyčius. Šis rodiklis buvo didžiausias 2015 m. rugsėjo mėn. ir pasiekė antrą pagal dydį lygį per paskutinius dešimt metų, viršijo padidėjusį lygį, buvusį 2013 m. viduryje rinkose tvyrant neramumams. Įtampa buvo didesnė

tik iš karto po to, kai 2008 m. pabaigoje prasidėjo pasaulinė finansų krizė. Kalbant apie atskiras bendro rodiklio sudedamąsias dalis, pasakytina, kad didelę įtampą 2015 m. daugiausia skatino valiutos kurso raida ir šiek tiek mažiau – mažėjančios oficialiosios užsienio atsargos. Po Kinijos akcijų rinkos griūties 2015 m. rugpjūčio pabaigoje besiformuojančios rinkos ekonomikos šalyse taip pat užfiksuotas didelis kapitalo nutekėjimas iš nuosavybės vertybinių popierių, tai prisidėjo prie aukščiausią tašką 2015 m. rugsėjo mėn. pasiekusios finansinės įtampos.

A pav. Finansinė įtampa pagrindinėse besiformuojančios rinkos ekonomikos šalyse

(mėnesiniai duomenys)

Šaltiniai: Haver, *Institute of International Finance* ir ECB skaičiavimai. Pastabos: finansinės įtampos besiformuojančios rinkos ekonomikos šalyse rodiklis apima informaciją iš įvairių finansų rinkos laiko eilučių: 1) portfelio įplaukos į obligacijų ir akcijų rinkas (*Institute of International Finance*); 2) dvišalio nominaliojo valiutos kurso JAV dolerio atžvilgiu raida (JAV federalinio rezervų valdyba); 3) vidaus obligacijų rinkos pajamingumo ir JAV obligacijų pajamingumo skirtumų pokyčiai (Besiformuojančios rinkos ekonomikos šalių JP Morgan akcijų indeksas); 4) užsienio atsargų pokyčiai (TVF tarptautinė finansų statistika) Pateiktas rodiklis atitinka pirmosios pagrindinės sudedamosios dalies 3 mėn. slenkamąjį vidurkį, kuris paaiškina apie 50 % bendrojo pradinio duomenų rinkinio kitimo. Teigiamos (neigiamos) rodiklio vertės rodo įtampos lygį, didesnį (mažesnį) už ilgalaikį vidurkį. Šalių imtį sudaro Brazilija, Kinija, Indija, Indonezija, Meksika, Pietų Afrika, Pietų Korėja, Tailandas ir Turkija. Duomenys yra mėnesiniai ir apima laikotarpį nuo 2005 m. sausio mėn. Paskutiniai duomenys – 2015 m. gruodžio mėn.

palaikančių intensyvius prekybos ryšius su Kinija, pavyzdžiui, Čilės, Indonezijos, Malaizijos ir Tailando, valiutos taip pat reagavo stipriai.

Įtampą finansų rinkoje palaikė ir esami pažeidžiamumai bei susirūpinimas dėl mažesnių augimo perspektyvų. Pastaraisiais metais daugelyje besiformuojančios rinkos ekonomikos šalių augimas mažėjo tiek dėl ciklinių veiksnių, tiek dėl struktūrinių kliūčių, o augimo perspektyvos artimiausiais metais yra mažesnės. Be to, kai kurios šalys, kurias finansų rinkos jau 2013 m. neramumų metu laikė pažeidžiamomis, tokios tebėra iki šiol. Brazilijoje, Indonezijoje ir Pietų Afrikoje tebevyravo dvigubas (išdo ir einamosios sąskaitos) deficitas, koks jis buvo 2013 m. pradžioje, be to, Brazilijoje ir Pietų Afrikoje buvo didelė infliacija ir lėtėjo augimas Turkijai ir toliau buvo būdingi reikšmingi išoriniai disbalansai, vyravo didelė infliacija ir didelis kredito augimo tempas. Kritusios žaliavų kainos neigiamai paveikė grynuosius žaliavų eksportuotojus, tarp jų – Rusiją ir Braziliją. Rusijos ekonomikos augimą dar labiau lėtino ekonominės sankcijos ir mažos naftos kainos, todėl ekonomikoje vyravo gilus nuosmukis. Indija, atvirkščiai, valdžios institucijoms pradėjus taikyti įvairias stabilizavimo ir augimo skatinimo priemones, nuo 2013 m. sugebėjo pašalinti kai kuriuos savo pažeidžiamumus, sumažindama ir infliaciją, ir einamosios sąskaitos deficitą.

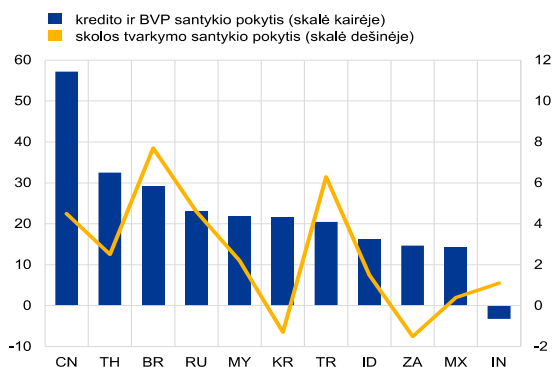
Nors didėjantys lūkesčiai dėl JAV pinigų politikos normalizavimo prisidėjo prie padidėjusio finansų rinkų kintamumo 2015 m., jie tikriausiai nebuvo pagrindinė to priežastis. Dėl lūkesčių, kad JAV palūkanų norma bus didinama, 2015 m. bendrai kilo JAV dolerio kursas ir padidėjo užsienio valiutų rinkų kintamumas. 2015 m. gruodžio mėn. palūkanų normos padidinimo rinkos laukė ir iš esmės jį įtraukė į kainas nuo metų pradžios. Be to, skirtingai nuo 2013 m. buvusių neramumų, 2015 m. 10 m. JAV išdo obligacijų pajamingumas didėjo, bet nedaug, o terminų premijos tebebuvo labai nedidelės.

Didelį finansų kintamumą besiformuojančios rinkos ekonomikos šalyse 2015 m. daugiausia lėmė susirūpinimas dėl lėtėjančio Kinijos ekonomikos augimo ir žaliavų kainų smukimo padarinių. Pavyzdžiui, po korekcijos Kinijos akcijų rinkoje 2015 m. rugpjūčio mėn. kai kurių besiformuojančios rinkos ekonomikos šalių, kurioms būdingas grynas teigiamas žaliavų eksportas, valiutų kursai smarkiai krito. Šalių,

B pav.

Kredito ir BVP santykio ir skolos tvarkymo santykio pokyčiai

(2010 m. I ketv.–2015 m. II ketv. procentiniais punktais, palyginti su BVP; procentiniais punktais)

Šaltiniai: Tarptautinių atsiskaitymų bankas ir ECB skaičiavimai.
Pastabos: kreditas reiškia visus kreditus ne finansų sektoriui, kuriuos suteikė šalies bankai, visi kiti ekonomikos sektoriai ir nerezidentai; finansinės priemonės apima „pagrindinę skolą“, apibrėžiamą kaip paskolos, vertybiniai popieriai bei pinigai ir indėliai. Skolos tvarkymo santykis rodo pajamų dalį, naudojamą skolai tvarkyti ne finansų privačiajame sektoriuje. Šalių santrumpų sąrašas pateiktas šios ataskaitos pabaigoje.

Sparčiai didėjant kreditui daugelis besiformuojančios rinkos ekonomikos šalių tapo pažeidžiamos dėl griežtinamų pasaulinių finansavimo sąlygų. Švelnios pasaulinės finansavimo sąlygos prisidėjo prie sparčios kredito plėtros daugelyje šių šalių pastaraisiais metais (žr. B pav.). Kinijoje, kurioje sparčiai didėjantis kreditas palaikė aktyvias investicijas, kreditas ne finansų privačiajam sektoriui 2015 m. pasiekė apie 200 % BVP. Nepaisant mažų palūkanų normų, daugelyje besiformuojančios rinkos ekonomikos šalių dėl didėjančio skolos lygio didėjo namų ūkių ir įmonių skolos tvarkymo santykiai, o tai rodė, kad didėja rizika finansiniam stabilumui, ypač tuo atveju, jeigu dėl griežtinamų pasaulinių finansavimo sąlygų dar labiau pakiltų palūkanų normos. Be to, pastaraisiais metais kelios besiformuojančios rinkos ekonomikos šalys reikšmingai

padidino finansavimą skolintomis lėšomis JAV doleriais, todėl taptų pažeidžiamos, jei toliau kiltų JAV dolerio kursas.

Apskritai, finansinė įtampa 2015 m. parodė kai kurių besiformuojančios rinkos ekonomikos šalių pažeidžiamumą ir poreikį jį mažinti, ypač atsižvelgiant į tikėtiną pasaulinių finansavimo sąlygų griežtinimą ir mažesnes šių šalių augimo perspektyvas.

1.2 Finansų raida

Euro zonos finansų raidą 2015 m. daugiausia formavo ECB pinigų politikos sprendimai, ypač turto pirkimo programa (TPP). Todėl pinigų rinkos palūkanų normos, vyriausybės obligacijų pajamingumas ir ne finansų bendrovių finansavimosi skolintomis lėšomis kaina toliau mažėjo iki istoriškai žemiausių lygių. Toliau gerėjo namų ūkių finansinė būklė.

Euro zonos pinigų rinkos palūkanų normos mažėjo didėjant likvidumo pertekliui

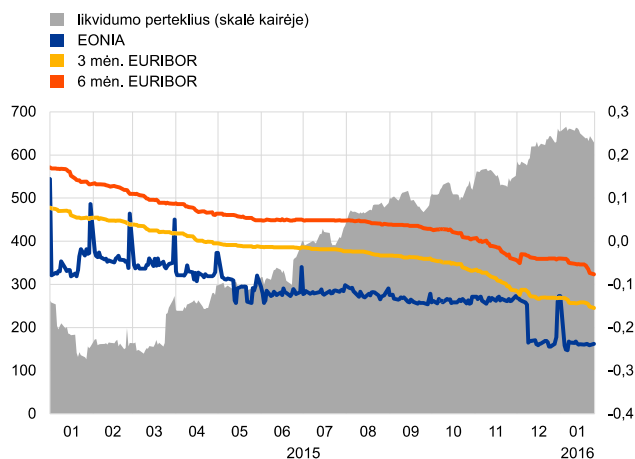
2015 m. pinigų rinkos palūkanų normos toliau mažėjo. Iš pradžių tai buvo susiję su tebesitęsiančiu neigiamos palūkanų normos už naudojimąsi indėlių galimybe, kuri pirmą kartą nustatyta 2014 m. birželio mėn., poveikiu. Pakoregavus kainas, investuotojai po truputį atsisakė savo pradinių strategijų vengti neigiamų palūkanų normų ieškant pajamingumo pagal šiek tiek ilgesnius terminus, perkant aukštos kokybės vertybinius popierius ir, šiek tiek mažesniu mastu, prisiimant daugiau kredito

rizikos. Be to, rinkos įtampa, susijusi su perėjimu prie neigiamų palūkanų normų, po truputį išnyko.

4 pav.

Pinigų rinkos palūkanų normos ir likvidumo perteklius

(mlrd. eurų; metinės palūkanų normos, procentais; dienos duomenys)

Šaltiniai: ECB ir Bloomberg.

Pastaba: paskutiniai duomenys – 2016 m. sausio 11 d.

Likvidumo injekcijos nestandartinėmis pinigų politikos priemonėmis dar labiau mažino pinigų rinkos palūkanų normas. Kalbant konkrečiau, pasakytina, kad TPP ir tikslinės ilgesnės trukmės refinansavimo operacijos (TITRO) buvo pagrindiniai didėjantį likvidumo pertekliui lemiantys veiksniai. Metų pabaigoje likvidumo pertekliui viršijus 650 mlrd. eurų, palūkanų normos tapo vis labiau neigiamos (žr. 4 pav.), o aktyvumas kai kuriuose euro zonos pinigų rinkos segmentuose sumažėjo.

Artėjant 2015 m. gruodžio mėn. Valdančiosios tarybos posėdžiui, pinigų rinkos palūkanų normos sumažėjo dar labiau, rodydamos rinkos lūkesčius, kad pinigų politika bus papildomai švelninama. 2015 m. gruodžio 3 d. Valdančioji taryba nusprendė sumažinti palūkanų normą už naudojimąsi indėlių galimybe iki –30 bazinių punktų ir pratęsti TPP mažiausiai iki 2017 m. kovo mėn. Todėl pinigų rinkos pajamingumo kreivės po truputį dar labiau kryo žemyn.

Apskritai, nepaisant tam tikro pradinio susirūpinimo, įvairių orientacinių normų perėjimas į neigiamą lygį vyko sklandžiai, įskaitant perėjimą prie ilgesnių terminų, pavyzdžiui, 6 mėn. EURIBOR. Balandžio ir lapkričio mėn. atitinkamai 3 ir 6 mėn. EURIBOR tapo neigiamos ir 2015 m. pabaigoje sudarė atitinkamai –13 bazinių punktų ir –4 bazinius punktus.

Vyriausybės obligacijų pajamingumas pasiekė istoriškai žemiausią lygį

Euro zonos šalių vyriausybių obligacijų rinkai didelę įtaką darė viešojo sektoriaus pirkimo programa (VSPP) (žr. 5 pav.)¹. Iš pradžių, paskelbus ir įgyvendinus VSPP, AAA reitingą turinčių skolos priemonių ilgalaikis pajamingumas, pradėjęs mažėti 2014 m., toliau mažėjo ir pavasarį pasiekė istoriškai žemiausią lygį. Po to iki 2015 m. vidurio pajamingumas didėjo dėl teigiamai nustebinusių euro zonos ekonominių perspektyvų, techninių rinkos veiksnių ir mokymosi proceso, kurio metu rinka prisitaikė prie VSPP įgyvendinimo. 2015 m. antrąjį pusmetį pajamingumas vėl mažėjo, kadangi dėl tebevyraujančios infliacijos perspektyvų mažėjimo rizikos ECB toliau vykdė skatinamąją pinigų politiką, įskaitant TPP pratęsimą. Apskritai, vidutinis euro zonos 10 m. pajamingumas per metus pasiekė istoriškai žemiausią 0,6 % lygį. Šis pajamingumas yra pastebimai mažesnis už ankstesnių metų vidurkius ir reikšmingai mažesnis už 2,1 % vidurkį JAV. Tačiau jis buvo didesnis už 0,4 % vidurkį Japonijoje.

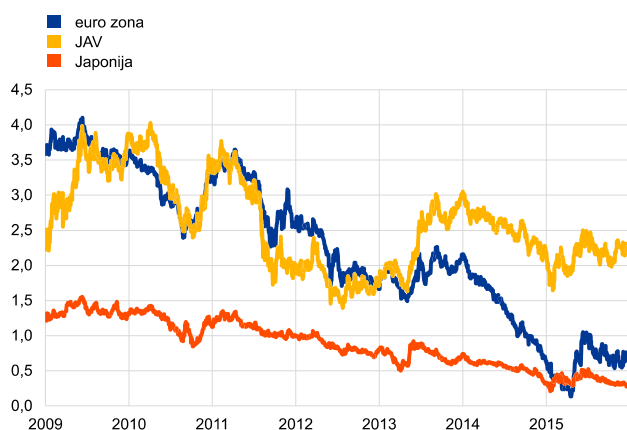
¹ Taip pat žr. 6 intarpą „Pinigų politikos priemonių poveikis finansų rinkoms ir realiajai ekonomikai“.

Euro zonos šalių vyriausybės obligacijų pajamingumo skirtumų raida, palyginti su ankstesniais metais, buvo gana prislopinta, tačiau nevienoda įvairiose šalyse. Pajamingumo skirtumai tebebuvo panašūs į buvusius iki valstybės skolos krizės.

5 pav.

Ilgalaikių vyriausybės obligacijų pajamingumas

(metinės palūkanų normos, procentais; dienos duomenys)

Šaltiniai: EuroMTS, ECB, Bloomberg ir Thomson Reuters.

Pastabos: ilgalaikių vyriausybės obligacijų pajamingumas – tai 10 m. arba artimiausio termino obligacijų pajamingumas. Euro zonos vyriausybės obligacijų pajamingumas pagrįstas ECB duomenimis apie Austrijos, Suomijos, Vokietijos ir Nyderlandų AAA reitingą turinčias obligacijas.

6 pav.

Pagrindiniai akcijų rinkos indeksai

(indeksas: 2009 m. sausio 1 d. = 100; dienos duomenys)

Šaltinis: Thomson Reuters.

Pastaba: euro zonai taikomas Dow Jones EURO STOXX bendras indeksas, JAV – Standard & Poor's 500 indeksas, Japonijai – Nikkei 225 indeksas.

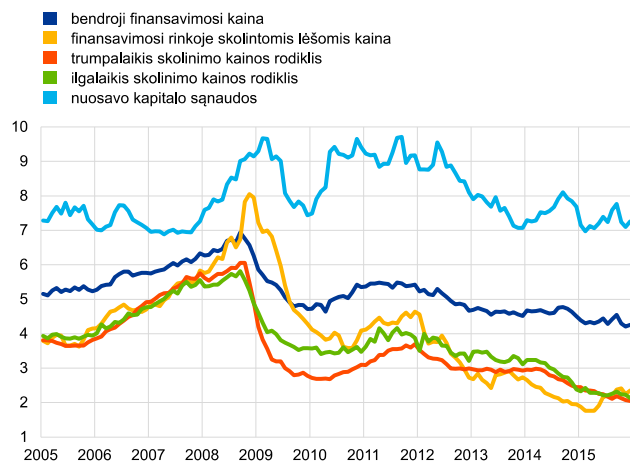
Akcijų kainos kilo esant padidėjusiam kintamumui

Euro zonos akcijų rinkoms įtaką taip pat darė VSPP. Iš pradžių akcijų kainos reikšmingai padidėjo tikintis, kad bus paskelbta apie VSPP, jos didėjo ir vėliau, apie ją jau paskelbus, kadangi mažėjantis obligacijų pajamingumas buvo labai naudingas euro zonos akcijoms dėl mažesnių diskonto normų ir dėl to, kad investuotojai perbalansavo savo portfelius į rizikingesnę turtą. Todėl EURO STOXX indeksas iki pavasario padidėjo beveik ketvirtadaliu (žr. 6 pav.). Tačiau 2015 m. viduryje kintamumas padidėjo, o akcijų kainos sumažėjo dėl netikrumo, susijusio su įvykiais Graikijoje ir gerokai sumažėjusiomis Kinijos akcijų kainomis; dėl šių veiksnių bei sparčiai mažėjančių naftos kainų kilo susirūpinimas dėl pasaulio ekonomikos perspektyvų. Vis dėlto rudenį kainos euro zonos akcijų rinkose pakilo, iš dalies dėl to, jog šis susirūpinimas paskatino lūkesčius, kad pagrindiniai centriniai bankai, įskaitant ECB, taikys papildomas skatinamąsias pinigų politikos priemones, ir metų pabaigoje per metus jos buvo paaugusios apie 8 %.

7 pav.

Bendroji nominalioji euro zonos ne finansų bendrovių finansavimosi skolintomis lėšomis kaina

(metinės palūkanų normos, procentais; 3 mėn. slenkamasis vidurkis)

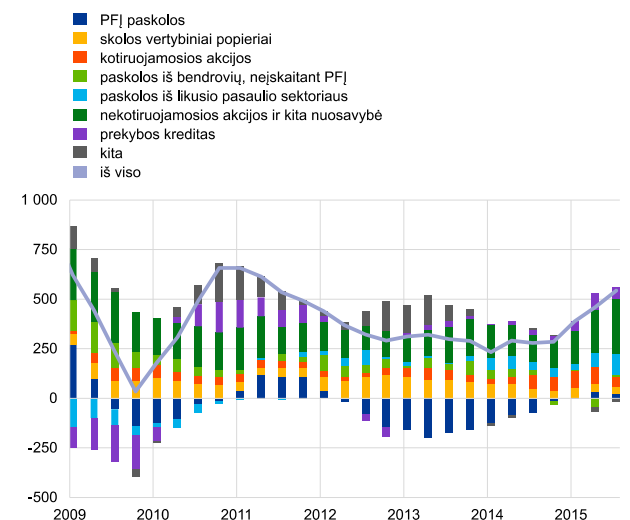

Šaltiniai: ECB, Merrill Lynch, Thomson Reuters ir ECB skaičiavimai.
Pastabos: bendroji ne finansų bendrovių finansavimosi kaina apskaičiuojama kaip bankų paskolų kainos, finansavimosi rinkoje skolintomis lėšomis kainos ir nuosavo kapitalo sąnaudų slenkamasis vidurkis, pagrįstas jų atitinkamomis neapmokėtomis sumomis, gautomis iš euro zonos sąskaitų. Nuosavo kapitalo sąnaudos apskaičiuojamos taikant trijų etapų dividendų diskontavimo modelį naudojantis *Datastream* ne finansų sektoriaus akcijų rinkos indekso informacija. Paskutiniai duomenys – 2015 m. lapkričio mėn.

8 pav.

Euro zonos ne finansų bendrovių finansavimosi skolintomis lėšomis šaltinių pokyčiai

(keturių ketvirčių sumos; mlrd. eurų)

Šaltiniai: Eurostatas ir ECB.
Pastabos: PF] paskolos ir paskolos iš bendrovių, neįskaitant PF] (kitų finansų tarpininkų, draudimo bendrovių ir pensijų fondų), pakoreguotos dėl paskolų pardavimo ir pakeitimo vertybiniais popieriais. „Kita“ – tai skirtumas tarp bendro skaičiaus ir paveikslė pateiktų priemonių. Apima bendrovių tarpusavio paskolas. Paskutiniai duomenys – 2015 m. trečiojo ketvirčio.

Nominalioji ne finansų bendrovių finansavimosi skolintomis lėšomis kaina taip pat pasiekė istoriškai žemiausią lygį

Paskelbus apie VSPP, mažėjo finansavimosi rinkoje skolintomis lėšomis kaina ir nuosavo kapitalo sąnaudos, o tai padėjo sumažinti bendrąją nominaliąją ne finansų bendrovių finansavimosi skolintomis lėšomis kainą iki naujo istoriškai žemiausio lygio 2015 m. vasario mėn. (žr. 7 pav.). Kalbant konkrečiau, pasakytina, kad dėl VSPP ir TITRO bankų finansavimo sąlygoms tapus švelnesnėms, toliau mažėjo bankų paskolų ne finansų bendrovėms kaina. Kadangi euro zonoje finansinis tarpininkavimas daugiau pagrįstas bankais, sumažėjusi finansavimosi iš bankų skolintomis lėšomis kaina darė svarbią įtaką mažinant bendrąją nominaliąją finansavimosi skolintomis lėšomis kainą. Ji atsvėrė antrąjį pusmetį pakilusių finansavimosi rinkoje skolintomis lėšomis kainą ir dėl akcijų rinkos raidos 2015 m. viduryje padidėjusias nuosavo kapitalo sąnaudas. Svarbu tai, kad finansavimosi skolintomis lėšomis kainų skirtumai įvairiose euro zonos šalyse 2015 m. toliau mažėjo, kadangi ECB skatinamosios pinigų politikos priemonių poveikis sustiprėjo tose šalyse, kurioms krizė padarė didžiausią poveikį.

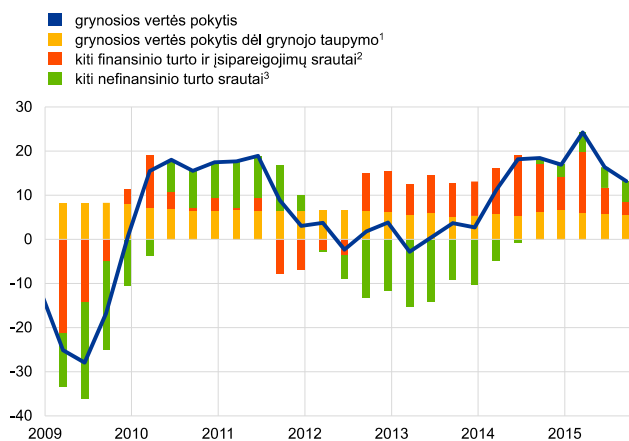
Padidėjęs finansavimosi skolintomis lėšomis srautas

Dėl mažos finansavimosi kainos (tiek nominaliosios, tiek realiosios), geresnių galimybių gauti finansavimą ir sustiprėjusios ekonomikos per pirmus 2015 m. tris ketvirčius ne finansų bendrovės gerokai daugiau finansavosi skolintomis lėšomis (žr. 8 pav.). Didesnį naudojimąsi daugiausia lėmė bankų paskolos, nekotiruojamųjų akcijų ir prekybos kreditų teikimas, o vertybinių popierių išleidimą šiek tiek slopino ir toliau spartus nepaskirstytojo pelno augimas. Svarbu, kad 2015 m. pirmą kartą per ketverius metus ne finansų bendrovės daugiau naudojosi bankų paskolomis, o tai rodė didesnę kreditų pasiūlą ir toliau augančią kreditų paklausą. Kreditų pasiūla padidėjo todėl, kad švelnėjo bankų finansavimo sąlygos ir gerėjo paskolų rizikos ir

9 pav.

Grynosios namų ūkių vertės pokytis

(keturių ketvirčių sumos; procentais, palyginti su bendrosiomis disponuojamosiomis pajamomis)

Šaltiniai: Eurostatas ir ECB.

Pastabos: nefinansinio turto duomenys – ECB įverčiai. Paskutiniai duomenys – 2015 m. antrojo ketvirčio.

¹ Šis straipsnis apima grynąjį taupymą, gautinus grynojo kapitalo pervedimus bei nefinansinės ir finansinės sąskaitos neatitikimus.

² Daugiausia akcijų ir kitos nuosavybės vertės padidėjimas ar sumažėjimas.

³ Daugiausia nekilnojamojo turto (įskaitant žemę) vertės padidėjimas ar sumažėjimas.

gražos profilis, palyginti su kitu turtu². Kredito paklausą savo ruožtu skatino toliau mažėjanti paskolų kaina gerėjant ekonomikos perspektyvoms. Be bankų paskolų, paskelbus apie VSPP, nuo 2015 m. sausio iki balandžio mėn. skolos vertybinių popierių ir kotiruojamųjų akcijų buvo išleidžiama gerokai daugiau, bet antrąjį pusmetį jų išleidimas sumažėjo, kadangi padidėjo finansavimosi rinkoje skolinimui lėšomis kaina.

Grynoji namų ūkių vertė toliau didėjo

Mažos palūkanų normos ir su tuo susijęs aukštas turto kainų lygis, kurį taip pat rodė būsto kainų raida, 2015 m. didino grynąją euro zonos namų ūkių vertę (žr. 9 pav.).

Euro zonos namų ūkių finansavimosi sąnaudos tebebuvo rekordiškai mažos pagal visas skolinimo kategorijas, tačiau skyrėsi pagal šalis ir paskolos rūšį. Namų ūkių sektoriaus skolinimasis iš bankų nuosaikiai didėjo.

2 intarpas

Kodėl palūkanų normos tokios mažos?

Nominaliosios euro zonos palūkanų normos šiuo metu yra rekordiškai mažos: pagrindinių refinansavimo operacijų palūkanų norma yra artima 0 %, o palūkanų norma už naudojimąsi indėlių galimybe – neigiama. Per paskutinius pusantrų metų euro zonos pajamingumo kreivė leidosi žemyn ir tapo plokštesnė (žr. A pav.).

Kadangi tokia raida išsivysčiusios ekonomikos šalyse yra labai neįprasta, svarbu suprasti, kodėl palūkanų normos tokios mažos. Labai mažos palūkanų normos tik iš dalies yra susijusios su centrinių bankų pasirinkimu. Jos taip pat susijusios su pasauliniais ir euro zonos veiksniais, kurių kai kurie yra ilgalaikiai, o kiti yra susiję su finansų krizės padariniais³.

Nors pinigų politikos priemonėmis negalima daryti poveikio šiems ekonomikai įtaką darantiems ilgesnio laikotarpio veiksniams, pinigų politika privalo reaguoti į jų sukuriamą dezinfliacinį spaudimą. Be to, jei centrinis bankas pagal įgaliojimus turi tokią teisę, jis gali reaguoti į dėl krizės susilpnėjusią visuminę paklausą. Tai pasiekama užtikrinant, kad palūkanų normos būtų kuo artimesnės vadinamajai pusiausvyros palūkanų normai. Tai palūkanų norma, kuriai esant ekonomikoje visiškai panaudojami išteklių, ir infliacija yra stabili, o infliacijos lygis labiausiai atitinka centrinio banko

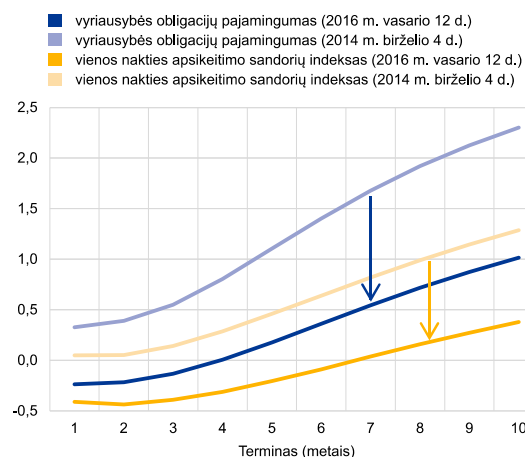
² Daugiau informacijos apie bankų finansavimo sąlygų švelninimą taip pat žr. 1 skyriaus 1.5 skirsnį, jame aptariami neseniai atliktos euro zonos bankų apklausos dėl skolinimo sąlygų rezultatai.

³ Taip pat žr. *Bean, C., Broda, C., Ito, T. and Kroszner, R., „Low for Long? Causes and Consequences of Persistently Low Interest Rates“, Geneva Reports on the World Economy 17, International Center for Monetary and Banking Studies, October 2015.*

A pav.

Sintetinė euro zonos vyriausybės obligacijų pajamingumo kreivė ir vienos nakties apsikeitimo sandorių indekso kreivė

(baziniiais punktais)

Šaltinis: ECB.

priklauso nuo palūkanų pajamų, pavyzdžiui, taupomųjų sąskaitų savininkams. Be to, mažos palūkanų normos gali turėti nepageidaujamų pašalinių padarinių, pavyzdžiui, skatinti per didelės rizikos prisiėmimą finansų rinkose. Todėl svarbu suprasti, kas lemia ilgą laiką mažas palūkanų normas, juo labiau kad jos gali būti susijusios su veiksniais, kurių negalima kontroliuoti pinigų politika.

Mažas palūkanų normas lemiantys veiksniai

Norint geriau suprasti įvairius veiksnius, lemiančius mažas palūkanų normas, ilgalaikį nominalųjį pajamingumą pravartu išskaidyti į keturias sudedamąsias dalis: numatomą infliaciją per turto terminą; numatomą trumpalaikių realiųjų palūkanų normų raidą; infliacijos rizikos premijas ir realiąsias terminų premijas, kartu sudarančias priemoką, kurios reikalauja investuotojai už ilgalaikių obligacijų turėjimą vietoj trumpalaikių vertybinių popierių. Apskritai visos šios sudedamosios dalys prisidėjo prie to, kad šiuo metu vyrauja labai mažos ilgalaikės palūkanų normos.

Kalbant apie ilgalaikę perspektyvą, pasakytina, kad ilgalaikių obligacijų nominalusis pajamingumas mažėjo visose pagrindinėse išsivysčiusios ekonomikos šalyse nuo praėjusio amžiaus devintojo dešimtmečio. Ši raida iš dalies susijusi su patobulintomis centrinių bankų taikomomis pinigų politikos sistemomis, dėl kurių sumažėjo lūkesčiai dėl ilgalaikės infliacijos ir susitraukė infliacijos rizikos premijos, o tai prisidėjo prie mažesnio nominaliojo pajamingumo.

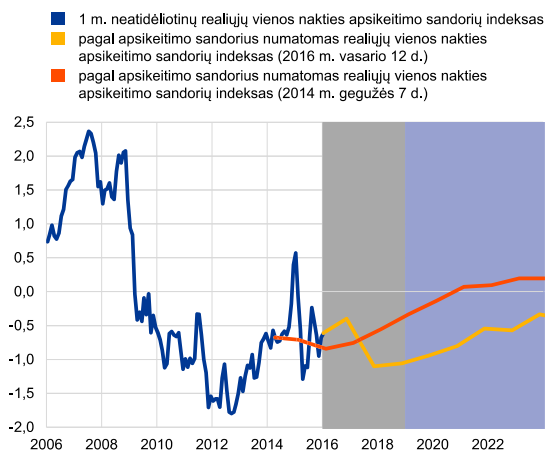
nustatytą kainų stabilumo tikslą. Atsižvelgiant į krizės dydį, to nebūtų galima pasiekti vien tik įprastomis pinigų politikos priemonėmis, todėl buvo būtina taikyti nestandartinių priemonių rinkinį. Kalbant apie ateitį, pasakytina, kad užtikrinus kainų stabilumą atsiras sąlygos palūkanų normoms vėl didėti ir po truputį pasiekti normalesnį lygį.

Atsižvelgiant į tai, kas anksčiau pasakyta, šiame interpe apžvelgiami mažos palūkanų normos euro zonoje lemiantys veiksniai ir aptariamos kai kurios pasekmės bankams ir taupytojams. Nors skatinamoji pinigų politika yra akivaizdžiai reikalinga ekonomikos atsigavimui bei infliacijai palaikyti ir pasiteisino kaip veiksminga, kaip rodo mažėjančios bankų paskolų palūkanų normos ir geresnės įmonių bei namų ūkių galimybės gauti kreditus, mažos palūkanų normos gali turėti pasekmių tiems, kurie labiau

B pav.

1 m. realiosios palūkanų normos raida euro zonoje pagal rinkos duomenis

(metinės palūkanų normos, procentais)

Šaltinis: ECB.

Nominaliųjų ilgalaikių palūkanų normų mažėjimą taip pat paaiškina sudedamoji realiųjų palūkanų normų dalis, kadangi būsimos realiosios palūkanų normos yra neigiamos tolimoje ateityje (žr. B pav.). Kadangi būsima realioji palūkanų norma apima numatomą realiąją palūkanų normą ir realiąją terminų premiją, nustatyta, kad pakankamai tolimų dabarties požiūriu terminų numatoma realioji palūkanų norma, pašalinus būsimą premiją, parodo pusiausvyros realiąją palūkanų normą⁴.

Pasaulinių realiųjų palūkanų normų sumažėjimą gali iš dalies paaiškinti ilgalaikiai veiksniai, o kita dalis yra susijusi su labiau cikline raida. Taikant standartinį *Solow* augimo modelį, pagal kurį sujungiami įvairūs veiksniai, lemiantys realiąsias palūkanų normas ilguoju laikotarpiu, šie veiksniai iš esmės sietini su darbo našumo ir

gyventojų skaičiaus augimu bei taupymo tendencijomis. Gali būti, kad šie veiksniai lemia investicijas, taigi ir skolintų lėšų, kurias turi atitikti santaupos, paklausą. Vertinant ilgalaikę perspektyvą, pažymėtina, kad bendrojo gamybos veiksmų našumo ir gyventojų skaičiaus augimas euro zonoje lėtėja jau dešimtmečius. Be to, gali būti, kad padidėjo pasaulinis polinkis taupyti.

Be šių ilgalaikių veiksnių poveikio, egzistuoja papildomi veiksniai, turintys įtakos realiosioms palūkanų normoms, kurie yra labiau tiesiogiai susiję su pasauline finansų krize. Pavyzdžiui, euro zona vis dar bando išspręsti problemas, susijusias su „balanso recesija“, kai dėl didelio skolos likučio susidaro sąlygos atsirasti dideliame nuosmukiui, dėl kurio savo ruožtu atsiranda poreikis gerokai mažinti finansinį svertą, o nuosmukio trukmė ilgėja.

Paskutinė sudedamoji dalis, daranti poveikį ilgalaikėms palūkanų normoms, yra terminų premija. Šiuo atveju ilgesnio laikotarpio veiksniai kartu su labiau cikline raida, susijusia su finansų krize, taip pat mažino nominaliąsias palūkanų normas. Terminų premijos euro zonoje buvo nedidelės dėl Eurosistemos vertybinių popierių pirkimų ir tokių veiksnių kaip pasaulinė saugaus turto pasiūla ir paklausa.

Apskritai pasakytina, kad mažas palūkanų normas iš esmės lėmė silpnos ilgalaikės tendencijos kartu su sudėtingos finansų krizės ir ypač ilgai užsitęsusio makroekonominio nuosmukio cikliniais padariniais. Šių veiksnių įtakos trukmės prognozės susijusios su dideliu netikrumu. Nors ilgesnės trukmės veiksniai, lemiantys užsitęsusių realiųjų palūkanų normų mažėjimą, nepatenka į pinigų politikos taikymo sritį, centrinis bankas yra įgaliojamas užtikrinti, kad infliacija grįžtų į artimą centrinio banko tikslui lygį ir tokio lygio stabilizuotųsi, o tai padėtų ekonomikai augti tvariai, amortizuojant ciklinį sąstingį. Šiuo metu šie įgaliojimai skatina taikyti politiką, kuri gali mažinti palūkanų normas terminų struktūroje, kad skolinimosi sąlygos būtų pakankamai skatinačios, o tai užtikrintų, kad ekonomikos sąlygos ir infliacija vidutiniu laikotarpiu grįžtų į normalų lygį.

⁴ Daugiau informacijos žr. *Bomfim, A., „Measuring Equilibrium Real Interest Rates: What can we learn from yields on indexed bonds?“, Federal Reserve Board, July 2001.*

Duomenys iš tiesų rodo, kad ECB priemonės, kuriomis dabartinės ir numatomos trumpalaikės palūkanų normos palaikomos faktiškos apatinės ribos lygio, o ilgalaikių palūkanų normų realiosios terminų premijos sudedamoji dalis mažinama, daro poveikį finansų sistemai. Bankų paskolų namų ūkiams ir ne finansų bendrovėms palūkanų normos toliau mažėjo, o kreditų augimas po truputį atsigauja, nors tebėra silpnas (žr. šio skyriaus 1.5 skirsnį).

Atitinkamai ECB ir toliau taikoma skatinamoji pinigų politika yra būtina ir veiksminga priemonė kainų stabilumui vidutiniu laikotarpiu užtikrinti. Atsižvelgiant į tai, kad Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo nustatyta, kad kainų stabilumas yra svarbiausias euro zonos pinigų politikos tikslas, dabartinė ECB pinigų politikos pozicija visiškai atitinka jo įgaliojimus.

3 intarpas

Ką mažos palūkanų normos reiškia bankams ir taupytojams?

Svarbu stebėti, ar ECB skatinamoji pinigų politika daro neigiamą pašalinį poveikį bankams ir taupytojams. Nors Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo numatyta įgaliojimų užtikrinti kainų stabilumą negalima atsakyti dėl kitų politinių sumetimų, pašalinio poveikio riziką galima mažinti sukuriant tinkamus apsaugos mechanizmus ir nurodant politikos sritis, kuriose turi būti dedama daugiau pastangų sprendžiant euro zonos ekonomikos ir finansų sistemos problemas. Bendras susirūpinimas dėl galimo ECB skatinamosios pinigų politikos ir mažų palūkanų normų pašalinio poveikio yra susijęs su poveikiu bankų pelningumui ir atlyginimui už santaupas.

Vienas galimas neigiamas poveikis finansų sektoriui yra dažnai susijęs su įtaka, kurią mažų palūkanų normų aplinka – o ypač centrinio banko turto pirkimai bei jais siekiamas pajamingumo kreivės plokštėjimas – gali turėti bankų pelningumui. Kitaip tariant, bankų tradiciniams terminų transformacijos (ilgalaikio turto įsigijimo finansavimo trumpalaikiais įsipareigojimais) verslo modeliui gali trukdyti tokios politikos daromas poveikis, mažinantis jų tarpininkavimo maržas. Be to, neigiama palūkanų norma už naudojimąsi indėlių galimybe gali dar labiau sumažinti bankų, kurie laiko dideles likvidumo pertekliaus sumas Eurosistemoje, pelningumą.

Nors šie poveikiai iš tiesų pastebimi, negalima užmiršti kitų, juos kompensuojančių naudingų poveikių, susijusių su turto pirkimo programomis ir skatinamosios pinigų politikos priemonėmis platesne prasme. Šiomis priemonėmis, skatinančiomis ekonominę veiklą, gerinamas paskolų gavėjų pajėgumas vykdyti savo įsipareigojimus, o tai daro teigiamą poveikį bankų balansams, kadangi reikšmingai pagerėja bankų turto kokybė ir sumažėja bankų atidėjinių poreikis. Be to, dėl skatinamosios pinigų politikos bendrai pakilus turto kainoms bankų balansuose fiksuojamas šio turto perkainojimo prieaugis.

Sprendžiant iš informacijos, pateiktos euro zonos bankų apklausoje dėl skolinimo sąlygų, šiuo metu nėra jokių ženklų, kad neigiamas skatinamosios pinigų politikos poveikis bankų pelningumui vyrautų euro zonos lygmeniu. Iš tiesų kelis mėnesius po to, kai buvo pradėti pirkimai pagal turto pirkimo programą (TPP), teigiamas grynasis procentas bankų teigė, kad dėl TPP jų pelningumas padidėjo. Nors galutinis TPP poveikis bankų pelningumui įvairiose šalyse gali skirtis priklausomai nuo atitinkamos bankų sistemos struktūrinių savybių, iš turimų duomenų matyti, kad apskritai ją reikėtų vertinti teigiamai.

Antras susirūpinimą keliantis dalykas yra susijęs su tuo, kad mažėja atlyginimas, kurį namų ūkiai gali gauti už savo santaupas, ypač kai jos laikomos kaip bankų indėliai⁵. Iš tiesų egzistuoja glaudus ryšys tarp tokio atlyginimo ir taikomos pinigų politikos pozicijos. Dėl pinigų politikos pozicijos nominaliosios įvairių rūšių santaupų palūkanų normos euro zonoje, istoriškai vertinant, šiuo metu yra labai mažos.

Tačiau, kaip paaiškinta pirmiau, mažos palūkanų normos iš esmės yra susijusios su vyraujančiomis makroekonominėmis ir struktūrinėmis sąlygomis. Todėl mažas atlyginimas už santaupas yra labiau simptomas, o ne priežastis lėto ekonomikos atsigavimo. Atsisakius dabartinės skatinamosios pinigų politikos, dar labiau mažėtų ekonomikos dinamika, nebūtų skatinamas skolinimasis (pvz., įmonių, norinčių finansuoti pelningus investicinius projektus) ir galiausiai mažų palūkanų normų laikotarpis dar labiau užsitęstų.

Galiausiai svarbu pašalinti pamatinius veiksnius, lėmusius šiuo metu mažą pusiausviros realiosios palūkanų normos lygį. Visų pirma tai turi būti daroma taikant veiksmingą struktūrinę politiką, kuri galėtų didinti našumą ir skatinti tvarų ekonomikos augimą. Be to, fiskalinė politika turėtų remti ekonomikos atsigavimą, nepažeidžiant ES fiskalinių taisyklių. Siekiant pašalinti spartaus ir tvaraus augimo kliūtis, aiškiai būtina spręsti su EPS instituciniu neužbaigtumu susijusias problemas pagal Penkių pirmininkų pranešime nurodytas kryptis.

1.3 Ekonominis aktyvumas

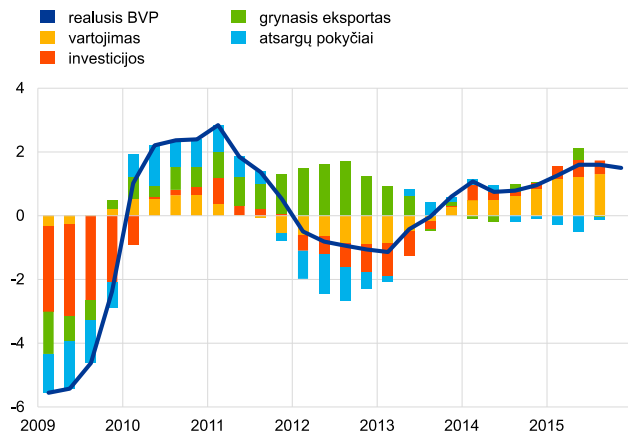
Nepaisant prastėjančios išorės aplinkos, euro zonos ekonominis aktyvumas tebebuvo stabilus didėjant vidaus paklausai. Todėl 2013 m. antrąjį ketvirtį prasidėjęs laipsniškas euro zonos ekonomikos atsigavimas tęsėsi 2015 m. Vidutinis metinis augimas per 2015 m. sudarė 1,5 % (žr. 10 pav.) ir buvo didžiausias nuo 2011 m. Po truputį spartėjantis augimas daugiausia buvo susijęs su stabilium asmeniniu vartojimu, tai buvo būdinga daugeliui euro zonos šalių (taip pat žr. 4 intarpą). Grynosios prekybos poveikis augimui taip pat buvo šiek tiek teigiamas, daugiausia dėl padidėjusių eksporto rinkos dalių po to, kai nuo 2014 m. vidurio reikšmingai sumažėjo euro kursas. Tačiau investicijų augimas tebebuvo mažas. Jį slopino kai kuriose šalyse gana lėtai įgyvendinamos struktūrinės reformos ir būtinos balansų korekcijos kai kuriuose sektoriuose.

⁵ Išsamesnį argumentą, kad taupytojams tenka apmokėti skatinamosios pinigų politikos išlaidas, aptarimą rasite *Bindseil, U., Domnick, C. and Zeuner, J., „Critique of accommodating central bank policies and the „expropriation of the saver“ – A review“, Occasional Paper Series, No 161, ECB, May 2015.* Daugiau informacijos rasite straipsnyje *„German households’ saving and investment behaviour in light of the low-interest-rate environment“, Monthly Report, Deutsche Bundesbank, October 2015.*

10 pav.

Realusis euro zonos BVP

(pokyčiai, procentais, palyginti su atitinkamu ankstesnių metų laikotarpiu; metiniai kaitos veiksniai, procentiniais punktais)

Šaltiniai: Eurostatas ir ECB skaičiavimai.

Euro zonos ekonomika 2015 m. toliau atsigavo, nepaisant prastesnių pasaulinių augimo perspektyvų

Spartėjantį vidutinį metinį augimą 2015 m. palaikė ECB labai skatinančios pinigų politikos pozicija, kuri buvo perduota ekonomikai per sušvelnėjusias finansavimo sąlygas, geresnes rinkos nuotaikas, labai mažas palūkanų normas ir euro kurso kritimą. Sumažėjusios naftos kainos ir po truputį gerėjanti euro zonos darbo rinkų padėtis taip pat skatino augimą 2015 m.

Pastaraisiais metais įgyvendintos įvairios pinigų politikos priemonės, įskaitant išplėstinę turto pirkimo programą 2015 m. pradžioje, ne tik gerino vartotojų nuotaikas, bet taip pat didino verslo pasitikėjimą, kadangi finansavimo sąlygos, taip pat ir mažų bei vidutinių įmonių, pagerėjo. Tai davė naudos

investicijoms, kurių vidutinis poveikis augimui 2015 m. buvo didesnis nei 2013 ir 2014 m., tai rodo didesnę įmonių pelną, mažiau suvaržytą paklausą ir didėjantį pajėgumų panaudojimą. Tačiau nors investicijos 2015 m. pradžioje padidėjo, jos tebebuvo 15 % mažesnės nei iki krizės.

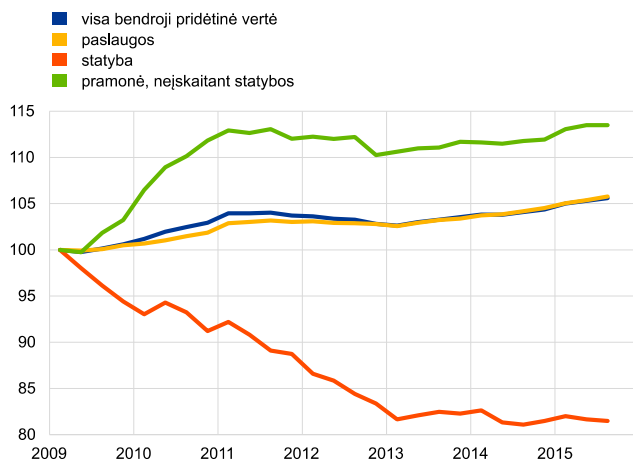
Vidaus paklausa euro zonoje 2015 m. gerėjo ir vidutiniškai buvo didžiausia nuo 2007 m. Namų ūkių taupymo norma 2015 m. buvo beveik stabili, todėl skatino vartojimo dinamiką. Valdžios sektoriaus vartojimas teigiamai prisidėjo prie ekonomikos augimo 2015 m. Viešojo ir privačiojo sektorių įsiskolinimas, kuris kai kuriose šalyse tebebuvo didelis, slopino vidaus paklausą. Be to, lėtai įgyvendinamos struktūrinės reformos toliau stabdė augimą.

Ekonomikos augimo dinamiką 2015 m. slopino prasta išorės aplinka (žr. 1 skyriaus 1.1 skirsnį). Nors lėtesnis besiformuojančios rinkos ekonomikos šalių augimas slopino euro zonos eksporto augimą, nuo 2014 m. vidurio reikšmingai mažėjęs euro efektyvusis kursas buvo naudingas eksportui, nes padidėjo euro zonos eksporto rinkos dalys. Gana gerus eksporto rodiklius parėmė pasikeitusi geografinė eksporto struktūra, kadangi iš euro zonos buvo vis daugiau eksportuojama į išsivysčiusios ekonomikos šalis, kaip antai JAV. Be to, prekyba euro zonoje 2015 m. toliau atsigavo, o tai buvo susiję su teigiamais euro zonos vidaus paklausos pokyčiais Tiek eksporto, tiek importo augimo tempai 2015 m. buvo didesni nei per paskutinius trejus metus. Apskritai tikėtina, kad grynoji prekyba 2015 m. padarė gana teigiamą poveikį augimui.

11 pav.

Euro zonos realioji bendroji pridėtinė vertė pagal ekonominę veiklą

(indeksas: 2009 m. I ketv. = 100)

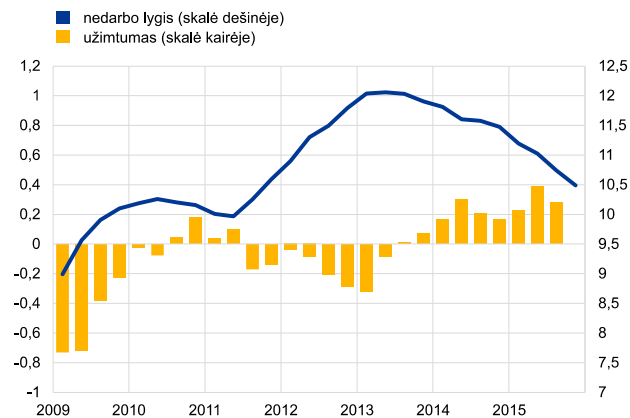

Šaltiniai: Eurostatas ir ECB skaičiavimai.

12 pav.

Darbo rinkos rodikliai

(augimo tempas, palyginti su ankstesniu ketvirčiu; procentais, palyginti su darbo jėga; dėl sezoninio pakoreguota)

Šaltinis: Eurostatas.

Vertinant BVP gamybos metodu, 2015 m. atsigavo gana daug sektorių (žr. 11 pav.). Paskutinius trejus metus augusi visa bendroji pridėtinė vertė 2015 m. trečiąjį ketvirtį beveik pasiekė prieš krizę buvusį lygį. Paslaugų pridėtinės vertės augimas tebebuvo spartesnis nei pramonės (neįskaitant statybos) bei statybos ir 2015 m. trečiąjį ketvirtį buvo apie 3 % didesnis už savo aukščiausią prieškrizinį lygį. Pramonės, neįskaitant statybos, pridėtinė vertė tebebuvo mažesnė už prieškrizinį lygį, bet ir toliau po truputį didėjo. Statybos pridėtinė vertė, atvirkščiai, 2015 m. šiek tiek sumažėjo ir tebebuvo gerokai mažesnė už 2008 m. buvusį aukščiausią prieškrizinį lygį.

Darbo rinkų padėtis toliau po truputį gerėjo

Darbo rinkos 2015 m. toliau atsigavo (žr. 12 pav.). 2013 m. viduryje pradėjęs didėti užimtųjų gyventojų skaičius toliau didėjo 2015 m. Trečiąjį ketvirtį užimtųjų gyventojų skaičius euro zonoje buvo 1,1 % didesnis nei 2014 m. atitinkamą ketvirtį, tačiau tebebuvo apie 2 % mažesnis už aukščiausią prieškrizinį lygį. 2015 m. padidėjęs užimtumas daugiausia buvo susijęs su pagerėjusia padėtimi Ispanijoje ir Vokietijoje, bet pasirodė vilties teikiančių ženklų, kad kai kurios kitos anksčiau pažeidžiamos šalys taip pat prisidėjo prie šio padidėjimo.

Vertinant išskaidymą pagal sektorius, matyti, kad užimtumas daugiausia didėjo paslaugų sektoriuje, užimtųjų gyventojų skaičius pramonėje, neįskaitant statybos, padidėjo tik truputį, o užimtumas statybos sektoriuje sumažėjo. 2015 m. visos dirbtos valandos padidėjo šiek tiek mažiau nei užimtumas pagal darbuotojų skaičių. Metinis vieno dirbančio asmens našumo kilimas tebebuvo mažas, per pirmus tris

2015 m. ketvirčius jis vidutiniškai sudarė 0,5 % per ketvirtį, palyginti su metiniu 0,3 % kilimu 2014 m.

Nedarbo lygis 2015 m. toliau mažėjo ir 2015 m. ketvirtąjį ketvirtį sudarė 10,5 %. Nuo 2013 m. pirmojo pusmečio mažėjantis nedarbas apima daugelį lyties ir amžiaus grupių. 2015 m. vidutinis nedarbo lygis sudarė 10,9 % (2013 m. – 12 %, 2014 m. – 11,6 %).

Tačiau nors nedarbo lygis euro zonoje nuo 2013 m. vidurio reikšmingai sumažėjo, platesni darbo rinkos sąstingio matai – kuriais atsižvelgiama į asmenis, ne savo noru

dirbančius ne visą darbo dieną, ir tuos, kurie pasitraukė iš darbo rinkos, – tebėra padidėję. Euro zonos darbo rinką tebėra sukaustęs reikšmingas sąstingis, kadangi daugiau negu septyni milijonai žmonių šiuo metu ne savo noru dirba ne visą darbo dieną dėl darbo visu etatu trūkumo ir yra maždaug septyni milijonai nusivylusių darbuotojų, t. y. tų, kurie nutraukė darbo paieškas ir pasitraukė iš darbo rinkos.

4 intarpas

Asmeninio vartojimo poveikis ekonomikos atsigavimui

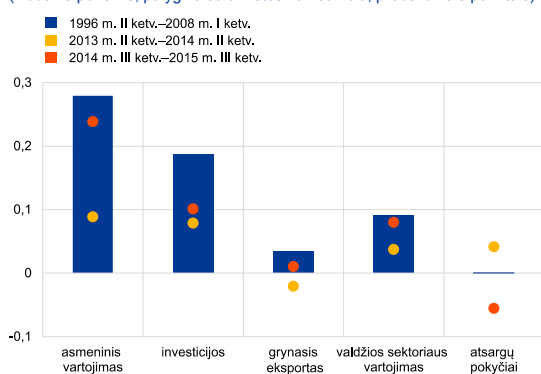
Asmeninis vartojimas yra pagrindinis euro zonos ekonomikos atsigavimą skatinantis veiksnys. Nors investicijos buvo mažos, vyko fiskalinė konsolidacija, o prekyba augo nedaug, nuo 2013 m. pradžios asmeninis vartojimas nuolat didėjo. Per keturis ketvirčius iki 2015 m. trečiojo ketvirčio jo poveikis BVP augimui, skirtingai nei investicijų, artėjo prie vidutinio poveikio, buvusio iki krizės (žr. A pav.).

Pastaruoju metu vartojimas atsigavo nuolat gerėjant darbo rinkų padėčiai. Nuo 2013 m. pradžios didėjantis vartotojų pasitikėjimas yra susijęs su sparčiu realiųjų disponuojamųjų pajamų augimu, kuriam savo ruožtu buvo naudinga nuolat gerėjanti darbo rinkų padėtis (žr. B pav.). Nedarbo lygis šiuo laikotarpiu sumažėjo 1,6 procentinio punkto, bet yra gerokai didesnis už žemiausią lygį, buvusį iki krizės (2015 m. ketvirtąjį ketvirtį nedarbas buvo 3,3 procentinio punkto didesnis nei 2008 m. pirmąjį ketvirtį). Vertinant atskiras euro zonos šalis, matyti, kad vartojimas pastaruoju metu gana smarkiai išaugo šalyse, kuriose labai pagerėjo darbo rinkų padėtis. Ispanijos, Airijos ir Portugalijos darbo rinkų padėtis pagerėjo ypač pastebimai, o tai sutapo su reikšmingai padidėjusiomis disponuojamosiomis pajamomis ir vartojimu.

A pav.

Pagrindinių BVP sudedamųjų dalių vidutinis ketvirtinis poveikis BVP augimui

(vidutinis poveikis, palyginti su ankstesniu ketvirčiu; procentiniais punktais)

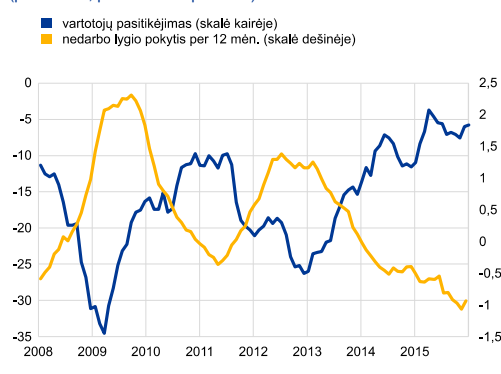

Šaltiniai: Eurostatas ir ECB skaičiavimai.

B pav.

Vartotojų pasitikėjimas ir nedarbo lygio pokytis

(procentais; procentiniais punktais)

Šaltiniai: Eurostatas ir ECB skaičiavimai.

Mažesnės energijos kainos taip pat padarė nemažą poveikį pastaruoju metu atsigaušančiam vartojimui. Nuo 2013 m. pradžios namų ūkių perkamoji galia, kurią rodo realiosios

disponuojamosios pajamos, padidėjo apie 3 %. Maždaug trečdalis šio padidėjimo buvo susijęs su mažesnėmis energijos kainomis⁶.

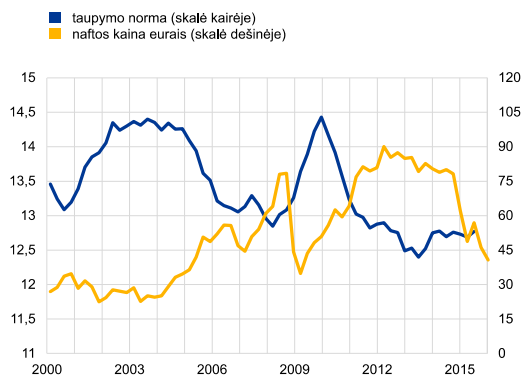
Be to, perkamosios galios prieaugis dėl mažesnių energijos kainų, atrodo, turėjo stipresnį, nei įprasta, poveikį vartojimui toliau atsigauant ekonomikai. Paprastai dalis realiųjų disponuojamųjų pajamų prieaugio dėl sumažėjusių žaliavų kainų kelis ketvirčius taupoma. Iš tiesų taupymo norma paprastai padidėja sumažėjus naftos kainoms, o joms pakilus – sumažėja. Taip buvo ir per finansų krizę, kai, staigiai sumažėjus naftos kainoms, reikšmingai padidėjo taupymo norma (žr. C pav.). Pastaraisiais ketvirčiais taupymo norma, atvirkščiai, ir toliau buvo beveik pastovi.

Silpna taupymo normos reakcija į mažesnes energijos kainas atitinka vėl didėjančią anksčiau slopintą vartojimo paklausą, pavyzdžiui, ilgalaikio vartojimo prekių paklausą, kuri krizės metu sumažėjo labiau nei neilgalaikio vartojimo prekių ir paslaugų paklausa (žr. D pav.). Užslopinta ilgalaikio vartojimo prekių paklausa dažnai pastebima iš karto po nuosmukio, kai vartotojai susilaiko nuo pirkinį dėl neapibrėžtos ekonominės aplinkos. Kuo ilgiau namų ūkiai atideda ilgalaikio vartojimo prekių pirkimą, tuo stipresnis yra noras ir poreikis jį pakeisti, kai ekonomika pradeda atsigaivinti. Taip užslopinta paklausa gali pagreitinti ekonomikos atsigavimą iš karto po ekonominio nuosmukio.

C pav.

Taupymo norma ir žalios naftos kaina

(procentais; eurai už barelį)

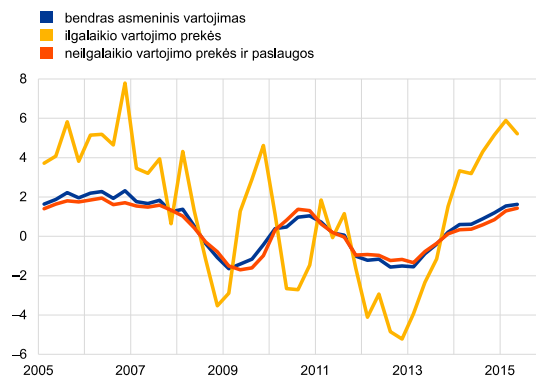
Šaltiniai: Eurostatas ir TVF.

Pastaba: taupymo norma – tai namų ūkių ir namų ūkiams paslaugas teikiančių ne pelno institucijų bendrųjų santaupų ir jų bendrųjų disponuojamųjų pajamų metinės slenkamosios sumos santykis.

D pav.

Ilgalaikio ir neilgalaikio vartojimo prekių ir paslaugų vartojimas euro zonoje

(metiniai pokyčiai, procentais)

Šaltiniai: Eurostatas ir ECB skaičiavimai.

Pastabos: kadangi Eurostatas skelbia tik kai kurių šalių asmeninio vartojimo išskaidymą į ilgalaikio ir neilgalaikio vartojimo prekes, euro zonos bendri skaičiai apskaičiuojami pagal 17 šalių, t. y. visų euro zonos šalių, išskyrus Belgiją ir Airiją, duomenis Paskutiniai duomenys – 2015 m. antrojo ketvirčio.

Todėl pastaruosiu metu išaugęs ilgalaikio vartojimo prekių vartojimas gali būti susijęs su krizės metu susikaupusia užslopinta paklausa (žr. D pav.). Vertinant visą euro zoną, pažymėtina, kad nuo 2007 iki 2013 m. ilgalaikio vartojimo prekių dalis bendrame vartojime sumažėjo. Ši dalis gerokai daugiau sumažėjo šalyse, kuriose krizės poveikis buvo didžiausias. Nuo 2013 m., atvirkščiai, šiose šalyse ilgalaikio vartojimo prekių dalis bendrame vartojime didėjo sparčiau. Kalbant apie ateitį, tikėtina, kad užslopintos paklausos poveikis vartojimo augimui išnyks, kai tik namų ūkiai atkurs savo ilgalaikio vartojimo prekių atsargas.

⁶ Taip pat žr. interpą „An assessment of recent euro area consumption growth“, *Ekonomikos biuletenis*, ECB, 2015, Nr. 7.

Kadangi atrodo, kad realiosios pajamos daugiausia padidėjo dėl pagerėjusios darbo rinkos padėties, vartojimas ir toliau bus pastovus, jei toliau gerės darbo rinkų padėtis. Netgi kai išnyks mažesnių naftos kainų ir užslopintos ilgalaikio vartojimo prekių paklausos poveikis, gerėjanti darbo rinkos padėtis ir toliau skatins asmeninio vartojimo atsigavimą.

1.4 Kainų ir sąnaudų raida

Žaliavų kainoms ir toliau esant nedidelėms, 2015 m. bendroji infliacija pagal suderintą vartotojų kainų indeksą (SVKI) euro zonoje buvo labai maža, kartais net neigiama. Infliacija pagal SVKI, neįskaitant energijos ir maisto, nuo istoriškai žemo lygio praėjusių metų pirmąjį pusmetį iš pradžių ūgtelėjo, tačiau antrąjį pusmetį beveik nesikeitė ir sudarė maždaug 0,9 %.

Bendroji infliacija 2015 m. toliau mažėjo

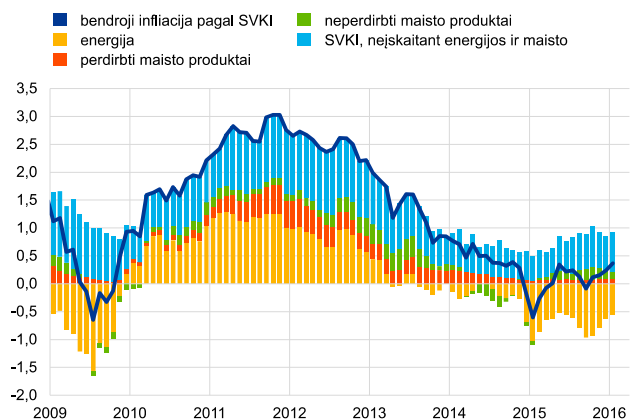
Bendroji infliacija euro zonoje 2015 m. vidutiniškai buvo 0,0 % – sumažėjo nuo 1,4 % (2013 m.) ir 0,4 % (2014 m.). Infliacijos pagal SVKI kreivei didžiausią poveikį darė energijos kainų pokyčiai (žr. 13 pav.). Du kartus bendroji infliacija buvo neigiama: pirmą kartą tai atsitiko 2015 m. pradžioje, o antrą kartą – rudenį. Metams baigiantis, bendroji infliacija vėl tapo teigiama.

Grynoji infliacija pagal SVKI, neįskaitant energijos ir maisto, 2015 m. pradžioje nuo istoriškai žemiausio lygio (0,6 %) šiek tiek ūgtelėjo (žr. 5 intarpą). Antrąjį pusmetį ji beveik nekito ir sudarė maždaug 0,9 %, o jos metinis vidurkis – 0,8 % (žr. 14 pav.). Išoriniai veiksniai, įskaitant pavėluotą poveikį dėl euro vertės padidėjimo iki 2014 m. gegužės mėn. ir netiesioginį poveikį dėl naftos ir kitų žaliavų kainų smukimo, visus metus mažino grynąją infliaciją pagal SVKI. Kalbant apie vidaus paklausą, pasakytina, kad sulėtėjęs darbo užmokesčio augimas ir dėl itin konkurencingos aplinkos sumažėjusios įmonių galimybės daryti poveikį kainoms taip pat prisidėjo prie žemo grynosios infliacijos lygio.

13 pav.

Infliacija pagal SVKI ir sudedamųjų dalių poveikis

(metiniai pokyčiai, procentais, ir kaita, procentiniais punktais)

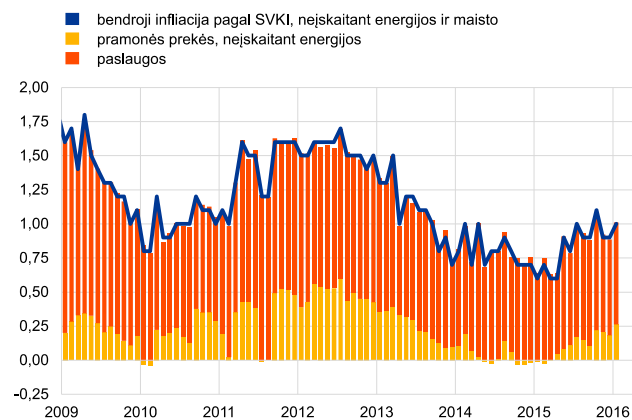

Šaltiniai: Eurostatas ir ECB skaičiavimai.

14 pav.

Infliacija pagal SVKI, neįskaitant energijos ir maisto, ir sudedamųjų dalių poveikis

(metiniai pokyčiai, procentais, ir kaita, procentiniais punktais)

Šaltiniai: Eurostatas ir ECB skaičiavimai.

Išsamiau nagrinėjant pagrindines SVKI sudedamąsias dalis, matyti, kad per visus 2015 m. energijos sudedamoji dalis nuolat darė mažinantį poveikį bendrajai infliacijai pagal SVKI. Energijos kainų infliacija buvo neigiama kiekvieną 2015 m. mėnesį, daugiausia dėl naftos kainų eurais raidos.

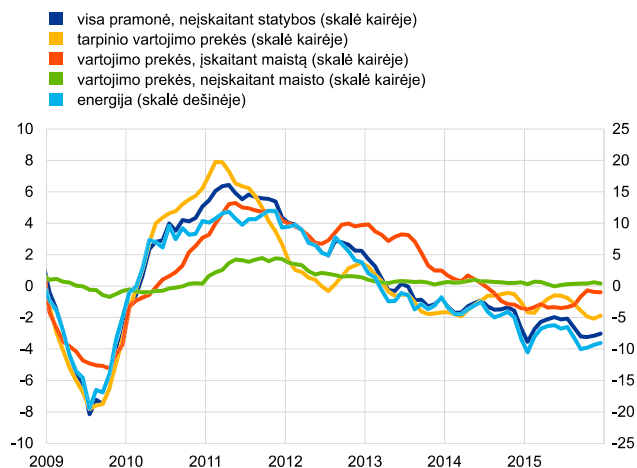
Nuo 2015 m. pradžios kyla maisto kainos, tam didžiausią poveikį daro neperdirbtų maisto produktų kainų augimas. Staigus neperdirbtų maisto produktų kainų padidėjimas rudenį buvo susijęs su daržovių ir vaisių kainomis, kurioms poveikį padarė neįprastai karšta vasara. Perdirbtų maisto produktų kainos stabiliai kilo visus metus.

Pradėjo kilti pramonės prekių, neįskaitant energijos, kainos, kurios buvo itin žemai kritusios 2014 m. ir 2015 m. pradžioje. Šį judėjimą aukštyn daugiausia lėmė ilgalaikio vartojimo prekių kainos ir šiek tiek mažiau – vidutinės trukmės prekių kainos. Neilgalaikio vartojimo prekių kainų augimas beveik nesikeitė. Augimo tendencija daugiausia buvo susijusi su euro kurso mažėjimu nuo 2014 m. gegužės mėn. Vertinant ilgesnį ankstesnį laikotarpį, matyti, kad pramonės prekių, neįskaitant energijos, kainų kilimą toliau slopino sparčiai krintančios aukštųjų technologijų prekių kainos, kurioms įtakos turi didelė mažmenininkų konkurencija tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu mastu.

15 pav.

Pramonės gamintojų kainų išskaidymas

(metiniai pokyčiai, procentais)

Šaltiniai: Eurostatas ir ECB skaičiavimai.

Importo kainos dėl euro vertės sumažėjimo buvo pagrindinis spaudimą tiekimo grandinėje didinantis šaltinis. Ne maisto vartojimo prekių importo kainų metiniai augimo rodikliai visus metus buvo labai geri. Vertinant vidaus paklausą, pasakytina, kad tiekimo spaudimas pramonės prekių, neįskaitant energijos, vartojimo kainoms tebebuvo mažas – ypač pastebimas pagal gamintojų kainų infliaciją ne maisto vartojimo prekių pramonės šakose, ir visus metus jis buvo vos didesnis už nulį. Gamintojų kainos tarpinio vartojimo prekių pramonėje, taip pat žalios naftos ir kitų žaliavų kainos eurais rodo, kad spaudimas buvo nedidelis ir ankstyvuose kainų grandinės etapuose daugiausia dėl mažų energijos ir pramonės prekių, neįskaitant energijos, kainų (žr. 15 pav.).

2015 m. paslaugų kainų didėjimas beveik nekito, jis svyravo nuo 1,0 % iki 1,3 % ir daugiausia buvo susijęs su vis dar dideliu sąstingiu euro zonos produktų ir darbo rinkose. Suderinto vartotojų kainų indekso paslaugų sudedamosios dalies elementai paprastai yra gaminami vidaus rinkoje, o tai reiškia, kad paslaugų kainos yra glaudžiau susijusios su vidaus paklausos ir darbo sąnaudų pokyčiais.

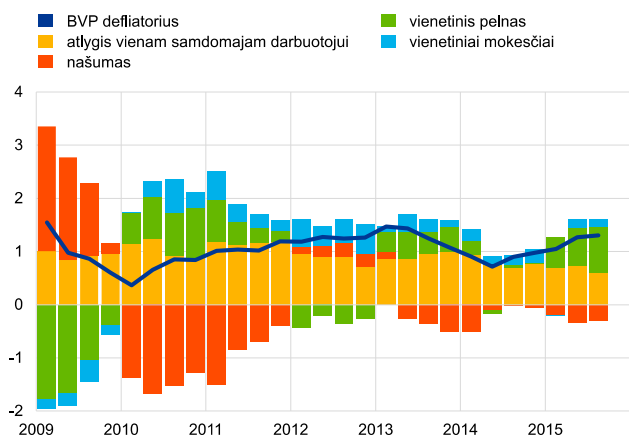
Vidaus sąnaudų spaudimas tebebuvo mažas

Vidaus sąnaudų spaudimas, susijęs su darbo sąnaudomis, 2015 m. pirmus tris ketvirčius toliau buvo nedidelis (žr. 16 pav.). Dėl didžiulę euro zonos ekonomikos ir darbo rinkos dalį apėmusio sąstingio darbo kainų spaudimas ir galimybės daryti poveikį kainoms toliau buvo riboti. Be to, pastaraisiais metais kai kurių euro zonos šalių darbo ir produktų rinkose vykdomos struktūrinės reformos lėmė spartesnį darbo užmokesčio ir kainų lankstumo mažėjimą. Darbo užmokesčio spaudimui didėti neleido ir tai, kad dėl mažesnės infliacijos realioji perkamoji darbo užmokesčio galia yra didesnė.

16 pav.

BVP defliatoriaus išskaidymas

(metiniai pokyčiai, procentais, ir kaita, procentiniais punktais)

Šaltiniai: Eurostatas ir ECB skaičiavimai.

Visos euro zonos atlygio vienam samdomajam darbuotojui augimas 2015 m. trečiąjį ketvirtį, palyginti su atitinkamu ankstesnių metų laikotarpiu, buvo 1,1 %, o 2015 m. pirmų trijų ketvirčių vidurkis buvo mažesnis už 2014 m. vidurkį ir sudarė 1,2 %. Vienetinių darbo sąnaudų metinis augimo tempas vis dar buvo nedidelis, gerokai mažesnis nei 1 %. Tai daugiausia buvo susiję su sumažėjusiu atlygio vienam samdomajam darbuotojui augimu. Taip pat šiek tiek lėčiau kilo našumas, kuris 2015 m. pirmąjį pusmetį buvo pradėjęs didėti sparčiau.

2015 m. padidėjo su pelno pokyčiais susijęs vidaus sąnaudų spaudimas. 2015 m. pirmus tris ketvirčius metinis pelno (matuojamo kaip bendrasis likutinis perteklius) augimas toliau didėjo, ir tai buvo susiję su ekonomikos atsigavimu, nedidelėmis darbo užmokesčio sąnaudomis ir dėl nedidelių importo kainų pokyčių gerėjusiomis prekybos sąlygomis. Dėl šios priežasties 2015 m. pelnas vienam produkcijos vienetui buvo pagrindinis veiksnys, skatinęs BVP defliatoriaus metinio pokyčio tempo didėjimą.

Pagerėjo ilgalaikiai infliacijos lūkesčiai

2015 m. pradžioje kritę iki istoriškai žemiausio lygio apklausomis ir rinka pagrįsti ilgalaikiai infliacijos lūkesčiai ėmė gerėti. Remiantis 2015 m. ketvirtojo ketvirčio Profesionaliųjų prognozuotojų apklausos duomenimis, tikimasi, kad po 5 m. infliacija bus 1,9 %. Pagal *Consensus Economics* 2015 m. spalio mėn. atliktą apklausą ilgesnės trukmės infliacijos lūkesčiai taip pat yra 1,9 %. Visus metus rinka pagrįsti ilgalaikiai infliacijos lūkesčiai vis dar buvo mažesni už apklausomis nustatytus infliacijos lūkesčius, nors kai kuriuos skirtumus greičiausiai lėmė infliacijos rizikos premijos.

5 intarpas

Grynosios infliacijos pokyčių stebėjimas

2014 m. pabaigoje klausimas, kada ir kaip efektyviai infliacijos ciklas galėtų pradėti kilti aukštyn, buvo svarbus dėl makroekonominių perspektyvų. Šiame intarpe apžvelgiama skirtingų grynosios infliacijos matų raida, t. y. pastovesnės, o ne trumpalaikės infliacijos sudedamosios dalys⁷, ir jų teikiami signalai dėl lūžio taško⁸.

Nuolatiniai neįtraukimu pagrįsti grynosios infliacijos matai nesuteikia galimybės atsižvelgti į skirtingų rūšių trumpalaikius poveikius. Suderintas vartotojų kainų indeksas (SVKI), neįskaitant energijos ir maisto, yra plačiai naudojamas matas, kuris leidžia pažvelgti plačiau nei energijos ir maisto kainoms dėl jų jautrumo vartojimo kainų sukrėtimams būdingas kintamumas ir klimato poveikis neperdirbtų maisto produktų atveju. Tačiau į šį subindeksą vis tiek gali būti įtraukta reikšmingų trumpalaikių poveikių. Vienas iš tokių pavyzdžių gali būti kalendoriaus efektas, kuris ypač gerai matomas pagal prekių, susijusių su kelionėmis, kainas ar prekių, pavyzdžiui, drabužių ir batų, kainas, kurias veikia sezoniniai išpardavimai. Kitas pavyzdys gali būti netiesioginio apmokestinimo ar administruojamųjų kainų vienkartiniai pokyčiai, kurių poveikis kainų lygiui po metų į metinį pokytį neįtraukiamas.

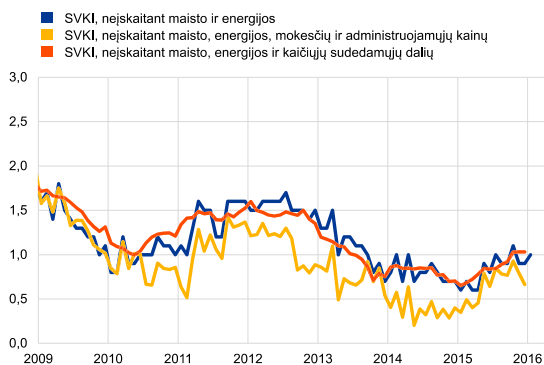
⁷ Grynosios infliacijos matai paprastai stebimi dėl galimybės apčiuopti infliacijos tendencijas ir (arba) numatyti bendrąją infliaciją. Taip pat žr. intarpą „Are sub-indices of the HICP measures of underlying inflation“, *Mėnesinis biuletenis*, ECB, 2013 m. gruodžio mėn.

⁸ Taip pat žr. intarpą „Has underlying inflation reached a turning point?“, *Ekonomikos biuletenis*, ECB, 2015 m. liepos mėn., Nr. 5.

A pav.

Nuolatiniai neįtraukimu pagrįsti grynosios infliacijos matai

(metiniai pokyčiai, procentais)

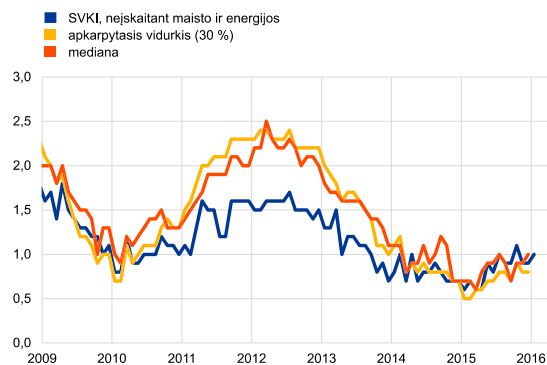
Šaltiniai: Eurostatas ir ECB skaičiavimai.

Pastaba: kaičiųjų sudedamosios dalys yra oro transportas, apgyvendinimas, atostogų paketai, drabužiai ir avalynė.

B pav.

Statistiniai neįtraukimu pagrįsti grynosios infliacijos matai

(metiniai pokyčiai, procentais)

Šaltiniai: Eurostatas ir ECB skaičiavimai.

Įvairūs apžvelgiami neįtraukimu pagrįsti matai rodo skirtingą galimą lūžio taško laiką. Peržiūrėjus pastarųjų dvejų metų pokyčius, matyti, kad infliacija pagal SVKI, išskyrus energiją, maistą, mokesčius ir administruojamąsias kainas, žemiausią tašką pasiekė 2014 m. gegužės mėn. Tačiau pastovesnio judėjimo aukštyn signalą buvo sunku apčiuopti iki 2014 m. pabaigos–2015 m. pradžios, kai SVKI, neįskaitant maisto ir energijos, taip pat nukrito iki žemiausio taško (žr. A pav.). Grynosios infliacijos matas, į kurį, be energijos ir maisto, taip pat neįskaitytos kintamos sezoninės prekės, yra gerokai tolygesnis, o jam 2014 m. lapkričio mėn. pasiekus žemiausią tašką, pasirodė palyginti pastovesni signalai, rodantys, kad augimas turėtų prasidėti 2015 m. pirmąjį pusmetį. Tačiau pasibaigus vasarai visi matai rodė augimo sulėtėjimą, todėl kilo abejonių dėl to, ar jau tikrai buvo pasiektas lūžio taškas.

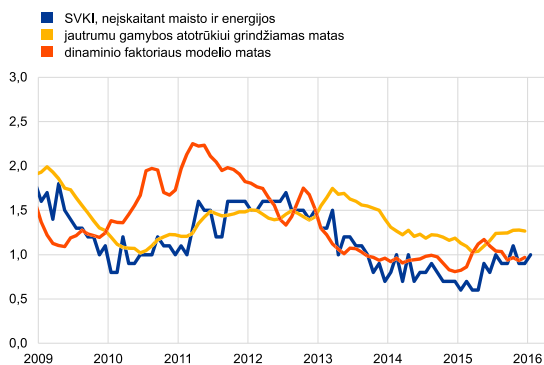
Neįtraukimu pagrįsti statistiniai matai parodė tą patį. Šie matai leidžia sumažinti infliacijos pagal SVKI duomenų kintamumą, kiekvieną mėnesį neįskaitant prekių, kurių kainų metinis pokytis yra didžiausias arba mažiausias. Pateiktini du pavyzdžiai: 30 % apkarpytasis aritmetinis vidurkis⁹ ir svertinė mediana. 30 % apkarpytasis aritmetinis vidurkis paimtas iš žemiausio kritimo taško 2015 m. sausio mėn., o mediana žemiausią tašką pasiekė 2015 m. kovo mėn. (žr. B pav.). Šiuose dviejuose matuose judėjimas aukštyn buvo šiek tiek silpnesnis nei nuolatinių neįtraukimu pagrįstų matų atveju.

⁹ 30 % apkarpytasis aritmetinis vidurkis yra apkarpytas po 15 % iš kiekvieno galo.

C pav.

Ekonometriniais metodais pagrįsti grynosios infliacijos matai

(metiniai pokyčiai, procentais)

Šaltiniai: Eurostatas ir ECB skaičiavimai.

Pastabos: *super-core* indeksas (geltona linija, 3 mėn. slenkamasis vidurkis) sudaromas naudojant pagalbines prekes, įtrauktas į SVKI, neįskaitant energijos ir maisto, kurių kainas galima buvo numatyti remiantis gamybos atotrūkiu vykdant kryžminės patikros būdą. *U2 core* indeksas (oranžinė linija) yra pagrįstas dinaminio faktoriaus modeliu naudojant 12 šalių smulkiai aprašytas į SVKI įtrauktas prekes.

Ekonometriniais metodais pagrįsti grynosios infliacijos matai šiuos signalus patvirtino. Vienas šių matų yra pagrįstas dinaminio faktoriaus modeliu, kuriuo užfiksuojami kiekvienos šalies infliacijos lygio ir į SVKI įtrauktų prekių bendri ir nuolatiniai veiksniai. Šio mato žemiausias taškas buvo pasiektas 2014 m. gruodžio mėn., po to jis iki 2015 m. gegužės mėn. smarkiai paaugo, bet vėliau, kaip ir mediana, vasarai pasibaigus nustojo augti ir iki metų pabaigos nebesikeitė (žr. C pav.). Kitame mate atsižvelgta tik į tas SVKI, neįskaitant energijos ir maisto, prekių kainas, kurias praeityje galima buvo numatyti remiantis gamybos atotrūkiu. Tai susiję su ekonominiais argumentais, pagal kuriuos, mažėjant ekonominiam sąstingiumi, turėtų atsirasti daugiau grynąją infliaciją didinančių veiksnių. Panašu, kad jautrumu gamybos atotrūkiui grindžiamas matas pasiekė savo lūžio tašką 2015 m. kovo mėn.

Apskritai visų šių rodiklių realiuoju laiku teikiami signalai rodo neapibrėžtumą dėl tikslaus lūžio taško laiko ir kainų dinamikos augimo stiprumo. Praeityje taikytų skirtingų matų vertinimas patvirtina, kad, palyginti su 2015 m. pradžia, grynoji infliacija išaugo. Tačiau tai, kad antrąjį pusmetį augimas sustojo, rodo, jog lūžio taškas dar tik bus pasiektas.

1.5 Pinigų ir kredito pokyčiai

Dėl žemo infliacijos lygio ir mažų pinigų politikos palūkanų normų ECB ėmėsi papildomų nestandartinių pinigų politikos priemonių. 2015 m. svarbiausi buvo trys dalykai: pinigų kiekio augimas toliau buvo tvarus, pamažu ėmė augti paskolų kiekis, nors jo augimas vis dar yra silpnas, smarkiai sumažėjo paskolų palūkanų normos.

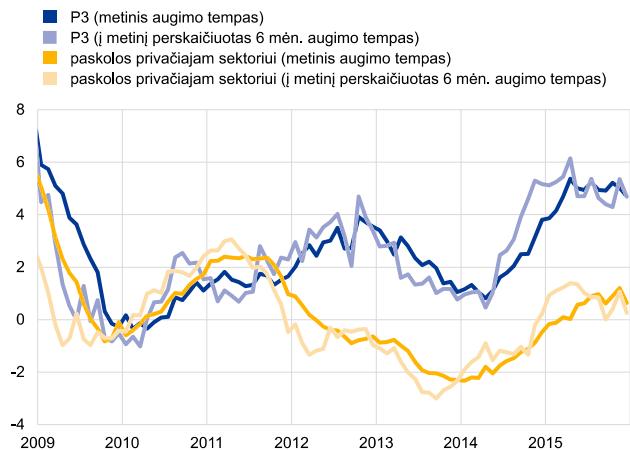
Pinigų kiekio augimas toliau buvo tvarus

Pinigų kiekio augimas pirmą kartą pradėjo spartėti 2015 m., o nuo balandžio mėn. jis yra pastovus (žr. 17 pav.). Metinis P3 augimas nuo 3,8 % (2014 m. pabaigoje) šoktelėjo iki 4,7 % (2015 m. gruodžio mėn.). Pinigų kiekio pokyčiams euro zonoje du veiksniai buvo itin svarbūs: i) siaurojo pinigų junginio P1, ypač vienadienių indėlių, kuriems buvo itin palankios likvidžiausių priemonių turėjimo mažos alternatyviosios sąnaudos, smarkus augimas; ii) ECB nestandartinės priemonės, o konkrečiai – tikslinės ilgesnės trukmės refinansavimo operacijos (TITRO), paskelbtos 2014 m. birželio mėn., ir išplėstinė turto pirkimo programa (TPP), apie kurią buvo paskelbta 2015 m. sausio mėn.

17 pav.

P3 ir paskolos privačiajam sektoriui

(metiniai pokyčiai, procentais; dėl sezoniškumo ir kalendoriškai pakoreguota)

Šaltinis: ECB.

Kalbant apie pagrindinių P3 sudedamųjų dalių raidą, pasakytina, kad nepaprastai mažos pagrindinės ECB palūkanų normos ir pinigų rinkos palūkanų normos paskatino smarkų siaurųjų pinigų (P1) augimą, jis padidėjo nuo 8,1 % (2014 m. gruodžio mėn.) iki 10,7 % (2015 m. gruodžio mėn.). Pastarąjį skatino paspartėjęs namų ūkių ir ne finansų bendrovių turimų vienadienių indėlių augimas. Prie toliau tebevykstančio trumpalaikių indėlių, išskyrus vienadienius indėlius (P2 atėmus P1), mažėjimo, kuris stabdė P3 augimą, prisidėjo ir mažas atlygis už mažesnio likvidumo piniginių turtą. Likvidžių rinkos priemonių (P3 atėmus P2), kurios turi nedaug įtakos P3, augimo tempas tapo teigiamas. Šis pokytis visų pirma buvo susijęs su turimo pinigų rinkos fondų akcijų arba vienetų kiekiu didėjimu, nes jų sąlyginė grąžos norma, palyginti su 1 mėn. EURIBOR, buvo teigiama.

Pinigų kūrimą skatino vidaus šaltiniai

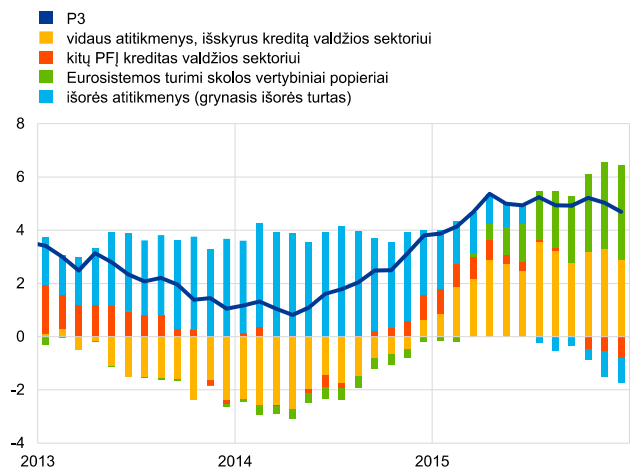
Iš P3 atitiktinių įvertinimo (žr. 18 pav.) matyti, kad 2015 m. dominavo pinigų kūrimo vidaus šaltiniai. Dėl mažų palūkanų normų P3 dinamiką skatino ilgesnės trukmės finansinių įsipareigojimų atsisakymas ir didėjantis PFĮ kredito poveikis. PFĮ ilgesnės trukmės finansinių įsipareigojimų (neįskaitant kapitalo ir rezervų) pinigų turinčiame sektoriuje metinis pokyčio tempas per metus toliau mažėjo – nuo –5,3 % (2014 m. pabaigoje) iki –6,7 % (2015 m. gruodžio mėn.). Šis pokytis buvo susijęs su sąlyginai plokščia pajamingumo kreive tuo, kad PFĮ iškeitė ilgesnės trukmės skolos vertybinius popierius į lėšas iš TITRO, ir padengtomis obligacijomis, kurias Eurosystema įsigijo per trečiąją padengtų obligacijų pirkimo programą. Pinigų kiekį didino tai, kad dalies

šių obligacijų pardavėjai buvo euro zonoje reziduojančios ne PFĮ.

18 pav.

P3 atitiktiniai

(metinis pokytis, procentais; kaita, procentiniais punktais)

Šaltinis: ECB.

Eurosistemos vykdomas vyriausybės obligacijų įsigijimas pagal viešojo sektoriaus pirkimų programą buvo svarbus pinigų kūrimo šaltinis (žr. 18 pav., ypač rodiklį „Eurosistemos turimi skolos vertybiniai popieriai“). Tarp vidaus atitiktinių, išskyrus kreditą valdžios sektoriui, 2015 m. nuosekliai didėjo kredito privačiajam sektoriui apimtis, kuri ankstesniais metais buvo svarbiausias pinigų augimą stabdantis veiksnys. Nepaisant didelio einamosios sąskaitos perviršio, 2015 m. sumažėjo euro zonos PFĮ grynojo išorės turto pozicija (kuri yra per bankus vykdomų euro zonos ne PFĮ grynųjų išorės įsipareigojimų pozicijos veidrodinis atspindys). Ankstesniais metais ši pozicija buvo pagrindinis pinigų kūrimo šaltinis. Toks pokytis buvo susijęs su grynaisiais portfelio srutais iš euro zonos

vykdant TPP, kai pirmenybė buvo teikiama portfelių perbalansavimui perkeliant lėšas į ne euro zonos investicines priemones.

Kredito augimas pamažu atsigavo, bet vis dar buvo silpnas

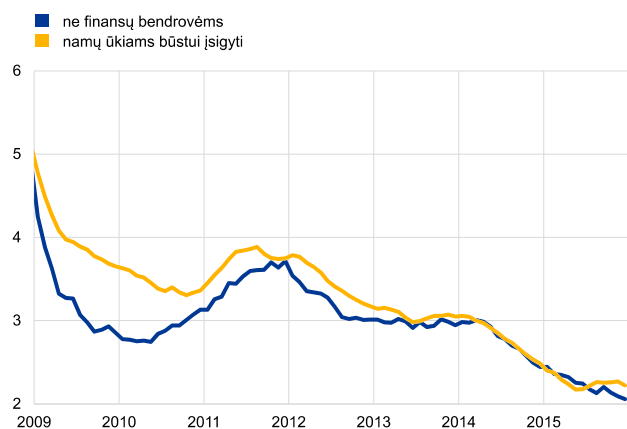
Laipsniškas kredito augimo atsigavimas buvo susijęs su paskolų privačiam sektoriui pokyčiais (žr. 17 pav.). PFĮ kredito euro zonos rezidentams metinis augimo tempas didėjo visus 2015 m. – nuo $-0,2\%$ (2014 m. gruodžio mėn.) iki $2,3\%$ (2015 m. gruodžio mėn.). Pagerėjusi kredito dinamika buvo pastebima tiek namų ūkių, tiek ne finansų bendrovių sektoriuose. Nors paskolų namų ūkiams metinis augimo tempas toliau spartėjo, paskolų ne finansų bendrovėms metinis augimo tempas tapo teigiamas tik 2015 m. viduryje. Kredito dinamika pagerėjo dėl bankų paskolų palūkanų normų, kurios gerokai sumažėjo dėl tolesnio bankų finansavimo sąnaudų, kurių mažėjimą lėmė ECB taikomos nestandartinės pinigų politikos priemonės.

Be to, kaip parodė euro zonos bankų apklausa dėl skolinimo sąlygų, paskolų augimą skatino tiek kreditavimo sąlygos, tiek paskolų paklausa. Per apklausą nustatyta, kad žemas bendras palūkanų normų lygis, išaugę investicijų į pagrindinį kapitalą finansavimo poreikiai ir būsto rinkos perspektyvos yra svarbūs paskolų paklausos didėjimą skatinantys veiksniai. Tokiomis aplinkybėmis TPP darė švelninamąjį poveikį kreditavimo sąlygoms, o ypač kreditavimo terminams ir sąlygoms. Bankai taip pat tvirtino, kad papildomas likvidumas, kurį užtikrino TPP ir TITRO, buvo naudojamas paskoloms bei finansavimui iš kitų šaltinių pakeisti. Nepaisant šių teigiamų pokyčių, paskolų dinamika vis dar yra silpna, ją slopina tokie veiksniai kaip netvirta ekonomikos būklė ir bankų balansų konsolidavimas. Be to, kai kuriose euro zonos dalyse paskolų pasiūla yra maža dėl griežtų skolinimo sąlygų.

19 pav.

Sudėtinės bankų paskolų ne finansų bendrovėms ir namų ūkiams palūkanų normos

(metinės palūkanų normos, procentais)

Šaltinis: ECB.

Pastaba: sudėtinės bankų paskolų palūkanų normos rodiklis skaičiuojamas agreguojant trumpalaikes ir ilgalaikes palūkanų normas naudojant naujų sandorių sumų 24 mėn. slenkamąjį vidurkį.

Namų ūkiams ir ne finansų bendrovėms taikomos bankų paskolų palūkanų normos pastebimai sumažėjo

Dėl ECB vykdomos skatinamosios pinigų politikos, pagerėjusių balansų ir mažėjančio finansų rinkų susiskaidymo bankų sudėtinės finansavimo sąnaudos pradėjo mažėti, kol pagaliau stabilizavosi ir dabar yra artimos savo istoriškai žemiausiam lygiui. Pasinaudodami finansavimo sąnaudų mažėjimu nuo 2014 m. birželio mėn. bankai mažino paskolų palūkanų normas (žr. 19 pav.) – 2015 m. antrąjį pusmetį jos pasiekė istoriškai žemiausią lygį. Nuo 2014 m. birželio iki 2015 m. gruodžio mėn. sudėtinės bankų paskolų palūkanų normos ne finansų bendrovėms sumažėjo maždaug 87, o namų ūkiams – maždaug 69 baziniais

punktais. Be to, sumažėjo ne finansų bendrovėms ir namų ūkiams taikomų bankų paskolų palūkanų normų skirtumai įvairiose šalyse.

1.6 Fiskalinė politika ir struktūrinės reformos

2015 m. euro zonos fiskalinis deficitas toliau mažėjo, daugiausia dėl palankių ciklo pokyčių ir mažesnių palūkanų sąnaudų, o euro zonos fiskalinė padėtis buvo iš esmės neutrali. Pirmą kartą per aštuonerius metus sumažėjo valdžios sektoriaus skolos ir BVP santykis, nors įsiskolinimo lygis vis dar buvo aukštas. Siekiant užtikrinti viešųjų finansų tvarumą, yra būtina toliau vykdyti ribojamąją fiskalinę politiką. Tačiau, norint sustiprinti ekonomikos atsigavimą, konsolidacija neturėtų kenkti ekonomikos augimui. Augimą skatintų ir spartesnis struktūrinių reformų įgyvendinimas, kurio tempas 2015 m. vis dar buvo lėtas, nepaisant pastangų visos Europos lygmeniu. Siekiant užtikrinti atsigavimą, paskatinti artėjimą prie geriausių ekonominius rodiklius turinčių šalių ir didinti augimo potencialą, yra būtina aktyviau įgyvendinti reformas verslo ir reguliavimo srityse, taip pat produktų ir darbo rinkose.

2015 m. euro zonos fiskalinis deficitas toliau mažėjo

2015 m. euro zonos fiskalinis deficitas toliau mažėjo, nors ir lėčiau nei ankstesniais metais (žr. 20 pav.). Kaip rodo 2015 m. gruodžio mėn. Eurosistemos ekspertų makroekonominės prognozės, euro zonos valdžios sektoriaus fiskalinis deficitas sumažėjo nuo 2,6 % BVP (2014 m.) iki 2,0 % BVP (2015 m.). Tai atitinka Europos Komisijos 2016 m. žiemą pateiktą prognozę. 2015 m. deficitas daugiausia mažėjo dėl palankių ciklo pokyčių ir mažesnių palūkanų sąnaudų. 2015 m. euro zonoje

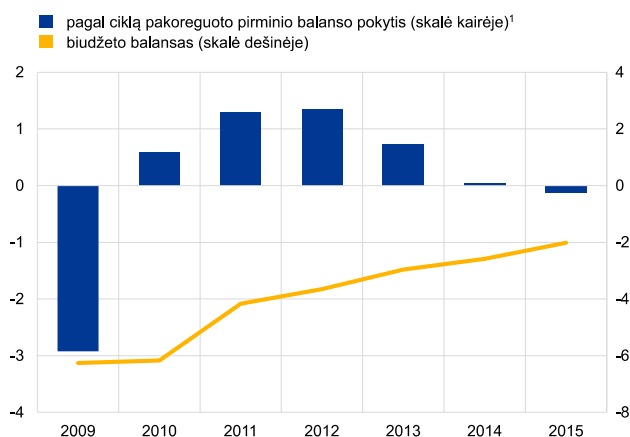
netikėtai mažesnės, nei iš pradžių biudžete numatyta, išlaidos palūkanoms sudarė maždaug 0,2 % BVP. Nemažai šalių panaudojo dalį šių sutaupyty sumų pirminėms išlaidoms didinti, o ne įsiskolinimui mažinti, kaip buvo siūloma 2015 m. ECOFIN tarybos priimtose konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose. Keliose šalyse prie biudžeto gerinimo taip pat prisidėjo vienkartinį veiksmų poveikio mažėjimas 2015 m., kurį, be kitų dalykų, lėmė ir 2014 m. finansų sektoriui suteikta parama.

Pagal prognozes 2015 m. struktūrinis pirminis balansas šiek tiek pablogėjo. Kai kuriose šalyse ekonomikos augimui ir užimtumui skatinti priimti fiskalinių paskatų paketai buvo svarbesni nei konsolidavimo priemonės, dažniausiai netiesioginių mokesčių didinimo forma. Dėl to 2015 m. euro zonoje fiskalinės politikos pozicija, apskaičiuojama pagal cikliškai pakoreguotą pirminį balansą, atėmus valdžios sektoriaus paramą finansų sektoriui, iš esmės buvo neutrali (žr. 20 pav.).

20 pav.

Biudžeto balansas ir fiskalinė padėtis

(procentais, palyginti su BVP)

Šaltiniai: Eurostatas ir 2015 m. gruodžio mėn. Eurosistemos ekspertų makroekonominės prognozės.

¹ Pagal ciklą pakoreguoto pirminio balanso pokytis, atėmus valstybės paramos finansų sektoriui poveikį biudžetui.

Tiesioginis pabėgėlių srauto poveikis biudžetui įvairiose šalyse buvo skirtingas ir priklausė nuo srauto dydžio, taip pat nuo to, ar pabėgėliai tik keliavo per šalį, ar ta šalis buvo jų galutinis tikslas, taip pat nuo pabėgėliams skiriamų socialinių išmokų dydžio ir teisinių nuostatų, reguliuojančių galimybes įsitraukti į jos darbo rinką, skirtumą. 2015 m. labiausiai nuo pabėgėlių srautų nukentėjusiose šalyse su pabėgėliais susijusios fiskalinės sąnaudos sudarė apie 0,2 % BVP¹⁰.

Toliau vyko valdžios sektoriaus balansų konvergencija

Dėl 2010–2013 m. įvykdytų reikšmingų struktūrinių korekcijų fiskalinė padėtis visose euro zonos šalyse pagerėjo, palyginti su buvusia esant aukščiausiam krizės taškui. Toliau vyko euro zonos šalių valdžios sektoriaus balansų konvergencija, dėl kurios daugumos šalių deficitas yra mažesnis nei reikalaujama 3 % BVP riba. Fiskalinės konsolidacijos pažangą rodo didėjantis šalių, kurioms nutraukiama perviršinio deficito procedūra, skaičius. 2015 m. perviršinio deficito procedūra buvo nutraukta Maltai. Be to, tikimasi, kad Airija ir Slovėnija suspėjo pakoreguoti savo perviršinius deficitus laiku, iki joms nustatytos datos 2015 m., o Kipras tai atliko netgi metais anksčiau, nors jam galutinis terminas buvo nustatytas 2016 m. Panašu, kad 2015 m. dėl pagalbos finansų sektoriui nustatytą 3 % BVP deficito ribą viršijo Portugalija. Numatoma, kad 2016 m. perviršinio deficito procedūra vis dar bus taikoma Prancūzijai, Ispanijai ir Graikijai.

Pradėjo mažėti valdžios sektoriaus skolos ir BVP santykis

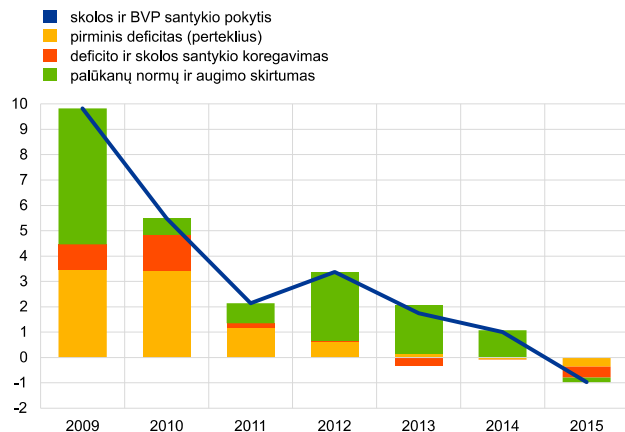
Pirmą kartą nuo finansų krizės pradžios euro zonos šalių valdžios sektoriaus skola (kaip BVP dalis, procentais), kuri 2014 m. buvo itin smarkiai išaugusi, pagaliau sumažėjo. Kaip rodo 2015 m. gruodžio mėn. Eurosistemos ekspertų makroekonominės prognozės, 2015 m. ji sudarė 91, o 2014 m. – 92 % BVP. Šį sumažėjimą paskatino palankūs palūkanų normų augimo tempo skirtumo pokyčiai ir nedideli pirminiai perviršiai (žr. 21 pav.) Prie šio pagerėjimo taip pat prisidėjo deficito ir skolos santykį mažinantis skolos srauto koregavimas, be kitų dalykų, susijęs ir su privatizavimo pajamomis. Tačiau keliose šalyse skolos rodiklis toliau didėjo.

¹⁰ Žr. interpe „A first assessment of the macroeconomic impact of the refugee influx“, *European Economic Forecast Autumn 2015*, European Commission.

21 pav.

Pagrindiniai veiksniai, lėmę valdžios sektoriaus skolą

(procentais, palyginti su BVP)

Šaltiniai: Eurostatas ir 2015 m. gruodžio mėn. Eurosistemos ekspertų makroekonominės prognozės.

Vis dėlto daugelio euro zonos šalių valdžios sektoriaus skolos lygis tebėra aukštas. Apriboti skolos tvarumui gresiančią riziką yra itin svarbu dar ir dėl didelių ilgalaikių problemų, kylančių dėl gyventojų senėjimo ir sveikatos bei ilgalaikės priežiūros sąnaudų didėjimo. 2015 m. Europos Komisijos ataskaitoje apie visuomenės senėjimą numatoma, kad bendros su gyventojų senėjimu susijusios sąnaudos išaugs nuo 26,8 % BVP (2013 m.) iki 28,3 % BVP (2060 m.). Šį augimą daugiausia lemia demografiniai veiksniai, dėl kurių amžiaus koeficientas turėtų beveik padvigubėti, t. y. 65 m. ir vyresnių žmonių, palyginti su darbingo amžiaus (15–64 m.) gyventojais, dalis iki 2060 m. viršys 50 %. Vertinant su gyventojų senėjimu susijusias išlaidas ateityje, būtina atkreipti dėmesį į tai, kad šios prognozės gali būti ir dar blogesnės, nes jos yra iš dalies pagrįstos labai palankiomis ekonominės padėties ir demografinėmis prielaidomis¹¹. 2015 m. Fiskalinio

tvarumo ataskaitoje Europos Komisija patvirtino, kad daugelyje euro zonos šalių fiskalinio tvarumo rizika yra esminė vidutiniu ir ilgu laikotarpiu, darant prielaidą, kad politika toliau nesikeis. Be to, analizėje pabrėžiama visiškos atitikties Stabilitumo ir augimo paktui (SAP) svarba, siekiant stabilizuoti ar netgi sumažinti šalių, turinčių aukštą įsiskolinimo lygį, skolos rodiklius.

Keliose šalyse būtina taikyti daugiau fiskalinių priemonių

2015 m. kai kurioms šalims kilo uždavinys peržiūrėti ir patikslinti savo fiskalinės politikos poziciją, kad būtų galima sumažinti valstybės skolą nekenkiant ekonomikos atsigavimui ir kartu nepažeidžiant SAP nuostatų 2015 m. ir vėliau daugelyje euro zonos šalių buvo nustatytos didelės su SAP nuostatomis susijusios konsolidacijos spragos, kurioms panaikinti būtina imtis papildomų fiskalinių priemonių. 2015 m. lapkričio 17 d. Europos Komisija paskelbė 2016 m. biudžeto planų projektų vertinimą pagal SAP nuostatas¹². Nustatyta, kad iš 16 biudžeto planų tik penki (Vokietijos, Estijos, Liuksemburgo, Nyderlandų ir Slovakijos) visiškai atitiko SAP nuostatas. Septyni (Belgijos, Airijos, Prancūzijos, Latvijos, Maltos, Slovėnijos ir Suomijos) laikomi tik „iš esmės atitinkančiais“, nes juose numatyta, kad oficialus deficito dydis nebus viršytas, nors planuojamos struktūrinės priemonės ir neatitiko reikalavimų; o keturi (Ispanijos, Italijos, Lietuvos ir Austrijos) buvo įvertinti kaip „galintys neatitikti“ SAP reikalavimų.

¹¹ Žr. interpa „2015 m. visuomenės senėjimo apžvalga: kiek kainuos Europos visuomenės senėjimas?“, *Ekonomikos biuletenis*, ECB, 2015, Nr. 4.

¹² Dėl Komisijos vertinimo analizės žr. interpa „2016 m. biudžeto planų projektų apžvalga“, *Ekonomikos biuletenis*, ECB, 2015, Nr. 8.

Lapkričio 23 d. Euro grupė paragino šalis, kurioms grėsė nuostatų neatitikimo rizika, imtis papildomų priemonių Komisijos nustatytoms grėsmėms pašalinti.

Labai svarbu, kad fiskalinė konsolidacija nekenktų augimui. Kalbant apie išlaidas, pasakytina, kad jų peržiūra suteiktų galimybę nustatyti išmokas, kurios nebūtinai didintų gerovę. O kalbant apie įplaukas, pažymėtina, kad kai kuriose šalyse mokesčių sistemos palankumo augimui didinimas ir kova su mokesčių vengimu yra svarbios reformų sritys. Ypač teigiamą poveikį augimui ir užimtumui gali daryti darbo jėgos mokestinės naštos mažinimas.

2015 m. struktūrinės reformos vis dar vyko lėtai

Nors ekonomikos atsigavimo tempas įvairiose euro zonos šalyse buvo skirtingas, 2015 m. įdėta nepakankamai pastangų su pasiūla susijusiems veiksniams skatinti ir ekonomikos atsparumui didinti. Kaip ir 2014 m., struktūrinės reformos buvo įgyvendinamos lėtai. Tokia padėtis susidarė nepaisant pakeitimų, padarytų per 2015 m. Europos semestrą ir skirtų atsakomybei už reformas didinti bei jų įgyvendinimui paremti. Kalbant apie politikos sritis, pasakytina, kad pagrindinis dėmesys buvo skirtas bendroms politinėms sąlygoms (ypač tobulinant nemokumo priemones), darbo rinkos politikos efektyvumui didinti ir darbo jėgos mokestinei naštai mažinti. Mažiau pastangų skirta protegavimui mažinti ir konkurencijai apsaugotuose nuo konkurencijos paslaugų sektoriuose didinti, viešajam administravimui gerinti ir darbo užmokesčio lankstumui padidinti.

1 lentelėje parodyta pažanga įgyvendinant 2015 m. konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas. Ji parodo, kad įgyvendinant daugelį rekomendacijų pasiekta tik ribota pažanga. Visose euro zonos šalyse jos įgyvendinamos ypač vangiai, ribota pažanga daugumoje sričių pastebima Vokietijoje, Lietuvoje, Liuksemburge, Nyderlanduose, Austrijoje ir Slovakijoje. Tarp euro zonos šalių, kurias Europos Komisija 2015 m. įvardijo kaip turinčias perviršinį disbalansą, Italijoje fiksuotas šiek tiek aukštesnis įgyvendinimo lygis, negu Portugalijoje ir Prancūzijoje.

1 lentelė

Europos Komisijos atliktas 2015 m. šalis pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo įvertinimas

Rekomendacijos dėl reformos	BE	DE	EE	ES	FR	IE	IT	LV	LT	LU	MT	NL	AT	PT	SI	SK	FI
1	Yellow	Red	Grey	Red	Red	Red	Red	Grey	Red	Red	Grey	Red	Red	Yellow	Red	Yellow	Grey
2	Yellow	Red	Yellow	Green	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow	Red	Red	Yellow	Yellow	Red	Yellow	Yellow	Red	Yellow
3	Red	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow	Green	Red	Red	Red	Yellow	Yellow	Red	Yellow	Green	Red	Yellow
4	Red	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow	Green	Red	Red	Red	Yellow	Yellow	Red	Yellow	Yellow	Red	Yellow
5	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow	Red	Yellow	Green	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow	Red	Yellow	Yellow	Yellow
6	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow	Red	Yellow	Red	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow	Yellow	Red	Yellow	Yellow	Yellow

	= visiškai įgyvendinta
	= reikšminga pažanga
	= tam tikra pažanga
	= ribota pažanga
	= pažangos nepadaryta

Šaltinis: Europos Komisija, 2016 m. šalių ataskaitos.

Pastabos: vertinant, kiek pažengta įgyvendinant 2015 m. konkrečioms šalims pateiktas rekomendacijas, taikomos tokios kategorijos: pažangos nepadaryta – valstybė narė nei paskelbė, nei pritaikė priemonių, kad būtų įgyvendintos konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos; ši kategorija taikoma ir tuo atveju, jei valstybė narė užsakė tyrimus galimoms priemonėms įvertinti. Ribota pažanga – valstybė narė paskelbė apie kai kurias priemones, kuriomis siekiama įgyvendinti konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas, tačiau šių priemonių veikiamai nepakaks ir (arba) kyla rizika, kad jos nebus priimtos (įgyvendintos). Tam tikra pažanga – valstybė narė paskelbė ir priėmė priemones konkrečioms šalims skirtoms rekomendacijoms įgyvendinti. Šios priemonės teikia vilčių, tačiau kol kas ne visos yra įgyvendintos, kai kuriais atvejais kyla abejonių dėl jų įgyvendinimo. Reikšminga pažanga – valstybė narė priėmė priemones, dauguma jų įgyvendintos. Šiomis priemonėmis beveik įgyvendinamos konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos. Visiškai įgyvendinta – valstybė narė priėmė ir pritaikė priemones, kuriomis tinkamai įgyvendinamos konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos. Pilnai pažymėtos reformos, susijusios su atitiktimi SAP, kurios nebuvo įvertintos šalių ataskaitose. Kipras ir Graikija 2015 m. nebuvo įtrauktos į Europos semestrą, nes dalyvavo makroekonominio koregavimo programose ir todėl negavo konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų.

Siekiant užtikrinti nuolatinį BVP augimą, būtina aktyviau įgyvendinti struktūrines reformas

Kadangi reformos įgyvendinamos lėtai, kai kurios euro zonos šalys nuo geriausių verslo aplinką susikūrusių šalių vis dar smarkiai atsilieka pagal struktūras, didinančias ekonomikos gebėjimą greitai atsikurti ir darančias poveikį ilgalaikėms augimo perspektyvoms. Tai tinka kalbant apie verslo ir reguliavimo sritis, taip pat produktų ir darbo rinkas. Šis atsilikimas išryškina potencialą, kuris galėtų būti panaudotas įgyvendinus struktūrines reformas. Turint omeny tai, kad daug šalių vis dar netaiko gerosios praktikos, struktūrinių reformų nauda gali būti labai didelė. Pavyzdžiui, Pasaulio banko grupės leidinyje „Doing Business“ tarp dešimties palankiausių verslo aplinką turinčių šalių yra tik viena euro zonos šalis. Reformų įgyvendinimo sulėtėjimas 2014 ir 2015 m. rodo poreikį ryžtingiau diegti reformas, kad būtų galima palaikyti ciklo atsigavimą ir padidinti augimo potencialą. Ryžtingą reformų įgyvendinimą galėtų užtikrinti geresnis struktūrinių reformų valdymas ir tvirtesni euro zonos šalių įsipareigojimai pasinaudoti mažų palūkanų normų aplinka realiems struktūriniams pokyčiams savo šalyse pasiekti.

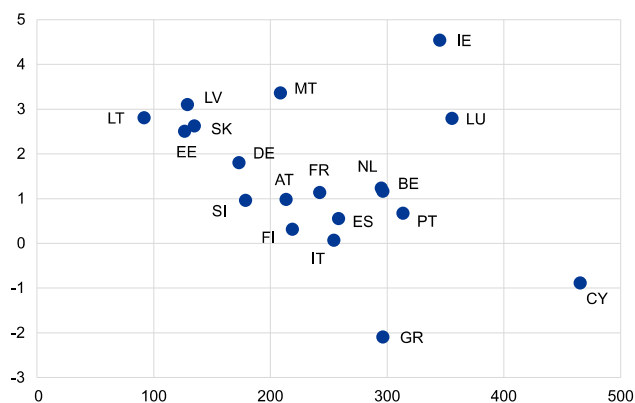
Lėtas našumo kilimas, aukštas nedarbo lygis ir kai kuriose šalyse didelis atsargų disbalansas, pavyzdžiui, aukštas įsiskolinimo lygis ir neigiamas grynas užsienio turtas, kelia riziką tvariam ekonomikos atsigavimui ir reikalauja imtis politinių veiksmų (žr., pvz., 22 pav.). Iš turimų įvairių tarptautinių institucijų (pvz., Europos Komisijos, TVF ir EBPO) įvertimų matyti, kad daugumoje euro zonos šalių per kitus 3–5 m. bendrasis gamybos veiksmų našumo augimas vis dar bus mažesnis kaip 1 %. Jei struktūrinės reformos bus patikimos, rūpestingai parinktos ir gerai suplanuotos, jų teigiamas poveikis pasijus greitai (pvz., išaugs pasitikėjimas), o tai skatins

atsigavimą¹³. Daugelyje šalių vis dar reikia reformų produktų ir darbo rinkose, taip pat verslo ir reguliavimo srityse.

22 pav.

Potencialus vidutinis augimas, palyginti su valstybės ir privačiojo sektoriaus skola

(x ašis: 2015 m. II ketv. valstybės ir privačiojo sektoriaus konsoliduotoji skola, procentais, palyginti su BVP; y ašis: vidutinis potencialus gamybos augimas 2016–2017 m.)

Šaltiniai: Eurostatas ir Europos Komisija.

veiksmingesnis nemokumo keliamų problemų sprendimo priemonių ir pertvarkymo priemonių naudojimas. Be to, visoje euro zonoje darbo rinkos veikia labai skirtingai. Toliau reikia įgyvendinti politiką, skirtą darbo pasiūlos kokybei gerinti ir perėjimui nuo nedarbo ar neaktyvumo prie užimtumo palengvinti, taip pat būtini darbo įstatymai, kuriais būtų užtikrinta lankstumo ir apsaugos pusiausvyrą¹⁴.

Paskelbus Penkių pirmininkų pranešimą, buvo imtasi priemonių reformų įgyvendinimui paspartinti ir atsakomybei už reformas padidinti. Komisija visų pirma paskelbė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl nacionalinių konkurencingumo valdybų įsteigimo euro zonoje. Valdybos padėtų geriau suprasti veiksnius, lemiančius konkurencingumą kiekvienoje šalyje ir visoje euro zonoje. Tačiau jų vaidmuo ir poveikis siekiant paspartinti reformų įgyvendinimą priklausys nuo jų visiško nepriklausomumo ir įgaliojimų¹⁵.

¹³ Žr. Anderson, D., Barkbu, B., Lusinyan, L. and Muir, D., „Assessing the Gains from Structural Reforms for Jobs and Growth“, *Jobs and Growth: Supporting the European Recovery*, IMF, 2013, which shows the positive short-run GDP dynamics for the euro area.

¹⁴ Žr. straipsnį „Progress with structural reforms across the euro area and their possible impacts“, *Ekonomikos biuletenis*, ECB, 2015, Nr. 2.

¹⁵ Žr. 2015 m. spalio 21 d. Europos Komisijos komunikatą „Tiesni ekonominės ir pinigų sąjungos kūrimo žingsniai“ ir interpą „Konkurencingumo valdybų steigimas siekiant sukurti tikrą ekonominę sąjungą“, *Ekonomikos biuletenis*, ECB, 2015, Nr. 8.

2 Pinigų politika sudėtingais laikais

2.1 Nepalankios infliacijos perspektyvos pareikalavo tolesnių ryžtingų ECB veiksmų

2015 m. sausio pradžioje Valdančioji taryba iš naujo kruopščiai įvertino kainų raidos perspektyvas ir pinigų politikos paskatas, užtikrintas nuo 2014 m. vidurio įgyvendinamomis priemonėmis. Ekonomikos sąstingio, kuris tebebuvo didelis, ir vis dar vangių pinigų ir kredito pokyčių sąlygomis infliacijos raida ir toliau buvo silpnesnė, negu tikėtasi. Tokiomis aplinkybėmis rinkos rodikliais pagrįsti įvairių terminų infliacijos lūkesčiai sumažėjo, o dauguma faktinės ir numatomos infliacijos rodiklių pasiekė istoriškai žemus lygius arba prie jų priartėjo. Taigi Valdančioji taryba susidūrė su padidėjusia pernelyg ilgai užsitęsusios mažos – ir galbūt neigiamos – infliacijos rizika. Taikomos pinigų politikos priemonės (visų pirma tikslinės ilgesnės trukmės refinansavimo operacijos (TITRO), turto užtikrintų vertybinių popierių pirkimo programa (TUVPPP) ir trečioji padengtų obligacijų pirkimo programa (POPP3) kartu su anksčiau pradėtomis taikyti ateities gairėmis) jau darė pakankamą poveikį ir privačiojo sektoriaus skolinimosi išlaidos vasaros mėnesiais pradėjo įtikinamai mažėti. Tačiau, atsižvelgus į, viena vertus, didėjantį atotrūkį tarp faktinės ir tikėtinos infliacijos ir, kita vertus, į infliacijos lygius, kurie, Valdančiosios tarybos nuomone, atitinka jos vidutinio laikotarpio tikslą, kiekybinis tų priemonių poveikis Eurosistemos balansui, taigi ir pinigų politikos pozicijai, laikytas nepakankamu užtikrinti, kad infliacija vidutiniu laikotarpiu vėl priartėtų prie 2 % lygio. Tokiomis aplinkybėmis buvo pagrįsta imtis griežtų pinigų politikos priemonių.

Pagrindinėms palūkanų normoms pasiekus savo faktinę žemiausią ribą arba prie jos priartėjus, sausio 22 d. Valdančioji taryba nusprendė išplėsti turto pirkimo programą, kuri pradėta įgyvendinti 2014 m. spalio mėn., ir į ją įtraukti euro zonos šalių vyriausybių ir agentūrų, taip pat Europos institucijų išleistus investicinio reitingo vertybinius popierius eurais. Pagal šią išplėstinę turto pirkimo programą (TPP) viešojo ir privačiojo sektorių vertybinių popierių būtų perkama už 60 mlrd. eurų per mėnesį. Eurosistemos viešojo sektoriaus turto pirkimai antrinėje rinkoje pradėti 2015 m. kovo mėn. ir juos planuota vykdyti iki 2016 m. rugsėjo pabaigos ir bet kuriuo atveju tol, kol Valdančioji taryba įsitikins, kad infliacijos raida vėl tapo tvari ir atitinka jos siekį užtikrinti, kad vidutiniu laikotarpiu infliacija būtų mažesnė kaip 2 %, bet jam artimo lygio. Be to, buvo nuspręsta pakeisti šešių likusių TITRO kainodarą ir prie pagrindinės refinansavimo operacijos (PRO) palūkanų normos nepridėti 10 bazinių punktų dydžio skirtumo, kuris buvo pritaikytas pirmoms dviem TITRO.

TPP ir TITRO kartu su neigiama palūkanų norma už naudojimąsi indėlių galimybe davė apčiuopiamų rezultatų, visų pirma pagerėjo įmonių, įskaitant mažąsias ir vidutines, ir namų ūkių finansavimo sąlygos (žr. 1 skyriaus 1.2 skirsnį). Jos paskatino kredito paklausą, nes dėl jų kreditas ekonomikai tapo finansiškai prieinamesnis. Dėl jų sumažėjo pagal riziką pakoreguota grąža, kurią bankai gali uždirbti iš vertybinių popierių, tad jos paskatino bankus diversifikuoti savo pozicijas orientuojantis į paskolas, o tai parėmė kredito pasiūlą. Taigi išlaidos buvo didesnės, negu būtų buvę

priešingu atveju, o tai lėmė spartesnį realiojo BVP augimą ir didesnę infliaciją (žr. 6 intarpą).

Dėl sustiprintų pinigų politikos paskatų, padidėjusio pasitikėjimo ir palankaus mažų energijos kainų poveikio disponuojamosioms pajamoms ekonomikos atsigavimas pirmąjį pusmetį paspartėjo. Lūkesčiai dėl infliacijos, mėnesį prieš sausio mėn. sprendimą pasiekę žemus lygius, pastebimai atsigavo.

Tačiau nuo birželio mėn. finansavimo sąlygos ir ekonominiai vertinimai vėl ėmė prastėti (ir prastėjo didžiąją trečiojo ketvirčio dalį) – kurį laiką dėl padidėjusio finansinio kintamumo, susijusio su sudėtingomis derybomis dėl makroekonominės paramos Graikijai priemonių rinkinio, bet daugiausia – dėl didėjančio ir nepaliaujamo susirūpinimo dėl pasaulio ekonomikos būklės. Tuo pat metu sumažėjęs pasitikėjimas kartu su silpna išorės paklausa prislopino atsigavimo tempą, trečiąjį ketvirtį jis sulėtėjo. O atsinaujinusios importuojamos infliacijos mažėjimo tendencijos, siejamos su nuosmikiu daugelyje svarbių besivystančios ekonomikos šalių, lėtino procesą, kurio metu infliacija pamažu kilo ir buvo galima tikėtis, kad vidutiniu laikotarpiu ji normalizuosis.

2 lentelė ECB ir Eurosistemos ekspertų makroekonominių prognozių raida

(metiniai pokyčiai, procentais)

Prognozės ir prognozių laikotarpis	Realusis BVP			SVKI		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
2014 m. gruodžio mėn.	1,0	1,5		0,7	1,3	
2015 m. kovo mėn.	1,5	1,9	2,1	0,0	1,5	1,8
2015 m. birželio mėn.	1,5	1,9	2,0	0,3	1,5	1,8
2015 m. rugsėjo mėn.	1,4	1,7	1,8	0,1	1,1	1,7
2015 m. gruodžio mėn.	1,5	1,7	1,9	0,1	1,0	1,6

Šaltinis: Eurosistema.

Apskritai dėl 2015 m. vasarą įvykusių pokyčių ECB ir Eurosistemos ekspertų prognozės dėl pagrindinių ekonomikos augimo ir infliacijos perspektyvų buvo gerokai pablogintos (žr. 2 lentelę). Manoma, kad su perspektyvomis susijusi neigiama rizika taip pat padidėjo, daugiausia dėl netikrumo, susijusio su pasaulio ekonomika, taip pat padidėjusio kintamumo finansų, užsienio valiutų ir žaliavų rinkose. Tokiomis aplinkybėmis Valdandžioji taryba, atidžiai stebėjusi gaunamą informaciją ir ypač perkainojimo finansų rinkose poveikį pinigų politikos pozicijai, padarė išvadą, kad dėl per didelio netikrumo nėra pakankamai tvirto pagrindo spręsti, ar būtina padidinti skatinimo

apimtį. Taigi savo spalio mėn. posėdyje pinigų politikos klausimais Valdandžioji taryba paskelbė atidžiai išanalizuosianti stiprų ir nesilpstantį poveikį darančius veiksnius, dėl kurių infliacija prie mažesnio kaip 2 %, bet jam artimo lygio vidutiniu laikotarpiu artėjo lėčiau, ir savo kitame – gruodžio mėn. – įvyksiančiame posėdyje pinigų politikos klausimais dar kartą apsvarstysianti skatinimo pinigų politika lygio tinkamumą ir įvertinsianti, ar taikomos pinigų politikos priemonės yra efektyvios ir pakankamos. Pranešimas, paskelbtas po spalio mėn. posėdžio, sulaukė reikšmingo rinkos atsako ir paskatino finansavimo sąlygų grįžimą į palankesnius lygius, buvusius 2015 m. pradžioje, kai buvo pradėti pirkimai pagal išplėstinę TPP.

Posėdyje, kuris įvyko gruodžio pradžioje, Valdandžioji taryba, atsižvelgdama į savo kainų stabilumo tikslą, nusprendė pakoreguoti skatinimo pinigų politika lygį. 2015 m. gruodžio mėn. Eurosistemos ekspertų makroekonominės prognozės, kuriose tam tikru mastu buvo atsižvelgta į palankius pokyčius, finansų rinkose įvykusius po spalio mėn. posėdžio pinigų politikos klausimais, parodė, kad pakilti į lygius, kuriuos Valdandžioji taryba laiko pakankamai artimais 2 %, infliacijai greičiausiai prireiks

daugiau laiko, negu buvo tikėtasi ankstesniais mėnesiais, ir kad mažesnės, negu prognozuojama, infliacijos rizika padidėjo. Nors mažą infliaciją skatino ir krintančios žaliavų kainos, buvo numatyta, kad vidaus kainų spaudimą ir toliau slopins didelis ekonomikos sąstingis bei nepalankus išorės poveikis. Taigi, siekiant išvengti antrinio poveikio rizikos ir užtikrinti, kad infliacija būtų sugrąžinta į mažesnę kaip 2 %, bet jam artimą vidutiniu laikotarpiu lygį, buvo būtina imtis tolesnių pinigų politikos veiksmų.

Gruodžio mėn. vykusiame posėdyje Valdančioji taryba nusprendė: i) palūkanų normą už naudojimąsi indėlių galimybe sumažinti 10 bazinių punktų – iki –0,30 % ir nekeisti pagrindinių refinansavimo operacijų palūkanų normos bei palūkanų normos naudojantis ribinio skolinimosi galimybe, kurios, kaip ir anksčiau, bus atitinkamai 0,05 % ir 0,30 %; ii) planuotą turto pirkimų pagal TPP už 60 mlrd. eurų per mėnesį terminą pratęsti iki 2017 m. kovo pabaigos arba ilgiau, jei tai bus būtina, tačiau bet koku atveju tol, kol Valdančioji taryba įsitikins, jog infliacijos raida vėl tapo tvari ir atitinka jos siekį, kad infliacija vidutiniu laikotarpiu būtų mažesnė kaip 2 %, bet jam artimo lygio; iii) reinvestuoti pagal TPP įsigytų vertybinių popierių pagrindines sumas, suėjus jų terminui, ir tai daryti tol, kol bus reikalinga; iv) į turto, kurį atitinkami nacionaliniai centriniai bankai gali reguliariai pirkti, sąrašą įtraukti euro zonoje esančios regiono ir vietos valdžios išleistas antrinę rinką turinčias skolos priemones eurais ir v) toliau vykdyti pagrindines ir 3 mėn. ilgesnės trukmės refinansavimo operacijas kaip fiksuotųjų palūkanų normų konkursus paskirstant visą sumą – tol, kol tai bus reikalinga, bet ne trumpiau kaip iki 2017 m. paskutinio atsargų laikymo laikotarpio pabaigos.

Šiomis naujomis priemonėmis siekta užtikrinti, kad finansinės sąlygos ir toliau būtų palankios ir kad reikšmingas skatinamasis priemonių, kurių imtasi nuo 2014 m. birželio mėn., poveikis būtų dar stipresnis. Taip pat buvo tikėtasi, kad dėl šių priemonių paspartės euro zonos ekonomikos atsigavimas ir sustiprės jos atsparumas pasauliniams ekonominiams sukrėtimams.

Visų pirma numatyta Eurosistemos grynojo turto pirkimo pagal TPP terminą pratęsus iki 2017 m. kovo pabaigos ir nusprendus pagrindines vertybinių popierių sumas, suėjus jų terminui, reinvestuoti tol, kol bus reikalinga, likvidumas iki 2019 m. turėtų padidėti maždaug 680 mlrd. eurų, palyginti su padėtimi, kuri būtų vyravusi pagal anksčiau įgyvendintą politiką. Tai sustiprins ECB ateities gaires dėl palūkanų normų ir užtikrins, kad likvidumo sąlygos ilguoju laikotarpiu tebebūtų labai palankios.

Valdančioji taryba nuolat stebi ekonomines ir finansines sąlygas. Ji aiškiai nurodė, kad įvykus šių sąlygų pokyčiams, į kuriuos bus būtina vėl reaguoti siekiant išsaugoti tinkamą skatinimo pinigų politiką lygį, ji bus pasirengusi ir pajėgi imtis visų pagal įgaliojimus turimų priemonių, kad užtikrintų, jog infliacijos lygis nedelsiant būtų sugrąžintas į jos tikslinį lygį. Visų pirma ji priminė, kad TPP gali būti taikoma pakankamai lanksčiai – gali būti keičiama jos apimtis, sudėtis ir trukmė.

6 intarpas

Pinigų politikos priemonių poveikis finansų rinkoms ir realiajai ekonomikai

Nuo 2014 m. birželio mėn. įgyvendinamos pinigų politikos priemonės darė reikšmingą poveikį euro zonos ekonomikai¹⁶. Skatinamosios priemonės, kurių buvo imtasi, lėmė reikšmingą skolinimosi sąlygų ekonomikai supaprastinimą ir buvo vienas iš pagrindinių veiksnių, palaikančių euro zonos ekonomikos atsigavimą ir padedančių sustabdyti dezinfliaciją bei priartinti infliaciją prie mažesnio kaip 2 %, bet jam artimo lygio. Šiame intarpe apibendrinami turimi duomenys apie ECB priemonių poveikį¹⁷.

Poveikis buvo perduodamas ne vienu kanalu¹⁸. Pirmia, dėl nestandartinių priemonių pagerėjo skolinimosi sąlygos ne finansų privačiajame sektoriuje, nes buvo sušvelnintos bankų refinansavimo sąlygos ir paskatintas naujų paskolų teikimas, taigi paskatintas ir skolinimasis bei lėšų naudojimas investicijoms ir vartojimui (tiesioginio poveikio kanalas). Antra, buvo sumažintas paties įvairiausio turto pajamingumas, taigi skatinamųjų priemonių poveikis ekonomikai pasklido platesniu mastu (portfelijų perbalansavimo kanalas). Trečia, nestandartinių priemonių, ypač darančių reikšmingą poveikį centrinio banko balansui, panaudojimu pabrėžta, kad ECB yra pasiryžęs vykdyti savo įgaliojimą užtikrinti kainų stabilumą (signalizavimo kanalas).

Poveikis lyginamajam finansiniam turtui

Nuo 2014 m. birželio mėn. paskelbtų priemonių poveikis finansų rinkai yra pirmoji pinigų politikos paskatų perdavimo realiajai ekonomikai – ir galiausiai infliacijai – grandinės grandis¹⁹. Tikslinės ilgesnės trukmės refinansavimo operacijos (TITRO) ir turto pirkimo programa (TPP) kartu su neigiama palūkanų norma už naudojimąsi indėlių galimybe reikšmingą švelninamąjį poveikį padarė pačiuose įvairiausiuose finansų rinkos segmentuose. Visų pirma per turto pirkimus ir portfelijų perbalansavimo kanalą buvo sumažintas vyriausybės obligacijų pajamingumas. ECB turto pirkimas kartu su jo skelbiamomis ateities gairėmis padėjo sumažinti vidutinę privačiojo sektoriaus portfelio trukmės riziką, o tai savo ruožtu paskatino kainas, investuotojų prašomas už skolinimą ilgesniam laikui, – trukmės priemokos – mažėjimą. Be to, dėl poveikio turto, nepriskirto prie tikslinio, kaip antai finansų ir ne finansų bendrovių obligacijų, pajamingumui tuo pačiu laikotarpiu gerokai sumažėjo kredito maržos. Toks poveikis kartu su mažesnėmis diskonto normomis, kurias lėmė obligacijų pajamingumo mažėjimas, taip pat padidino spaudimą akcijų kainoms kilti. Pinigų politikos priemonių laukimas, paskelbimas ir įgyvendinimas, įskaitant tris palūkanų normos už naudojimąsi indėlių galimybe sumažinimus nuo 2014 m. vidurio, taip pat prisidėjo prie euro nominaliojo efektyviojo kurso mažėjimo, nes investuotojai perbalansavo savo portfelius, atsisakydami mažesnio pajamingumo euro zonos fiksuotųjų pajamų priemonių ir mainais rinkdamiesi didesnio pajamingumo ne euro zonos turtą.

¹⁶ Taip pat žr. *Altavilla, C., Carboni, C. and Motto, R., „Asset purchase programmes and financial markets: lessons from the euro area“, Working Paper Series, No 1864, ECB, November 2015.*

¹⁷ Dėl išsamesnės akivaizdaus poveikio apžvalgos žr. straipsnį „The transmission of the ECB's recent non-standard monetary policy measures“, *Ekonomikos biuletenis*, ECB, 2015, Nr. 7, ir jame nurodytą literatūrą.

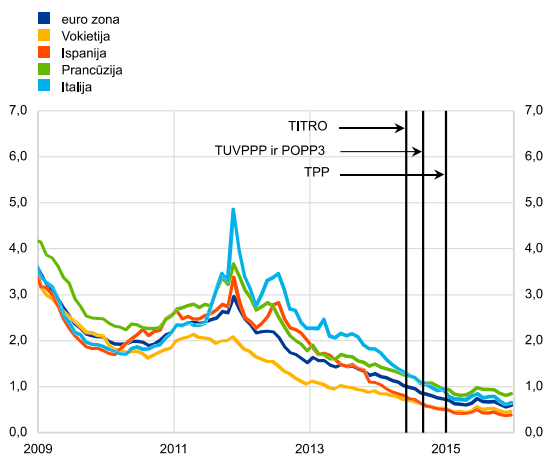
¹⁸ Dėl išsamesnės informacijos žr. straipsnį „The role of the central bank balance sheet in monetary policy“, *Ekonomikos biuletenis*, ECB, 2015, Nr. 4.

¹⁹ Dėl išsamesnės informacijos ir tam tikrų įvykių tyrimu pagrįstų įrodymų žr. straipsnį „The transmission of the ECB's recent non-standard monetary policy measures“, *Ekonomikos biuletenis*, ECB, 2015, Nr. 7, visų pirma 2 intarpą.

A pav.

Sudėtinė bankų finansavimo indėliais ir obligacijomis kaina

(metinės palūkanų normos, procentais)

Šaltiniai: ECB, *Merrill Lynch Global Index* ir ECB skaičiavimai.

Pastabos: pagal atitinkamus indėlių likučius įvertintas naujų indėlių palūkanų normų vidurkis ir finansavimo rinkoje skolintomis lėšomis kaina. Ant vertikaliosios ašies pažymėtos atitinkamų priemonių paskelbimo datos.

reikšmingas sudėtinės bankų finansavimo skolintomis lėšomis kainos sumažėjimas visose euro zonos šalyse (žr. A pav.)²⁰.

Bankų skolinimo sąlygos

Padidėjusios skolintojų tarpusavio konkurencijos aplinkoje gerokai sušvelnėjus bankų finansavimo sąlygoms²¹, padidėjo ECB pinigų politikos priemonių poveikis bankų kreditavimo sąlygoms ir sumažėjo susiskaidymas tarp euro zonos šalių.

Prieš 2014 m. birželio mėn., kai šios priemonės buvo pradėtos taikyti, paskolų palūkanų normų medianos mažėjimas nevisiškai ir nevienodai atspindėjo didžiąją pagrindinių ECB palūkanų normų sumažinimų dalį – iš viso 125 baziniais punktais 2011 m. rugsėjo mėn.–2014 m. birželio mėn. Nuo 2014 m. pavasario priemonės, kurių ėmėsi ECB, prisidėjo prie reikšmingo bankų paskolų palūkanų normų mažėjimo. Iš esmės, nors pagrindinės ECB palūkanų normos 2014 m. birželio–rugsėjo mėn. buvo sumažintos 20 bazinių punktų, bankų paskolų euro zonos ne finansų bendrovėms palūkanų normos iki 2015 m. spalio mėn. sumažėjo maždaug 80 bazinių punktų. Iš ECB ekspertų skaičiavimų matyti, kad, remiantis ankstesniais dėsningumais, kurie buvo stebėti prieš krizę, norint pasiekti panašų poveikį verslui suteiktų bankų palūkanų normoms, pagrindines pinigų politikos palūkanų

Bankų finansavimo rinkoje skolintomis lėšomis kainos

Dėl pinigų politikos priemonių gerokai sumažėjo bankų finansavimo rinkoje skolintomis lėšomis kainos, o tai yra esminis poveikio perdavimo grandinės bankais pagrįstoje ekonomikoje elementas. Pirmą, šiomis priemonėmis tai buvo padaryta tiesiogiai, nes buvo suteikta galimybė brangesnius ir trumpesnės trukmės finansavimo šaltinius pakeisti TITRO finansavimu. Antra, jomis tai buvo padaryta ir netiesiogiai, nes buvo paskatintas reikšmingas paties įvairausio finansinio turto, įskaitant bankų finansavimo priemones, vidutinės trukmės ir ilgalaikio pajamingumo sumažėjimas. Dėl šių teigiamų pokyčių finansavimo sąlygos sušvelnėjo platesniu mastu (o tokios švelnesnės sąlygos bankams taikomos neatsižvelgiant į tai, kokia apimtimi jie naudojami Eurosistemos skolinimo operacijomis, įskaitant TITRO) – tai rodo

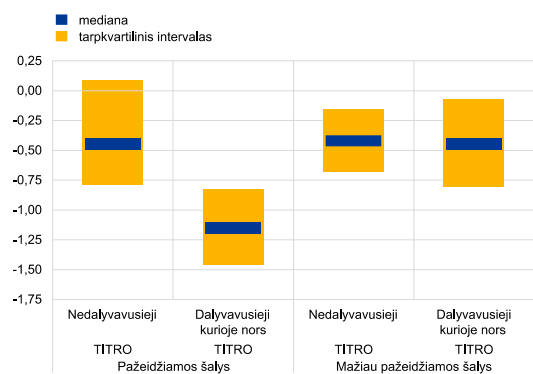
²⁰ Kad ECB nestandartinės priemonės yra svarbus šiuos pokyčius skatinantis veiksnys, patvirtina bankų atsakymai į euro zonos bankų apklausos dėl skolinimo sąlygų klausimus. Per 2015 m. liepos mėn. atliktą apklausą maždaug ketvirtadalis respondentų pažymėjo, kad TITRO prisidėjo prie sąlygų, kuriomis jie siekė gauti finansavimą rinkoje, švelninimo. TPP atveju teigiamas poveikis yra dar plačiau paplitęs – teigiamą poveikį skolinimosi rinkoje sąlygoms nurodė beveik pusė 2015 m. balandžio mėn. apklausoje dalyvavusių bankų.

²¹ Kaip parodė bankų atsakymai euro zonos bankų apklausoje dėl skolinimo sąlygų, iš veiksmų, darančių poveikį bankų reikalavimams paskolų gavėjams, svarbiausias buvo konkurencija, ji labiausiai skatino bankus švelninti tokius paskoloms įmonėms taikomus reikalavimus.

B pav.

Ne finansų bendrovėms suteiktų paskolų palūkanų normų pokyčiai

(procentiniais punktais)

Šaltinis: ECB.

Pastabos: paveiksle parodytas 2014 m. birželio mėn.–2015 m. liepos mėn. laikotarpis. Pažeidžiamose šalyse nedalyvavusiųjų TITRO grupę sudaro 10, o dalyvavusiųjų kurioje nors TITRO grupę – 49 bankai. Mažiau pažeidžiamose šalyse nedalyvavusiųjų TITRO grupę sudaro 71, o dalyvavusiųjų kurioje nors TITRO grupę – 43 bankai.

poveikio tų šalių bankų paskolų palūkanų normoms, regis, nepadarė – daugiausia dėl to, kad pagrindinių ECB palūkanų normų pokyčių poveikis iš esmės atitiko tose ekonomikose buvusius dėsningumus²². Apskritai ekspertų analizė patvirtina, kad prie stebėto paskolų palūkanų normų mažėjimo prisidėjo ir tiesioginis TITRO poveikis, ir netiesioginis TITRO bei TPP poveikis obligacijų pajamingumui. Netiesioginį poveikį dar sustiprino teigiama mažesnio ilgalaikio pajamingumo įtaka makroekonominėms prognozėms, taigi ir kredito sudedamajai daliai, įtrauktai į paskolų palūkanų normas.

Skolinimo apimtis

Dėl TITRO ir TPP gerėja kredito pasiūlos ir paklausos sąlygos, taigi jomis remiamas laipsniškas skolinimo ne finansų bendrovėms ir namų ūkiams atsigavimas (žr. C ir D pav. ir 1 skyriaus 1.5 skirsnį). Pagerėjus bankų finansavimo sąlygoms ir padidėjus skolinimo veiklos patrauklumui, išaugo kredito pasiūla, nes, mažėjant vyriausybės obligacijų pajamingumui, pagal riziką pakoreguotos turto grąžos požiūriu palankesnė tapo skolinimo veikla²³. Be to, toliau didėjo ir kredito paklausa, kurią skatino mažesnės paskolų palūkanų normos, švelnesni reikalavimai paskolų gavėjams ir padidėjęs finansavimo investicijoms poreikis.

normas būtų reikėję sumažinti maždaug 100 bazinių punktų. Tai rodo, kad TPP ir TITRO taip pat parėmė ECB pinigų politikos pozicijos poveikį.

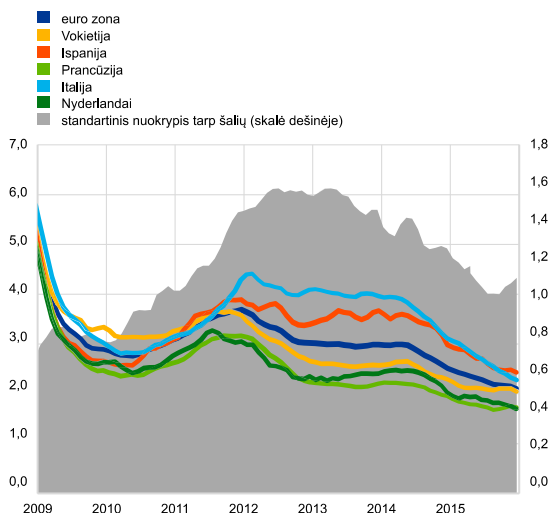
Visų pirma ECB pinigų politikos pozicijos poveikis sustiprėjo labiausiai krizės paveiktose šalyse, o tai rodė susiskaidymo mažėjimą. Iš esmės nuo 2014 m. birželio mėn., kai ECB pradėjo taikyti pinigų politikos priemones, ne finansų bendrovėms suteiktų paskolų palūkanų normų sumažėjimas didžiausiose ir labiausiai krizės paveiktose šalyse buvo gerokai didesnis (maždaug 110–140 bazinių punktų). Tai iš dalies galima susieti su TITRO poveikiu, nes tų šalių bankai, dalyvavę bent vienoje iš pirmų keturių TITRO, savo paskolų palūkanų normas, vertinant medianą, sumažino labiau negu tose operacijose nedalyvavę bankai (žr. B pav.). O kitose šalyse dalyvavimas TITRO sistemingo

²² Tačiau obligacijų rinkos perkainojimo laikotarpiu 2015 m. balandžio–birželio mėn., kai finansavimas rinkoje skolinimui lėšomis pabrango, TITRO paklausa padidėjo ir tarp kitų šalių bankų. Tai greičiausiai sušvelnino bankų finansavimo rinkoje skolinimui lėšomis sąlygų sugriežtinimo poveikį.

²³ Savo atsakymuose į 2015 m. liepos mėn. euro zonos bankų apklausos dėl skolinimo sąlygų klausimus bankai nurodė, kad per būsimas TITRO didesnė pasiskolintų lėšų dalis, jų manymu, bus panaudota paskoloms teikti, o mažesnė – kitam turtui pirkti. Daugelis 2015 m. balandžio mėn. apklausos respondentų taip pat yra pareiškę, kad didesnį likvidumą, kurį jie gavo iš TPP, tikisi panaudoti paskoloms teikti.

C pav.
Sudėtinės bankų paskolų ne finansų bendrovėms palūkanų normos

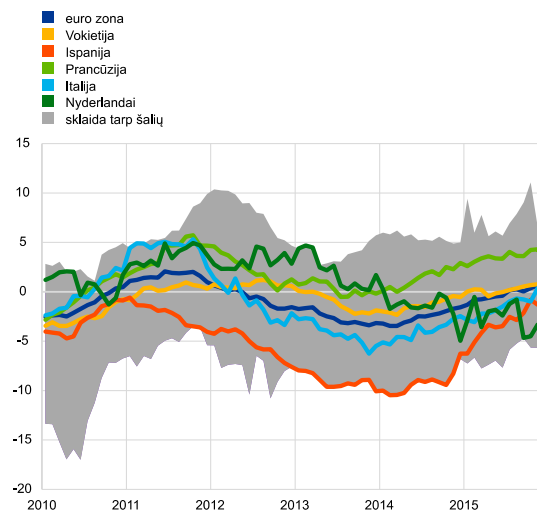
(procentais per metus, 3 mėn. slenkamasis vidurkis)

Šaltiniai: ECB ir ECB skaičiavimai.
Pastabos: bendros skolinimosi iš bankų kainos rodiklis apskaičiuotas agreguojant trumpalaikes ir ilgalaikes normas, taikant naujų sandorių sumų 24 mėn. slenkamąjį vidurkį. Standartinis nuokrypis tarp šalių apskaičiuotas remiantis nustatyta 12 euro zonos šalių imtimi. Paskutiniai duomenys – 2015 m. spalio mėn.

D pav.
PFJ paskolos ne finansų bendrovėms kai kuriose euro zonos šalyse

(metiniai pokyčiai, procentais)

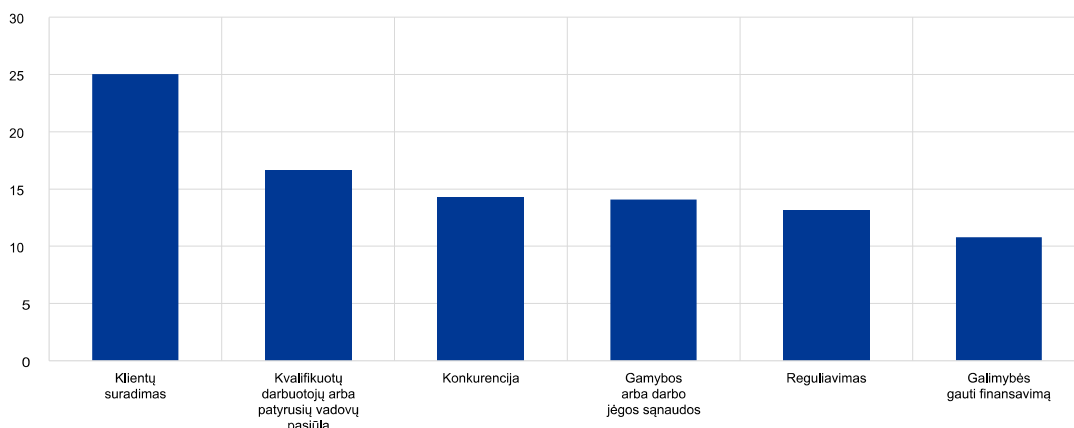

Šaltinis: ECB.
Pastabos: pakoreguota dėl paskolų pardavimo ir pakeitimo vertybiniais popieriais. Sklaida tarp šalių apskaičiuota remiantis nustatytos 12 euro zonos šalių imties didžiausia ir mažiausia vertėmis. Paskutiniai duomenys – 2015 m. rugsėjo mėn.

ECB priemonės poveikį padarė net mažesnėms įmonėms, kurias pinigų politikai paprastai būna sunkiau pasiekti. Per 2015 m. gruodžio mėn. atliktą ECB apklausą dėl galimybių įmonėms gauti finansavimą, kaip jų verslą varžantį veiksnį, paminėjo mažiau mažųjų ir vidutinių įmonių, nors skirtumai tarp atskirų šalių tebebuvo dideli (žr. E pav.).

E pav.
Svarbiausios problemos, su kuriomis susiduria mažosios ir vidutinės euro zonos įmonės

(respondentai, procentais)

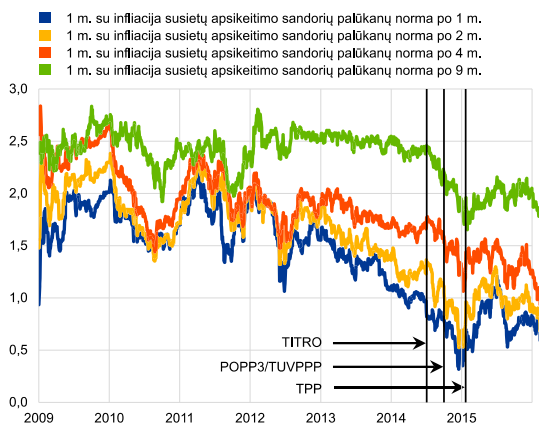

Šaltinis: ECB apklausa dėl galimybių įmonėms gauti finansavimą euro zonoje, 2015 m. gruodžio mėn.

F pav.

Rinkos duomenimis pagrįsti infliacijos lūkesčiai

(numatomos metinės išankstinių su infliacija susietų apskaitimo sandorių palūkanų normos, procentais)

Šaltiniai: Reuters ir ECB skaičiavimai.

Pastaba: paskutiniai duomenys – 2015 m. lapkričio 19 d.

Poveikis ekonomikai

Apskritai turimi duomenys patvirtina, kad ECB pinigų politikos priemonės duoda apčiuopiamą naudą. Nuo 2014 m. birželio mėn. paskelbtos politikos priemonės paskatino rinką peržiūrėti lūkesčius dėl būsimų trumpalaikių palūkanų normų ir juos sumažinti. Dėl atsinaujinusio naftos kainų kritimo padidėjus rizikai, kad infliacijos mažėjimo tendencija vidutiniu laikotarpiu vyraus ilgiau, šios priemonės padėjo sustabdyti rinkos rodikliais pagrįstų infliacijos lūkesčių mažėjimą (žr. F pav.). Taigi, kartu su mažesniu nominaliu obligacijų pajamingumu, šios priemonės prisidėjo prie realiųjų palūkanų normų mažėjimo ir pinigų politikos švelninimo siekiant paremti euro zonos ekonomikos atsigavimą ir grąžinti infliaciją į mažesnę kaip 2 %, bet jam artimą lygį.

Iš esmės Eurosistemos atlikti empiriniai skaičiavimai²⁴ rodo, kad, nesant ECB priemonių, 2016 m. infliacija būtų puse procentinio punkto mažesnė, o 2017 m. – maždaug trečdaliu procentinio punkto mažesnė. Poveikis BVP taip pat yra didelis: apskaičiuota, kad dėl ECB priemonių BVP 2015–2017 m. padidės beveik 1 %.

2.2

Turto pirkimo programa ir tikslinės ilgesnės trukmės refinansavimo operacijos 2015 m. vykdytos sklandžiai

Pirkimo apimtis pagal išplėstinę turto pirkimo programą

Turto pirkimo programa (TPP) apima trijų rūšių vertybinių popierių pirkimą: i) viešojo sektoriaus vertybinių popierių, kurie perkami pagal viešojo sektoriaus vertybinių popierių pirkimo programą (VSVPPP), pradėtą įgyvendinti 2015 m. kovo mėn.; ii) padengtų obligacijų, perkamų pagal trečiąją padengtų obligacijų pirkimo programą (POPP3), pradėtą įgyvendinti 2014 m. spalio mėn., ir iii) turtu užtikrintų vertybinių popierių (TUVP), perkamų pagal turtu užtikrintų vertybinių popierių pirkimo programą (TUVPPP), pradėtą įgyvendinti 2014 m. lapkričio mėn.

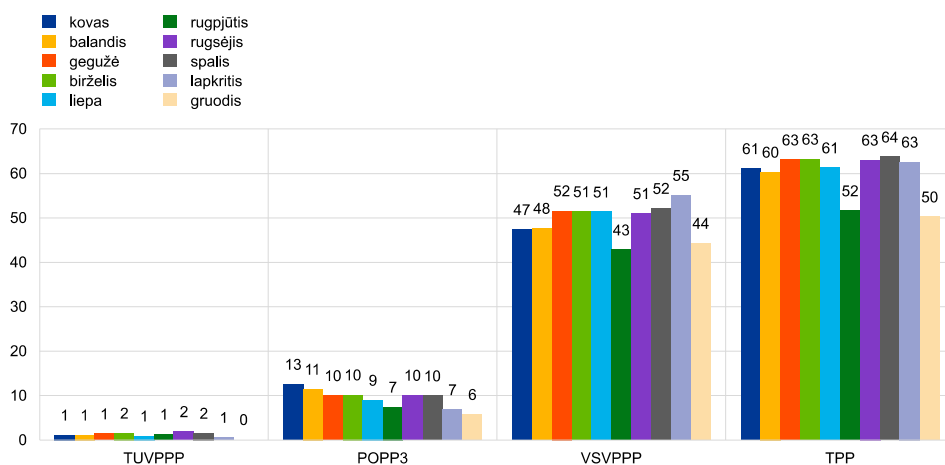
²⁴ Šie skaičiavimai pagrįsti modelių rinkiniu, apimančiu laiko eilutes, makrofinansinius modelius ir dinaminius stochastinius bendrosios pusiausvyros modelius, kuriuose poveikį infliacijai ir ekonomikos augimui TPP visų pirma daro per obligacijų trukmės kanalą ir taip prisideda prie pajamingumo kreivės horizontalaus išsilyginimo, o kai kuriuose iš šio rinkinio modelių – taip pat per valiutos kurso ir kredito kanalus.

2015 m. pagal TPP kas mėnesį buvo nuperkama iš viso po vidutiniškai 60 mlrd. eurų vertės turto – tai atitiko Valdančiosios tarybos nustatytą tikslą. Pirkimo programos apskritai buvo vykdytos sklandžiai. Didžiausią visos TPP apimties dalį sudaro viešojo sektoriaus vertybinių popierių pirkimai pagal VSVPPP (žr. 23 pav.). Bendros sąlygos rinkoje buvo palankios pirkimo apimčių tikslams siekti, nors vasarą būta kelių atvejų, kai rinkos likvidumas buvo šiek tiek sumažėjęs, visų pirma mažesnėse euro zonos šalyse.

23 pav.

TPP mėnesio pirkimai ir pagrindinės pirkimo programos

(mlrd. eurų)

Šaltinis: ECB.

TPP dėl savo modelio gali būti įgyvendinama lanksčiai, kad obligacijų pirkimas nepažeistų rinkos kainodaros mechanizmo veikimo ir būtų išsaugotas rinkos likvidumas. Šis lankstumas atsispindėjo mėnesio pirkimų struktūroje. Pavyzdžiui, atsižvelgusi į tai, kad rinkos likvidumas vasarą ir artėjant metų pabaigai turėtų būti mažesnis, Eurosistema paspartino TPP pirkimus: keletą mėnesių viršijo jų tikslinį 60 mlrd. eurų lygį ir leido, kad rugpjūčio ir gruodžio mėn. jiems būtų išleista mažesnė nei tikslinė suma.

Diena iš dienos vykdomoje programos įgyvendinimo veikloje atliekant obligacijų pirkimus taip pat reaguojama į atskirų obligacijų trūkumo ženklus. Eurosistema, kiek įmanoma, vengia pirkti pigiausias su ateities sandoriais susijusias obligacijas, specialiųjų požymių turinčias obligacijas atpirkimo sandorių rinkoje ar obligacijas, kurių likvidumas yra gana ribotas dėl kitų priežasčių. Išsamesnę informaciją apie programos įgyvendinimą galima rasti [ECB svetainėje](#).

2015 m. vyriausybės obligacijų pajamingumas buvo kelis kartus pasiekęs istoriškai žemus lygius ir nemažos dalies pagal VSVPPP tinkamų pirkti obligacijų pajamingumas rinkoje daugelyje šalių buvo mažesnis nei palūkanų norma už naudojimąsi indėlių galimybe. Dėl to sumažėjo obligacijų, kurias buvo galima pirkti pagal VSVPPP, nes pirkimai nevykdomi, jeigu pajamingumas yra mažesnis nei indėlių palūkanų norma. Lapkričio pabaigoje toks pajamingumas, be kita ko, atspindėjo rinkos lūkesčius, kad ECB dar sumažins indėlių palūkanų normą. 2015 m.

gruodžio mėn. Valdančiajai tarybai nusprendus palūkanų normą naudojantis indėlių galimybe sumažinti iki –0,30 %, obligacijų, kurių dėl jų mažo pajamingumo nebuvo galima pirkti, dalis smarkiai sumažėjo.

Pagal VSVPPP nupirktų vertybinių popierių skolinimas

Siekdami užtikrinti, kad VSVPPP neiškreiptų euro zonos vyriausybės obligacijų rinkos veikimo, dauguma Eurosistemos centrinių bankų (įskaitant ECB) yra nustatę vertybinių popierių skolinimo tvarką. Pagal ECB nustatytą tvarką rinkos formavimo veiklą vykdančios rinkos dalyviai gali skolintis ECB vertybinius popierius, įsigytus pagal VSVPPP ir vertybinių popierių rinkų programą (VPRP). Konkrečius skolinimosi kriterijus galima rasti [ECB svetainėje](#). Eurosistemos vertybinių popierių skolinimo galimybes rinkos dalyviai paprastai vertina kaip vieną iš pasitikėjimą teikiančių TPP ypatybių.

Agentūrų sąrašo papildymas

2015 m. Eurosystema dukart – balandžio ir liepos mėn. – papildė agentūrų, kurių vertybiniai popieriai yra tinkami pirkimui pagal VSVPPP, sąrašą, tad jis iki metų pabaigos pailgėjo nuo 7 iki 30 agentūrų, o tai turėtų palengvinti programos įgyvendinimą. Pildant sąrašą buvo atsižvelgta į pinigų politikos, taip pat į rizikos valdymo aspektus.

Emisijos dalies ribos padidinimas

Siekdama užtikrinti, kad VSVPPP įgyvendinimas vis dar būtų lankstus, o jo poveikis rinkai ir toliau būtų neutralus, Eurosystema žengė dar vieną žingsnį – padidino pagal VSVPPP taikomą emisijos dalies ribą. Kai VSVPPP buvo pradėta įgyvendinti, buvo nustatyta 25 % emisijos dalies riba – tai reiškia, kad bendra visos Eurosistemos turima bet kokios atskiros pagal VSVPPP tinkamos pirkti vertybinių popierių emisijos dalis neturėtų būti didesnė nei 25 % atitinkamos neišpirktos emisijos nominaliosios vertės. Tačiau atlikusi planinę peržiūrą, 2015 m. rugsėjo mėn. Valdančioji taryba šią ribą nusprendė padidinti iki 33 %. Kartu nuspręsta, kad tais atvejais, kai dėl tokio Eurosistemos turimų vertybinių popierių dalies padidėjimo Eurosystema taikant kolektyvinių veiksmų nuostatas galėtų įgyti blokuojančiąją mažumą, emisijos dalies riba ir toliau sudarys 25 %.

Regiono ir vietos valdžios obligacijų tinkamumas pirkti pagal VSVPPP

2015 m. gruodžio 3 d. Valdančioji taryba nusprendė, kad atitinkami nacionaliniai centriniai bankai pagal VSVPPP galės įprastai pirkti euro zonoje esančios regiono ir vietos valdžios išleistas antrinę rinką turinčias eurus išreikštas skolos priemones. Į

šio sprendimo taikymo sritį pateko tik tos regiono ir vietos valdžios obligacijos, kurios atitiko visus kitus tinkamumo kriterijus, visų pirma minimalųjį reitingo reikalavimą, nustatytą ECB sprendime dėl viešojo sektoriaus vertybinių popierių pirkimo antrinėse rinkose programos (Sprendimas ECB/2015/10). Pirkimams pagal VSVPPP tinkamų vertybinių popierių rinkinį papildžius regiono ir vietos valdžios obligacijomis, programos lankstumas dar padidėjo, o tai padės užtikrinti tęstinį sklandų pirkimų įgyvendinimą. Tokių vertybinių popierių pirkimai pagal VSVPPP buvo pradėti 2016 m. pradžioje, pakoregavus atitinkamus teisės aktus.

Reitingo kriterijaus neatitinkančių vyriausybės obligacijų pirkimai pagal VSVPPP

Kad būtų tinkami pirkti pagal VSVPPP, vertybiniai popieriai turi būti įvertinti reitingu, lygiu bent 3 kredito kokybės žingsniui pagal Eurosistemos suderintą reitingų skalę, kaip nustatyta Sprendime ECB/2015/10. Pagal šias taisykles euro zonos šalių, kurioms taikoma finansinės pagalbos programa, centrinės valdžios išleistų vertybinių popierių pirkimus galima vykdyti tik tuo atveju, jeigu Valdančioji taryba yra sustabdžiusi Eurosistemos kredito kokybės minimalios ribos taikymą. 2015 m. tai galiojo tik Kipro vyriausybės obligacijoms, kurių pirkimai vyko dviem laikotarpiais: pirmuoju (liepos 3–17 d.) ir antruoju (spalio 6 d.–lapkričio 4 d.). Šie obligacijų pirkimai buvo vykdomi sėkmingai užbaigus šeštąjį ir septintąjį Kiprui skirtos ES ir TVF finansinės pagalbos programos peržiūras. Naujų programos peržiūrų pradžios dieną šie pirkimai buvo sustabdomi.

Graikijos vyriausybės obligacijų pagal VSVPPP 2015 m. nebuvo pirktos, nes jos neatitiko reikalavimų dėl Eurosistemos kredito kokybės minimalios ribos taikymo sustabdymo.

Atvirkštiniai VSVPPP aukcionai

Spalio mėn. *Banque de France*, *De Nederlandsche Bank* ir Lietuvos bankas pradėjo vykdyti bandomuosius atvirkštinius aukcionus, kad įgytų tokių aukcionų panaudojimo pagal VSVPPP vykdančių vyriausybių, agentūrų ir viršvalstybinių institucijų vertybinių popierių pirkimus patirties. Bandomasis laikotarpis baigėsi gruodžio mėn. ir buvo padaryta išvada, kad atvirkštiniai aukcionai gali būti naudingi kaip papildomas pirkimo būdas mažiau likvidžiuose rinkos segmentuose. Taigi Valdančioji taryba kai kuriems nacionaliniams centriniams bankams leido kartu su dvišaliais pirkimo sandoriais konkrečiuose rinkos segmentuose pagal VSVPPP taip pat reguliariai naudoti atvirkštinius aukcionus²⁵.

²⁵ Daugiau informacijos žr. [ECB svetainėje](#).

TUVPPP pirkimo proceso koregavimas

Rugsėjo mėn. ECB paskelbė padidinęs nacionalinių centrinių bankų, o ne išorinių turto valdytojų, pagal TUVPPP vykdomų pirkimų dalį. Nuo 2015 m. spalio 27 d. *Banque de France* (jo apimamų jurisdikcijų skaičius buvo padidintas) ir *Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique* abu veikia kaip pirkimus vykdančios Eurosistemos turto valdytojai. Be to, ECB nusprendė pratęsti dviejų iš jo išorinių turto valdytojų sutartis (*Amundi* ir *NN Investment Partners*)²⁶.

Pagrindiniai TUVPPP principai

Ankstyvaisiais TUVPPP įgyvendinimo etapais rinkos dalyviai nurodė, kad jiems reikia geriau suprasti Eurosistemos prioritetus dėl TUVPP, kuriuos ji siekia pirkti. Atsižvelgęs į šiuos raginimus, liepos pradžioje ECB paskelbė dokumentą „Guiding principles of Eurosystem-preferred eligible ABSs“, kad užtikrintų didesnę skaidrumą ir paaiškintų Eurosistemos prioritetus dėl TUVPP charakteristikų. Šį dokumentą – jį galima rasti [ECB svetainėje](#) – rinkos dalyviai iš esmės įvertino teigiamai.

TITRO vykdymas

Lėšų paskirstymas per tikslines ilgesnės trukmės refinansavimo operacijas (TITRO) toliau buvo vykdomas – 2015 m. atliktos keturios operacijos. Šios operacijos skirtos bankų skolinimui euro zonos ne finansų privačiajam sektoriui padidinti. 2014 m. birželio mėn. paskelbta apie ketinimą atlikti aštuonias TITRO – po vieną kas ketvirtį, o paskutinės operacijos sumą paskirstyti 2016 m. birželio mėn. Per pirmąsias dvi operacijas, įvykdytas 2014 m. rugsėjo ir gruodžio mėn., iš viso paskirstyta 212,4 mlrd. eurų. Per kitas šešias operacijas – nuo 2015 m. kovo mėn. iki 2016 m. birželio mėn. – sandorių šalys gali skolintis papildomas sumas, kurių dydis priklauso nuo jų tinkama pripažintos skolinimo veiklos, viršijančios konkrečiam bankui nustatytą ribinę sumą²⁷, raidos. Kuo daugiau bankas yra paskolinęs viršydamas ribinę sumą, tuo daugiau jam leidžiama pasiskolinti, t. y. sumą, iki trijų kartų didesnę už teigiamą skirtumą. Šių šešių TITRO palūkanų norma yra lygi Eurosistemos PRO palūkanų normai, galiojančiai atitinkamos TITRO pasirašymo metu, taigi yra fiksuota visą tos operacijos laikotarpį. Visų TITRO terminas sueis 2018 m. rugsėjo mėn., o privalomasis ir savanoriškas išankstinis gražinimas prasidės nuo 2016 m. rugsėjo mėn.

Per 2015 m. keturias operacijas paskirstyta 205,4 mlrd. eurų (kovo mėn. – 97,8 mlrd., birželio mėn. – 73,8 mlrd., rugsėjo mėn. – 15,5 mlrd. ir gruodžio mėn. – 18,3 mlrd. eurų) ir tai, kaip matyti iš 24 pav., prisidėjo prie Eurosistemos balanso padidėjimo. 2015 m. šiose operacijose dalyvavo iš viso 239 įvairios sandorių šalys.

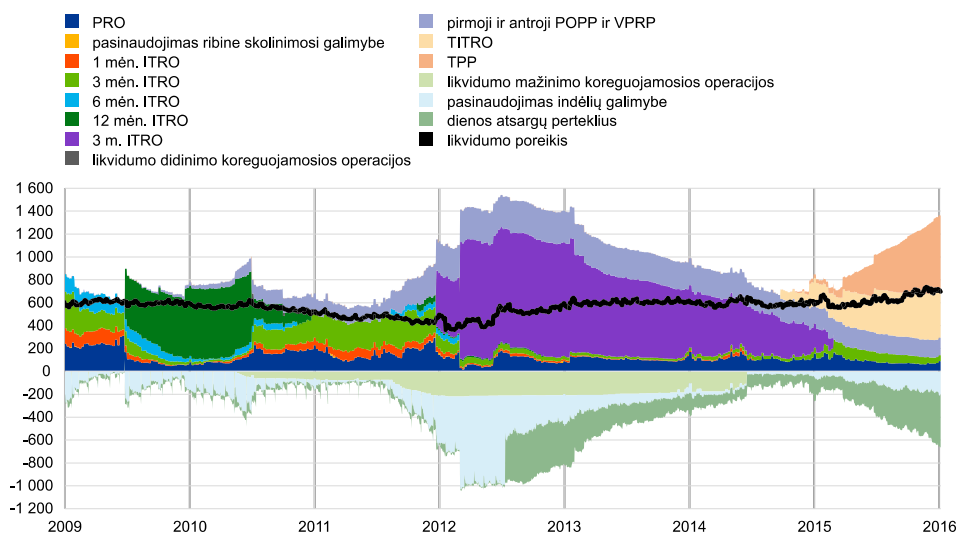
²⁶ Daugiau informacijos žr. [ECB svetainėje](#).

²⁷ Ribinės sumos nustatomos įvertinus kiekvienos sandorio šalies grynojo skolinimo euro zonos ne finansų privačiajam sektoriui apimtį, išskyrus būsto paskolas namų ūkiams, įregistruotas per 12 mėn. laikotarpį iki 2014 m. balandžio 30 d.

Tinkamos paskolų knygos neturintiems bankams buvo leista tam tikromis sąlygomis sudaryti TITRO grupes su kitais bankais, kurie tinkamas paskolas turėjo, tad operacijose iš esmės dalyvavo 845 kredito įstaigos. Taip per operacijas paskirstomos lėšos ir toliau pasiekdavo daug įvairių sandorių šalių visoje euro zonoje. Naudodamiesi pigesniu finansavimu savo skolinimo sąlygoms pagerinti, dalyvaujantys bankai sugebėjo padidinti savo konkurencingumą paskolų rinkoje ir prisidėjo prie skolinimo sąlygų švelnėjimo.

24 pav. Eurosistemos balansas

(mlrd. eurų)

Šaltinis: Eurosistema.

Per 2015 m. dalyvavimo TITRO mastas sumažėjo, nes dėl įvairių priežasčių sumažėjo šių operacijų patrauklumas sandorių šalims. Pirmą, sumažėjus rinkos palūkanų normoms, – o tai lėmė didėjantis likvidumo perteklius ir lūkesčiai dėl tolesnio ECB pinigų politikos švelninimo – sumažėjo su kainomis susijusi paskata bankams. Be to, atsižvelgiant į tai, kad visų TITRO terminas sueina 2018 m. tą pačią dieną, kiekvienos naujos TITRO terminas yra trumpesnis negu prieš tai atliktos operacijos. Antra, bankai, kuriems kainodara vis dar galėjo būti patraukli, jau buvo pasirašę nemažas TITRO sumas ir pirmiausia norėjo jas panaudoti. Trečia, bankų sektorius nepatyrė didelės finansavimo įtampos, kuri buvo nulėmusi ankstesnių TITRO patrauklumą.

Rinkos dalyviams ne visada pavykdavo tiksliai numatyti dalyvavimo įvairiose TITRO mastą ir tai lemdavo nedidelę išankstinių sandorių palūkanų normų korekciją. Dėl 2015 m. kovo mėn. operacijos *Reuters* atliktos apklausos dalyviai prognozavo, kad bus pasiskolinta 40 mlrd. eurų suma, o iš tikrųjų pasiskolinta suma, kaip paaiškėjo, sudarė 97,8 mlrd. eurų. Paskelbus lėšų paskirstymo rezultata, išankstinių sandorių palūkanų normos šiek tiek sumažėjo ir iš to buvo galima spręsti, kad lūkesčiai dėl būsimų TITRO ir likvidumo pertekliaus dydžio buvo peržiūrėti ir padidinti. Rinkos dalyvių nuomone, didesnė pasiskolinta suma parodė bankų pasitikėjimą dėl būsimos paskolų paklausos ir turėtų paremti skolinimą realiajai ekonomikai. O per

rugsėjo mėn. operaciją įvyko priešingai – pasiskolinta 15,5 mlrd. eurų suma buvo gerokai mažesnė, negu tikėtasi rinkoje. Rinkos reakcija buvo silpna, nes tuo metu likvidumo pertekliaus lygis jau buvo aukštas (apie 470 mlrd. eurų), o palūkanų normos jau buvo mažos, tad per TITRO paskirstomos sumos jau ėmė mažiau rūpėti. Viena iš svarbių pasiskolinamų sumų mažėjimo priežasčių buvo susijusi su 2015 m. stebėta rinkos palūkanų normų mažėjimo tendencija, nes dėl jos mažėjo TITRO patrauklumas, palyginti su finansavimu rinkos sąlygomis. Apskritai šie netikėtumai rinkoje, regis, parodė, kad rinkos dalyviams yra sunku apskaičiuoti sumas, kurias bankai gali pasiskolinti, taigi ir sumas, kurias tie bankai gali pasirašyti.

Tikslinėmis ilgesnės trukmės refinansavimo operacijomis buvo palaikytas likvidumo pertekliaus lygis ir vidutinė Eurosistemos operacijų trukmė ir taip buvo padarytas papildomas spaudimas pinigų rinkos palūkanų normoms mažėti. Nors tam tikri bankai dalyvavimą PRO, 3 mėn. ITRO ir 3 m. ITRO pakeitė dalyvavimu TITRO, per TITRO paskirstomos sumos gerokai viršijo šį pakeitimo poveikį, taigi kaskart paskirstant lėšas per TITRO likvidumo pertekliaus lygis padidėdavo (žr. 7 intarpą).

7 intarpas

Dalyvavimas refinansavimo operacijose

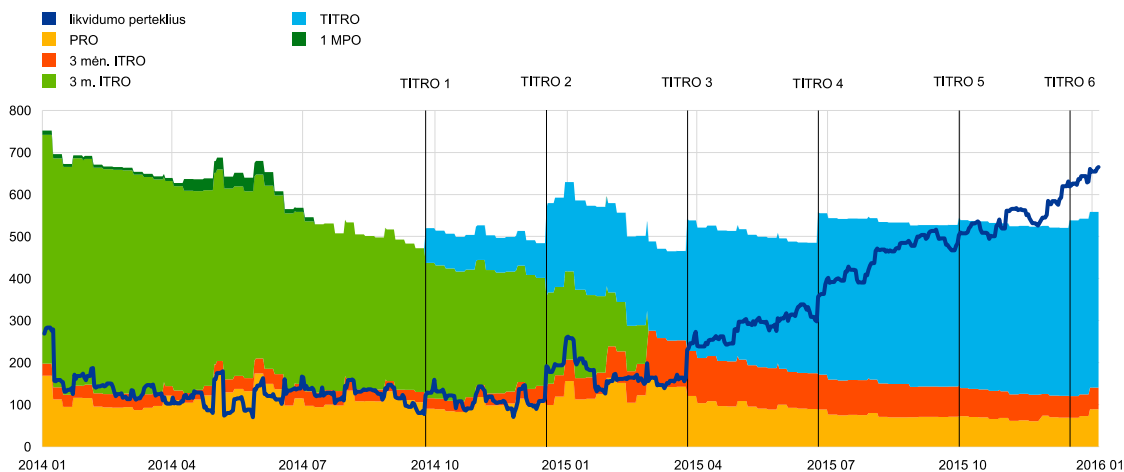
Eurosistema toliau siūlė pasinaudoti likvidumu taikant visos sumos paskirstymo procedūrą per reguliariai vykdomas refinansavimo operacijas, t. y. per pagrindines refinansavimo operacijas (PRO) ir 3 mėn. ilgesnės trukmės refinansavimo operacijas (ITRO). Todėl, kaip ir ankstesniais metais, pradedant nuo 2008 m., refinansavimo operacijų, kurių terminas nepasibaigęs, dydis buvo nustatomas pagal sandorių šalių paklausą Eurosistemos likvidumui.

Nuo 2014 m. vidurio dalyvavimo Eurosistemos refinansavimo operacijose apimtis svyravo ties maždaug 500 mlrd. eurų lygiu, o sandorių šalys pradėjo aktyviau dalyvauti tikslinėse ilgesnės trukmės refinansavimo operacijose (TITRO) (žr. A pav.). Per tą laikotarpį bendra operacijų, kurių terminas nepasibaigęs, suma aukščiausią lygį – 629 mlrd. eurų – buvo pasiekusi 2015 m. pradžioje, o žemiausią lygį – 465 mlrd. eurų – 2015 m. kovo mėn. 3 m. ITRO terminas baigėsi 2015 m. vasario pabaigoje, bet bankai, kuriems buvo nustatyta suma, kurią jie galėjo pasiskolinti per TITRO, 3 m. ITRO lėšas TITRO lėšomis keisti pradėjo jau nuo 2014 m. rugsėjo mėn. Dėl šio pakeitimo, kuriame nebūtinai dalyvavo tos pačios įstaigos, bendra operacijų, kurių terminas nepasibaigęs, suma nuolat buvo maždaug 500 mlrd. eurų. Pasibaigus 3 m. ITRO terminui, bankai savo priklausomybę nuo PRO ir 3 mėn. ITRO iš pradžių padidino iki beveik 276 mlrd. eurų, o paskui ilgainiui tą priklausomybę laipsniškai sumažino, tad 2015 m. gruodžio mėn. negražinta operacijų, kurių terminas dar nebuvo pasibaigęs, suma sudarė 126 mlrd. eurų.

A pav.

Likvidumo perteklius ir dalyvavimas reguliariai vykdomose refinansavimo operacijose ir ITRO

(mlrd. eurų)

Šaltinis: Eurosistema.

Pastabos: vertikali juoda linija žymi įvykdytas TITRO. 1 MPO – tai vieno atsargų laikymo laikotarpio operacijos, kurios 2014 m. birželio mėn. buvo nutrauktos.

Kas ketvirtį vykdamas naujas TITRO, likvidumo perteklius grynąja išraiška kaskart padidėdavo, tačiau šis poveikis, atsižvelgiant į reguliariai vykdomų refinansavimo operacijų mažėjimo tendenciją, buvo laikinas. Iš tiesų dalyvavimas reguliariai vykdomose operacijose ir besibaigiančio termino 3 m. ITRO buvo iš dalies pakeistas dalyvavimu TITRO, dėl to kiekvieną kartą įvykdydamas TITRO likvidumo perteklius ir bendra negrąžinta refinansavimo suma laikinai padidėdavo (žr. A pav.). Likvidumo pertekliaus padidėjimas, kurį lėmė turto pirkimo programa ir pagerėjęs tam tikrų bankų priėjimas prie rinkos, paaiškina, kodėl visus metus mažiau domėtasi reguliariai vykdomomis operacijomis.

2015 m., esant mažesniai Eurosistemos sandorių šalių likvidumo poreikiui, bendra Eurosistemos pinigų politikos operacijose pateikto įkaito apimtis toliau mažėjo. Labiausiai sumažėjo nepadengtų bankų obligacijų, kaip įkaito, panaudojimas, bet taip pat reikšmingai sumažėjo ir centrinės bei regioninės valdžios vertybinių popierių ir kito antrinę rinką turinčio turto panaudojimas. O įmonių obligacijų, turto užtikrintų vertybinių popierių ir kredito reikalavimų panaudojimas nepakito.

8 intarpas

Likvidumo teikimas Graikijos bankų sistemai padidėjusios įtampos laikotarpiu

Normalizuojantis Graikijos finansavimo sąlygoms, Graikijos bankų sistema didžiąją 2014 m. dalį veikė geresnėmis finansavimo sąlygomis ir geresnių rinkos nuotaikų aplinkoje, dėl to gerokai sumažėjo priklausomybė nuo centrinio banko finansavimo ir, be kita ko, buvo grąžinta visa suteikta likvidumo pagalba kritiniu atveju (angl. *emergency liquidity assistance*, ELA)²⁸. Tačiau 2015 m. pirmąjį pusmetį politinis neapibrėžtumas išprovokavo staigų indėlių atsiėmimą ir įtampą finansų rinkoje padidėjimą. Todėl vėl imta kliautis ELA ir padidėjo naudojimas centrinio banko finansavimu. Graikijai ir kitoms euro zonos šalims pasiekus susitarimą dėl trečiosios

²⁸ Dėl išsamesnės informacijos apie ELA žr. [ECB svetainėje](#).

makroekonominio koregavimo programos, 2015 m. vasarą įtampa rinkoje sumažėjo ir indėliai stabilizavosi. Iš esmės per 2015 m. įtampa finansų rinkoje, kurią patyrė Graikija, kito trimis etapais.

Pirmasis etapas. Naudojimosi Eurosistemos operacijomis didėjimas (nuo 2014 m. gruodžio mėn. iki 2015 m. sausio mėn.)

Rinkoje padidėjus susirūpinimui dėl makroekonominio koregavimo programos ateities ir politinių pokyčių Graikijoje, šalies bankų sistema beveik prarado priėjimą prie finansavimo rinkos sąlygomis. Šį finansavimo praradimą daugiausia lėmė mažmeninių ir didmeninių indėlių atsiėmimas, taip pat tarptautinių sandorių šalių atsisakymas pratęsti tarpbankinio skolinimo linijas. Tačiau bankai buvo išlaikę pakankamai turto, tinkamo būti įkaitu Eurosistemos operacijose, todėl, vis didesniu mastu naudodamiesi Eurosistemos kredito operacijomis (daugiausia pagrindinėmis refinansavimo operacijomis), jie sugebėjo rasti pakaitalą šiam prarastam finansavimui.

Antrasis etapas. Naudojimas ELA ir susiję sprendimai (nuo 2015 m. vasario iki birželio mėn.)

2015 m. sausio pabaigoje ir vasario pradžioje labai padidėjo susirūpinimas dėl tuomet vykdytos Graikijos antrosios makroekonominio koregavimo programos peržiūros baigties. 2014 m. gruodžio mėn. programos terminas buvo pratęstas dviem mėnesiams. Šiam dviejų mėnesių pratęsimui artėjant prie pabaigos, jau nebebuvo įmanoma daryti prielaidos, kad peržiūros baigtis bus sėkminga. Todėl 2015 m. vasario 4 d. Valdančioji taryba nusprendė panaikinti nuo 2015 m. vasario 11 d. galiojančio būtiniausio kredito reitingo reikalavimo taikymo Graikijos Respublikos išleistoms arba garantuotoms antrinę rinką turinčioms priemonėms sustabdymą. Dėl to tokios antrinę rinką turinčios priemonės tapo netinkamos būti įkaitu Eurosistemos kredito operacijose. Taigi didelė likvidumo suma, tuomet suteikta per Eurosistemos kredito operacijas, buvo pakeista likvidumu, kurį *Bank of Greece* suteikė kaip ELA.

2015 m. vasario 24 d. Euro grupė, siekdama užtikrinti, kad peržiūra būtų sėkmingai užbaigta, nusprendė EFSF pagrindinio susitarimo dėl finansinės pagalbos programos galiojimo terminą pratęsti iki 2015 m. birželio pabaigos. Po to Graikijos valdžia ir institucijos tęsė derybas, bet Graikijos finansinės perspektyvos ir makroekonominė aplinka nuolat blogėjo, dėl to bankų sistemos patiriama įtampa dar padidėjo, visų pirma dėl padidėjusio indėlių atsiėmimo, tad imta daugiau naudotis ELA.

2015 m. birželio pabaigoje keletas įvykių, įskaitant Graikijos valdžios institucijų sprendimą surengti referendumą ir Graikijos antrosios makroekonominio koregavimo programos nepratęsimą, sukėlė papildomą įtampą. Šie įvykiai padarė neigiamą poveikį turto, kurį Graikijos bankai naudojo kaip įkaitą ELA operacijose su *Bank of Greece*, tinkamumui ir pakankamumui, nes toks įkaitas buvo glaudžiai susijęs su Graikijos gebėjimu vykdyti savo finansinius įsipareigojimus. Tokiomis aplinkybėmis, kaip nurodyta 2015 m. birželio 28 d. ECB paskelbtame [pranešime spaudai](#), 2015 m. birželio 28 d. Valdančioji taryba nusprendė išlaikyti 2015 m. birželio 26 d. nustatytą Graikijos bankams teikiamos ELA viršutinę ribą.

Trečiasis etapas. Likvidumo sąlygų stabilizavimas ir gerėjimas (nuo 2015 m. liepos iki gruodžio mėn.)

Siekdamos sustabdyti visuotinį likvidumo nutekėjimą, 2015 m. birželio 28 d. Graikijos valdžios institucijos nusprendė laikinai sustabdyti bankų veiklą bankų sistemos likvidumo padėčiai stabilizuoti.

Paskesnėmis dienomis finansinė padėtis Graikijoje dar pablogėjo ir tai paskatino Valdančiąją tarybą 2015 m. liepos 6 d. priimti sprendimą pakoreguoti iš rinkos vertės išskaitomą dalį, kuria mažinama Graikijos vyriausybės išleisto ar garantuoto antrinę rinką turinčio turto, skirto *Bank of Greece* ELA paskoloms užtikrinti, vertė, ir kartu vėl nuspręsti išlaikyti nuo 2015 m. birželio 26 d. galiojusią Graikijos bankams teikiamos ELA viršutinę ribą, kaip nurodyta 2015 m. liepos 6 d. ECB paskelbtame [pranešime spaudai](#).

2015 m. liepos 12 d. vykusiame euro zonos aukščiausiojo lygio susitikime buvo pasiektas susitarimas dėl trečiosios Graikijos makroekonominio koregavimo programos, kuri apimtų trejų metų laikotarpį ir būtų finansuojama Europos stabilumo mechanizmo (ESM) lėšomis. 2015 m. liepos 16 d., atsižvelgus į ankstesnėmis dienomis įvykusius teigiamus Graikijos finansinės padėties pokyčius, buvo padidinta Graikijos bankams teikiamos ELA viršutinė riba.

Pagerėjus Graikijos vyriausybės finansinėms perspektyvoms – o tai buvo susiję su naująja ESM programa ir jos įgyvendinimu, patikėtu Graikijos valdžios institucijoms, – likvidumo sąlygos Graikijos bankų sistemoje taip pat ėmė gerėti. 2015 m. liepos 20 d. bankai vėl pradėjo veiklą, bet grynųjų pinigų išėmimo ir kapitalo pervedimų apribojimai liko galioti. Vis dėlto netrukus po to Graikijos valdžios institucijos pradėjo laipsniškai mažinti šiuos suvaržymus bankams. Kartu grįžtant rinkos pasitikėjimui vidaus bankų sistema, buvo pastebėtas laipsniškas indėlių grįžimas į bankus ir buvo iš dalies atkurtas Graikijos bankų priėjimas prie rinkos. 2015 m. paskutinį ketvirtį sėkmingai užbaigus rekapitalizavimo procesą, Graikijos bankų likvidumo sąlygos labai pagerėjo.

3 Europos finansų sektorius: įtampa valdoma, padaryta pažanga kuriant bankų sąjungą

Nuo tada, kai 2014 m. lapkričio 4 d. pradėjo veikti Bendras priežiūros mechanizmas (BPM) – pirmasis bankų sąjungos ramstis, 2015 m. buvo pirmieji ištisi metai, kuriais ECB vykdė jam pavestas makroprudencines ir mikroprudencines funkcijas. Vykdyti šias funkcijas padėjo ECB reguliariai atliekamas besiformuojančios rizikos, finansų sistemos atsparumo ir gebėjimo atlaikyti sukrėtimus vertinimas.

Be to, ECB prisidėjo prie antrojo bankų sąjungos ramsčio – bendro pertvarkymo mechanizmo – kūrimo ir aktyviai padeda kurti trečiąjį ramstį – Europos indėlių draudimo sistemą. ECB taip pat prisidėjo prie kitų svarbių reguliavimo iniciatyvų, kuriomis siekiama i) mažinti valstybių ir bankų tarpusavio priklausomybę, ii) mažinti prisiimamą riziką ir didinti atsparumą, iii) išspręsti problemą „per didelis, kad būtų leista žlugti“.

Šiame skirsnyje aprašomi pagrindiniai minėtose srityse įvykę pokyčiai, daugiausia dėmesio skiriant tam, kaip ECB veikia ir instituciniais bei reguliavimo pokyčiais buvo prisidėta prie realios Europos bankų sistemos sukūrimo.

3.1 Euro zonos finansų sistemai gresianti rizika ir šios sistemos pažeidžiamumas

ECB, siekdamas išsiaiškinti euro zonos ir ES finansų sistemų pažeidžiamumą, stebi jų raidą ir tikrina finansų tarpininkų atsparumą. Šią funkciją ECB vykdo kartu su kitais Eurosistemos centriniais bankais ir Europos centrinių bankų sistema. Galimos sisteminės rizikos formavimosi finansų sistemoje klausimas sprendžiamas įgyvendinant makroprudencinę politiką.

ECB finansinio stabilumo analizė reguliariai pateikiama ECB pusmetinėse Finansinio stabilumo apžvalgose (FSA)²⁹. ECB taip pat prisideda teikdamas su finansinio stabilumo tyrimu susijusią analizę Europos sisteminės rizikos valdybai (ESRV).

Įtampa finansų sistemoje 2015 m. buvo nedidelė, tačiau rizikos tebesama

Tai, kad 2015 m. buvo iš esmės suvaldyta euro zonos finansų sistemoje kilusi įtampa, susiję su realiosios ekonomikos perspektyvų gerėjimu, prie kurio prisidėjo ir ECB veiksmai mažinant nuogąstavimus dėl defliacijos, kėlusius grėsmę kainų ir finansiniam stabilumui. Nepaisant to, pasaulio finansų rinkose pasitaikė rinkos įtampos protrūkių, apėmusių konvertuojamųjų valiutų, žaliavų, obligacijų ir akcijų rinkas, ir tai rodė, kad pažeidžiamumas neišnyko. Pirmiausia paminėtina, kad vasaros pradžioje derantis dėl Graikijos naujos finansinės paramos programos padidėjo politinė rizika. Turto rinkose buvo didelio kintamumo laikotarpių. Pirmiausia balandžio pabaigoje ir gegužės pradžioje gerokai padidėjo vyriausybės obligacijų pajamingumas, o rugpjūčio pabaigoje pasaulio akcijų rinkose išplito Kinijos akcijų kainų korekcijos poveikis. Šių pokyčių poveikis euro zonos finansų sistemai buvo gana ribotas, standartiniai bankų, fiskalinės ir finansinės įtampos rodikliai tebebuvo maži (žr. 25 pav.).

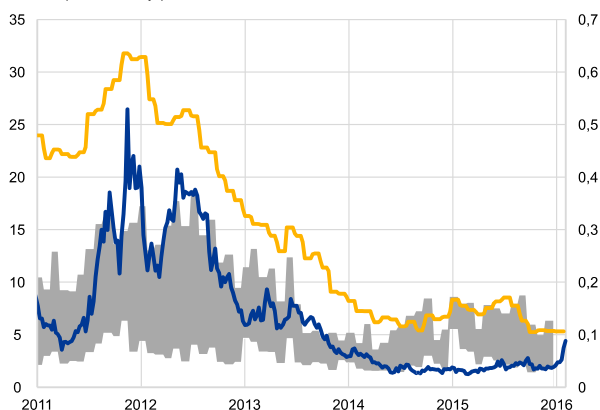
²⁹ Žr. *Financial Stability Review*, ECB, May 2015 ir *Financial Stability Review*, ECB, November 2015.

25 pav.

Finansinės įtampos indeksas, sudėtinis valstybių įtampos rodiklis ir dviejų arba daugiau bankų grupių įsipareigojimų neįvykdymo tikimybė

(2011 m. sausio mėn.–2016 m. vasario mėn.)

- dviejų ar daugiau didelių ir sudėtingų bankų grupių įsipareigojimų neįvykdymo tikimybė (tikimybė, procentais; skalė kairėje)
- sudėtinis sisteminės įtampos vyriausybės obligacijų rinkose rodiklis (skalė dešinėje)
- šalių finansinės įtampos intervalo nuo 10-ojo iki 90-ojo procentilio (skalė dešinėje)

Šaltiniai: Bloomberg ir ECB skaičiavimai.

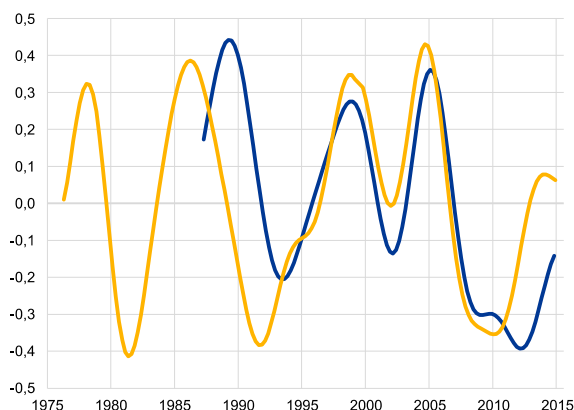
Pastabos: dviejų arba daugiau didelių ir sudėtingų bankų grupių įsipareigojimų neįvykdymo tikimybė – tai tikimybė, kad iš 15 didelių ir sudėtingų bankų grupių imties vienu metu laikotarpiu įsipareigojimų tuo pat metu neįvykdys dvi ar daugiau grupių. Finansinės įtampos indeksu, remiantis trimis rinkos segmentais (akcijų, obligacijų ir konvertuojamųjų valiutų) ir jų sąryšiu, vertinama šalies finansų rinkose susidariusi įtampa. Išsamiau žr. Duprey, T., Klaus, B. and Peltonen, T., "Dating systemic financial stress episodes in the EU countries", Working Paper Series, No 1873, ECB, December 2015.

26 pav.

Finansiniai ciklai euro zonoje ir JAV

(1975 m. II ketv.–2015 m. III ketv.; normalizuota skalė; pirmieji euro zonos duomenys – 1988 m. II ketv.; y ašis: normalizuotas nuokrypis nuo istorinės medianos)

- euro zona
- JAV

Šaltiniai: Bloomberg ir ECB skaičiavimai.

Pastabos: finansinis ciklas – tai filtruotas laike kintantis tiesinis darinys, kuriuo pabrėžiami panašūs pagrindinių rodiklių pokyčiai (visas kreditas, gyvenamosios paskirties turto kainos, akcijų kainos ir lyginamųjų obligacijų pajamingumas). Žr. Schüler, Y., Hiebert, P. and Peltonen, T., "Characterising the financial cycle: a multivariate and time-varying approach", Working Paper Series, No 1846, ECB, 2015. Paskutiniai turimi JAV duomenys – 2015 m. I ketv. duomenys.

Tokiomis aplinkybėmis 2015 m. buvo nustatyta keturių rūšių euro zonos finansiniam stabilumui gresianti rizika (žr. 3 lentelę). Pastaruosius kelerius metus gerėjo kai kurių klasių turto vertinimai, o tai reiškia didelį pažeidžiamumą, nes dėl gerėjančių vertinimų tam tikru metu gali gerokai pasikeisti rizikos priedai. Iš dalies dėl padidėjusio pažeidžiamumo, kurį lėmė besiformuojančios rinkos, 2015 m. antrąjį pusmetį padidėjo staigus pasaulinių rizikos priedų pokyčio rizika. Nors 2015 m. euro zonoje nebuvo matyti jokių plataus masto perviršinio vertinimo požymių, tam tikro finansinio turto kainos nukrypo nuo pamatinių ekonomikos veiksnių. Euro zonos finansinio ciklo būsenos įverčiai tebėra menki (žr. 26 pav.). Remiantis šiais įverčiais, apimančiais privačiojo kredito ir pagrindinių turto rinkos segmentų pokyčius, negalima patvirtinti nuomonės, kad euro zonoje kyla kreditu pagrįsto turto kainų bumas. 2015 m. JAV finansinio ciklo įverčiai buvo geresni – iš dalies dėl šiek tiek geresnių akcijų kainos vertinimų ir didesnės kredito paklausos.

3 lentelė

2015 m. lapkričio mėn. FSA nustatytos pagrindinės euro zonos finansiniam stabilumui gresiančios rizikos rūšys

	Dabartinis lygis (spalva) ir naujausias pokytis (rodyklė) ¹
 didelė sisteminė rizika	
 vidutinė sisteminė rizika	
 galima sisteminė rizika	
Staigus sumažėjusių pasaulinių rizikos priedų pokytis, skatinamas mažo antrinės rinkos likvidumo	
Prastos bankų ir draudikų pelningumo perspektyvos mažo nominaliojo augimo sąlygomis, esant neužbaigtoms balansų korekcijoms	
Didėjančios skolos tvarumo problemos viešajame ir ne finansų privačiajame sektoriuje esant mažam nominaliajam augimui	
Numatoma įtampa sparčiai augančios šešėlinės bankininkystės srityje, skatinama išplitusios likvidumo rizikos	

¹ Spalva žymimas bendras rizikos lygis, nustatytas atsižvelgiant į galimo nustatytos rizikos sisteminio poveikio pasireiškimo per kitus 24 mėnesius tikimybę ir šio poveikio įvertį, pagrįstą ECB ekspertų vertinimu. Rodyklėmis rodoma, ar rizika padidėjo, palyginti su ankstesne FSA.

2015 m. euro zonos šalių problemos daugeliu atžvilgių buvo bankų ir valstybės skolos krizių palikimas. Euro zonos bankų sistemai tebebuvo aktuali mažo pelningumo problema, susijusi su lėtu ekonomikos atsigavimu, o daugelio bankų nuosavo kapitalo grąža tebebuvo mažesnė už atitinkamas nuosavo kapitalo sąnaudas. Dėl to ir dėl kai kuriose šalyse susidariusio didelio neveiksnių paskolų kiekio sumažėjo bankų pajėgumas ir gebėjimas kaupti papildomus kapitalo rezervus.

Finansiniam stabilumui gresianti rizika apima vis daugiau tradicinių subjektų, pavyzdžiui, bankų ir draudikų. Tiek pasauliniu, tiek euro zonos mastu toliau sparčiai augo šešėlinė bankininkystė (žr. 9 intarpą). Dėl jos spartaus augimo ir jos vidaus sąsajų, ypač būdingų investicinių fondų sektoriui, pažeidžiamumas veikiausiai didės, bet nebus labai reikšmingas. Be tolesnio euro zonos investicinių fondų sektoriaus augimo, atsirado požymių, kad fondai prisiėmė didesnę balansinę riziką.

Finansų struktūros ataskaitoje³⁰ apžvelgiami pagrindiniai platesnio euro zonos finansų sektoriaus struktūriniai ypatumai ir pokyčiai. 2015 m. ataskaitoje apžvelgtas ne tik bankų sektorius, bet ir kiti finansų tarpininkai, pirmiausia – draudimo bendrovės ir pensijų fondai, taip pat šešėlinės bankininkystės subjektai.

2015 m. finansinio stabilumo problemų kilo ir ne dėl finansų sektoriaus. Nors sudėtingiausiu euro zonos valstybės skolos krizės laikotarpiu atsirado didelis poreikis pagerinti fiskalinę konsolidaciją ir institucinę sandarą, euro zonos valstybės iki šiol neišsprendė tvarumo problemų – ypač tai pasakytina apie tas valstybes, kurių skolos yra labai didelės ir kurios dėl šios priežasties yra pažeidžiamos ekonominių ir finansinių sukrėtimų. Skolų problemos labai didelės ir privačiajame sektoriuje. Palyginti su kitomis išsivysčiusios ekonomikos šalimis, ypač didelės yra euro zonos įmonių sektoriaus skolos.

9 intarpas

Šešėlinė bankininkystė euro zonoje

Šešėlinė bankininkystė tampa vis svarbesniu euro zonos ekonomikos finansavimo šaltiniu. Tačiau dėl jos taip pat gali grėsti didelė rizika euro zonos finansų sistemos stabilumui, todėl ją būtina atidžiai stebėti.

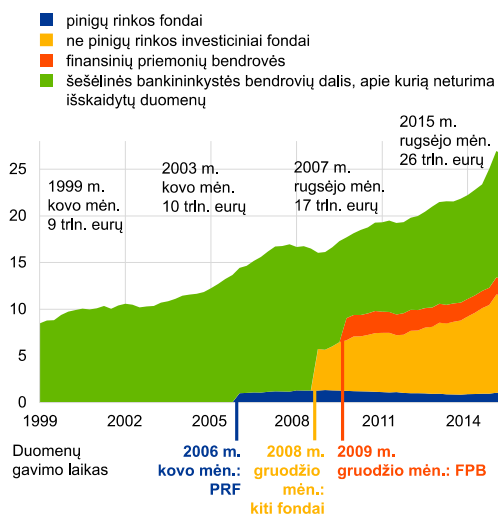
³⁰ Žr. *Report on financial structures*, ECB, October 2015.

Šešėlinė bankininkystė apibrėžiama įvairiai³¹, tačiau plačiaja prasme šiuo terminu vadinamos institucijos, kurios nėra bankai, bet teikia paskolas, reiškia piniginius reikalavimus arba yra finansuojamos trumpalaikių įsipareigojimų pagrindu ir investuoja į ilgalaikį, su kreditu susijusį turtą. Prie tokių institucijų pirmiausia priskiriamos finansinių priemonių bendrovės, pinigų rinkos fondai ir kiti investiciniai fondai. Kaip nurodyta Finansinio stabilumo tarybos Pasaulinės šešėlinės bankininkystės sistemos stebėsenos ataskaitoje³², šešėlinės bankininkystės augimas stebimas pasauliniu lygmeniu, o euro zona yra vienas iš regionų, kuriuose augimo tempas yra didžiausias. Vertinant pagal bendrą rodiklį, apimančį visas nebankines finansų įstaigas, išskyrus draudimo bendroves ir pensijų fondus, per pastarąjį dešimtmetį visas euro zonos šešėlinės bankininkystės turtas padidėjo daugiau kaip du kartus. Iš euro zonos finansų sistemos viso turto, sudarančio apie 67 trln. eurų, šešėlinės bankininkystės dalis dabar sudaro daugiau kaip 26 trln. eurų vertės turtą.

A pav.

Euro zonos pinigų rinkos fondų, investicinių fondų, finansinių priemonių bendrovių ir kitų ne pinigų finansų įstaigų turtas

(1999 m. I ketv.–2015 m. III ketv., trln. eurų)

Šaltiniai: ECB euro zonos sąskaitos, FPB, investicinių fondų ir PFJ statistiniai duomenys.
Pastaba: PRF žymi pinigų rinkos fondus, o FPB – finansų priemonių bendroves.

Pasaulinio masto investuotojams intensyviai ieškant pajamingumo, po pasaulinės finansų krizės ypač sparčiai išsiplėtė investicinių fondų sektorius (žr. A pav.). Šis augantis sektorius papildė tradicinę bankų sistemą ir reikšmingai apsaugojo ekonomiką pastaraisiais metais mažėjant bankų kreditui. Kartu dėl didėjančios šešėlinės bankininkystės įtakos kapitalo rinkoms ir stipresnių ryšių tarp šešėlinės bankininkystės bendrovių ir jų ryšių su kitomis finansų sektoriaus dalimis, įskaitant bankus, padidėjo galimas neigiamų šešėlinės bankininkystės pokyčių poveikis platesnei finansų sistemai ir realiajai ekonomikai.

Atsižvelgiant į tai, kad didėja pozicijos ir atsiranda didesnio likvidumo ir terminų keitimosi³³ bei didesnio noro prisiimti riziką požymių, poreikis atidžiai stebėti investicinių fondų sektorių tampa dar didesnis. Kyla susirūpinimas, kad tuo atveju, jei finansų rinkose susidarius nepalankioms sąlygoms investuotojai atsiimtų dideles lėšų sumas, tam tikrų rūšių

investiciniai fondai visoje rinkoje gali dar labiau padidinti pardavimo spaudimą ir (arba) visoje rinkoje paskatinti masinį investuotų lėšų atsiėmimą. Kuo aktyviau fondai siekia keisti likvidumą, tuo labiau tikėtina, kad, įvykus dideliame rinkos nuosmukiui, bus patiriamas pardavimo spaudimas. Dėl didelio

³¹ Galimos šešėlinės bankininkystės apibrėžtys aptartos interpe „Defining the shadow banking perimeter“, Report on financial structures, ECB, October 2015.

³² Global Shadow Banking Monitoring Report 2015, Financial Stability Board, 12 November 2015.

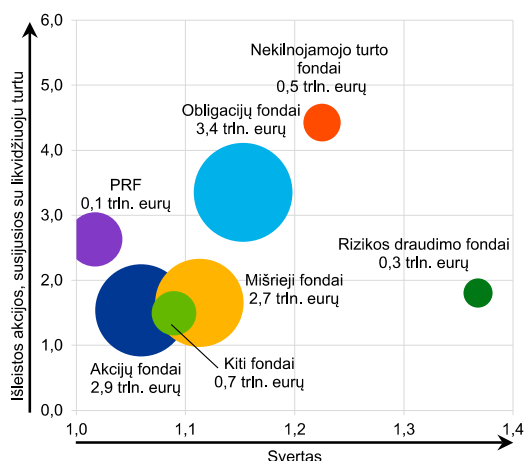
³³ Gana daug investicinių fondų kasdien pareiškia pirmalaikio išpirkimo reikalavimus, kad būtų galima finansuoti turtą, kuris yra palyginti nelikvidus. Vertinant pagal bendrą turtą, 99 % investicinių fondų, investuojančių ne į nekilnojamąjį turtą, netaiko laiko apribojimų, t. y. jų investuotojai gali per labai trumpą laiką susigrąžinti savo akcijas. Kilnojamojo turto fonduose ši dalis yra mažesnė (80 %), o įspėjimo laikotarpiai dažnai yra ilgesni, nes šiuose fonduose laikomas labai nelikvidus turtas.

sverto poveikio³⁴ gali suintensyvėti likvidumo spiralių reiškinys – fondų valdytojai, atsižvelgdami į konkrečią atsiimamų lėšų sumą, bus priversti parduoti didesnę investicijų portfelio dalį.

B pav.

Agreguoto balanso svertas, likvidumo keitimas ir visas turtas pagal fondo tipą

(2015 m. III ketv.)

Šaltiniai: ECB ir ECB skaičiavimai.

Pastabos: x ašis: svertas (viso turto ir išleistų akcijų bei vienetų santykis); y ašis: likvidumo neatitiktis (išleistų akcijų bei vienetų ir likviduojamo turto santykis); burbulo dydis: visas turtas, trln. EUR.

Iš bendro pažeidžiamumo paveikslo (žr. B pav.) gali būti nematomas atskirų didelių, sisteminės svarbos įstaigų pažeidžiamumas. Dėl turto koncentracijos keliose institucijose, kurių įtaka yra labai didelė, gali būti padarytas poveikis rinkos raidai tiek nepalankiomis, tiek įprastomis sąlygomis. Be to, yra įrodymų, kad investiciniai fondai prisiima didesnę riziką³⁵, į savo portfelius įtraukdami daugiau skolos vertybinių popierių, kuriems būdingi mažesni reitingai, didesnis pajamingumas ir ilgesnio laikotarpio rizika.

Nors statistiniu požiūriu šešėlinės bankininkystės apimtis pastaruosius kelerius metus didėjo, norint stebėti ir valdyti šį didėjantį galimos rizikos šaltinį, būtina išsiaiškinti jo struktūrą ir augimo veiksnius, surinkti daugiau informacijos ir padaryti šešėlinę bankininkystę geriau matomą. Informacijos apie likvidumo nepalankiomis sąlygomis rodiklį ir vidutinį sverto lygį netradicinės bankininkystės sektoriuje

trūkumas tebekliudo gerai suprasti finansiniam stabilumui gresiančios rizikos pobūdį ir mastą. Statistinio pasiskirstymo duomenų nėra apie 50 % visos šešėlinės bankininkystės turto; dalis šio turto gali būti valdoma bendrovių, kurios nedalyvauja šešėlinės bankininkystės veikloje, tačiau dalis jo gali būti susijusi su bendrovėmis, dalyvaujančiomis rizikingoje veikloje. Taigi dėl duomenų trūkumo ECB galimybės stebėti riziką ir pažeidžiamumą ir toliau yra ribotos.

Kai kurie veiksniai, kaip antai tinkami rizikos valdymo procesai ir likvidumo atsargos, mažina riziką, kad šešėlinės bankininkystės bendrovės galėtų dar labiau pabloginti padėtį galimo neigiamo sukrėtimo atveju. Nors investicinių fondų sektoriui taikomas prudenčinis reglamentavimas, daugumai dabartinių taisyklių trūksta sisteminio požiūrio, jos gali būti netinkamos siekiant užkirsti kelią rizikos didėjimui visose šešėlinės bankininkystės bendrovėse arba valdyti finansiniam stabilumui gresiančią riziką įvykus visai sistemai reikšmingam įvykiui.

3.2 ECB makroprudencinė funkcija

2014 m. lapkričio 4 d. ECB prisiėmė makroprudencinius įgaliojimus, kurie jam buvo suteikti BPM reglamentu siekiant spręsti galimos sisteminės rizikos atsiradimo

³⁴ Žr. interpa „Synthetic leverage in the investment fund sector“, *Financial Stability Review*, ECB, May 2015.

³⁵ Žr. interpa „Debt securities holdings of the financial sector in the current low-yield environment“, *Financial Stability Review*, ECB, November 2015.

problema, taigi 2015 m. buvo pirmieji ištisi metai, kuriais ECB vykdė šioje srityje jam pavestas naujas funkcijas. Šalyse, kuriose taikomas BPM, makroprudencinės politikos srityje ECB suteikti du įgaliojimai³⁶.

Pirma, ECB gali taikyti griežtesnius kapitalo rezervo reikalavimus už tuos, kuriuos taiko nacionalinės institucijos, ir pagal susijusiuose ES teisės aktuose nustatytas procedūras taikyti griežtesnes priemones, kuriomis būtų siekiama mažinti sisteminę arba makroprudencinę riziką. Pavyzdžiui, bankams ECB gali taikyti griežtesnius reikalavimus, susijusius su anticikliniais kapitalo rezervais, sisteminės rizikos rezervais (jei jie nustatyti nacionalinės teisės aktais), sisteminės svarbos įstaigoms taikomais kapitalo pridėtiniais mokesčiais, nekilnojamajam turtui ir pozicijoms finansų sektoriuje taikomais rizikos svoriais, didelių pozicijų ribomis ir papildomais informacijos atskleidimo reikalavimais.

Antra, nacionalinės institucijos privalo pranešti ECB apie ketinimą įgyvendinti arba keisti makroprudencinę priemonę. ECB vertina numatytas priemones ir gali nuspręsti taikyti griežtesnius reikalavimus, t. y. papildomas priemones. Prieš priimdamos sprendimą, nacionalinės institucijos atsižvelgia į ECB pastabas.

Kadangi atskirose valstybėse įgyvendinamų makroprudencinių priemonių poveikis gali būti juntamas ir kitose šalyse arba sektoriuose, ECB tikrina abipusiškumo susitarimus. Siekiant riboti nenumatytą neigiamo poveikio išplitimą kitose šalyse arba sektoriuose, šie susitarimai turi būti taikomi skaidriai, pageidautina, pagal ESRV rekomendaciją 2015/2 dėl makroprudencinės politikos priemonių tarpvalstybinio poveikio ir savanoriško abipusiškumo principo (žr. toliau)³⁷. Šiuo tikslu ECB, pasinaudodamas jo Finansinio stabilumo komiteto vykdoma veikla ir ECB sprendimus priimančių padalinių lygmeniu priimamais sprendimais, taip pat remia nuoseklų makroprudencinių priemonių taikymą visose BPM šalyse.

2015 m. priimti makroprudenciniai sprendimai

ECB valdančioji taryba yra atsakinga už makroprudencinių sprendimų priėmimą. ECB įsteigė Makroprudencinį forumą, sudarytą iš ECB Valdančiosios tarybos ir Priežiūros valdybos narių. 2015 m. Makroprudencinis forumas rengė ketvirtinius posėdžius, kuriuose aptarė BPM srityje ir konkrečiose BPM šalyse kylančią riziką, taip pat kitas makroprudenciniu požiūriu svarbias temas. Valdančiosios tarybos makroprudenciniai sprendimai rengiami dalyvaujant Finansinio stabilumo komitetui, sudarytam iš ECB, nacionalinių centrinių bankų ir priežiūros institucijų atstovų, ir ECB vidaus struktūrai, į kurią įeina ECB makroprudencinės ir mikroprudencinės srities atstovai.

Makroprudenciniais tikslais rizika nustatoma remiantis ECB Finansinio stabilumo apžvalgoje nustatyta euro zonos masto rizika. Vis dėlto priimant makroprudencinius

³⁶ Makroprudencinės politikos tikslas – neleisti kilti pernelyg didelei rizikai, padaryti finansų sektorių atsparesnį ir riboti neigiamos įtakos plitimo efektus.

³⁷ Žr. specialų straipsnį „A framework for analysing and assessing cross-border spillovers from macroprudential policies“, *Financial Stability Review, ECB, May 2015*.

sprendimus daugiausia dėmesio skiriama tai rizikai, kuri labiausiai susijusi su bankais, atsižvelgiant į bankų sektoriuje taikomų makroprudencinės politikos priemonių tikslą ir ECB kompetenciją makroprudencinės politikos srityje.

2015 m. Valdančioji taryba, atsižvelgdama į dabartinį finansinio ciklo etapą, nusprendė, kad plataus masto anticiklinių makroprudencinių priemonių priimti nebūtina. Vertinant taip pat atsižvelgta į makroprudencinės politikos srityje euro zonos šalių jau įgyvendinamus veiksmus, kuriais siekiama didinti bankų sistemos atsparumą ir neleisti atsirasti galimiems disbalansams, ypač nekilnojamojo turto sektoriuje. Be to, ECB peržiūrėjo makroprudencinę politiką, kurią valstybės narės jau pradėjo arba gali pradėti įgyvendinti reaguodamos į mažų palūkanų normų aplinką.

2015 m. 19 BPM šalių nacionalinės institucijos ECB pranešė apie 48 makroprudencines strategijas; iš jų 28 buvo susijusios su anticikliniais kapitalo rezervais, 18 – su kitomis sisteminės svarbos įstaigomis ir 2 – su sisteminės rizikos rezervo sudarymu. Vadovaujantis ECB ir nacionalinių institucijų bendradarbiavimo dvasia, beveik visais atvejais prieš perduodant oficialų pranešimą buvo perduodamas neoficialus pranešimas.

Kai ECB buvo pranešta apie nacionalinių kompetentingų ir paskirtųjų institucijų priimtus makroprudencinius sprendimus, Valdančioji taryba pagal BPM reglamento 5 straipsnio 1 dalį atliko priemonių vertinimą ir nusprendė neprieštarauti šių institucijų priimtiems sprendimams.

Bendradarbiavimas su ESRV

ECB ir toliau teikė analitinę, statistinę, logistinę ir administracinę pagalbą ESRV sekretoriatui, atsakingam už kasdienę ESRV veiklą. Pagrindinė ESRV misija – padėti neleisti kilti sistemei rizikai finansiniam stabilumui ES bankų sektoriuje, draudimo sektoriuje, kitose finansų įstaigose ir finansų rinkose ir mažinti tokią riziką. Vykdydama jai pavestas funkcijas, ESRV remiasi nacionalinių centrinių bankų, nacionalinių priežiūros institucijų ir Europos priežiūros institucijų kompetencija.

2015 m. ECB ir ESRV ėmėsi bendro projekto, susijusio su finansinio stabilumo rizikos, kylančios mažų palūkanų normų aplinkoje, stebėjimu ir vertinimu bei galimais atsakomaisiais makroprudencinės politikos veiksmais. Šiuo metu atliekama įvairių rūšių rizikos peržiūra. Šiuo tikslu analizuojami ne tik bankai, bet ir kitų rūšių finansų įstaigos, finansų rinkos ir rinkų infrastruktūra, nagrinėjami visai finansų sistemai svarbūs klausimai ir sąveika su platesne ekonomika.

ES mastu ESRV ir toliau vykdė svarbią makroprudencinės politikos koordinavimo funkciją. 2016 m. sausio mėn. paskelbtos dvi su makroprudencinės politikos tarpvalstybiniais aspektais susijusios rekomendacijos – dėl anticiklinio kapitalo rezervo nustatymo ne Europos ekonominės erdvės šalių pozicijoms ir dėl makroprudencinės politikos priemonių savanoriško abipusiškumo principo.

3.3 BPM: ECB mikroprudencinės priežiūros funkcija

Pirmieji ištisi BPM priežiūros metai

2015 m. buvo pirmieji ištisi Bendro priežiūros mechanizmo veikimo metai. BPM buvo pirmasis bankų sąjungos ramstis, pradėjęs visapusiškai veikti 2014 m. lapkričio 4 d. 2014 m., atlikęs išsamų vertinimą, ECB, vykdydamas svarbių bankų (2015 m. tokių bankų buvo 123) priežiūrą, daugiausia dėmesio skyrė tolesniems veiksams atsižvelgiant į šio vertinimo rezultatus. Svarbiausi iš šių veiksmų buvo turto kokybės peržiūros išvadų įgyvendinimas ir bankų, kuriems atlikus išsamų vertinimą buvo nustatytas kapitalo trūkumas, kapitalo planų stebėjimas.

Vykdydamas bankų priežiūrą, ECB taip pat atliko pagrindinį vaidmenį suvaldant Graikijoje kilusią finansinę sumaištį. Liepos mėn. pasiekus politinį susitarimą, ECB atliko išsamų vertinimą, kuriuo siekta nustatyti Graikijos svarbių bankų kapitalo atkūrimo poreikius. ECB kartu su Graikijos banku stebėjo Graikijos mažesnės svarbos bankų padėtį. ECB ir toliau aktyviai padės užtikrinti, kad Graikijos bankų sistema būtų patikima ir atspari.

Kad BPM duotų gerų rezultatų, iš pradžių reikėjo užtikrinti vienodas euro zonos bankų priežiūros sąlygas. BPM prie vienodų sąlygų užtikrinimo prisidėjo tuo, kad buvo parengta bendra bankų priežiūros metodika. Geras bendro požiūrio į priežiūrą pavyzdys buvo tai, kad 2015 m. buvo pirmieji metai, kuriais visiems svarbiems euro zonos bankams buvo taikomas bendras priežiūrinio tikrinimo ir vertinimo procesas (PTVP).

Pagrindinis ECB tikslas vykdant mažesnės svarbos bankų, už kuriuos yra tiesiogiai atsakingos nacionalinės kompetentingos institucijos, priežiūrą, buvo užtikrinti nuoseklią griežtą priežiūros standartų taikymą pagal BPM. Tokios priežiūros tikslais 2015 m. buvo parengta keletas bendrų priežiūros standartų, kuriuose nacionalinėms kompetentingoms institucijoms pateikta rekomendacijų, kaip atlikti tam tikrus procesus, pavyzdžiui, parengti bendri priežiūros planavimo proceso ir gaivinimo planavimo standartai. Atsižvelgiant į tai, kita svarbi tęsiamo darbo kryptis yra susijusi su rizikos vertinimo sistemoms skirtos bendros metodikos parengimu.

Vykdydamas naują funkciją, ECB kartu su kitomis reguliavimo ir priežiūros institucijomis, pavyzdžiui, Bendra pertvarkymo valdyba, rengė susitarimo memorandumus, jais turėtų būti užtikrintas veiksmingas keitimasis informacija ir bendradarbiavimas.

Išsamesnė informacija apie ECB mikroprudencinę funkciją pateikta [ECB priežiūros veiklos 2015 metų ataskaitoje](#).

3.4 ECB dalyvavimas reguliavimo iniciatyvose

Atsižvelgdamas į mikroprudencinės priežiūros ir finansinio stabilumo aspektus, ECB Europos ir tarptautinių lygmenimis aktyviai padeda kurti reglamentavimo sistemą.

2015 m. pagrindiniai ECB nagrinėjami reguliavimo klausimai buvo susiję su politika, kuria siekiama i) mažinti valstybių ir bankų tarpusavio priklausomybę, ii) mažinti prisiimamą riziką ir stiprinti atsparumą, iii) išspręsti problemą „per didelis, kad būtų leista žlugti“.

3.4.1 Valstybių ir bankų tarpusavio priklausomybės mažinimas

2015 m. ECB prisidėjo prie kelių iniciatyvų, kuriomis siekta mažinti valstybių ir bankų tarpusavio priklausomybę. Šios iniciatyvos susijusios su dviem plačiomis politikos sritimis: i) bankų sąjungos sukūrimu ir ii) diskusijomis dėl galimos valstybių pozicijų reglamentavimo peržiūros.

2015 m. padaryta didelė pažanga kuriant bankų sąjungą. 2015 m. sausio 1 d. sukūrus bendrą pertvarkymo mechanizmą (BPeM) – būtiną BPM sudedamąją dalį, sėkmingai įdiegti jau du bankų sąjungos ramsčiai. Kartu taikant BPM ir BPeM, suderinti atsakomybės už bankų sąjungai priklausančių bankų priežiūrą ir pertvarkymą ir su tuo susijusių sprendimų priėmimo lygmenys. 2015 m. lapkričio 24 d. paskelbtas Europos Komisijos pasiūlymas dėl bankų sąjungos trečiojo ramsčio – Europos indėlių draudimo sistemos.

Antrasis bankų sąjungos ramstis: bendras pertvarkymo mechanizmas ir Bendras pertvarkymo fondas

2015 m. Bendra pertvarkymo valdyba (BPV) pradėjo parengiamąjį darbą – ėmėsi rengti procedūras, planuoti pertvarkymą ir vykdyti kitas susijusias funkcijas. Nuo 2016 m. sausio 1 d. BPV įgijo visus pertvarkymo įgaliojimus, susijusius su visais subjektais, kurie priklauso BPeM reglamentu nustatyta jos įgaliojimų sričiai, įskaitant įgaliojimą naudotis Bendru pertvarkymo fondu (BPeF). Iki 2015 m. lapkričio pabaigos įsipareigojimą ratifikuoti tarpvyriausybinių susitarimą³⁸ dėl BPeF įvykdė pakankamas valstybių narių skaičius; tai suteikė galimybę pradėti taikyti svarbias BPeM reglamento nuostatas, pirmiausia – dėl pertvarkymo įgaliojimų, ir nuo 2016 m. sausio 1 d. pradėti BPeF veiklą.

Kad BPeM būtų patikimas, labai svarbu užtikrinti efektyvų ir pakankamą BPeF finansavimą. Aštuonerių metų pereinamuoju laikotarpiu, kuriuo BPeF bus pildomas norint pasiekti numatytą lygį³⁹, BPeF bus sudarytas iš nacionalinių skyrių. Šiuo laikotarpiu atsakomybė už pertvarkymo sąnaudas bus nuosekliai bendrinama, kol galiausiai skyriai bus sujungti į vieną bendrą visiškai sujungtą fondą. Kadangi gali būti taip, kad BPeF neturės pakankamai išteklių ir negalės iš karto pasinaudoti *ex post* įnašais, kad surinktų reikiamas papildomas sumas, BPeM reglamente nustatyta, kad BPV turėtų galėti sudaryti sutartis dėl alternatyvių BPeF finansavimo šaltinių.

³⁸ Šiuo susitarimu susitarta dėl: i) nacionalinių pertvarkymo institucijų įnašų perdavimo nacionaliniams skyriams; ii) laipsniško nacionalinių skyrių lėšų sujungimo; iii) tvarkos, pagal kurią skyrių ir kitų šaltinių finansiniai ištekliai bus telkiami pertvarkymui finansuoti; iv) skyrių išteklių papildymo, kai reikia; v) laikino skyrių skolinimosi vienas iš kito, kai reikia.

³⁹ Tikslinis lygis – 1 % visos bankų sistemoje apdraustų indėlių sumos, t. y. apie 55 mlrd. eurų.

Todėl 2015 m. dalyvaujančios valstybės narės ir BPV taip pat susitarė dėl nacionalinių kredito linijų sistemos, pagal kurią prireikus pereinamuoju laikotarpiu BPeF būtų teikiamas jungtinis finansavimas. Bendras kredito linijų dydis – 55 mlrd. eurų, t. y. maždaug toks, koks turėtų būti pastovus BPeF disponuojamų lėšų lygis. Kitas žingsnis – bendrų finansinio stabilumo stiprinimo priemonių, kuriomis būtų pakeistos nacionalinės kredito linijos, parengimas. Šios bendros finansinio stabilumo stiprinimo priemonės turėtų būti pradėtos taikyti baigiantis pereinamajam laikotarpiui.

Visiškai įgyvendinti gelbėjimo privačiomis lėšomis įgaliojimai

Pertvarkomų bankų nuostolius ir kapitalui atkurti reikalingas lėšas visų pirma padengs akcininkai ir kreditoriai. Pirmiausia tai bus užtikrinama visiems tinkamiems įsipareigojimams, kurių atžvilgiu 2016 m. sausio 1 d. įsigaliojo atitinkamos ES Bankų gavavimo ir pertvarkymo direktyvos (BGPD) ir BPeM reglamento nuostatos, taikant gelbėjimo privačiomis lėšomis priemonę. Pagal BGPD ir BPeM reglamentą kapitalo priemonės gali būti nurašytos arba pakeistos nuosavybės priemonėmis, o visi įsipareigojimai, priskiriami gelbėjimo privačiomis lėšomis priemonės taikymo sričiai, prireikus gali būti gelbėjami privačiomis lėšomis, siekiant padengti nuostolius ir pertvarkomam bankui suteikti naujo kapitalo. Siekiamos užtikrinti šios priemonės efektyvumą, BPV ir nacionalinės pertvarkymo institucijos, pasitarusios su ECB ir kompetentingomis institucijomis, bankams, už kuriuos jos yra atsakingos, nustatys minimalaus nuosavų lėšų ir tinkamų įsipareigojimų (NLTĮ) reikalavimo lygius. NLTĮ reikalavimas bus nustatytas tokio lygio, kad būtų galima užtikrinti pertvarkymą pagal kiekvienam bankui parengtą pertvarkymo planą. Būtina užtikrinti valdžios institucijų bendradarbiavimą bankų sąjungoje, tai – svarbus prioritetasis.

BPeM ir BPM bendradarbiavimas

Prievolė bendradarbiauti priežiūros ir pertvarkymo institucijoms numatyta pagal ES krizių valdymo sistemą. Viena vertus, PBM, kaip kompetentinga institucija, turėtų glaudžiai bendradarbiauti su BPeM pertvarkymo planavimo, ankstyvųjų intervencijos priemonių įgyvendinimo ir žlungančių arba galinčių žlugti bankų vertinimo srityse. Kita vertus, BPeM privalo bendradarbiauti su BPM pertvarkymo planavimo ir banko pertvarkymo galimybių, taip pat pertvarkymo priemonių įgyvendinimo srityse. Ši sąveika grindžiama trimis pagrindiniais ramsčiais: viena kitą papildančiomis institucinėmis funkcijomis, bendradarbiavimu ir griežtu koordinavimu.

Siekiant užtikrinti bendradarbiavimą, būtina sklandžiai koordinuoti BPM ir BPeM veiksmus. Šiuo tikslu ECB paskyrė Priežiūros valdybos pirmininko pavaduotoją Sabine Lautenschläger nuolatine BPV posėdžių vykdomųjų ir plenarinių sesijų stebėtoja. Lygiai taip pat ECB pakvies BPV pirmininkę Elke König stebėtojo teisėmis dalyvauti ECB priežiūros valdybos posėdžiuose ir diskutuoti klausimais, kurie yra svarbūs BPV. Be to, 2015 m. gruodžio 22 d. abi institucijos pasirašė susitarimo memorandumą, kuriame apibūdintas jų tarpusavio bendradarbiavimas ir keitimasis informacija.

Trečiasis bankų sistemos ramstis – Europos indėlių draudimo sistema

Europos indėlių draudimo sistema – dar vienas svarbus ramstis, kuriuo papildomi BPM ir BPeM ir kuriuo siekiama visoje bankų sąjungoje užtikrinti vienodai tvirtą indėlininkų pasitikėjimą. Tai būtina vienodų sąlygų suteikimo sąlyga. 2015 m. lapkričio 24 d. Europos Komisija pateikė pasiūlymą dėl tokios sistemos, kaip trečiasis bankų sąjungos ramstis. Šiame pasiūlyme nustatytas aiškus planas, kaip sukurti bendrą Europos indėlių sistemą, pradedant nuo perdraudimo sistemos ir, bendrojo draudimo etapu nuosekliai didinant Europos lygmeniu teikiamą finansavimą, pereinant prie sistemos, pagal kurią indėlių draudimą visiškai finansuotų Europos indėlių draudimo fondas. Europos indėlių draudimo sistemą remia Europos Komisija; ši sistema buvo pasiūlyta Penkių pirmininkų pranešime kaip svarbus žingsnis siekiant sustiprinti bankų sąjungą, atsakomybę už bankų priežiūrą ir pertvarkymą pakeliant į aukštesnį nei dalyvaujančių valstybių narių lygmenį. Be to, Europos indėlių draudimo sistema sustiprins kitus du ramsčius. 2015 m. lapkričio 24 d. Komisija paskelbė komunikatą dėl bankų sąjungos sukūrimo, kuriame, be šios sistemos diegimo, nurodytos ir papildomos priemonės, kuriomis siekiama mažinti likusias kliūtis, trukdančias bankų sektoriuose sudaryti tikrai vienodas sąlygas, pavyzdžiui, mažinti šalių galimybes ir laisves, susijusias su prudenčių taisyklių taikymu arba bankroto teisės skirtumų didinimu.

Valstybių pozicijų reguliavimas

Pastarojo meto finansų krizė parodė, kad besąlygiška prielaida, jog valstybės skola yra nerizikinga, nėra teisinga, todėl būtina peržiūrėti dabartinę valstybės skolos reglamentavimo sistemą. Keičiant šios srities finansinį reglamentavimą, būtina priimti bendrą sprendimą, kuriuo bankams būtų užtikrintos vienodos sąlygos. Vadovaujant Bazelio bankų priežiūros komitetui, šiuo metu atliekama visuotinė dabartinio valstybių nemokumo rizikos reglamentavimo peržiūra, jos metu bus apsvaistytos galimos politikos galimybės. Šią peržiūrą Bazelio komitetas atlieka atidžiai, išsamiai ir nuosekliai. Ja taip pat siekiama įvertinti platesnius klausimus, susijusius su valstybės skolos vertybinių popierių rinkų vaidmeniu, ir poveikį, kuris pakeitus reglamentavimo sistemą gali būti padarytas šiam vaidmeniui ir tam tikriems rinkos segmentams.

Reikėtų kruopščiai įvertinti reglamentavimo sistemos peržiūros naudą ir sąnaudas. Vertinant būtina atsižvelgti į galimą poveikį rinkos veikimui ir finansiniam stabilumui, įvertinti galimą šalutinį poveikį kitoms turto klasėms, galintį daryti neigiamą įtaką bankų gebėjimui atlikti tarpininkų vaidmenį. Be to, reikėtų deramai apsvaistyti vyriausybės obligacijų atliekamą likvidumo valdymo funkciją ir galimus padarinius pinigų politikos perdavimui.

3.4.2 Prisiimamos rizikos mažinimas ir atsparumo didinimas

2015 m. ECB padėjo baigti įgyvendinti keletą reglamentavimo reformų, tačiau dar reikia išspręsti keletą svarbių klausimų, ypač tuos, kurie yra susiję su svarto koeficientų sistemos kūrimo baigimu ir strategine kapitalo sistemos peržiūra.

Svarto koeficientų sistemos kūrimo pabaiga

Pernelyg didelis svertas neabejotinai yra viena pagrindinių finansų krizės priežasčių. Prieš finansų krizę didžiuosiuose Europos bankuose susidarė didelis svertas – įsibėgėjant krizei jų medianinis svertas padidėjo tiek, kad maždaug 33 kartais viršijo bendrą nuosavą kapitalą, o kai kuriuose bankuose svertas buvo net 50 kartų didesnis už bendrą nuosavą kapitalą⁴⁰. Taigi, norint mažinti dėl pernelyg didelio svarto kylančią riziką, labai svarbu nustatyti išsamų ir gerai suderintą svarto koeficientą, kuris būtų taikomas kartu su rizika grindžiama kapitalo sistema. ECB atlikti tyrimai rodo, kad taikant svarto koeficientą, kuriuo būtų veiksmingai papildyti rizika grindžiami kapitalo reikalavimai, būtų gerokai sumažinta tikimybė, kad bankai, kuriuose susidarė didelis svertas, pateks į kritinę padėtį⁴¹. Kai kurie svarto koeficientų sistemos aspektai vis dar svarstomi Bazelio komitete; tikimasi, kad ši sistema bus suderinta kitais metais. Dabar bandomas 3 % minimalus 1 lygio svarto koeficientas; jis bus bandomas iki 2017 m. sausio 1 d. – termino, iki kurio sistema turės būti galutinai suderinta, kad 2018 m. sausio 1 d. būtų galima pereiti prie 1 ramsčiu pagrįstos tvarkos. Europos lygmeniu Europos bankininkystės institucija pradėjo rengti ataskaitą apie svarto koeficiento poveikį ir derinimą. Šioje ataskaitoje, atsižvelgiant į galimus svarto koeficiento reikalavimo padarinius elgsenai, šio reikalavimo sąveiką su kitais prudenciniais reikalavimais ir cikliškumu, bus pateiktas svarto koeficiento vertinimas.

Strateginė kapitalo sistemos peržiūra

Vienas pagrindinių ECB tikslų – užtikrinti, kad bankų kapitalo pakankamumo koeficientai būtų patikimi ir palyginami įvairiose valstybėse. Šiuo tikslu Bazelio komitetas ir Europos bankininkystės institucija atliko keletą tyrimų ir nustatė, kad pastaraisiais metais bankų kapitalo reikalavimai buvo pernelyg skirtingi. Reaguodamas į šias problemas, Bazelio komitetas ėmėsi plačių politinių priemonių – pradėjo strateginę sistemos „Bazelis II“ peržiūrą. Šiuo metu dirbama siekiant sukurti metodiką, pagal kurią būtų galima riboti bankų vidaus modelių taikymą portfelių, kurie yra tinkami modeliuoti, rinkiniui. Pagal tokią metodiką būtų taikomi papildomi tokių portfelių modeliavimo apribojimai, taip pat nustatant apatines ribas arba pašalinant tam tikrų parametru modeliavimą. Tam taip pat reikėtų, kad su visais kitais portfeliais susijęs reguliuojamasis kapitalas būtų apskaičiuojamas taikant komiteto nustatytus alternatyvius metodus. Šia peržiūra siekiama geriau suderinti

⁴⁰ Žr. „Is Europe overbanked?“, *Reports of the Advisory Scientific Committee*, No 4, ESRB, June 2014.

⁴¹ Žr. Grill, M., Lang, J. H. and Smith, J., „The impact of the Basel III leverage ratio on risk-taking and bank stability“, Special Feature A, *Financial Stability Review*, ECB, November 2015.

paprastumo, palyginamumo ir jautrumo rizikai aspektus, taip pat įgyvendinti komiteto siekiamus tikslus – užtikrinti tinkamumą, patikimumą ir įgyvendinimo nuoseklumą.

3.4.3 Problemos „per didelis, kad būtų leista žlugti“ sprendimas

Pasauliniams sistemiškai svarbiems bankams taikomas bendro nuostolių padengimo pajėgumo standartas ir jo reikšmė Europos Sąjungai

2015 m. lapkričio mėn. Finansinio stabilumo tarybos patvirtintas pasauliniams sistemiškai svarbiems bankams taikomas bendro nuostolių padengimo pajėgumo (BNPP) standartas, nustatytas siekiant užtikrinti pakankamą pasaulinių sistemiškai svarbių bankų gebėjimą padengti nuostolius ir atkurti kapitalą, kad būtų galima įgyvendinti tinkamą pertvarkymo strategiją. Šis standartas – svarbus žingsnis siekiant išspręsti problemą „per didelis, kad būtų leista žlugti“. ECB jis yra svarbus finansinio stabilumo ir priežiūros požiūriu, todėl ECB aktyviai prisidėjo prie NPBP standarto rengimo.

BNPP standartu nustatytas minimalus reikalavimas ir kriterijai, kuriuos priemonės ir įsipareigojimai turi atitikti, kad būtų užtikrintas bendras pajėgumas padengti nuostolius; taip siekiama užtikrinti, kad šiomis priemonėmis ir įsipareigojimais būtų galima lengvai pasinaudoti norint padengti pertvarkymo nuostolius. Visiems pasauliniams sistemiškai svarbiems bankams nustačius minimalų BNPP reikalavimą, bus lengviau visuotinai užtikrinti vienodas sąlygas. Prireikus konkrečiais atvejais valdžios institucijos gali reikalauti daugiau, nei reikalaujama pagal pasauliniams sistemiškai svarbiems bankams taikomą minimalų BNPP reikalavimą. Minimalus BNPP reikalavimas nustatomas remiantis pagal riziką įvertintu ir pagal riziką neįvertintu kriterijais. Nuo 2019 m. sausio 1 d. pasaulinių sistemiškai svarbių bankų BNPP turės būti ne mažesnis kaip 16 %, o nuo 2022 m. sausio 1 d. – ne mažesnis kaip 18 % pertvarkomos grupės pagal riziką įvertinto turto. Be to, taikant pagal riziką neįvertintą kriterijų, nuo 2019 m. sausio 1 d. šių bankų BNPP turės būti ne mažesnis kaip 6 %, o nuo 2022 m. sausio 1 d. – ne mažesnis kaip 6,75 % pagal sistemą „Bazelis III“ nustatyto sveto koeficiento vardiklio⁴².

BNPP standartas panašus į minimalų reikalavimą, pagal ES pertvarkymo sistemą keliamą nuosavoms lėšoms ir tinkamiems įsipareigojimams (NLTJ), tačiau yra esminių skirtumų. Pirmiausia BNPP reikalavimas taikomas tik pasauliniams sistemiškai svarbiems bankams, o NLTJ reikalavimas – visoms kredito įstaigoms ir investicinėms įmonėms, be to, kitaip nei pagal BNPP reikalavimą, pagal NLTJ reikalavimą nenustatytos minimalios ribos. Atsižvelgiant į šių dviejų standartų taikymo sričių skirtumus, iki 2016 m. pabaigos jie turėtų būti tarpusavyje suderinti parengiant BCPD peržiūros nuostatą.

⁴² Taikant BNPP reikalavimą, neribojamos valdžios institucijų teisės prireikus atlikti gelbėjimą privačiomis lėšomis kitų įsipareigojimų, kurie priskiriami gelbėjimo privačiomis lėšomis sričiai, atžvilgiu.

3.5 Kapitalo rinkų sąjunga

Eurosistema remia kapitalo rinkų sąjungos (KRS) kūrimą Europoje. KRS, gerindama tarpvalstybinį rizikos pasidalijimą ir darydama finansų sistemą atsparesnę, gali papildyti bankų sąjungą ir sustiprinti ekonominę ir pinigų sąjungą⁴³. KRS taip pat bus labai svarbi augimo Europoje palaikymui diversifikuodama finansavimo šaltinius ir gerindama įmonių prieigą prie finansavimo. 2015 m. rugsėjo 30 d. Europos Komisija paskelbė veiksmų planą, kuriame nustatytos priemonės iki 2019 m. sukurti pagrindinius KRS sudarymo elementus. ECB palankiai vertina šį veiksmų planą ir remia susijusius pirmuosius veiksmus, pirmiausia – pasiūlymą sukurti Europos bendrąjį pakeitimo vertybiniais popieriais sistemą, kuriame taip pat numatyta paprastam, skaidriam ir standartiniam pakeitimui vertybiniais popieriais taikyti atskirą prudencinės priežiūros būdą, įskaitant mažesnę bankų kapitalo poreikį. Tai padės pagyvinti pakeitimo vertybiniais popieriais rinkas.

Siekiant panaudoti KRS teikiamas galimybes, turėtų būti siekiama aukšto lygio finansinės integracijos. Visiška integracija bus užtikrinta tada, kai visiems rinkos dalyviams, kurių tam tikros savybės yra vienodos, bus taikomos vienodos taisyklės, suteiktos vienodos galimybės patekti į rinkas ir kai jiems rinkoje vykdant veiklą bus užtikrintas vienodas požiūris į juos. Tam reikia ilgalaikės vizijos ir plataus užmojo tolesnių veiksmų plano. Pavyzdžiui, turėtų būti labiau suderinti šalių teisės aktai, susiję su nemokumu, mokesčiais ir vertybiniais popieriais.

Komisijos paskelbtame veiksmų plane siūlomi kai kurie pirmieji veiksmai. Pirmiausia, be pasiūlymo sukurti Europos bendrąjį pakeitimo vertybiniais popieriais sistemą, Komisija pranešė apie konsultacijas dėl Europos bendrosios padengtų obligacijų sistemos plėtojimo ir paskelbė pasiūlymą peržiūrėti prospekto taisykles. Pirmąją iniciatyva siekiama sukurti nacionalines tvarkas ir išsiaiškinti padengtų obligacijų naudojimo paskoloms mažosioms ir vidutinėms įmonėms teikti galimybes, antrąją – pagerinti įmonių galimybes gauti finansavimą ir supaprastinti investuotojų informavimą. Pirmiausia turėtų būti pašalintos kliūtys, trukdančios gauti informacijos apie MVĮ. Šios priemonės padės labiau integruoti kapitalo rinkas.

Apskritai reikia pasakyti, jog kuriant KRS reikės greitų pirmųjų rezultatų, kad procesas būtų spartus, o tada įvairiose srityse, kurios yra ypač svarbios kapitalo rinkų veikimui, kelerius metus turės būti dedamos nuolatinės pastangos.

⁴³ „Building a Capital Markets Union – Eurosystem contribution to the European Commission’s Green Paper“, 21 May 2015.

Kitos užduotys ir veikla

1 Rinkos infrastruktūra ir mokėjimai

Rinkos infrastruktūros palengvina mokėjimų, vertybinių popierių bei išvestinių finansinių priemonių tarpuskaitą ir apmokėjimą. Jų saugumas ir efektyvumas yra labai svarbus siekiant palaikyti pasitikėjimą valiuta ir paremti pinigų politikos operacijas bei visos finansų sistemos stabilumą. Kad būtų sukurta tikrai bendra rinka, būtina integruoti įvairių Europos valstybių rinkos infrastruktūras.

Eurosistema atlieka pagrindinį vaidmenį poprekybinių rinkos infrastruktūrų ir mokėjimų srityje, vykdydama tris funkcijas – operatoriaus, katalizatoriaus ir prižiūrėtojo. Ji vykdo sistemos TARGET2 – realiojo laiko didelės vertės ir skubių mokėjimų eurais centrinio banko pinigais infrastruktūros – operatoriaus funkciją. Siekiant sudaryti palankesnes sąlygas tarpvalstybiniam įkaito panaudojimui Eurosistemos kredito operacijoms užtikrinti, sistemoje taikomas korespondentinės centrinės bankininkystės modelis. Be to, nuo 2015 m. birželio mėn. veikia naujoji Eurosistemos infrastruktūra TARGET2-Securities (T2S), skirta vertybinių popierių atsiskaitymams centrinio banko pinigais Eurosistemos vizija 2020 m., kurioje išdėstyta rinkos infrastruktūros ateities strategija, pristatoma 1.1 skirsnyje.

Atlikdama katalizatoriaus funkciją, Eurosistema aktyviai padeda rinkai derinti poprekybinius procesus pradėjus veikti T2S ir rasti saugius bei veiksmingus mokėjimo, tarpuskaitos ir atsiskaitymo sprendimus euro zonoje vykdomiems mažmeniniams mokėjimams. Eurosistema darė įtaką bendros mokėjimų eurais erdvės (SEPA) įgyvendinimui nuo pat šios iniciatyvos atsiradimo, o mažmeninių mokėjimų srityje ji ir toliau aktyviai skatins naujovių kūrimą. Dėl didėjančio mokėjimų rinkos pritaikymo skaitmeninei aplinkai atsiradusios naujovės apibūdinamos 1.2 skirsnyje.

Vykdydama priežiūros funkciją, Eurosistema užtikrina veiksmingą rizikų valdymą bei patikimos rinkos infrastruktūrų valdymo tvarkos sukūrimą ir, prireikus, skatina pokyčius. Pavyzdžiui, dalyvaudama kuriant tarptautinius standartus, Eurosistema bendradarbiauja su rinka tam, kad sustiprintų finansų rinkų infrastruktūrų atsparumą kibernetinėms atakoms. Taip pat pradėta didinti mažmeninių mokėjimų veiksmingumą ir saugumą. Kalbant apie vertybinių popierių ir išvestinių finansinių priemonių priežiūrą, pažymėtina, kad Eurosistema, bendradarbiaudama su atitinkamais sistemų prižiūrėtojais ir priežiūros institucijomis, užbaigė T2S projekto vertinimą prieš įdiegiant naująją platformą. Be to, pagrindinių sandorių šalių (PSS) rizikos yra dėmesio centre dėl jų didėjančios sisteminės svarbos. Tai plačiau aprašoma 1.3 skirsnyje.

1.1

T2S įdiegimas ir rinkos infrastruktūros ateitis

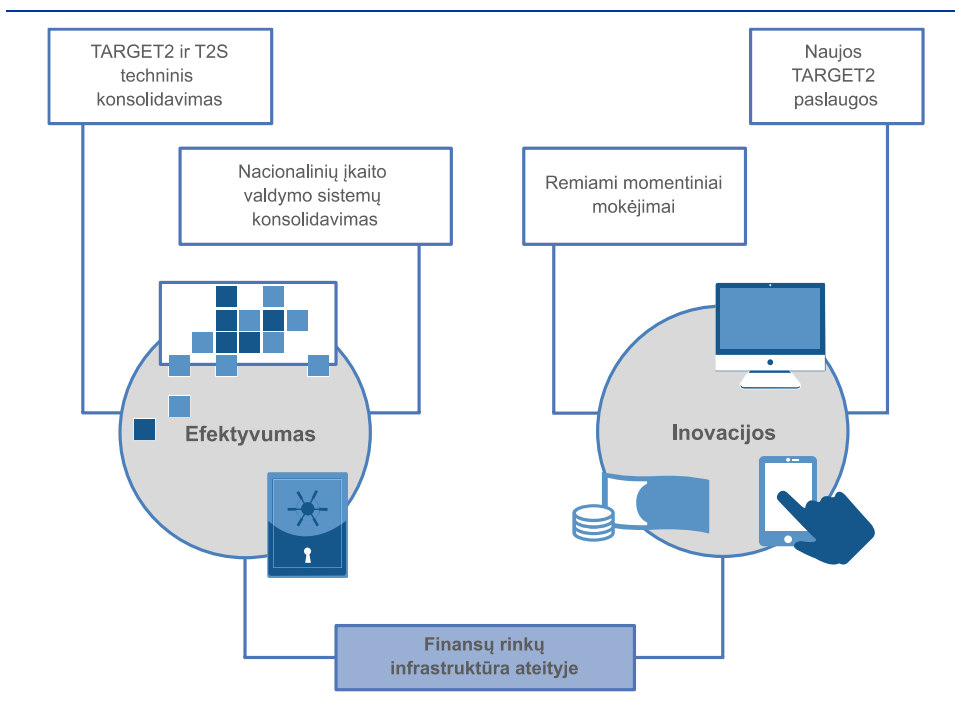
2015 m. birželio mėn. įdiegta naujoji bendra Eurosistemos vertybinių popierių atsiskaitymo platforma – TARGET2-Securities. Penki centriniai vertybinių popierių depozitoriumai Graikijoje, Italijoje, Maltoje, Rumunijoje ir Šveicarijoje yra prisijungę prie platformos, o kitos 16 rinkų prie jos prisijungs per kitus dvejus metus. Daugiavaliutis T2S aspektas išryškės tuomet, kai 2018 m., naudojantis šia platforma, bus galima vykdyti atsiskaitymus Danijos krona. Tikimasi, kad ateityje prie T2S prisijungs daugiau valstybių ir valiutų.

T2S panaikina skirtumus tarp vietinių ir tarptautinių vertybinių popierių atsiskaitymų, taip pašalinami ankstesnio rinkos susiskaidymo trūkumai. T2S yra viena pagrindinių poprekybinių paslaugų ir standartų derinimo iniciatorių ir prisideda prie didesnės finansinės integracijos ir tikros Europos bendrosios rinkos kūrimo.

Vykstant perėjimui prie T2S, Eurosistema žvelgia į ateitį, siekdama užtikrinti, kad rinkos infrastruktūros ir mokėjimų sistemos neatsilikytų nuo technologijų plėtros ir būtų veiksmingesnės. Eurosistemos 2020 m. vizija nusako rinkos infrastruktūros strategiją, susidedančią iš trilypio veiksmų plano.

1 iliustracija

Europos finansų rinkų infrastruktūra – vizija 2020 m. ir vėliau

Šaltinis: ECB.

Pirmiausia siekiama iširti TARGET2 ir T2S sąveiką. Tam, kad naudojant TARGET2 būtų gauta naudos iš moderniausių, šiuo metu T2S naudojamų funkcijų, techninė infrastruktūra bus konsoliduota, pavyzdžiui, toliau optimizuojant likvidumą tausojančius mechanizmus. Antra, norima iširti paramos visoje Europoje naudojamų greitųjų mokėjimų plėtrai galimybes (žr. 1.2 skirsnį). Trečia, siekiama toliau derinti ir didinti Eurosistemos įkaito valdymo veiksmingumą, įskaitant galimą įkeitimo būdų ir

procedūrų derinimą. Jei derinimo procesai bus atlikti sėkmingai, gali būti svarstomas pasiūlymas įsteigti bendrą Eurosistemos įkaito valdymo sistemą.

Siekdama šią 2020 m. viziją paversti realybe, Eurosistema glaudžiai bendradarbiaus su rinka, atsižvelgdama į jos požiūrį ir užtikrindama, kad Europos rinkos infrastruktūra būtų pritaikyta jos poreikiams.

1.2 Mokėjimų rinkos pritaikymas skaitmeninei aplinkai

Sėkmingai perėjus prie SEPA ir euro zonoje įgyvendinus kredito pervedimų ir tiesioginio debeto operacijų reikalavimus, mokėjimų sektorius ir Eurosistema daugiau dėmesio skyrė ne derinimui ir integracijai, o modernizavimui ir tobulinimui. Tai buvo būtina, turint omenyje, kad skaitmeninimas kasdieniame gyvenime yra ypač paplitęs. Mokėjimų sektorius reaguoja į kintančią naudotojų patirtį ir lūkesčius. Kai kuriose Europos valstybėse pradėti vykdyti mobilūs klientų tarpusavio mokėjimai ar bekontakčiai mokėjimai. Kai kurie iš šių sprendimų grindžiami greitaisiais mokėjimais, t. y. tokiais mokėjimais, kuriais užtikrinama, kad gavėjas lėšomis galėtų naudotis nedelsiant. Tačiau šios paslaugos teikiamos tik nacionaliniu lygiu, o sąveikumo ir prieinamumo visoje Europoje trūksta.

Siekiant išvengti naujo SEPA susiskaidymo dėl daugybės pavienių nacionalinių sprendimų, Eurosistema tvirtai remia visoje Europoje naudojamų greitųjų mokėjimų plėtrą. Mažmeninių mokėjimų eurais taryba (MMET), kuriai pirmininkauja ECB, paragino mokėjimų sektorių teikti siūlymą dėl greitųjų SEPA kredito pervedimų eurais sistemos parengimo. 2015 m. lapkričio mėn. MMET patvirtino šį bendru pagrindu europiniams greitiesiems mokėjimams tapsiantį siūlymą; juo remiantis Europos mokėjimų taryba dabar kuria taisyklių sąvadą.

ECB pradėjo dialogą su mažmeninės rinkos infrastruktūros tiekėjais dėl greitųjų mokėjimų tarpuskaitos bei apmokėjimo ir apsvarsto savo pačios, kaip TARGET2 operatorės, vaidmenį vykdant tokių mokėjimų apmokėjimo procesą.

Be to, ECB prisidėjo ir prie MMET darbo, susijusio su rekomendacijomis dėl palankesnių sąlygų suteikimo atliekant europinius mobiliuosius mokėjimus tarp klientų ir mobiliuosius bekontakčius mokėjimus bei bekontakčius mokėjimus kortelėmis. Kalbant apie ateitį, pažymėtina, kad Eurosistema turės skirti dėmesio naujiems mokėjimų sprendimams ir mokėjimo paslaugų teikėjams besiplečiančioje elektroninės prekybos aplinkoje.

2015 m. vasario mėn. ECB paskelbė antrąją [ataskaitą](#) dėl virtualių valiutos schemų. Apskritai rinkoje daugiau dėmesio skiriama ne vertės aspektui, o šiai vertei perduoti skirtam integruotam mechanizmui, t. y. vadinamajam blokų grandinės metodui arba paskirstytą ataskaitų technologijai. ECB toliau stebės technologines tokių schemų naujoves.

1.3 Pagrindinių sandorių šalių rizikos valdymas

Dėl pasaulinės 2007–2008 m. finansų krizės išryškėjo dideli trūkumai, susiję su skaidrumu ir rizikos valdymu nebiržinių išvestinių priemonių rinkose, ypač segmente, kuriame sandoriams taikoma dvišalė tarpuskaita Atsižvelgdami į šias aplinkybes, savo 2009 m. Pitsbergo viršūnių susitikime G20 šalių vadovai sutarė, kad už visas standartizuotas nebiržines išvestines finansines priemones turėtų būti atsiskaitoma centralizuotai.

Dėl pagrindinės tarpuskaitos prievolės PSŠ valdo vis didesnę finansinės rizikos, kylančios dėl nebiržinių išvestinių priemonių sandorių, dalį, o finansinio stabilumo požiriu tokių sandorių veiksmingumas yra vis svarbesnis. Atsižvelgdami į šias aplinkybes, 2015 m. vasario mėn. G20 šalių finansų ministrai ir centrinių bankų valdytojai paprašė Finansinio stabilumo tarybos, Mokėjimo sistemų ir rinkos infrastruktūros komiteto, Tarptautinės vertybinių popierių komisijų organizacijos ir Bazelio bankų priežiūros komiteto parengti suderintą darbo planą PSŠ atsparumui, gaivinimo planams ir pertvarkymui skatinti. 2015 m. PSŠ darbo planą sudaro keturi pagrindiniai elementai: i) esamų PSŠ atsparumo priemonių tinkamumo vertinimas (įskaitant nuostolių padengimo galimybes, likvidumą ir testavimą nepalankiausiomis sąlygomis); ii) esamų PSŠ gaivinimo mechanizmų apžvalga, įskaitant nuostolių paskirstymo priemones ir išsamesnių standartų poreikio svarstymą; iii) esamų PSŠ pertvarkymo režimų ir pertvarkymo planavimo tvarkos apžvalga ir išsamesnių standartų ar papildomų iš anksto finansuojamų išteklių poreikio svarstymas ir iv) PSŠ, jų tiesioginių ir netiesioginių tarpuskaitos narių bei kitų finansų įstaigų tarpusavio ryšių ir galimų rizikos perdavimo per šiuos ryšius kanalų analizė. Šiose darbo srityse ECB tiesiogiai dalyvauja per specialiuosius tarptautinius komitetus.

Siekdami glaudesnio bendradarbiavimo, 2015 m. kovo 29 d. ECB ir *Bank of England* paskelbė⁴⁴ priemones, skirtas finansiniam stabilumui stiprinti ES rinkose, kuriose vykdomi atsiskaitymai per PSŠ, taikant koordinuotą ir bendrai priimtą požirį. Esant tokioms aplinkybėms, ECB ir *Bank of England* susitarė dėl efektyvesnių keitimosi informacija priemonių ir bendradarbiavimo Jungtinėje Karalystėje įsteigtų PSŠ, vykdančių reikšmingą veiklą eurais, klausimais.

ECB ir kiti Eurosistemos centriniai bankai ir toliau dalyvavo institucijų, prižiūrinčių daug centrinės tarpuskaitos operacijų eurais atliekančias ES PSŠ, kolegijų veikloje pagal Europos rinkos infrastruktūros reglamentą (ERIR). 2015 m. tai apėmė ir siūlytų PSŠ teikiamų paslaugų apimtį didinimo tvirtinimą.

2015 m. rugsėjo 2 d. ECB paskelbė savo atsakymą dėl viešos Europos Komisijos konsultacijos dėl ERIR peržiūros. Atsakyme pateikta daug pasiūlymų dėl kolegialiosios PSŠ priežiūros sistemos stiprinimo ir duomenų apie išvestines finansines priemones teikimo kokybės gerinimo, kad būtų padidintas skaidrumas.

⁴⁴ Žr. 2015 m. kovo 29 d. ECB [pranešimą spaudai](#). Pranešimas paskelbtas po kovo 4 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimo (taip pat žr. 2 skyriaus 6 skirsnį).

2 Finansinės paslaugos kitoms institucijoms

2.1 Skolinimosi ir skolinimo operacijų administravimas

ECB yra atsakingas už ES skolinimosi ir skolinimo operacijų administravimą pagal [vidutinės trukmės finansinės pagalbos priemonę](#) (VTFPP)⁴⁵ ir [Europos finansinės padėties stabilizavimo priemonę](#) (EFPSP)⁴⁶. 2015 m. pagal VTFPP ECB atliko paskolų palūkanų mokėjimus. 2015 m. gruodžio 31 d. visa likučių suma pagal šią priemonę buvo 5,7 mlrd. eurų. 2015 m. ECB išmokėjo ir sėkmingai grąžino trumpalaikę pereinamojo laikotarpio paskolą, suteiktą Graikijai pagal EFPSP ir vadovaujantis [ES Tarybos priimtu sprendimu](#). Pagal EFPSP ECB taip pat atliko įvairius mokėjimus ir paskolų palūkanų mokėjimus. 2015 m. gruodžio 31 d. visa likučių suma pagal šią priemonę buvo 46,8 mlrd. eurų.

Be to, ECB yra atsakingas už mokėjimų, kylančių dėl operacijų, vykdomų pagal [Europos finansinio stabilumo fondą](#) (EFSF)⁴⁷ ir [Europos stabilumo mechanizmą](#) (ESM)⁴⁸, administravimą. 2015 m. pagal EFSF ECB atliko įvairius paskolų palūkanų ir atlygių mokėjimus. 2015 m. ECB atliko dviejų paskolos, suteiktos Graikijai pagal ESM ir vadovaujantis [ES Tarybos priimtu sprendimu](#), dalių išmokėjimą. ECB taip pat atliko ESM narių įnašų ir įvairius palūkanų bei atlygių mokėjimus, susijusius su paskolomis, suteiktomis pagal šį mechanizmą.

Galiausiai ECB atsakingas už visų mokėjimų, susijusių su susitarimu dėl paskolos programos Graikijai, atlikimą⁴⁹. 2015 m. gruodžio 31 d. visa likučių suma pagal šią priemonę buvo 52,9 mlrd. eurų.

2.2 Eurosistemos atsargų valdymo paslaugos

2015 m. ir toliau buvo siūlomas išsamus finansinių paslaugų rinkinys pagal Eurosistemos atsargų valdymo paslaugų (EAVP) sistemą, kuri buvo sukurta 2005 m. klientų atsargoms eurais valdyti. Kai kurie Eurosistemos nacionaliniai centriniai bankai (toliau – Eurosistemos paslaugų teikėjai) pagal rinkos standartus atitinkančias suderintas taisykles siūlo išsamų paslaugų rinkinį ne euro zonoje esantiems centriniams bankams, pinigų institucijoms ir vyriausybių agentūroms, taip pat

⁴⁵ Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 141 straipsnio 2 dalį, ECBS statuto 17 straipsnį, 21 straipsnio 2 dalį, 43 straipsnio 1 dalį ir 46 straipsnio 1 dalį ir 2002 m. vasario 18 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 332/2002 9 straipsnį.

⁴⁶ Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 122 straipsnio 2 dalį ir 132 straipsnio 1 dalį, ECBS statuto 17 ir 21 straipsnius ir 2010 m. gegužės 11 d. Tarybos reglamento (ES) Nr. 407/2010 8 straipsnį.

⁴⁷ Pagal ECBS statuto 17 ir 21 straipsnius (kartu su EFSF pagrindų susitarimo 3 straipsnio 5 dalimi).

⁴⁸ Pagal ECBS statuto 17 ir 21 straipsnius (kartu su ESM susitarimu dėl finansinės pagalbos programos bendrųjų sąlygų 5 straipsnio 12 dalies 1 punktu).

⁴⁹ Atsižvelgiant į susitarimą dėl paskolos programos tarp valstybių narių, kurių valiuta yra euro (išskyrus Graikiją ir Vokietiją), ir *Kreditanstalt für Wiederaufbau* (veikiant viešųjų interesų labui, laikantis Vokietijos Federacinės Respublikos nurodymų ir turint jos garantiją), paskolos davėjų, ir Graikijos, paskolos gavėjos, ir *Bank of Greece*, paskolos gavėjos tarpininko, ir pagal ECBS statuto 17 straipsnį ir 21 straipsnio 2 dalį ir 2010 m. gegužės 10 d. Sprendimo ECB/2010/4 2 straipsnį.

tarptautinėms organizacijoms. ECB atlieka bendrą koordinatoriaus vaidmenį, skatindamas sklandų sistemos veikimą ir ataskaitų Valdančiajai tarybai teikimą.

Eurosistemos EAVP besinaudojančių klientų skaičius 2015 m. buvo 285, 2014 m. – 296. Kalbant apie pačias paslaugas, pasakytina, kad 2015 m., palyginti su 2014 m. pabaiga, visas bendras EAVP sistemoje valdomas turtas (pinigai ir vertybiniai popieriai) padidėjo apytikriai 6 %.

3 Banknotai ir monetos

ECB ir euro zonos nacionaliniai centriniai bankai yra atsakingi už eurų banknotų išleidimą euro zonoje ir pasitikėjimo šia valiuta palaikymą.

3.1 Banknotų ir monetų apyvarta

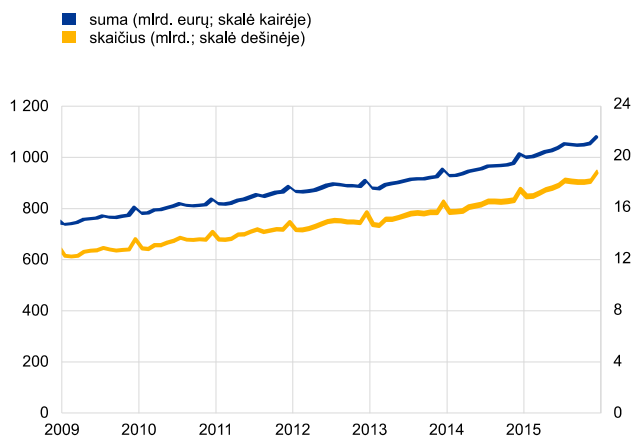
2015 m. [eurų banknotų apyvartoje](#) skaičius ir jų suma išaugo maždaug po atitinkamai 7,8 % ir 6,6 %. Metų pabaigoje apyvartoje buvo 18,9 mlrd. eurų banknotų, jų bendra vertė – 1 083 mlrd. eurų (žr. 27 ir 28 pav.). Per 2015 m. sparčiausiai daugėjo 50 eurų banknotų – jų padaugėjo 11,8 %. Šio nominalo banknotų paklausa išaugo metų viduryje. Labiausiai tikėtinas to paaiškinimas yra tas, kad turistai, keliaudami į Graikiją, su savimi turėjo daugiau grynųjų pinigų, nei įprasta, turint omenyje pinigų išėmimo apribojimus, nustatytus šioje šalyje (kurie taikomi tik gyventojams). [Eurų banknotų gamybą](#) bendrai vykdo nacionaliniai centriniai bankai, 2015 m. jiems buvo paskirstyta 6,0 mlrd. banknotų.

Apskaičiuota, kad apytiksliai ketvirtadalis apyvartoje esančių eurų banknotų (vertine išraiška) yra ne euro zonoje, daugiausia jų – kaimyninėse šalyse. Eurų banknotai, daugiausia 500 ir 100 eurų nominalų banknotai, ne euro zonoje laikomi kaip kaupimo priemonė ir tarptautinėse rinkose naudojami atsiskaitymams už sandorius. Grynųjų pinigų privalumas tas, kad atsiskaitoma nedelsiant ir nereikia įvertinti kitos sandorio šalies mokumo.

2015 m. bendras eurų monetų apyvartoje skaičius padidėjo 4,7 % – iki 116,1 mlrd. eurų 2015 m. pabaigoje. 2015 m. pabaigoje monetų apyvartoje suma sudarė 26,0 mlrd. eurų – 4 % daugiau negu 2014 m. pabaigoje.

27 pav.

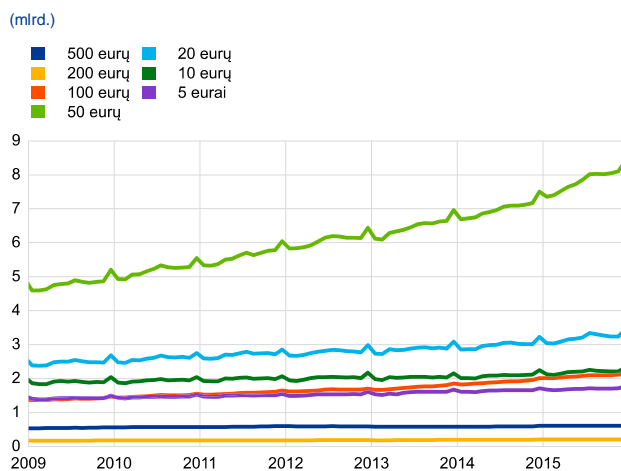
Eurų banknotų apyvartoje skaičius ir suma

Šaltinis: ECB.

28 pav.

Eurų banknotų apyvartoje skaičius pagal nominalą

Šaltinis: ECB.

2015 m. euro zonos nacionaliniai centriniai bankai patikrino 32,9 mlrd. banknotų autentiškumą ir tinkamumą apyvartai; po patikrinimo iš apyvartos išimta apie 5,2 mlrd. banknotų. Eurosistema ir toliau stengėsi padėti banknotų įrangos gamintojams užtikrinti, kad jų aparatai atitiktų reikalavimus, ECB keliamus eurų banknotų autentiškumo ir tinkamumo apyvartai prieš juos pakartotinai išleidžiant į apyvartą tikrinimui. 2015 m. kredito įstaigos ir kiti profesionalieji grynųjų pinigų tvarkytojai patikrino 31 mlrd. eurų banknotų autentiškumą ir tinkamumą naudodami tokius aparatus.

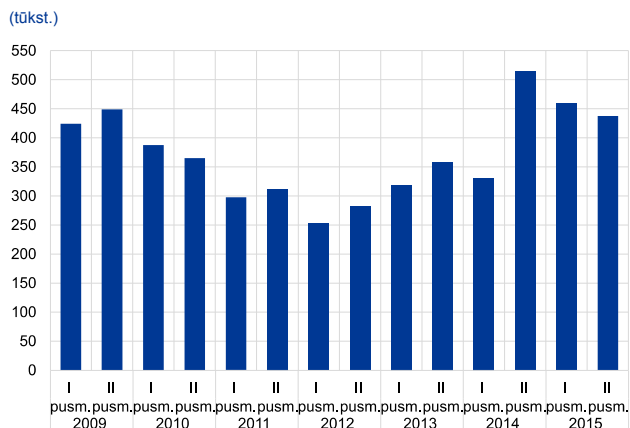
3.2 Padirbti eurų banknotai

2015 m. Eurosistemoje iš apyvartos išimta apie 899 000 padirbtų eurų banknotų. Padirbtų banknotų dalis, palyginti su tikrų eurų banknotų apyvartoje skaičiumi, ir toliau yra labai nedidelė. Iš apyvartos išimtų padirbtų banknotų skaičiaus ilgalaikiai pokyčiai pavaizduoti 29 pav. Dažniausiai buvo padirbinėjami pirmosios eurų banknotų serijos 20 ir 50 eurų banknotai, 2015 m. jie sudarė atitinkamai 50,5 % ir 34,2 % visų padirbtų banknotų. Nedidelį padirbtų eurų banknotų bendro skaičiaus padidėjimą 2015 m. daugiausia lėmė išaugęs padirbtų 50 eurų banknotų skaičius. Padirbtų banknotų pasiskirstymas pagal nominalus išsamiai pavaizduotas 30 pav.

ECB ir toliau pataria visuomenei saugotis galimos apgaulės ir prisiminti patikrą „apčiuopkite–pažvelkite–pakreipkite“, taip pat niekada nepasitikėti tik viena apsaugos priemone. Profesionaliesiems grynųjų pinigų tvarkytojams nuolat organizuojami mokymai ir Europoje, ir už jos ribų, rengiama ir atnaujinama informacinė medžiaga, padedanti Eurosistemai kovoti su padirbinėjimu. Siekdamas šio tikslo, ECB bendradarbiauja su Europolu, Interpolu ir Europos Komisija.

29 pav.

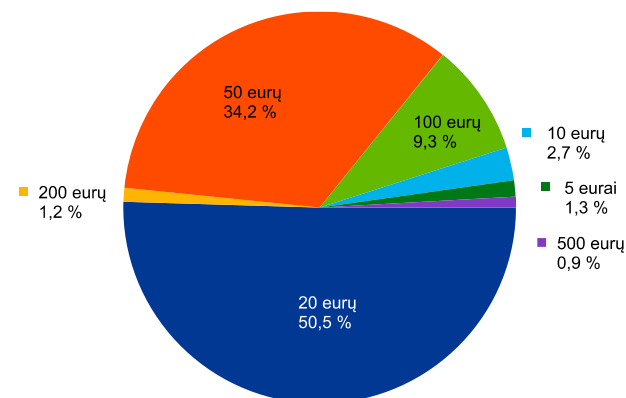
Iš apyvartos išimtų padirbtų eurų banknotų skaičius

Šaltinis: ECB.

30 pav.

Padirbtų eurų banknotų pasiskirstymas pagal nominalus 2015 m.

Šaltinis: ECB.

3.3 Antroji eurų banknotų serija

2015 m. lapkričio 25 d. į apyvartą išleistas naujas 20 eurų banknotas – trečiasis iš serijos „Europa“. Kaip ir naujieji 5 ir 10 eurų banknotai, išleisti į apyvartą 2013 m. kovo mėn. ir 2014 m. rugsėjo mėn., naujasis 20 eurų banknotas turi patobulintas apsaugos priemones, tarp jų – portretinį vandens ženklą ir smaragdo spalvos blizgų skaičių, atspindintį šviesą ir keičiantį spalvą vartant banknotą. Naujasis 20 eurų banknotas taip pat turi ir naują bei inovatyvią apsaugos priemonę – portretinį langelį hologramoje, kuriame, laikant banknotą prieš šviesą, matyti Europos (graikų mitologinio personažo) portretas. Ruošdamiesi išleisti naująjį 20 eurų banknotą, ECB ir euro zonos nacionaliniai centriniai bankai vykdė kampaniją, kuria buvo siekiama visuomenę ir profesionaliuosius grynųjų pinigų tvarkytojus supažindinti su naujuoju banknotu ir jo apsaugos priemonėmis. Be to, imtasi kai kurių priemonių, kad banknotų tvarkymo įrangos gamintojams būtų lengviau pasiruošti naujojo banknoto išleidimui.

Kiti nominalai iš serijos „Europa“ bus išleisti per artimiausius kelerius metus.

4 Statistika

ECB kartu su nacionaliniais centriniais bankais plėtoja, renka, rengia ir platina įvairaus pobūdžio statistiką, svarbią įgyvendinant euro zonos pinigų politiką, ECB priežiūros funkcijas, įvairius kitus ECBS ir Europos sisteminės rizikos valdybos uždavinius. Šią statistiką taip pat naudoja viešosios institucijos, finansų rinkų dalyviai, žiniasklaida ir plačioji visuomenė.

2015 m. ECBS toliau sklandžiai ir laiku teikė įprastus euro zonos statistinius duomenis. Ji taip pat dėjo didžiules pastangas siekdama baigti įgyvendinti

naujuosius tarptautinius standartus visose ECB statistikos srityse ir laiku patenkinti naujus aukštos kokybės bei išsamesnių statistinių duomenų poreikius šalies, sektoriaus ir priemonės lygiais⁵⁰.

4.1 Nauja ir išplėsta euro zonos statistika

2015 m. sausio 1 d. ECB pradėjo skelbti 3 mėn. neatidėliotinių sandorių dienos palūkanų normą, nustatomą pagal pajamingumo kreivę, kuri apskaičiuojama pagal euro zonos centrinės valdžios obligacijas, turinčias AA ir aukštesnį reitingą. Nuo šios normos paskelbimo pirmą kartą TVF ją naudoja kaip specialiųjų skolinimosi teisių palūkanų normos euro sudedamąją dalį, pakeičiančią 3 mėn. EURIBOR.

Nuo 2015 m. sausio mėn. statistinių duomenų apie išleidžiamus vertybinius popierius skelbimas yra išplėstas, suskirstant juos pagal emitento sektorius ir priemonių tipus, tai atitinka naująją Europos sąskaitų sistemos (ESS 2010) versiją.

2015 m. balandžio mėn. labai patobulinta mokėjimų balanso ir tarptautinių investicijų balanso statistika, paskelbus 2008 m. duomenis. Šie duomenys atitinka TVF „Mokėjimų balanso vadovo“ šeštojo leidimo metodiką, jie smulkiai suskirstyti pagal kitų sandorių šalių geografines zonas.

Be to, nuo 2015 m. liepos mėn. skelbiami statistiniai duomenys apie pinigų raidą, mažmenines bankų palūkanų normas, investicinius fondus ir finansinių priemonių bendroves papildomai grupuojant, pavyzdžiui, pagal emitento sektorių ir priemonės rūšį, t. y. laikantis ESS 2010 nuostatų. Investicinių fondų statistika apima papildomus duomenis apie naujas investicinių fondų kategorijas, pavyzdžiui, privataus kapitalo fondus ir euro zonoje registruotus biržoje prekiaujamus fondus. Bankų palūkanų normų statistika apima papildomus paskolų likučių, sugrupuotų pagal likutinį terminą ir kitų palūkanų normų nustatymo laikotarpį, rodiklius. Taip pat atskirai nustatytos paskolų, dėl kurių sąlygų suderėta iš naujo, palūkanų normos.

2015 m. rugpjūčio mėn. reikšmingai patobulinti konsoliduotieji bankų duomenys (ECBS konsoliduotųjų duomenų apie ES bankų sistemą rinkinys), jie pradėti teikti ne kas pusmetį, bet kas ketvirtį. Šį patobulinimą buvo galima atlikti, nes įsigaliojo Europos bankininkystės institucijos Priežiūrinės atskaitomybės techniniai įgyvendinimo standartai, reikšmingai padidinę palyginamosios informacijos kiekį visoje ES. Ypač turto kokybės rodikliai iš esmės pakeisti naujais duomenimis apie neveiksnius pozicijas, taip pat svarbiais apribotų veiksmų straipsniais. Taip pat pateiktos naujos likvidumo, finansavimosi ir suvaržyto turto priemonės.

2015 m. rugsėjo mėn. ECB paskelbė naują paskolų, pakoreguotų dėl pardavimo ir pavertimo vertybiniais popieriais, statistiką, pateikdamas išsamesnę informaciją apie paskolas, kurias suteikė euro zonos bankai, bet kurios jau nefiksuojamos jų balansuose.

⁵⁰ Daugiau informacijos žr. www.ecb.europa.eu/pub/conferences.

2015 m. spalio mėn. ECB pradėjo skelbti mėnesinius duomenis apie TARGET2 likučius, euro zonos rezidentų išleistų biržinių akcijų suskirstymo pagal valiutas duomenis ir patobulintą metinę mokėjimų statistiką, atsižvelgdamas į bendros mokėjimų eurais erdvės įgyvendinimą ir kitus mokėjimų rinkos pokyčius Europoje.

2015 m. lapkričio mėn. ECB pradėjo skelbti naują ketvirtinę statistinę ataskaitą apie namų ūkių sektorių, apimdamas jo ekonominę ir finansinę veiklą bei pateikdamas svarbius euro zonos rodiklius ir 19 euro zonos šalių palyginamuosius duomenis.

2015 m. gruodžio mėn. ECB paskelbė Apklausa dėl nacionalinės praktikos, joje išsamiai aprašomos euro zonos šalyse taikomos PFĮ balanso statistikos rinkimo metodikos.

4.2 Kiti statistikos pokyčiai

2015 m. kovo mėn. ECB paskelbė reglamentą⁵¹ dėl priežiūros finansinės informacijos, jis nuosekliai išplečia atskaitomybės reikalavimus visiems prižiūrimiems subjektams, dar neteikiantiems priežiūrinių finansinių ataskaitų (FINREP); jos pradėtos teikti nuo 2015 m. pabaigos.

Nors įstaigos, taikančios Tarptautinius finansinės atskaitomybės standartus (TFAS) konsoliduotuoju lygiu, jau įpareigotos teikti FINREP ataskaitas, reglamentu išplečiamas privalomas ataskaitų teikimas: i) reikšmingoms prižiūrimoms grupėms, taikančioms apskaitos taisykles; ii) reikšmingiems prižiūrimiems subjektams, teikiantiems ataskaitas individualiai pagal TFAS ir nacionalines apskaitos taisykles; taip pat iii) mažiau reikšmingoms grupėms, taikančioms nacionalines apskaitos taisykles ir mažiau reikšmingiems prižiūrimiems subjektams.

ECBS toliau įgyvendino kelis vykdomus projektus, siekdama ateityje pagerinti statistikos prieinamumą ir kokybę, remdamasi naujomis arba iš esmės pagerintomis mikroduomenų bazėmis. 2015 m. buvo dedamos didelės pastangos plėtojant naują neapibendrintų kredito duomenų rinkimo sistemą – 2015 m. gruodžio mėn. paskelbtas reglamento projektas, atsižvelgiant į didelį viešąjį interesą dėl šio projekto; taip pat išplėsti duomenų apie atskirų vertybinių popierių emisijas ir turimus atskirus vertybinius popierius rinkimą. Buvo atnaujinti [Reglamentas dėl turimų vertybinių popierių statistikos](#) ir [Turimų vertybinių popierių gairės](#), siekiant pagerinti duomenų apie draudimo įmonių turimus vertybinius popierius surinkimą. Taip pat vyksta darbas įgyvendinant naują euro pinigų rinkos statistiką, iš kurios matysis kasdienis informacijos apie atskirus sandorius pagrindiniuose rinkos segmentuose surinkimas (užtikrintų, neužtikrintų, valiutos apsikeitimo sandorių ir vienos nakties apsikeitimo sandorių indekso segmentai) nuo 2016 m. balandžio mėn.

Tarptautiniu lygiu ECB – kaip Ekonominės ir finansų statistikos tarpžinybinės grupės narys – tebėra tvirtai įsipareigojęs siekti 2009 m. balandžio mėn. G20 finansų ministrų ir centrinių bankų vadovų pradėtos Duomenų spragų iniciatyvos, kuria

⁵¹ 2015 m. kovo 17 d. Europos Centrinio Banko reglamentas (ES) 2015/534 dėl priežiūros finansinės informacijos teikimo (ECB/2015/13).

siekiama užpildyti po pasaulinės finansų krizės nustatytas duomenų spragas, tikslų. Sudaręs ir įgyvendinęs 20 pirminių pirmojo etapo rekomendacijų, ECB labai remia antrąjį šios iniciatyvos etapą, nustatytą 2015 m. rugsėjo mėn.

5 Ekonominiai tyrimai

Aukštos kokybės moksliniams tyrimams tenka esminis vaidmuo padedant ECB įgyvendinti svarbiausius tikslus ir spręsti klausimus, susijusius su jo kintančiais prioritetais. 2015 m. ekonominių tyrimų veikla buvo aktyvesnė dėl pinigų politikos formuotojams kilusių uždavinių. Tyrimų veikla buvo perorganizuota sukuriant mažesnį skaičių (septynias) konkrečių tyrimų grupių. Be to, trys svarbios tyrimų grupės padėjo skatinti tolesnį bendradarbiavimą svarbiomis tyrimų temomis visoje ECBS⁵².

5.1 ECB mokslinių tyrimų prioritetai ir tyrimų grupės

2015 m. ekonominiai tyrimai ECB buvo vykdomi septyniose visame banke veikiančiose tyrimų grupėse, kurios kartu sutelkė dėmesį į keturias prioritetines sritis: i) ekonominės ir finansinės struktūros pokyčių poveikio įtraukimo į verslo ciklą analizę ir prognozių rengimą; ii) pinigų politikos perdavimo, įskaitant kintančią operacinę sistemą ir jos įgyvendinimą, įvertinimo; iii) mikroprudencinių ir bankų priežiūros tyrimų inicijavimo ir makroprudencinės analizės tolesnio plėtojimo ir iv) bendrosios pinigų politikos sąveikos su fiskaline, struktūrine ir rizikos ribojimo politika kintant ES institucinei sandarai.

Svarbi tyrimų sritis, susijusi su i ir ii prioritetinėmis sritimis, buvo mažos infliacijos ir nuolatinių klaidų, daromų rengiant su infliacija susijusias prognozes, priešasčių suvokimo gilinimas. Rezultatai išryškino tiek išorės, tiek vidaus kanalų svarbą. Kalbant apie išorės kanalus, pažymėtina, jog nustatyta, kad sunkumai, numatant būsimas naftos kainas, yra vienas iš pagrindinių veiksnių, lemiančių su infliacija susijusių prognozių klaidas pastaruoju metu. Todėl buvo sukurta naujų modelių, siekiant parengti tikslesnes prognozes dėl naftos rinkos raidos ir sujungti skirtingų modelių rezultatus. Kalbant apie lemiamus vidaus veiksnius, pabrėžtina, kad tyrimai išryškino galimai nepakankamą ekonominio sąstingio masto įvertinimą bei stiprėjančią realiosios veiklos ir infliacijos ryšį, kaip galimą perteklinio infliacijos vertinimo šaltinį. Be to, moksliniai tyrimai padėjo nustatyti naujas rizikas, susijusias su galimu lūkesčių dėl infliacijos neįtvirtinimu, ir parodė, kaip, nominaliosioms palūkanų normoms pasiekus žemiausią nulinę ribą, maža infliacija gali turėti tendenciją tapti savaime stiprėjančia. Tačiau moksliniai tyrimai išryškino ir tai, kaip ateities gairės ir nestandartinės pinigų politikos priemonės gali atlikti svarbų vaidmenį šioje aplinkoje, sušvelnindamos nepakankamo lūkesčių dėl infliacijos įtvirtinimo riziką ir palaikydamos visuminę paklausą.

⁵² Daugiau informacijos apie ECB mokslinių tyrimų veiklą, įskaitant informaciją apie įvykius, susijusius su moksliniais tyrimais, leidinius ir tyrimų grupes žr. [ECB interneto svetainėje](#).

2015 m. ECB tyrimai buvo vis labiau sutelkti tiek į mikroprudencinę, tiek į makroprudencinę politiką. Sukūrus Bendrą priežiūros mechanizmą, moksliniai tyrimai buvo sutelkti į reguliavimo ir kitų vyriausybės politikų poveikį bankų elgsenai ir jų balansams. Didelis prioritetas buvo skiriamas ir makroprudencinės politikos analizės modelių kūrimui, ir jos sąveikai su kitomis politikomis, įskaitant pinigų politiką. Euro zonos šalių esamų skirtumų ir disbalansų analizė ir toliau buvo svarbi tyrimų, susijusių su anksčiau minėtu iv prioritetu, sritis. Svarbus šio darbo rezultatas buvo struktūrinių veiksnių, kuriais galima paaiškinti nukrypimus, nustatymas, įskaitant institucines, darbo rinkos ir produktų rinkos kliūtis, galinčias varžyti augimą. Finansų rinkų srityje svarbūs nauji moksliniai tyrimai buvo sutelkti į rodiklių, skirtų finansinei integracijai ir bankų sektoriaus pažeidžiamumui įvertinti, nustatymą.

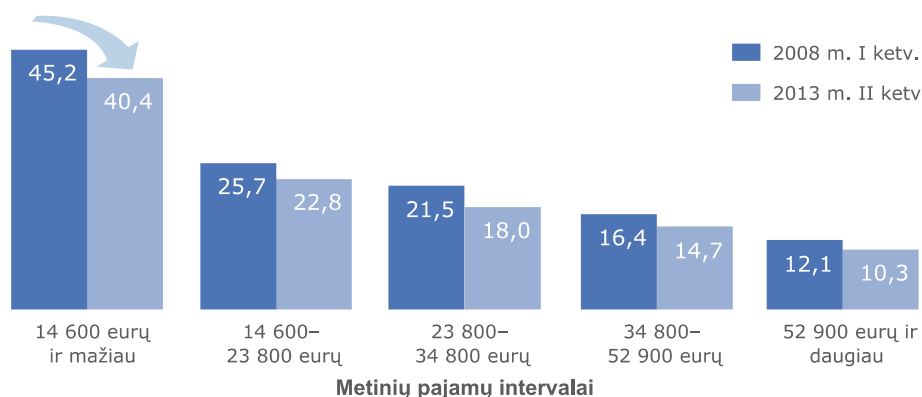
5.2 Eurosistemos ir ECBS mokslinių tyrimų grupės

Eurosistemos ir ECBS mokslinių tyrimų grupių veikla vis dar buvo svarbi 2015 m. Ji apėmė Namų ūkių finansų ir vartojimo tyrimų grupės, Darbo užmokesčio raidos tyrimų grupės ir Konkurencingumo tyrimų grupės darbą.

Namų ūkių finansų ir vartojimo tyrimų grupė analizavo Eurosistemos namų ūkių finansų ir vartojimo tyrimo (NŪFVT) duomenis. Šio tyrimo galutinis tikslas – suprasti, kaip mikroekonominiai skirtumai veikia makroekonominius rezultatus. Visus metus toliau buvo vykdomi moksliniai tyrimai įvairiais vartotojų elgsenos ir namų ūkių finansų aspektais. Jie apėmė namų ūkių turto pokyčių poveikį vartojimui ir turto pasiskirstymui tarp namų ūkių ir šalių. Tyrimo duomenys buvo panaudoti infliacijos ir defliacijos poveikiui namų ūkių turtui įvertinti; padaryta svarbi išvada, kad jauni vidurinės klasės namų ūkiai, turintys tendenciją skolintis būsto įsigijimui, daugiausia nukenčia esant defliacijai, o namų ūkiai, turintys sukaupto turto, – turtingesni ir senesni – labiausiai nukenčia infliacijos laikotarpiais. Be to, NŪFVT duomenys buvo panaudoti vertinant, kaip sumažėjusios palūkanų normos lėmė sumažėjusias pavienių namų ūkių skolų tvarkymo išlaidas; iš vertinimo rezultatų matyti, kad ypač smarkiai sumažėjo mažiausias pajamas gaunančių namų ūkių skolos tvarkymo rodikliai (žr. 2 iliustraciją).

2 iliustracija

Pajamos, skirtos hipotekos skoloms tvarkyti, procentais

Šaltinis: ECB.

Darbo užmokesčio raidos tyrimų grupė pradėjo trečiąjį savo tyrimo etapą, jame aktyviai dalyvauja 25 nacionaliniai centriniai bankai. 2014 m. ir 2015 m. pradžioje buvo renkami šalių duomenys ir sudarytas šalių suderintų duomenų rinkinys. Tyrimu siekiama nustatyti, kaip įmonės prisitaikė prie įvairių sukrėtimų ir institucinių pokyčių, įvykusių po finansų krizės. Keliuose vykdomuose mokslinių tyrimų projektuose šie pastaruoju metu surinkti įmonių lygmens duomenys naudojami atliekant darbo rinkos koregavimosi ES šalyse 2010–2013 m. analizę, grindžiamą mikroduomenimis. Analizė apima i) sukrėtimų laiką ir trukmę ir ii) užimtumo bei darbo užmokesčio atsaką į sukrėtimus bei jų ir struktūrinių reformų santykį.

2015 m., remdamasi nauju ES įmonių lygmens duomenų rinkiniu, Konkurencingumo tyrimų grupė plačiai ištyrė lemiamus prekybos ir konkurencingumo veiksnius, tarptautinį sukrėtimų perdavimo poveikį ir išteklių paskirstymą ES. Viena pagrindinių šios grupės padarytų išvadų buvo ta, kad konkurencingumas Europoje taip pat labai priklauso nuo ne kainos sudedamųjų dalių, susijusių su naujovėmis, technologiniais ir organizaciniais pajėgumais, o ne vien nuo kainų, išlaidų ir darbo užmokesčio. Be to, ši grupė nustatė, kad įmonių produktyvumo sklaida yra agreguotų prekybos rezultatų kritinis veiksnys, turint omenyje, pavyzdžiui, labai nevienodas eksportuotojų reakcijas į įvairius sukrėtimus. Per metus duomenų rinkinys buvo dar labiau išplėstas, leidžiant naujai įvertinti produktyvumo pasiskirstymo poslinkius per laiką (pvz., iki ir po krizės) ir suskirstant pagal įvairias įmonių charakteristikas, pavyzdžiui, jų dydį ir šalies geografinę padėtį.

5.3 Konferencijos ir leidiniai

Mokslinių tyrimų konferencijų ir seminarų organizavimas skatina keistis tyrimų rezultatais ir kritiškai juos įvertinti bei aptarti. 2015 m. ECB organizavo daug tokių renginių. Vienas iš tokių svarbiausių įvykių buvo ECB Sintroje (Portugalija) surengtas centrinės bankininkystės forumas pavadinimu „Infliacija ir nedarbas Europoje“. Kitas svarbus seminaras pavadinimu „Pinigų politikos uždaviniai mažos infliacijos aplinkoje“ surengtas 2015 m. lapkričio mėn.

Didelė dalis ECB mokslinių tyrimų rezultatų paskelbta moksliniuose straipsniuose. ECB Darbo straipsnių serija padeda laiku skelbti tyrimų išvadas; 2015 m. šioje serijoje buvo išspausdinta iš viso 117 darbų. Be to, 67 darbai, kurių autoriai arba bendraautoriai yra ECB ekspertai, 2015 m. buvo išspausdinti recenzuojamuose žurnaluose. Tai pastebimai daugiau negu 2014 m., taip pat didesnė darbų dalis buvo išspausdinti aukščiausio lygio ekonomikos ir finansų žurnaluose.

6 Teisinė veikla ir pareigos

2015 m. ECB dalyvavo keliuose ES lygiu vykusiuose teismo procesuose. ECB taip pat priėmė daug nuomonių pagal Sutartimi nustatytą reikalavimą konsultuotis su ECB dėl bet kokių siūlomų ES ar nacionalinės teisės aktų projektų, susijusių su ECB kompetencijos sritimis ir piniginių finansavimo bei privilegijos naudotis finansų įstaigomis draudimų laikymosi stebėseną.

6.1 ECB dalyvavimas teismo procesuose ES lygiu

Vienakrypčių pinigų politikos sandorių (VPPS) atžvilgiu, Vokietijos federaliniam konstituciniam teismui pateikus pirmąjį prašymą pateikti prejudicinį sprendimą, Europos Sąjungos Teisingumo Teismas iš esmės laikėsi [generalinio advokato 2015 m. sausio 14 d. pateiktos nuomonės](#) ir savo [2015 m. birželio 16 d. sprendime byloje C-62/14](#) patvirtino VPPS atitiktį Sutartims. Jis pripažino, kad ECB turi plačią veiksmų laisvę nustatyti ir įgyvendinti pinigų politiką. VPPS, kuriais siekiama išsaugoti pinigų politikos euro zonoje vienodumą ir užtikrinti tinkamą pinigų politikos perdavimo mechanizmą, patenka į ECB įgaliojimų aprėptį, t. y. kainų stabilumo palaikymą. VPPS nesikėsinama į valstybių narių atsakomybę dėl ekonominės politikos. Teismo vertinimu, šios išvados nepakeitė tai, kad įgyvendinant VPPS atitinkamos valstybės narės turi visiškai laikytis Europos finansinio stabilumo fondo ar Europos stabilumo mechanizmo makroekonominio pritaikymo programų nuostatų, nes taip išvengiama pinigų politikos priemonių keliamo pavojaus atitinkamų valstybių narių vykdomos ekonominės politikos veiksmingumui. VPPS taip pat atitinka ir proporcingumo principą. Be to, kalbant apie piniginių finansavimo draudimą, pažymėtina, jog Teismas nusprendė, kad vyriausybės obligacijų pirkimas antrinėse rinkose neturi turėti tokio paties poveikio kaip tiesioginis tokių obligacijų pirkimas pirminėse rinkose, o tokie pirkimai neturi pažeisti Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 123 straipsnyje iškelto tikslo. Taigi, vyriausybės obligacijų pirkimo programoje turi būti nustatytos pakankamos apsaugos priemonės. Teismas nusprendė, kad VPPS tokias apsaugos priemones turi, ypač tai pasakytina apie vengimą užtikrinti, kad ilgainiui ECBS išpirks išleistas obligacijas. Jis atkreipė dėmesį, kad VPPS neturi įtakos atitinkamų valstybių narių skatinimui laikytis patikimos biudžeto politikos. Prejudicinio sprendimo pagrindu Vokietijos federalinis konstitucinis teismas priims galutinį sprendimą dėl VPPS atitikties Vokietijos konstitucijai.

2015 m. spalio mėn. ES Bendrasis Teismas priėmė ECB palankų sprendimą visuose keturiuose neišspręstuose ginčuose su Graikijos vyriausybės obligacijų turėtojais.

Pareiškėjai teigė, kad, 2012 m. iš dalies restruktūrizavus Graikijos valstybės skolą, jie patyrė finansinių nuostolių ir neteko savo pamatinių teisių į nuosavybę ir ekonominę laisvę. Nagrinėdamas bylą [T-79/13](#), Teismas nusprendė, kad, kalbant apie tariamai patirtus nuostolius, ECB neatliko jokių neteisėtų veiksmų, dėl kurių galėtų kilti atsakomybė pagal Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo. Teismas taip pat paaiškino, kad, nors ECB ir dalyvavo stebint ekonominę padėtį Graikijoje, jis neatsako už privačiojo sektoriaus dalyvavimą skolos restruktūrizavimo procese, nes už tokių sprendimų priėmimą atsakinga pirmiausia, ar net išimtinai, Graikijos vyriausybė. Kalbant apie privačiojo sektoriaus įtraukimą, patvirtinta, kad bendras ECB vaidmuo buvo tik patariamasis ir atitiko jo įgaliojimus pagal Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo ir Sutartį, kuria įsteigiamas Europos stabilumo mechanizmas. Atsižvelgdamas į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo nuosprendį byloje dėl vienakrypčių pinigų politikos sandorių (žr. pirmiau), Teismas pabrėžė, kad ECB turi plačią veiksmų laisvę nustatyti ir įgyvendinti pinigų politiką, ir pridūrė, kad šioje srityje ECB gali būti laikomas atsakingu tik jei akivaizdžiai ir šurkščiai viršijo jam suteiktus įgaliojimus. Kitos trys bylos – [T-350/14](#), [T-38/14](#) ir [T-413/14](#) – buvo atmetos dėl jų pripažinimo nepriimtiniomis.

2015 m. kovo 4 d. Teismas paskelbė savo sprendimą [T-496/11](#) dėl pagrindinių sandorių šalių tarpuskaitos sistemų buvimo vietos politikos, kaip Eurosistemos priežiūros politikos pagrindų dalies, galiojimo. 2011 m. Jungtinė Karalystė pateikė prašymą panaikinti priežiūros politikos pagrindus tiek, kiek juose įtvirtinta buvimo vietos politika, taikoma kai kurioms ne euro zonos valstybėse narėse įsteigtoms pagrindinėms sandorių šalims. Teismas nusprendė, kad priežiūros politikos pagrinduose yra reguliuojamojo pobūdžio reikalavimų, o ECB pagal priežiūros kompetenciją nepriklauso nustatyti pagrindinių sandorių šalių tarpuskaitos sistemų reikalavimų. Todėl Teismas panaikino priežiūros politikos pagrindus tiek, kiek juose įtvirtintas kai kurių pagrindinių sandorių šalių tarpuskaitos sistemų buvimo vietos reikalavimas. 2015 m. rugsėjo 10 d. Valdančioji taryba patvirtino ir ECB interneto svetainėje paskelbė pakeistus preliminarinius [priežiūros politikos pagrindus](#), kuriuose nebėra reikalavimų dėl pagrindinių sandorių šalių tarpuskaitos sistemų buvimo vietos.

6.2 ECB nuomonės ir reikalavimų nesilaikymo atvejai

Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 127 straipsnio 4 dalį ir 282 straipsnio 5 dalį, su ECB turi būti konsultuojamasi dėl bet kokių siūlomų ES ar nacionalinių teisės aktų projektų, susijusių su ECB kompetencijos sritimis⁵³. Visos ECB nuomonės skelbiamos [ECB interneto svetainėje](#). ECB nuomonės dėl siūlomų ES teisės aktų projektų taip pat yra skelbiamos *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

2015 m. ECB priėmė tris nuomones dėl siūlomų ES teisės aktų ir 55 nuomones dėl nacionalinių teisės aktų, susijusių su ECB kompetencijos sritimis, projektų.

⁵³ Kaip nurodyta prie Sutarties pridėdamame Protokole dėl tam tikrų su Jungtine Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalyste susijusių nuostatų, Jungtinė Karalystė yra atleista nuo privalomų konsultacijų (OL C 83, 2010 3 30, p. 284).

ES lygiu ECB priėmė nuomones [CON/2015/10](#) ir [CON/2015/18](#) dėl suderintų vartotojų kainų indeksų ir nuomonę [CON/2015/4](#) dėl Europos sisteminės rizikos valdybos misijos ir struktūros peržiūros.

Nemažai nacionalinių institucijų prašymu vykusių konsultacijų buvo dėl naujų užduočių skyrimo nacionaliniams centriniams bankams, įskaitant jų kaip nacionalinių pertvarkymo institucijų⁵⁴ vaidmenį. Šios užduotys buvo susijusios su nacionalinių pertvarkymo priemonių veikimu⁵⁵, indėlių garantijų sistemomis⁵⁶, bankų sąskaitų registrais⁵⁷, [centrinio kredito registru](#), [kreditų tarpininku](#), finansinės nuomos ir kreditą įsigyjiančių įmonių veiklos reglamentavimu⁵⁸ ir [vartotojų apsauga](#). ECB priėmė nuomones dėl nacionalinių centrinių bankų statutų pakeitimų, susijusias, be kita ko, su centrinių bankų nepriklausomumu ir nacionalinių centrinių bankų sprendimus priimančių organų narių skyrimu ir atleidimu⁵⁹. ECB taip pat priėmė nuomones dėl teisės aktų, susijusių su [mokėjimais](#), banknotais⁶⁰, [pinigų padirbinėjimu](#), [atsargų norma](#), statistika⁶¹, paskolų užsienio valiuta restruktūrizavimu⁶², rizikos ribojimo principais pagrįsta kredito įstaigų priežiūra ir finansiniu stabilumu⁶³.

Užregistruota 17 atvejų, kai nebuvo vykdomas reikalavimas konsultuotis su ECB dėl nacionalinės teisės aktų projektų, o šie atvejai buvo laikomi aiškiais ir svarbiais⁶⁴.

Bulgarijos nacionalinė asamblėja nesikonsultavo su ECB dėl Kredito įstaigų įstatymo pataisų ir kitų įstatymų⁶⁵, sukeldama susirūpinimą dėl galimo centrinio banko nepriklausomumo pažeidimo.

Kroatijos institucijos nesikonsultavo su ECB dėl įstatymo, nustatančio paskolų, gautų ar susietų su Šveicarijos franku, mėnesinių įmokų valiutos kursą⁶⁶. Be to, su ECB nesikonsultuota dėl kito įstatymo, kuriuo remiantis tokios paskolos konvertuotos į paskolas eurais ar su jais susietas paskolas. Atsižvelgdamas į pastarosios priemonės svarbą, ECB nutarė savo iniciatyva paskelbti nuomonę šiuo klausimu ([CON/2015/32](#)), tačiau Kroatijos parlamentas įstatymą priėmė ECB dar nepriėmus savo nuomonės.

⁵⁴ Žr. [CON/2015/2](#), [CON/2015/22](#), [CON/2015/25](#), [CON/2015/33](#), [CON/2015/35](#) ir [CON/2015/42](#).

⁵⁵ Žr. [CON/2015/3](#), [CON/2015/17](#), [CON/2015/19](#), [CON/2015/28](#), [CON/2015/47](#) ir [CON/2015/48](#).

⁵⁶ Žr. [CON/2015/40](#) ir [CON/2015/52](#).

⁵⁷ Žr. [CON/2015/36](#) ir [CON/2015/46](#).

⁵⁸ Žr. [CON/2015/37](#) ir [CON/2015/45](#).

⁵⁹ Žr. [CON/2015/6](#), [CON/2015/8](#), [CON/2015/9](#), [CON/2015/41](#) ir [CON/2015/44](#).

⁶⁰ Žr. [CON/2015/29](#) ir [CON/2015/51](#).

⁶¹ Žr. [CON/2015/5](#), [CON/2015/24](#), [CON/2015/27](#) ir [CON/2015/30](#).

⁶² Žr. [CON/2015/26](#) ir [CON/2015/32](#).

⁶³ Žr. [CON/2015/1](#), [CON/2015/7](#), [CON/2015/11](#), [CON/2015/12](#), [CON/2015/13](#), [CON/2015/14](#), [CON/2015/15](#), [CON/2015/16](#), [CON/2015/23](#), [CON/2015/31](#), [CON/2015/34](#), [CON/2015/38](#), [CON/2015/43](#), [CON/2015/47](#) ir [CON/2015/53](#).

⁶⁴ Jie apima: i) atvejus, kai nacionalinės institucijos ECB konsultacijoms nepateikė teisės aktų nuostatų projektų, susijusių su ECB kompetencijos sritimis, ir ii) atvejus, kai nacionalinės institucijos formaliai konsultavosi su ECB, bet nesuteikė pakankamai laiko išnagrinėti teisės aktų nuostatų projektų ir pateikti nuomonę iki priimančias šias nuostatas.

⁶⁵ Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas ir papildomas Kredito įstaigų įstatymas, paskelbtas Darjaven Vestnik, 50 leidimas, 2015 m. liepos 3 d.

⁶⁶ Paskelbta oficialiajame Kroatijos leidinyje Nr. 9/2015.

Graikijos institucijos nesikonsultavo su ECB dėl teisinio turinio akto dėl trumpos trukmės banko nedarbo dienų ir grynųjų pinigų išėmimo ir kapitalo pervedimų apribojimų. ECB pripažino šio dėl viešojo intereso priežasčių skubos tvarka priimto graikų teisės akto, užtikrinančio, kad prireikus kapitalo kontrolė būtų koreguojama, išskirtinumą ir laikinumą.

Vengrijos institucijos nesikonsultavo su ECB dėl naujų teisės aktų, susijusių su: i) specialaus investicijų garantijų fondo įsteigimu⁶⁷; ii) asmens nemokumo priemonėmis⁶⁸ ir iii) kai kurių užsienio valiutomis suteiktų paskolų konvertavimu į paskolas Vengrijos forintais⁶⁹.

ECB nutarė savo iniciatyva paskelbti nuomonę (CON/2015/55) apie Airijos teisės aktų projektus, susijusius su žyminiu mokesčiu už grynųjų pinigų išėmimą iš bankomatų, atsižvelgiant į jų svarbą ECBS, nes dėl jų gali pabrangti eurų banknotų naudojimas, palyginti su elektroniniais mokėjimo būdais, todėl teisėtos mokėjimo priemonės padėtis taptų nepalanki.

Portugalijos institucijos nesikonsultavo su ECB dėl *Banco de Portugal* vadovybės skyrimo tvarkos pakeitimų.

Slovakijos institucijos taip pat nesikonsultavo su ECB dėl prekybos kodekso ir kitų susijusių aktų⁷⁰, leidžiančių vyriausybei taikyti specialų mokesčių finansų institucijoms siekiant padidinti 100 % valstybės valdomų juridinių asmenų nuosavas lėšas, pakeitimų.

Slovėnijos institucijos nesikonsultavo su ECB dėl nacionalinės svarbos projektų sisteminio tyrimo įstatymo, kuriame, be kita ko, buvo aprašytos apsaugos priemonės *Banka Slovenije* ir jo sprendimus priimančių organų nepriklausomumui išsaugoti.

ECB nutarė savo iniciatyva paskelbti nuomonę (CON/2015/56) apie Rumunijos teisės akto projektą dėl hipoteka užtikrintų skolų mokėjimo, perduodant nuosavybės teises į nekilnojamąjį turtą, atsižvelgiant į jo bendrą reikšmę ECBS dėl Rumunijos finansų sistemos stabilumo ir galimo neigiamo persidavimo poveikio ekonomikai ir bankų sektoriui.

Kipro, Graikijos, Vengrijos, Airijos ir Italijos nesikonsultavimo su ECB atvejai laikomi aiškiais ir besikartojančiais.

6.3 Su Bendru priežiūros mechanizmu susiję teisiniai pokyčiai: Administracinė peržiūros valdyba

Administracinė peržiūros valdyba, kurią sudaro penki nariai ir du pakaitiniai nariai, atlieka ECB priežiūros sprendimų vykdymo vidaus administracinę peržiūrą. Savo

⁶⁷ 2015 m. XXXIX įstatymas, paskelbtas Magyar Közlöny 2015/53.

⁶⁸ 2015 m. CV įstatymas, paskelbtas Magyar Közlöny 2015/100.

⁶⁹ 2015 m. CXLV įstatymas, paskelbtas Magyar Közlöny 2015/142.

⁷⁰ Įstatymas Nr. 87/2015.

veiklą ji pradėjo 2014 m. rugsėjo mėn. ir nuo tada, priežiūros sprendimų adresatams pareikalavus, peržiūrėjo daugybę ginčijamų sprendimų.

6.4 Piniginio finansavimo ir privilegijos naudotis finansų įstaigomis draudimų laikymasis

Pagal Sutarties 271 straipsnio d punktą, ECB patikėta užduotis stebėti, kaip ES šalių nacionaliniai centriniai bankai ir ECB laikosi draudimų, numatytų pagal Sutarties 123 ir 124 straipsnius ir Tarybos reglamentus (EB) Nr. 3603/93 ir Nr. 3604/93. Pagal 123 straipsnį, ECB ir nacionaliniams centriniams bankams draudžiama teikti lėšų pereinimo sąskaitose galimybes ar bet kurios kitos formos kredito galimybes vyriausybėms bei ES institucijoms ar organams ir pirminėje rinkoje pirkti šių institucijų išleistas skolos priemones. Pagal 124 straipsnį, draudžiamos bet kokios priemonės, kurios nėra pagrįstos rizikos ribojimo nuostatomis, suteikiančiomis vyriausybėms ir ES institucijoms ar organams privilegiją naudotis finansų įstaigomis. Kartu su Valdančiąja taryba Europos Komisija stebi, kaip valstybės narės laikosi pirmiau minėtų nuostatų.

ECB taip pat stebi, kaip ES centriniai bankai antrinėje rinkoje perka vidaus viešojo sektoriaus, kitų valstybių narių viešojo sektoriaus ar ES institucijų ir organų išleistas skolos priemones. Pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 3603/93 preambulę, viešojo sektoriaus skolos priemonių pirkimas antrinėje rinkoje neturi pažeisti Sutarties 123 straipsnyje nustatyto tikslo. Tokie pirkimai neturi tapti netiesioginio viešojo sektoriaus piniginio finansavimo forma.

2015 m. vykdyta stebėseną patvirtino, kad Sutarties 123 ir 124 straipsnių nuostatų ir atitinkamų Tarybos reglamentų iš esmės buvo laikomasi.

Stebėjimas atskleidė, kad 2015 m. ne visi ES nacionaliniai centriniai bankai yra įgyvendinę atlyginimo už viešojo sektoriaus indėlius politiką, visiškai atitinkančią nustatytas viršutines atlyginimo ribas. Tiksliau, keli nacionaliniai centriniai bankai turi užtikrinti, kad atlyginimo už viešojo sektoriaus indėlius viršutinė riba atitiktų vienos nakties indėlių palūkanų normą, netgi kai ji yra neigiama.

Central Bank of Ireland 2015 m. vykdytas su Airijos bankų pertvarkymo korporacija (IBRC) susijusio turto mažinimas, taip pat ir parduodant ilgalaikius kintamosios palūkanų normos vekselius, yra žingsnis būtino visiško disponavimo šiuo turto link. Tačiau ambicingesnis pardavimo tvarkaraštis toliau mažintų vis dar didelį susirūpinimą dėl piniginio finansavimo.

Atsižvelgdamas į 2014 m. ECB metų ataskaitoje išreikštą susirūpinimą, ECB toliau stebėjo kelias *Magyar Nemzeti Bank* 2014 m. pradėtas programas, kurios nebuvo susijusios su pinigų politika ir kurios gali būti vertinamos kaip galimai pažeidžiančios piniginio finansavimo draudimą, kadangi gali būti vertinama, kad jas vykdydamas *Magyar Nemzeti Bank* perima valstybės funkcijas ar kitaip teikia finansinę naudą valstybei. Šios programos apima nekilnojamojo turto investicinius pirkimus, programą finansiniam raštingumui didinti, vykdomą per šešių fondų tinklą, darbuotojų, anksčiau dirbusių Vengrijos finansų priežiūros institucijoje, perkėlimą į

centrinį banką ir Vengrijos meno kūrinių ir kultūrinio turto pirkimo programą. Kadangi 2015 m. ECB susirūpinimas nebuvo išsklaidytas, ECB toliau atidžiai stebės šias operacijas, siekdamas užtikrinti, kad jų įgyvendinimas nepažeistų piniginio finansavimo draudimo. *Magyar Nemzeti Bank* taip pat turėtų užtikrinti, kad centrinio banko ištekliai, kuriuos jis skyrė savo fondų tinklui, nebūtų tiesiogiai arba netiesiogiai naudojami valstybės finansavimo tikslais.

2015 m. *Magyar Nemzeti Bank* įsigijo kontrolinį Budapešto vertybinių popierių biržos akcijų paketą, o tai kelia susirūpinimą dėl piniginio finansavimo, kadangi *Magyar Nemzeti Bank* iš esmės panaudojo centrinio banko išteklius, kad paremtų ekonominės politikos tikslą, kuris paprastai priklauso vyriausybės kompetencijai. *Magyar Nemzeti Bank* taip pat priėmė sprendimą dėl kelių savo pinigų politikos priemonių pakeitimų, kad paremtų savo finansavimo programą. Atsižvelgiant į su tuo susijusias paskatas bankams pirkti vyriausybės vertybinius popierius, kurių vertė išreikšta forintais, kai kurie pakeitimai apskritai gali būti vertinami kaip priemonė apeiti Sutarties 124 straipsnyje numatytą privilegijos naudotis finansų įstaigomis draudimą. ECB kviečia *Magyar Nemzeti Bank* atidžiai peržiūrėti šias operacijas, siekiant išvengti bet kokių piniginio finansavimo ir privilegijos naudotis finansų įstaigomis draudimų pažeidimų.

Bank of Greece grąžino Graikijos valstybės paskolą pagal TVF stabilizavimo susitarimą, panaudodamas turimas SST, kurių rizika ir nauda teko *Bank of Greece*. Paskolos grąžinimas sukėlė didelį susirūpinimą dėl piniginio finansavimo, kadangi juo *Bank of Greece* iš esmės finansavo viešojo sektoriaus įsipareigojimą trečiajam šaliai. Susitarimas dėl TVF paskirtų SST sąskaitų turėjimo ir tvarkymo procedūrų, pasirašytas su Graikijos vyriausybe 2015 m. gruodžio mėn., padės išvengti panašių situacijų ateityje.

7 Tarptautiniai ir europiniai ryšiai

7.1 Europiniai ryšiai

Mokantis iš krizės pamokų, per metus buvo imtasi tolesnių veiksmų – Europos Komisija pateikė pasiūlymą dėl Europos indėlių draudimo sistemos ir bendro pertvarkymo mechanizmo sukūrimo – siekiant baigti kurti bankų sąjungą, spręsti finansų sektoriaus susiskaidymo problemą ir toliau gerinti finansų sektoriaus padėtį euro zonoje. Euro grupės ir ECOFIN tarybos susitikimų, kuriuose dalyvavo ECB Pirmininkas ir kiti Vykdomosios valdybos nariai, darbotvarkes taip pat lėmė ekonominė euro zonos padėtis ir derybos dėl finansinės paramos teikimo Graikijai. Europos Vadovų Tarybos susitikimuose ir euro zonos aukščiausiojo lygio susitikimuose, į kuriuos buvo kviečiamas ir ECB Pirmininkas, daugiausia buvo kalbama apie būtinybę užtikrinti nuoseklią fiskalinę, finansinę ir struktūrinę politikos strategiją ir taip skatinti atsigavimą Europoje. 2015 m. ECB palaikė glaudų dialogą su Europos institucijomis ir forumais, ypač su Europos Parlamentu, Europos Vadovų Taryba, ECOFIN taryba, Euro grupe ir Europos Komisija.

7.1.1 Europos ekonominės ir pinigų sąjungos kūrimo užbaigimas

ECB Pirmininkas kartu su Europos Komisijos Pirmininku, euro zonos aukščiausiojo lygio susitikimo pirmininku, Euro grupės pirmininku ir Europos Parlamento Pirmininku prisidėjo rašant pranešimą „Completing Europe’s Economic and Monetary Union“, jis paskelbtas 2015 m. birželio 22 d. Atsižvelgiant į 2014 m. spalio mėn. euro zonos aukščiausiojo lygio susitikimo metu nustatytus įgaliojimus „parengti kitus žingsnius dėl geresnio ekonomikos valdymo euro zonoje“, pranešime pateiktas tikros, tvirtos ekonominės ir pinigų sąjungos trijų etapų sukūrimo planas.

Papildydama šį pranešimą, Europos Komisija 2015 m. spalio 21 d. priėmė paketą, kuriuo įgyvendinami trumpalaikiai pranešime pateikti pasiūlymai, ypač susiję su [nacionalinėmis konkurencingumo valdybomis](#), [Europos fiskalinės valdybos](#) įsteigimu ir pažanga įgyvendinant [bendrą išorės atstovavimą euro zonai](#) tarptautiniuose forumuose, ypač TVF.

Tai pirmieji žingsniai siekiant pagerinti ekonomikos valdymo sistemą. Ateityje reikėtų aiškiau išdėstyti ir padidinti Europos fiskalinės valdybos įgaliojimus ir institucinį nepriklausomumą, kad ji galėtų atlikti svarbų vaidmenį didinant skaidrumą ir gerinant fiskalinių taisyklių laikymąsi⁷¹. Naują impulsą įgyvendinant struktūrines reformas euro zonos šalyse savo ruožtu galėtų suteikti konkurencingumo valdybos, bet jos turės būti steigiamos taip, kad būtų užtikrintas jų nepriklausomumas tiek nacionaliniu lygiu, tiek kaip tinklo euro zonos lygmeniu⁷². Savo ruožtu ECB toliau skatino imtis ryžtingų priemonių siekiant baigti kurti bankų sąjungą – jos turėtų apimti patikimų Bendro pertvarkymo fondo finansinio stabilumo stiprinimo priemonių sukūrimą ir Europos indėlių draudimo sistemos įgyvendinimą. Todėl ECB remia Komisijos reglamento projektą dėl tokios sistemos sukūrimo. Kartu su bankų sąjunga Europos kapitalo rinkų sąjungą ne tik turi potencialą stiprinti ekonominę ir pinigų sąjungą, gerindama dalijimąsi tarpvalstybine rizika ir didindama finansų sistemos atsparumą, bet ir skatina platesnę ir lengvesnę prieigą prie finansavimo bei tolesnę Europos finansinės integracijos plėtrą⁷³.

Pranešime teigiama, kad šios trumpalaikės priemonės turi būti įgyvendintos greitai. Vėliau kaip galima greičiau turėtų prasidėti darbas detalizuojant ilgalaikę ekonominės ir pinigų sąjungos viziją. ECB ne kartą pabrėžė būtinumą nuosekliai ir išsamiai taikyti esamos sistemos nuostatas ir plačiau taikyti pasidalijamąją atsakomybę vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu, pavyzdžiui, gerinant valdymą pereinant nuo taisyklių prie institucijų. Eurosistema pasirengusi paremti šį darbą.

⁷¹ Daugiau informacijos žr. interpe „[The creation of a European Fiscal Board](#)“, *Ekonomikos biuletenis*, ECB, 2015, Nr. 7.

⁷² Daugiau informacijos žr. interpe „[Konkurencingumo valdybų steigimas siekiant sukurti tikrą ekonominę sąjungą](#)“, *Ekonomikos biuletenis*, ECB, 2015, Nr. 8.

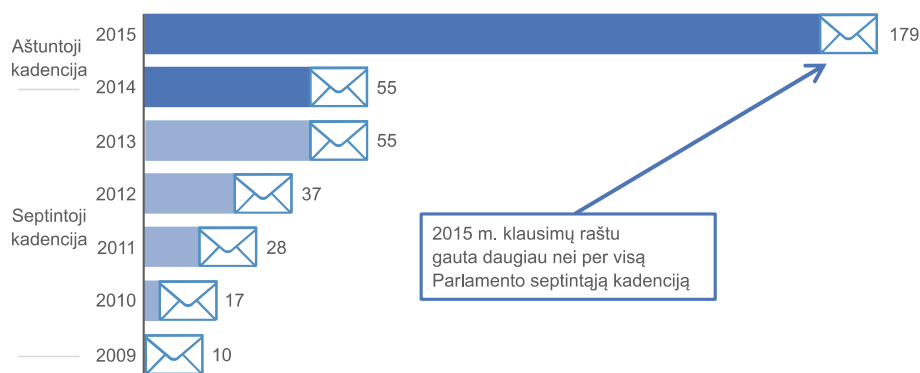
⁷³ Žr. 1 skyriaus 3.5 skirsnį.

7.1.2 Demokratinės atskaitomybės vykdymas

Europos Parlamentas, kaip institucija, kurią sudaro ES piliečių išrinkti atstovai, laiko ECB atskaitingą už savo veiklą. 2015 m. ECB Pirmininkas dalyvavo keturiuose reguliariai rengiamuose Europos Parlamento Ekonomikos ir pinigų politikos komiteto klausymuose, vykusiuose [kovo 23 d.](#), [birželio 15 d.](#), [rugsėjo 23 d.](#) ir [lapkričio 12 d.](#) Šiuose klausymuose Europos Parlamento nariai (EPN) ypač daug dėmesio skyrė euro zonos ekonominei padėčiai, ECB išplėstinei turto pirkimo programai, makroekonominio koregavimo programoms ir euro zonos valdymo reformai. Be to, kad Pirmininkas reguliariai dalyvauja klausymuose, [vasario 25 d.](#) jis dalyvavo plenariniuose debatuose dėl Europos Parlamento rezoliucijos dėl ECB 2013 m. ataskaitos. Be to, ECB pirmininko pavaduotojas [balandžio 20 d.](#) pristatė ECB 2014 m. ataskaitą komitetui, o ECB vykdomosios valdybos narys Yves Mersch [birželio 16 d.](#) tame pačiame komitete dalyvavo viešajame klausyme dėl TARGET2-Securities.

ECB taip pat vykdo savo atskaitomybės įsipareigojimus reguliariai teikdamas ataskaitas ir atsakydamas į EPN raštu pateiktus klausimus, kurių skaičius labai padidėjo: 2015 m. gauti 179 klausimai viršijo laiškų, gautų per visą ankstesnės parlamentinės veiklos terminą, skaičių (žr. 3 iliustraciją). ECB interneto svetainėje buvo paskelbti atsakymai į šiuos laiškus. Daugiausia klausimų buvo apie ECB nestandartinių pinigų politikos priemonių įgyvendinimą, ekonomikos perspektyvą ir makroekonominio koregavimo programas.

3 iliustracija EPN laiškų skaičius

Šaltinis: ECB.

Kaip ir anksčiau, ECB pagal kompetenciją dalyvavo Europos Parlamento ir ES Tarybos diskusijose dėl pasiūlymų dėl teisės aktų.

Europos Parlamentas ir ES Taryba taip pat laiko ECB atskaitingą už savo bankų priežiūros veiklą. Todėl ECB Priežiūros valdybos pirmininkė penkis kartus dalyvavo Europos Parlamento Ekonomikos ir pinigų politikos komiteto posėdžiuose ir dalyvavo kai kuriuose ECOFIN tarybos ir Euro grupės susitikimuose. Daugiau informacijos pateikta [ECB priežiūros veiklos 2015 metų atskaitoje](#).

7.2 Tarptautiniai ryšiai

Sudėtingomis tarptautinėmis aplinkybėmis ECB dalyvavo tarptautinių forumų organizuotose diskusijose, rinko informaciją ir informavo apie savo politiką, taip stiprindamas ryšius su analogiškais svarbiomis tarptautinėmis institucijomis. Tai buvo ypač svarbu, nes tais metais pinigų institucijos visame pasaulyje koregavo savo pinigų politikos pozicijas.

7.2.1 G20

Vangiai atsigauvant pasaulio ekonomikai ir padidėjus kintamumui kai kuriose besiformuojančios rinkos ekonomikos šalyse, ECB aktyviai dalyvavo G20 šalių grupės diskusijose, kuriose daugiausia buvo kalbama apie pasaulinio augimo ir ekonomikos atsparumo didinimą, pabrėžiant griežtą reformų planų įgyvendinimą. Be priimtų svarbių sprendimų dėl pinigų ir kitos politikos, buvo sprendžiamas ir nacionalinių ekonominių politikų poveikio globalinio išplitimo į kitas šalis klausimas. Pabrėžta, kad, siekiant sumažinti neapibrėžtumą ir neigiamą išplitimo poveikį, sprendimai dėl politikos ir veiksmų turėtų būti atidžiai įvertinami ir viešai išaiškinami.

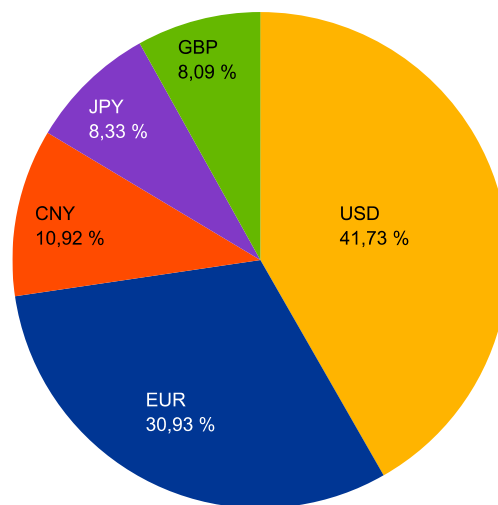
Aukščiausiojo lygio susitikimo Antalijoje metu G20 šalių vadovai informavo apie pažangą, padarytą įgyvendinant augimo strategijas, skirtas bendram BVP lygiui padidinti (ne mažiau kaip) 2 % iki 2018 m. Jie pabrėžė būtinumą nuosekliai įgyvendinti svarbiausius baigiamojo etapo finansų sistemų reformos darbotvarkės elementus. G20 šalių vadovai taip pat apžvelgė pažangą, padarytą įgyvendinant kitas globalias iniciatyvas, ypač mokesčio bazės erozijos ir pelno perkėlimo projektą, kurio tikslas – modernizuoti tarptautines mokesčių taisykles. Apskritai G20 šalių veiksmai turėtų padidinti faktinį ir potencialų augimą, padėti kurti darbo vietas, padidinti atsparumą, paskatinti plėtrą ir sustiprinti integracinę politiką.

7.2.2 Politikos klausimai, susiję su TVF ir tarptautine finansų struktūra

ECB aktyviai dalyvavo TVF diskusijose dėl tarptautinės finansų struktūros. Kad ES ir euro zonos balsas būtų labiau girdimas, jis rėmė bendrų pozicijų koordinavimą. 2015 m. TVF atliko savo kas penkerius metus vykdomos specialiųjų skolinimosi teisių (SST) vertinimo metodikos peržiūrą, siekdamas užtikrinti, kad SST krepšelis toliau atspindėtų santykinę pagrindinių valiutų svarbą pasaulio prekybos ir finansų sistemose. Svarbus diskusijų klausimas 2015 m. vykdant peržiūrą buvo tai, ar reikėtų išplėsti SST krepšelio valiutų sudėtį, įtraukiant į jį Kinijos juanį. Iki 2015 m. peržiūros Kinijos valdžia įvykdė daug reformų, siekdama padidinti laisvą juanio naudojimą. TVF vykdomoji valdyba 2015 m. lapkričio 30 d. pritarė juanio įtraukimui į SST krepšelį nuo 2016 m. spalio 1 d.

4 iliustracija

SST valiutų krepšelio struktūra 2016 m. spalio mėn.

Šaltinis: TVF.

TVF kvotų ir valdymo reforma, dėl kurios susitarta 2010 m., iki 2015 m. nebuvo įgyvendinta dėl to, kad jos neratifikavo didžiausia TVF narė – JAV. Tačiau metų pabaigoje JAV kongresas pritarė reformų ratifikavimui su tam tikromis sąlygomis. Reformoms įsigaliojus bus patobulintas TVF valdymas, nes jis geriau atspindės besiformuojančios rinkos ekonomikos šalių vaidmenį, o TVF kvotų išteklių bus gerokai padidinti. ECB remia stiprų, turintį pakankamai išteklių ir kvotomis pagrįstą TVF, kuris mažiau priklausytų nuo skolintų išteklių. 2015 m. toliau vyko darbas dėl galimų reformų siekiant padidinti TVF skolinimo sistemos lankstumą. Be to, TVF 2008–2015 m. išsamiai peržiūrėjo savo programas, skirtas 27 šalims (įskaitant 23 finansinius susitarimus). Peržiūrint, be kita ko, buvo analizuojamas TVF skolinimo strategijų pritaikymas valiutų sąjungos šalims narėms ir euro zonos programų regioninio finansavimo vaidmuo.

7.2.3 Techninis bendradarbiavimas

ECB toliau plėtojo techninį bendradarbiavimą su centriniais bankais ne Europos Sąjungoje. ECB bendradarbiavimas su centriniais bankais šalyse, turinčiose perspektyvą įstoti į ES, apėmė dvi bendradarbiavimo programas ir veiklą, įtrauktą į regioninių seminarų programas. Minėtas dvi bendradarbiavimo programas finansavo Europos Sąjunga ir jos buvo įgyvendinamos kartu su nacionaliniais centriniais bankais – Juodkalnijos centriniu banku, Kosovo Respublikos centriniu banku, Albanijos banku ir Nacionaliniu Makedonijos Respublikos banku. Regioniniuose seminaruose buvo kalbama apie institucines problemas stojimo į ES kontekste, makroprudencinę ir mikroprudencinę priežiūrą bei šalių valiutos naudojimo vidaus finansų sistemose stiprinimą. Techninis bendradarbiavimas papildė ECB vykdomą ir ES šalių kandidačių, ir potencialių šalių kandidačių reguliarią ekonomikos ir finansų raidos stebėseną ir analizę bei politinį dialogą su šių šalių centriniais bankais. Be to, ECB toliau bendradarbiavo su G20 šalių grupei priklausančiais besiformuojančios

rinkos ekonomikos šalių centriniais bankais, siekdamas dalytis technine patirtimi ir geriausia praktika. ECB 2015 m. pasirašė naują susitarimo memorandumą su Indijos rezervų banku.

8 Išorės komunikacija

Pinigų politikos išaiškinimas Europos piliečiams

Komunikacija yra labai svarbi priemonė, padedanti palaikyti ECB pinigų politikos efektyvumą ir kurti pasitikėjimą tarp euro zonos piliečių. ECB nuo pat pradžių siekė didelio skaidrumo; pavyzdžiui, jis buvo pirmas svarbus centrinis bankas, kuris rengė reguliarias spaudos konferencijas po susitikimų pinigų politikos klausimais.

Pasibaigus finansų krizei tapo dar svarbiau, kad ECB aiškiai ir skaidriai aiškintų savo sprendimus dėl pinigų politikos, įskaitant įvairias nestandartines priemones. Kai visuomenė ir finansų rinkos supranta galimą ECB reakciją į konkrečią situaciją, jų lūkesčiai, susiję su būsima pinigų politika, būna pagrįsti. Ir kuo geriau jie supranta, tuo greičiau finansiniai kintamieji reaguoja į pinigų politikos pokyčius. Tai gali paspartinti pinigų politikos poveikį investicijoms ir sprendimams dėl vartojimo bei reikiamus ekonomikos koregavimus.

2015 m. ECB komunikaciją lėmė poreikis didinti skaidrumą, siekiant didinti šios institucijos atskaitomybę. ECB, vartodamas 16 skirtingų kalbų, vykdo pinigų politiką 338 mln. euro zonos šalių piliečių atžvilgiu. Jis vykdo pinigų politiką tokios daugybės žmonių atžvilgiu pasinaudodamas Eurosistemos privalumu, t. y. tuo, kad ji jungia 19 nacionalinių centrinių bankų. Kolegos kiekvienoje šalyje užtikrina, kad ECB pranešimai būtų išgirsti ir teisingai suprasti atsižvelgiant į vietos aplinkybes.

2015 m. ECB turėjo papildomai imtis nekonvencinių priemonių, kad galėtų vykdyti savo įgaliojimus vis didėjančio neapibrėžtumo aplinkoje. Kartu su jomis atsirado pareiga paaiškinti visuomenei, kodėl buvo imtasi vienokių ar kitokių veiksmų.

Informavimas apie pinigų politiką

2014 m. ECB valdančioji taryba nusprendė nuo 2015 m. pradžios pradėti skelbti pranešimus apie diskusijas pinigų politikos klausimais. Tokie pranešimai, paprastai skelbiami po keturių savaitių nuo kiekvieno susitikimo pinigų politikos klausimais, leidžia lengviau suprasti, kaip Valdančioji taryba vertina ekonomiką ir savo politikos atsakus. Juose nekonkrečia forma apibendrinamos diskusijos dėl ekonomikos ir pinigų analizės, taip pat pinigų politikos pozicijos. Viešas informavimas didina ECB atskaitomybę ir veiklos efektyvumą ir padeda spręsti problemas, kylančias nustatant pinigų politiką daugiašalėje pinigų sąjungoje, siekti strateginių Eurosistemos ir BPM atskaitomybės, nepriklausomumo, patikimumo ir artimumo piliečiams tikslų.

Pagrindiniai išorės komunikacijos principai

Siekdama toliau didinti skaidrumą, ECB vykdomoji valdyba taip pat nusprendė nuo 2015 m. lapkričio mėn. reguliariai skelbti kiekvieno Valdybos nario susitikimų tvarkaraštį (vėluojant tris mėnesius). Susitikimų tvarkaraščių skelbimu taip pat pabrėžiamas ECB įsipareigojimas siekti skaidrumo ir atskaitomybės.

2015 m. pagrindinis ECB dėmesys vykdant komunikacijos veiklą buvo skiriamas ECB skatinamajai pinigų politikai, ypač išplėstinės turto pirkimo programos įgyvendinimui. Lapkričio mėn. ECB pažymėjo pirmuosius savo, kaip bankų priežiūros institucijos, veiklos metus. Dauguma Vykdomosios valdybos ir Priežiūros valdybos narių viešų kalbų bei komentarų žiniasklaidoje buvo skirti šiems klausimams.

Be to, Vykdomosios valdybos nariai atsiskaitė Europos Parlamentui, paaiškindami savo veiksmus įstatymų leidėjams, ir taip plėtė visuomenės žinias ir supratimą apie Eurosistemos užduotis ir politiką (daugiau informacijos žr. šio skyriaus 7 skirsnį).

Vykdomosios valdybos nariai, sakydami viešas ir neviešas kalbas, taip pat dvišalių susitikimų metu laikosi [pagrindinių principų](#), kuriais siekiama užtikrinti institucijos sąžiningumą.

Šie pastarojo meto sprendimai yra žingsniai didinant skaidrumą.

Nauja interneto svetainė: ECB darbo aiškinimas

Vienas susisiekimo su visos euro zonos šalių piliečiais būdų yra internetas. 2015 m. ECB, siekdamas patobulinti navigaciją ir turinio prieinamumą, atnaujino interneto svetainę. Naujojoje svetainėje pasitelkiant multimediją paprastai išaiškinami aktualūs klausimai. Pavyzdžiui, [vaizdo įrašė](#) rodoma, kaip veikia T2S platforma, skirta vertybinių popierių atsiskaitymo paslaugoms teikti. Ypač daug dėmesio ECB svetainėje skiriama Vykdomosios valdybos narių kalboms, pranešimams spaudai ir interviu. ECB [Twitter paskyra](#) turi jau daugiau kaip 300 000 sekėjų ir yra naudojama leidiniams ir svarbiausioms mintims iš kalbų skelbti, o kanale *YouTube* ir *Flickr* interneto svetainėse dedami vaizdo įrašai ir nuotraukos. ECB jau naudojami ir socialiniu tinklu *LinkedIn*.

Du nauji įrankiai leidžia lengviau susipažinti su statistika. Bendradarbiaujant su Eurosistemos nacionaliniais centriniais bankais pradėjo veikti ECB interneto svetainė [Mūsų statistika](#), sukurta siekiant pagerinti euro zonos ir nacionalinių statistikos duomenų prieinamumą. Planšetiniams kompiuteriams sukurta programėlė „ECBstatsApp“ suteikia greitą ir patogią prieigą prie ECB statistinių duomenų saugyklos.

Naujasis pastatas: iškilmingas ECB patalpų atidarymas

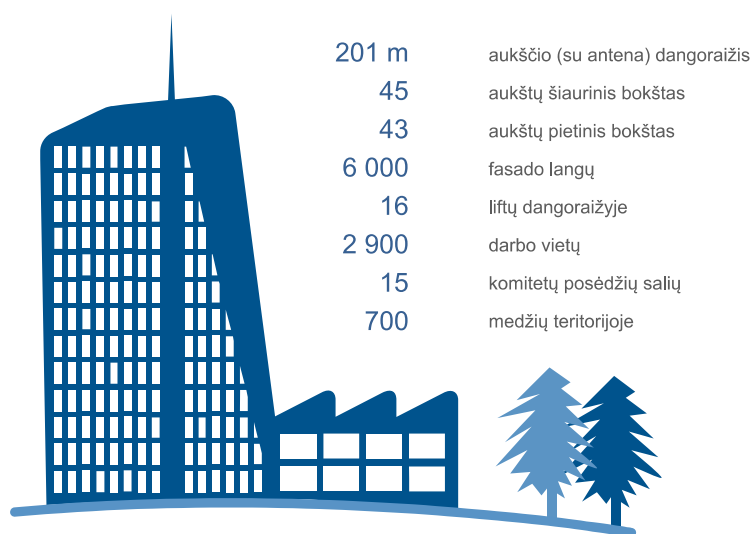
Naujasis ECB pastatas buvusios Frankfurto miesto didžiosios turgavietės vietoje buvo oficialiai atidarytas kovo mėn. Atidarymo ceremonija įvyko nepaisant

antikapitalistinių protestų, vykusių priešais pagrindinį pastatą ir visame Frankfurto mieste. Pastate įrengta beveik 2 900 tarnautojų darbo vietų, taip pat kabinetas Valdančiosios tarybos susitikimams viršutiniame aukšte. Statant pastatą ir jį atidarant ECB vykdė įvairią veiklą, skirtą žiniasklaidai, ir organizavo renginius, pavyzdžiui, rengė ekskursijas po pastatą ir pakvietė kaimynus į atidarymą.

Rytinio korpuso rūsio patalpose įrengtas memorialas, skirtas piliečių žydų deportacijai, vykdytai 1941–1945 m., paminėti. Memorialas, kuris yra bendras Frankfurto žydų bendruomenės ir Frankfurto prie Maino miesto projektas, buvo oficialiai iškilmingai atidarytas 2015 m. lapkričio mėn.

5 iliustracija

Naujasis pastatas – svarbiausi faktai

Šaltinis: ECB.

1 priedas

Institucinė struktūra

1 Sprendimus priimančiosios organai ir bendrasis ECB valdymas

Eurosistemai ir Europos centrinių bankų sistemai (ECBS) vadovauja ECB sprendimus priimančiosios organai – Valdančioji taryba ir Vykdomoji valdyba. Bendroji taryba sudaryta kaip trečiasis sprendimus priimančiasis ECB organas, ji veiks tol, kol bus ES valstybių narių, dar neįsivedusių euro. Sprendimus priimančiosios organai savo veikloje vadovaujasi Sutartimi dėl Europos Sąjungos veikimo, ECBS statutu bei atitinkamu Darbo reglamentu⁷⁴. Sprendimai Eurosistemoje ir ECBS priimami centralizuotai. Nepaisant to, pagal ECBS statutą ECB ir euro zonos nacionaliniai centriniai bankai kartu strateginiu ir veiklos požiūriais prisideda prie bendrų Eurosistemos tikslų siekimo gerbdami decentralizavimo principą.

1.1 Valdančioji taryba

Valdančioji taryba yra aukščiausiasis ECB sprendimus priimančiasis organas. Ją sudaro ECB vykdomosios valdybos nariai ir euro zonos šalių nacionalinių centrinių bankų valdytojai. Išsiplėtus euro zonai 2015 m. sausio 1 d., kai prie jos prisijungė devynioliktoji šalis narė – Lietuva, įgyvendinta Valdančiosios tarybos narių balsavimo teisių rotacijos sistema.

Nuo 2015 m. sausio mėn. susitikimai pinigų politikos klausimais vyksta kas šešias savaites. Skelbiamos ir Valdančiosios tarybos posėdžių pinigų politikos klausimais ataskaitos – paprastai praėjus keturioms savaitė.

Valdančioji taryba

Mario Draghi ECB Pirmininkas

Vítor Constâncio ECB pirmininko pavaduotojas

Josef Bonnici *Central Bank of Malta* valdytojas

⁷⁴ Dėl ECB darbo reglamentų žr.: 2014 m. sausio 22 d. Sprendimą ECB/2014/1, kuriuo iš dalies keičiamas 2004 m. vasario 19 d. Sprendimas ECB/2004/2 dėl Europos Centrinio Banko darbo reglamento patvirtinimo; 2004 m. vasario 19 d. Sprendimą ECB/2014/2 dėl Europos centrinio banko darbo reglamento patvirtinimo, OL L 80, 2004 3 18, p. 33; 2004 m. birželio 17 d. Sprendimą ECB/2004/12 dėl ECB bendrosios tarybos darbo reglamento patvirtinimo, OL L 230, 2004 6 30, p. 61, ir 1999 m. spalio 12 d. Sprendimą ECB/1999/7 dėl ECB vykdomosios valdybos darbo reglamento, OL L 314, 1999 12 8, p. 34. Šie reglamentai pateikti ir ECB interneto svetainėje.

Luc Coene *Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique* valdytojas
(iki 2015 m. kovo 10 d.)

Benoît Cœuré ECB vykdomosios valdybos narys

Carlos Costa *Banco de Portugal* valdytojas

Chrystalla Georghadji *Central Bank of Cyprus* valdytoja

Ardo Hansson *Eesti Pank* valdytojas

Patrick Honohan *Central Bank of Ireland* valdytojas (iki 2015 m. lapkričio 25 d.)

Boštjan Jazbec *Banka Slovenije* valdytojas

Klaas Knot *De Nederlandsche Bank* pirmininkas

Philip R. Lane *Central Bank of Ireland* valdytojas (nuo 2015 m. lapkričio 26 d.)

Sabine Lautenschläger ECB vykdomosios valdybos narė

Erkki Liikanen *Suomen Pankki – Finlands Bank* valdytojas

Luis M. Linde *Banco de España* valdytojas

Jozef Makúch *Národná banka Slovenska* valdytojas

Yves Mersch ECB vykdomosios valdybos narys

Ewald Nowotny *Oesterreichische Nationalbank* valdytojas

Christian Noyer *Banque de France* valdytojas (iki 2015 m. spalio 31 d.)

Peter Praet ECB vykdomosios valdybos narys

Gaston Reinesch *Banque centrale du Luxembourg* valdytojas

Ilmārs Rimšēvičs *Latvijas Banka* valdytojas

Jan Smets *Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique* valdytojas
(nuo 2015 m. kovo 11 d.)

Yannis Stournaras *Bank of Greece* valdytojas

Vitas Vasiliauskas Lietuvos banko valdybos pirmininkas

François Villeroy de Galhau *Banque de France* valdytojas
(nuo 2015 m. lapkričio 1 d.)

Ignazio Visco *Banca d'Italia* valdytojas

Jens Weidmann *Deutsche Bundesbank* pirmininkas

Priekinė eilė (iš kairės į dešinę): Carlos Costa, Ignazio Visco, Sabine Lautenschläger, Vítor Constâncio, Mario Draghi, Chrystalla Georghadji, Yannis Stournaras, Philip R. Lane, Yves Mersch

Vidurinė eilė (iš kairės į dešinę): Benoît Cœuré, Ewald Nowotny, Josef Bonnici, Jozef Makúch, Luis M. Linde, Ilmārs Rimšēvičs, Erkki Liikanen

Galinė eilė (iš kairės į dešinę): Boštjan Jazbec, Peter Praet, François Villeroy de Galhau, Jan Smets, Gaston Reinesch, Klaas Knot, Ardo Hansson, Vitas Vasiliauskas

Pastaba: fotografuojant nedalyvavo Jens Weidmann.

1.2 Vykdomoji valdyba

Vykdomąją valdybą sudaro ECB Pirmininkas, pirmininko pavaduotojas ir keturi nariai, kuriuos kvalifikuota balsų dauguma skiria Europos Vadovų Taryba, pasikonsultavusi su Europos Parlamentu ir ECB.

Vykdomoji valdyba

Mario Draghi ECB Pirmininkas

Vítor Constâncio ECB pirmininko pavaduotojas

Benoît Cœuré ECB vykdomosios valdybos narys

Sabine Lautenschläger ECB vykdomosios valdybos narė

Yves Mersch ECB vykdomosios valdybos narys

Peter Praet ECB vykdomosios valdybos narys

Priekinė eilė (iš kairės į dešinę): Sabine Lautenschläger, Mario Draghi (Pirmininkas), Vítor Constâncio (pirmininko pavaduotojas)

Galinė eilė (iš kairės į dešinę): Yves Mersch, Peter Praet, Benoît Cœuré

1.3 Bendroji taryba

Bendrają tarybą sudaro ECB Pirmininkas, pirmininko pavaduotojas ir visų 28 ES valstybių narių nacionalinių centrinių bankų valdytojai.

Bendroji taryba

Mario Draghi ECB Pirmininkas

Vítor Constâncio ECB pirmininko pavaduotojas

Marek Belka *Narodowy Bank Polski* pirmininkas

Josef Bonnici *Central Bank of Malta* valdytojas

Mark Carney *Bank of England* valdytojas

Luc Coene *Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique* valdytojas
(iki 2015 m. kovo 10 d.)

Carlos Costa *Banco de Portugal* valdytojas

Chrystalla Georghadji *Central Bank of Cyprus* valdytoja

Ardo Hansson *Eesti Pank* valdytojas

Patrick Honohan *Central Bank of Ireland* valdytojas (iki 2015 m. lapkričio 25 d.)

Stefan Ingves *Sveriges Riksbank* valdytojas

Mugur Constantin Isărescu *Banca Națională a României* valdytojas

Ivan Iskrov *Българска народна банка* (Bulgarijos nacionalinis bankas) valdytojas (iki 2015 m. liepos 14 d.)

Boštjan Jazbec *Banka Slovenije* valdytojas

Klaas Knot *De Nederlandsche Bank* pirmininkas

Philip R. Lane *Central Bank of Ireland* valdytojas (nuo 2015 m. lapkričio 26 d.)

Erkki Liikanen *Suomen Pankki – Finlands Bank* valdytojas

Luis M. Linde *Banco de España* valdytojas

Jozef Makúch *Národná banka Slovenska* valdytojas

György Matolcsy *Magyar Nemzeti Bank* valdytojas

Ewald Nowotny *Oesterreichische Nationalbank* valdytojas

Christian Noyer *Banque de France* valdytojas (iki 2015 m. spalio 31 d.)

Dimitar Radev *Българска народна банка* (Bulgarijos nacionalinis bankas) valdytojas (nuo 2015 m. liepos 15 d.)

Gaston Reinesch *Banque centrale du Luxembourg* valdytojas

Ilmārs Rimšēvičs *Latvijas Banka* valdytojas

Lars Rohde *Danmarks Nationalbank* valdytojas

Miroslav Singer *Česká národní banka* valdytojas

Jan Smets *Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique* valdytojas (nuo 2015 m. kovo 11 d.)

Yannis Stournaras *Bank of Greece* valdytojas

Vitas Vasiliauskas Lietuvos banko valdybos pirmininkas

François Villeroy de Galhau *Banque de France* valdytojas (nuo 2015 m. lapkričio 1 d.)

Ignazio Visco *Banca d'Italia* valdytojas

Boris Vujčić *Hrvatska narodna banka* valdytojas

Jens Weidmann *Deutsche Bundesbank* pirmininkas

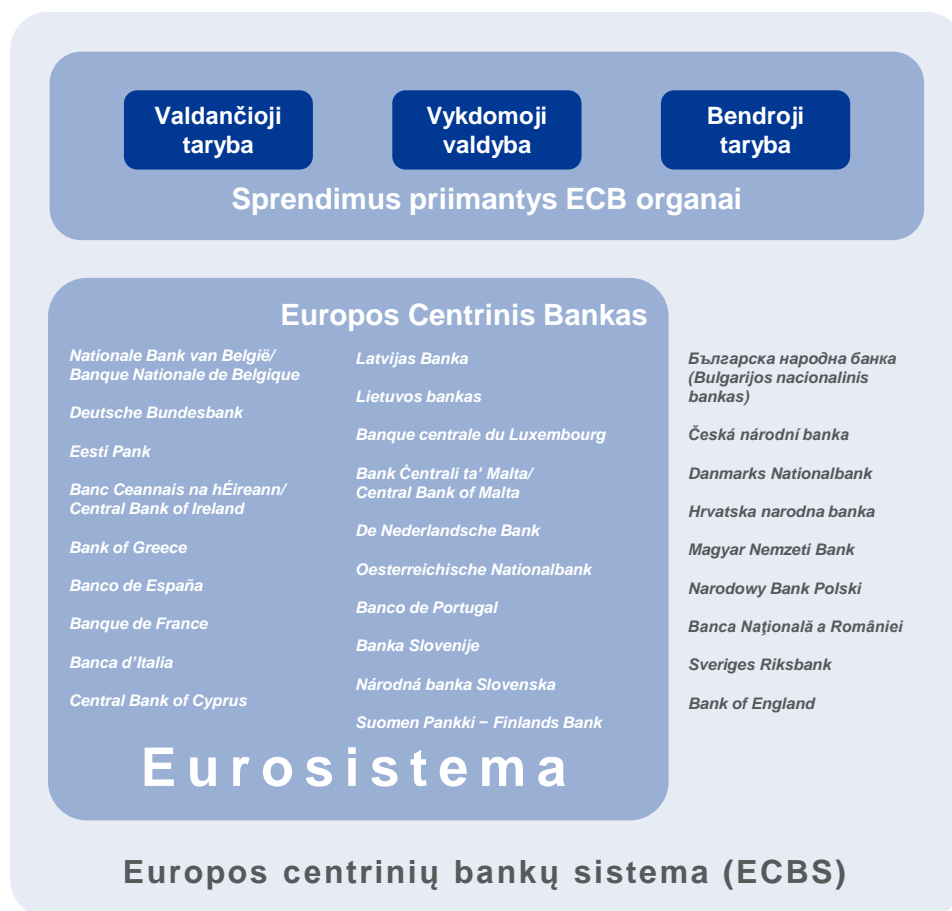

Priekinė eilė (iš kairės į dešinę): Marek Belka, Carlos Costa, Ignazio Visco, Vítor Constâncio, Mario Draghi, Chrystalla Georghadji, Yannis Stournaras, Philip R. Lane, Erkki Liikanen

Vidurinė eilė (iš kairės į dešinę): Mugur Constantin Isărescu, Ewald Nowotny, Josef Bonnici, Jozef Makúch, Boris Vujčić, Lars Rohde, Luis M. Linde, Ilmārs Rimšēvičs, Dimitar Radev

Galinė eilė (iš kairės į dešinę): Boštjan Jazbec, Sir Jon Cunliffe (*Bank of England* valdytojo pavaduotojas), François Villeroy de Galhau, Jan Smets, Gaston Reinesch, Klaas Knot, Ardo Hansson, Vitas Vasiliauskas, Miroslav Singer, Stefan Ingves

Pastaba: fotografuojant nedalyvavo Mark Carney, Jens Weidmann ir György Matolcsy.

1.4 Bendrasis valdymas

Be sprendimus priimančių organų, ECB bendrasis valdymas apima du aukštu lygmeniu veikiančius komitetus – Audito komitetą ir Etikos komitetą – bei daugelį kitų išorės ir vidaus kontrolės lygmenų. Bendrojo valdymo sistemą papildė Etikos kodeksas, ECB sprendimas (ECB/2004/11) dėl kovos su sukčiavimu tyrimų atlikimo nuostatų ir sąlygų, ir supažindinimo su ECB dokumentais taisyklės. Sukūrus Bendrą priežiūros mechanizmą (BPM), bendrojo ECB valdymo klausimai įgavo dar didesnę reikšmę.

Audito komitetas

ECB audito komitetas padeda Valdančiajai tarybai ją konsultuodamas ir teikdamas nuomones dėl: i) finansinės informacijos vientisumo; ii) vidaus kontrolės priemonių priežiūros; iii) taikomų įstatymų, teisės aktų ir elgesio kodeksų atitikimo ir iv) audito funkcijų vykdymo. Jo įgaliojimai skelbiami ECB interneto svetainėje. Audito komiteto pirmininkas yra Erkki Liikanen, 2015 m. komitetą sudarė dar keturi nariai: Vítor Constâncio, Ewald Nowotny, Hans Tietmeyer ir Jean-Claude Trichet.

Etikos komitetas

Siekdamas užtikrinti tinkamą ir nuoseklų skirtingų elgesio kodeksų, kuriais remiasi organai, dalyvaujantys priimant sprendimus ECB, įgyvendinimą, Etikos komitetas, pradėjęs savo veiklą po to, kai 2015 m. antrąjį ketvirtį buvo paskirti jo nariai, konsultuoja Valdančiosios tarybos, Vykdomosios valdybos ir Priežiūros valdybos narius etikos klausimais. Jo [įgaliojimai](#) skelbiami ECB interneto svetainėje. Etikos komiteto pirmininkas yra Jean-Claude Trichet, komitetą sudaro dar du išorės nariai: Klaus Liebscher ir Hans Tietmeyer.

Išorės ir vidaus kontrolės lygmenys

Išorės kontrolės lygmenys

ECBS statute numatyti du išorės kontrolės lygiai – išorės auditorius, kuris, taikant rotacijos sistemą, paskiriamas penkeriems metams atlikti ECB metinių ataskaitų auditą, ir Europos Audito Rūmai, kurie įvertina ECB vadovybės veiklos efektyvumą.

Vidaus kontrolės lygmenys

ECB veikia trijų pakopų vidaus kontrolės sistema, susidedanti iš: i) valdymo kontrolės, ii) įvairių rizikos ir atitikties stebėsenos funkcijų ir iii) nepriklausomo audito užtikrinimo.

ECB vidaus kontrolės struktūra pagrįsta funkcinio požiūriu, kad kiekvienas organizacinis vienetas (padalinys, skyrius, direktoratas ar generalinis direktoratas) visų pirma yra atsakingas už savo rizikos valdymą, taip pat už savo operacijų veiksmingumo ir našumo užtikrinimą.

Prie stebėsenos funkcijų priskiriami stebėsenos mechanizmai ir veiksmingi procesai, siekiant užtikrinti reikiamą finansų ir operacinės rizikos kontrolę. Šios antrojo lygio kontrolės funkcijos įgyvendinamos per ECB vidaus funkcijas (pvz., biudžeto ir kontrolės funkcijas, operacinės ir finansinės rizikos valdymo funkcijas, bankų priežiūrai taikomos kokybės užtikrinimo funkciją ir atitikties funkciją) ir (arba), kai aktualu, jas atlieka Eurosistema ir ECBS komitetai (pvz., Organizacinės plėtros komitetas, Rizikos valdymo komitetas ir Biudžeto komitetas).

Nepriklausomai nuo ECB vidaus kontrolės struktūros ir rizikos stebėjimo, audito funkcijos, vadovaujantis ECB audito nuostatais, vykdomos per ECB vidaus audito veiklą, už kurią tiesiogiai atsakinga Vykdomoji valdyba. ECB vidaus auditoriai laikosi Vidaus audito instituto patvirtintų Tarptautinių vidaus audito profesinės praktikos standartų. Be to, Vidaus auditorių komitetas, kurį sudaro ECB, nacionalinių centrinių bankų ir nacionalinių kompetentingų institucijų vidaus audito ekspertai, padeda įgyvendinti Eurosistemos ir BPM tikslus.

ECB etikos kodeksas

ECB etikos kodeksą sudaro Valdančiosios tarybos narių elgesio kodeksas, Vykdomosios valdybos narių papildomas etikos kriterijų kodeksas, Priežiūros valdybos narių elgesio kodeksas ir ECB personalo taisyklės. Etikos kodekse nustatytos etikos taisyklės ir principai, kuriais siekiama užtikrinti aukščiausio lygio sąžiningumą, kompetenciją, veiksmingumą ir skaidrumą vykdant ECB užduotis.

Priemonės prieš sukčiavimą ir pinigų plovimą

Europos Parlamentas ir ES Taryba priėmė reglamentą, pagal kurį, be kita ko, Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (OLAF) gali vykdyti vidaus tyrimus dėl įtarimų sukčiavimu ES institucijose, įstaigose, tarnybose ir agentūrose. 2004 m. Valdančioji taryba patvirtino teisinis nuostatas dėl OLAF atliekamų ECB tyrimų, susijusių su sukčiavimu, korupcijos ir bet kokios kitos neteisėtos veiklos prevencija, sąlygų. Be to, 2007 m. ECB sukūrė pinigų plovimo prevencijos (PPP) ir kovos su terorizmu finansavimo (KTF) vidaus schemas. Vidaus pranešimų sistema papildė ECB PPP ir KTF modelį ir užtikrina, kad visa reikiama informacija būtų sistemingai renkama ir tinkamai perduodama Vykdančiajai valdybai.

Galimybė susipažinti su ECB dokumentais

ECB sprendimas dėl galimybės visuomenei susipažinti su ECB dokumentais⁷⁵ atitinka kitų ES institucijų bei įstaigų tikslus ir taikomus standartus dėl galimybės visuomenei susipažinti su jų dokumentais. Juo didinamas skaidrumas ir kartu atsižvelgiama į ECB ir nacionalinių centrinių bankų nepriklausomumą, užtikrinamas kai kurių sričių, kurios būdingos ECB jam vykdant savo užduotis, konfidencialumas. 2015 m. ECB susipažinimo su dokumentais tvarka buvo vėl pakeista, siekiant atsižvelgti į naują su BPM susijusių veiklą.

Siekdamas pabrėžti savo įsipareigojimą siekti skaidrumo ir atsakomybės, ECB nusprendė nuo 2016 m. vasario mėn. skelbti kiekvieno Vykdomosios valdybos nario susitikimų tvarkaraštį (vėluojant tris mėnesius). Be to, Vykdomosios valdybos nariai įsipareigojo laikytis pagrindinių išorės komunikacijos principų siekdami suinteresuotiesiems subjektams užtikrinti lygiavertes sąlygas ir vienodą požiūrį į juos (daugiau informacijos žr. 2 skyriaus 8 skirsnį).

Atitikties užtikrinimo ir valdymo tarnyba

Kitas tvirtu ECB įsipareigojimo skatinti tinkamą valdymą ir aukščiausio lygio profesinę etiką ženklas – 2015 m. sausio mėn. Vykdomosios valdybos įsteigta Atitikties užtikrinimo ir valdymo tarnyba (CGO). Būdama tiesiogiai atskaitinga ECB

⁷⁵ 2004 m. kovo 4 d. Sprendimas ECB/2004/3 dėl galimybės visuomenei susipažinti su Europos centriniu banko dokumentais, OL L 80, 2004 3 18, p. 42, su pakeitimais.

Pirmininkui, CGO padeda Vykdomajai valdybai saugoti ECB reputaciją ir vientisumą, skatina laikytis elgesio etikos normų ir didina ECB skaidrumą ir atskaitomybę. Be to, siekdama skatinti ECB bendrojo valdymo struktūros vientisumą ir veiksmingumą, CGO teikia sekretoriato paslaugas ECB Audito ir Etikos komitetams ir yra Europos ombudsmeno ir OLAF tarpininkas.

2 priedas

Eurosistemos ir ECBS komitetai

Eurosistemos ir ECBS komitetai ir toliau atlieka svarbų vaidmenį padėdami ECB sprendimus priimančioms organams atlikti savo užduotis. Ir Valdančiosios tarybos, ir Vykdomosios valdybos prašymu komitetai pagal savo kompetenciją teikia ekspertų pagalbą ir palengvina sprendimų priėmimo procesą. Komitetų nariai paprastai yra Eurosistemos centrinių bankų tarnautojai. Tačiau euro dar neįsivedusių valstybių narių nacionaliniai centriniai bankai dalyvauja komitetų posėdžiuose, kai juose sprendžiami pagal kompetenciją Bendrajai tarybai priskirtini klausimai. Be to, kai kurie komitetai susitinka BPM sudėties (po vieną centrinio banko narį ir vieną nacionalinės kompetentingos institucijos narį iš kiekvienos dalyvaujančios valstybės narės), kai sprendžiami klausimai, susiję su bankų priežiūra. Kai reikia, į komiteto posėdžius gali būti pakviesti ir kiti kompetentingi organai.

Eurosistemos ir ECBS komitetai, Biudžeto komitetas, Žmogiškųjų išteklių konferencija ir jų pirmininkai (2016 m. sausio 1 d.)

Apskaitos ir pinigų politikos pajamų komitetas (AMICO) Werner Studener	Rinkos operacijų komitetas (MOC) Ulrich Bindseil
Banknotų komitetas (BANCO) Ton Roos	Pinigų politikos komitetas (MPC) Wolfgang Schill
Valdymo priežiūros komitetas (COMCO) Joachim Nagel	Organizacinės plėtros komitetas (ODC) Steven Keuning
Eurosistemos ir ECBS Komunikacijos komitetas (ECCO) Christine Graeff	Mokėjimo ir atsiskaitymo sistemų komitetas (PSSC) Marc Bayle / Daniela Russo
Finansinio stabilumo komitetas (FSC) Vitor Constâncio	Rizikos valdymo komitetas (RMC) Carlos Bernadell
Informacinių technologijų komitetas (ITC) Koenraad de Geest	Statistikos komitetas (STC) Aurel Schubert
Vidaus auditorių komitetas (IAC) Klaus Gressenbauer	Biudžeto komitetas (BUCOM) Pentti Hakkarainen
Tarptautinių ryšių komitetas (IRC) Frank Moss	Žmogiškųjų išteklių konferencija (HRC) Steven Keuning
Teisės komitetas (LEGCO) Chiara Zilioli	

Be to, veikia dar du komitetai. Biudžeto komitetas padeda Valdančiajai tarybai sprendžiant su ECB biudžetu susijusius klausimus. Žmogiškųjų išteklių konferencija – tai forumas, skirtas Eurosistemos ir ECBS centriniams bankams keistis patirtimi, žiniomis ir informacija žmogiškųjų išteklių valdymo srityje.

3 priedas

Organizacinė ir žmogiškųjų išteklių raida

ECB organizacinė schema (2016 m. sausio 1 d.)

¹⁾ Atsiskaito Vykdomajai valdybai per pirmininką.

²⁾ Atsiskaito ECB pirmininkui kaip Europos sisteminės rizikos valdybos (ESRV) pirmininkui.

³⁾ Įskaitant duomenų apsaugos funkciją.

⁴⁾ Vykdomosios valdybos, Valdanciosios tarybos ir Bendrosios tarybos sekretorius.

⁵⁾ Už atitikties užtikrinimo sritį atsiskaito Vykdomajai valdybai per pirmininką.

ECB žmogiškieji ištekliai

2014 m. sukūrus Bendrą priežiūros mechanizmą (BPM), 2015 m. ECB atliko išsamią savo vidaus organizacinių procesų ir praktikos apžvalgą. Siekiant išsiaiškinti darbuotojų nuomonę, ECB atliko personalo apklausą. Siekiant pagerinti pagalbinių funkcijų koordinavimą ir sudaryti palankesnes sąlygas paslaugų teikimui pagal visos institucijos poreikius, buvo įsteigta vyriausiojo paslaugų tarnybos pareigūno pareigybė. Vyriausiasis paslaugų tarnybos pareigūnas yra atsakingas už klausimus, susijusius su administracinėmis paslaugomis, IT paslaugomis, žmogiškaisiais ištekliais, biudžetu ir finansais. Vyriausiasis paslaugų tarnybos pareigūnas yra pavaldus Vykdomajai valdybai per Pirmininką ir reguliariai dalyvauja Vykdomosios valdybos posėdžiuose.

2015 m. gruodžio 31 d. ECB dirbti visą darbo dieną pagal neterminuotas darbo sutartis buvo numatyta 2 650 etatų (2014 m. pabaigoje – 2 622). Faktinis visą darbo dieną pagal darbo sutartis dirbančių ECB darbuotojų skaičius buvo 2 871 (2014 m. gruodžio 31 d. – 2 577)⁷⁶. 2015 m. iš viso pasiūlyta sudaryti 279 naujas terminuotas darbo sutartis (terminuotas ar pakeičiamas į neterminuotas), per metus sudarytos 246 trumpalaikės darbo sutartys (neįskaitant kelių pratęstų darbo sutarčių) pavaduoti tarnautojams, nebuvusiems darbe ne ilgiau kaip metus. Visus 2015 m. ECB ir toliau siūlė iki 36 mėnesių dirbti pagal trumpalaikes darbo sutartis nacionalinių centrinių bankų ir tarptautinių organizacijų darbuotojams. 2015 m. gruodžio 31 d. ECB įvairias pareigas ėjo 226 darbuotojai iš nacionalinių centrinių bankų ir tarptautinių organizacijų, 50 % daugiau nei 2014 m. pabaigoje. 2015 m. rugsėjo mėn. ECB pradėjo dirbti dešimtoji Absolventų programos dešimties dalyvių grupė, o 2015 m. gruodžio 31 d. ECB priėmė 273 stažuotojus (76 % daugiau nei 2014 m.). Be to, pagal Vimo Deisenbergo (Wim Duisenberg) stipendijų moksliniams tyrimams programą, skirtą pažangiausiems ekonomistams paremti, ECB skyrė keturias stipendijas, penkias – jauniems tyrinėtojams pagal *Lamfalussy* stipendijų moksliniams tyrimams programą.

ECB darbuotojų apklausa atlikta 2015 m. gegužės mėn., joje dalyvavo 90 % darbuotojų. Pagal apklausos rezultatus buvo parengti tiek viso ECB, tiek ir veiklos sričių lygmens planai. Pagrindinės sritys, kuriose veikla buvo tęsiama toliau, buvo „karjeros plėtojimas“, „veiklos valdymas“, „bendradarbiavimas ir dalijimasis informacija“, „ištekliai ir darbo krūvis, įtampa darbe ir stresas“ bei „skaidrumas ir teisingumas“. ECB veiksmų planas buvo glaudžiai susijęs su ECB vidaus veiklos, orientuotos į procesų, procedūrų ir struktūrų optimizavimą, siekiant, kad ECB būtų stipresnis ir aktyvesnis, apžvalga ir juo buvo siekiama užtikrinti tvarią darbo kultūrą.

ECB toliau rėmė darbuotojų poreikį siekti darbo ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros. 2015 m. pabaigoje ne visą darbo dieną dirbo 257 darbuotojai (2014 m. pabaigoje – 259), 36 darbuotojai buvo išėję nemokamų vaiko priežiūros atostogų (2014 m. pabaigoje – 29). 2015 m. vidutiniškai maždaug 846 darbuotojai bent kartą per mėnesį dirbo namuose.

⁷⁶ Be sutarčių, sudarytų dėl darbo visą dieną, į šį skaičių įeina trumpalaikės darbo sutartys su darbuotojais, laikinai deleguotais nacionalinių centrinių bankų ir tarptautinių organizacijų, ir sutartys su Absolventų programos dalyviais.

2015 m. personalo ugdymas tebebuvo svarbus ECB žmogiškųjų išteklių darbotvarkės klausimas: pradėta BPM stažuočių programa, toliau plėtojama BPM mokomoji programa ir laikomasi įsipareigojimo vykdyti nuolatinę ir įtraukią mentorystės programą, siekiant padėti tobulėti darbuotojams, gaunantiems didžiausią atlyginimą pagal savo lygio pareigas, ir padėti organizacijai pasiekti lyčių lygių galimybių tikslus.

2014 m. pabaigoje pasiekus, kad 24 % moterų užimtų vadovų ir 19 % aukštesniųjų vadovų lygmens pozicijas, ECB įvykdė savo tarpinius 2015 m. pabaigos tikslus. 2013 m. birželio mėn. nustačius lyčių lygių galimybių tikslus (iki 2019 m. pabaigos 35 % moterų užims vadovų ir 28 % aukštesniųjų vadovų lygmens pozicijas) ir parengus specialų veiksmų planą, lyčių lygių galimybių tema yra svarbus ECB darbotvarkės klausimas siekiant nustatyti, ugdyti ir skatinti moterų talentą.

6 iliustracija

Moterų vadovių dalis

Šaltinis: ECB.

Nors organizacija šiek tiek padidėjo, 2015 m. iš darbo ar į pensiją išėjo 53 pagal terminuotas arba nuolatinio darbo sutartis dirbantys darbuotojai (toks pat skaičius kaip ir 2014 m.), baigėsi 217 darbuotojų trumpalaikių darbo sutarčių terminas.

Finansinės ataskaitos

2015 m.

2015 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių metų vadovybės ataskaita	A 2
ECB finansinės ataskaitos	A 17
2015 m. gruodžio 31 d. balansas	A 17
2015 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių metų pelno (nuostolio) ataskaita	A 19
Apskaitos politika	A 20
Pastabos dėl balanso	A 28
Nebalansinės priemonės	A 44
Pastabos dėl pelno (nuostolio) ataskaitos	A 46
Auditoriaus išvada	A 52
Pastaba dėl pelno (nuostolio) paskirstymo	A 54

2015 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių metų vadovybės ataskaita

1 ECB vadovybės ataskaitos tikslas

Ši vadovybės ataskaita yra neatskiriama ECB metinių finansinių ataskaitų dalis. Joje skaitytojams pateikiama kontekstinės informacijos apie ECB veiklą, veiklos sistemą ir ECB operacijų poveikį jo finansinėms ataskaitoms.

Šioje ataskaitoje pateikiama informacijos apie pagrindinius procesus, susijusius su ECB finansinių ataskaitų rengimu. Atsižvelgiant į tai, kad ECB veikla ir operacijos vykdomos siekiant įgyvendinti pinigų politikos tikslus, banko finansiniai rezultatai turėtų būti vertinami jų neatsiejant nuo ECB politikos veiksmų. Todėl ataskaitoje pateikiama informacijos apie pagrindines ECB rizikas ir apie tai, kaip jas veikia banko vykdomos operacijos, taip pat apie turimus finansinius išteklius bei pagrindinių ECB veiklų poveikį finansinių ataskaitų duomenims.

2 Pagrindiniai tikslai ir uždaviniai

Pagrindinis ECB tikslas – palaikyti kainų stabilumą. Kaip aprašyta ECBS statute, pagrindiniai ECB uždaviniai yra šie: įgyvendinti Europos Sąjungos pinigų politiką, atlikti užsienio valiutų operacijas, valdyti euro zonos šalių oficialiąsias užsienio valiutos atsargas ir skatinti sklandų mokėjimo sistemų veikimą.

Be to, ECB atsako už efektyvų ir nuoseklų Bendro priežiūros mechanizmo (BPM) veikimą, kad būtų vykdoma intervencijomis pagrįsta ir veiksminga bankų priežiūra, padedanti užtikrinti bankų sistemos saugumą ir patikimumą bei Europos Sąjungos finansų sistemos stabilumą.

3 Pagrindiniai procesai

ECB metinių finansinių ataskaitų rengimas susijęs su keletu pagrindinių veiklų.

3.1 Organizacinių vienetų vidaus kontrolė

Pagal ECB vidaus kontrolės struktūrą, kiekvienas veiklos padalinys yra atsakingas už savo operacinės rizikos valdymą ir kontrolės priemonių įdiegimą, kad būtų užtikrintas jo vykdomų operacijų veiksmingumas bei efektyvumas ir į ECB finansines ataskaitas įtraukiamos informacijos tikslumas. Atsakomybė ir atskaitomybė už su biudžetu susijusius reikalus taip pat pirmiausia tenka atskiriems veiklos padaliniams.

3.2 Biudžeto procedūros

Žmogiškųjų išteklių, biudžeto ir organizavimo generalinio direktorato Biudžeto, priežiūros ir organizavimo skyrius¹ kuria su ECB ištekliais ir atitinkamu veiklos biudžetu susijusio strateginio planavimo sistemą, rengia ir stebi šį planavimą. Šie uždaviniai įgyvendinami bendradarbiaujant su veiklos sričių padaliniais ir taikant funkcinių sričių atskyrimo principą², o rezultatai pateikiami padalinių metinėse darbo programose. Biudžeto, priežiūros ir organizavimo skyrius taip pat vykdo išteklių planavimą ir kontrolę, atlieka kaštų ir naudos analizę bei ECB ir ECBS projektų investicijų analizę. Vykdomoji valdyba³, atsižvelgdama į Biudžeto, priežiūros ir organizavimo skyriaus rekomendacijas, ir Valdančioji taryba, padedama Biudžeto komiteto (BUCOM), reguliariai tikrina, kaip laikomasi patvirtinto biudžeto. Pagal ECB darbo reglamento 15 straipsnį, BUCOM padeda Valdančiajai tarybai vertindamas siūlymus dėl ECB metinio biudžeto ir Vykdomosios valdybos prašymus dėl biudžeto išteklių padidinimo, prieš juos teikiant Valdančiajai tarybai tvirtinti.

3.3 Finansinės rizikos priežiūros funkcijos

ECB Rizikos valdymo direktoratas yra atsakingas už siūlymus dėl politikos ir procedūrų, kurios užtikrintų tinkamą apsaugos nuo finansinės rizikos lygį a) Eurosistemai, įskaitant ECB, atliekant pinigų politikos operacijas ir b) ECB, pastarajam valdant užsienio atsargas, aukso atsargas ir investicijų eurais portfelius. Be to, Rizikos valdymo direktoratas analizuoja Eurosistemos pinigų politikos ir užsienio valiutų politikos operacines sistemas rizikos valdymo požiūriu ir teikia siūlymus, kaip jas patobulinti. Rizikos valdymo komitetas, susidedantis iš Eurosistemos centrinių bankų ekspertų, sprendimus priimantiems organams padeda užtikrinti tinkamą Eurosistemos apsaugos lygį. Tai pasiekama valdant ir kontroliuojant iš rinkos operacijų – tiek Eurosistemos pinigų politikos, tiek ECB užsienio atsargų – kylančią finansinę riziką. Kalbant apie šias veiklas, pasakytina, kad Rizikos valdymo komitetas, be kita ko, prisideda prie finansinės rizikos, susijusios su Eurosistemos balanso straipsniais, stebėjimo, apskaičiavimo ir informacijos apie ją teikimo, taip pat prie susijusių metodikų ir sistemų apibrėžčių nustatymo bei peržiūros.

3.4 Portfelijų valdymas

ECB turi dviejų rūšių investicijų portfelius: užsienio atsargų portfelį, išreikštą JAV doleriais ir Japonijos jenomis, ir nuosavų lėšų investavimo portfelį, išreikštą eurais. Be to, su ECB pensijų planais susijusios lėšos yra investuojamos į išorės valdytojų

¹ 2016 m. Biudžeto, priežiūros ir organizavimo skyrius taps sukurtu naujo Biudžeto ir finansų generalinio direktorato padaliniu.

² Funkcinių sričių atskyrimo principas susijęs su BPM reglamente nustatytu reikalavimu, kad ECB priežiūros uždavinius privalo vykdyti nedarydamas poveikio savo uždaviniams, susijusiems su pinigų politika, ir atskirai nuo šių bei kitų uždavinių.

³ Nuo 2016 m. paskirtas bendrųjų reikalų valdytojas biudžeto stebėsenos srityje taip pat atliks svarbų vaidmenį.

valdomą portfelį. ECB taip pat turi pinigų politikos tikslais laikomų vertybinių popierių, išreikštų eurai. Šie vertybiniai popieriai buvo įsigyti pagal vertybinių popierių rinkų programą (VPRP), turtu užtikrintų vertybinių popierių pirkimo programą (TUVPPP), viešojo sektoriaus pirkimo programą (VSPP) ir tris padengtų obligacijų pirkimo programas (POPP).

3.5 ECB finansinių ataskaitų rengimas

ECB metines finansines ataskaitas rengia Vykdomoji valdyba, vadovaudamasi Valdančiosios tarybos nustatytais apskaitos politikos principais⁴.

Administracijos generalinio direktorato Finansinės atskaitomybės ir politikos skyrius⁵ kartu su kitais banko veiklos padaliniais yra atsakingas už metinių finansinių ataskaitų rengimą. Be to, šis skyrius turi užtikrinti, kad išorės auditoriai ir sprendimus priimančios organai laiku gautų visus reikiamus dokumentus. Gali būti atliekamas finansinės atskaitomybės procesų ir ECB metinių finansinių ataskaitų vidaus auditas. ECB vidaus auditoriai laikosi Vidaus auditorių instituto patvirtintų tarptautinių vidaus audito profesinės praktikos standartų. Visos Vidaus audito direktorato ataskaitos, kuriose gali būti pateikta auditorių rekomendacijų, skirtų atitinkamoms veiklos sritims, teikiamos Vykdomajai valdybai.

Be to, nepriklausomi išorės auditoriai, kuriuos rekomendavo Valdančioji taryba ir kurių skyrimui pritarė ES Taryba, atlieka ECB metinių finansinių ataskaitų auditą. Išorės auditoriai tikrina ECB apskaitos įrašus bei sąskaitas ir gali susipažinti su visa informacija apie jo atliktas operacijas⁶. Išorės auditorių pareiga – pareikšti nuomonę, ar metinėse finansinėse ataskaitose pateiktas tikras ir teisingas ECB finansinės padėties ir veiklos operacijų vaizdas pagal Valdančiosios tarybos nustatytus apskaitos politikos principus. Taigi, išorės auditoriai įvertina vidaus kontrolės, taikomos rengiant ir pateikiant metines finansines ataskaitas, adekvatumą ir taikytos apskaitos politikos tinkamumą.

ECB Turto ir įsipareigojimų komitetas – jį sudaro atstovai iš ECB rinkos operacijų, apskaitos, finansinės atskaitomybės, rizikos valdymo ir biudžeto sričių – sistemingai stebi ir vertina visus veiksnius, galinčius turėti įtakos ECB balansui ir pelno (nuostolio) ataskaitai. Komitetas peržiūri metines finansines ataskaitas ir susijusius dokumentus prieš juos pateikiant tvirtinti Vykdomajai valdybai.

Kai Vykdomoji valdyba pritaria metinių finansinių ataskaitų išleidimui, jos kartu su išorės auditoriaus nuomone ir visais susijusiais dokumentais teikiamos peržiūrėti Audito komitetui. Vėliau visi dokumentai teikiami tvirtinti Valdančiajai tarybai. Audito komitetas padeda Valdančiajai tarybai vykdyti savo įsipareigojimus, susijusius su, be kita ko, finansinės informacijos patikimumo užtikrinimu ir vidaus kontrolės priemonių

⁴ Žr. pastabas dėl apskaitos politikos.

⁵ Nuo 2016 m. Finansinės atskaitomybės ir politikos skyrius priklausys sukurtam naujam Biudžeto ir finansų generaliniam direktoratui.

⁶ Siekiant padidinti visuomenės pasitikėjimą ECB išorės auditorių nepriklausomumu, kas penkerius metus taikomas audito įstaigos rotacijos principas.

priežiūra. O tiksliau, Audito komitetas vertina ECB metines finansines ataskaitas ir sprendžia, ar jose pateiktas tikras ir teisingas vaizdas ir ar jos buvo parengtos laikantis patvirtintų apskaitos taisyklių. Be to, Audito komitetas nagrinėja visus svarbius apskaitos ir finansinės atskaitomybės klausimus, galinčius turėti įtakos ECB finansinėms ataskaitoms.

ECB metines finansines ataskaitas tvirtina Valdančioji taryba kiekvienų metų vasario mėn., o šiek tiek vėliau jos skelbiamos viešai. Metinės finansinės ataskaitos skelbiamos kartu su vadovybės ataskaita ir Eurosistemos konsoliduotu metiniu balansu.

4 Rizikos valdymas

Rizikos valdymas yra esminis ECB veiklos elementas. Jis vykdomas nuolat nustatant, vertinant, mažinant ir stebint riziką. Toliau pateiktoje lentelėje pristatomos pagrindinės rizikos, su kuriomis susiduria ECB, šių rizikų šaltiniai ir ECB taikomos rizikos valdymo strategijos.

Rizika	Komponentas	Rizikos rūšis	Rizikos šaltinis	Rizikos kontrolės sistema
Finansinė rizika	Kredito rizika	Kredito įsipareigojimų neįvykdymo rizika <i>Rizika patirti finansinių nuostolių įsipareigojimų neįvykdymo atveju, kai įsipareigojantis asmuo (sandorio šalis arba emitentas) laiku neįvykdo savo finansinių įsipareigojimų</i>	<ul style="list-style-type: none"> užsienio atsargos investicijų eurai portfelis pinigų politikos tikslais laikomi vertybiniai popieriai 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ tinkamumo kriterijai ✓ išsamus vertinimas ✓ pozicijų apribojimai ✓ užtikrinimas įkaitu ✓ diversifikavimas ✓ finansinės rizikos stebėseną
		Kredito kokybės vertinimo pasikeitimo rizika <i>Rizika patirti finansinių nuostolių dėl finansinio turto perkainojimo pablogėjus turto kredito kokybei ir reitingams</i>	<ul style="list-style-type: none"> užsienio atsargos investicijų eurai portfelis 	
	Rinkos rizika	Valiutos kurso ir biržos prekių kainos rizika <i>Rizika patirti finansinių nuostolių, susijusių su a) užsienio valiuta išreikštomis pozicijomis, dėl valiutų kursų svyravimų, b) turimomis biržos prekėmis, dėl jų rinkos kainų svyravimų</i>	<ul style="list-style-type: none"> užsienio atsargos aukso atsargos 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ turto diversifikavimas, laikant atsargas įvairiomis valiutomis ir auksu ✓ aukso ir užsienio valiutų perkainojimo sąskaitos ✓ finansinės rizikos stebėseną
		Palūkanų normos rizika <i>Rizika patirti finansinių nuostolių, įvykus nepalankiems palūkanų normų pokyčiams, lemiantiems a) finansinių priemonių vertės sumažėjimą įvertinus rinkos kainomis arba b) neigiamą poveikį grynosioms palūkanų pajamoms</i>	<ul style="list-style-type: none"> užsienio atsargos investicijų eurai portfelis pinigų politikos tikslais laikomi vertybiniai popieriai 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ turto išskaidymo politika ✓ perkainojimo sąskaitos ✓ rinkos rizikos apribojimai ✓ finansinės rizikos stebėseną
	Likvidumo rizika	Likvidumo rizika <i>Rizika patirti finansinių nuostolių dėl negalėjimo per atitinkamą laikotarpį tam tikro turto paversti grynaisiais pinigais galiojančia rinkos kaina</i>	<ul style="list-style-type: none"> užsienio atsargos 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ turto išskaidymo politika ✓ likvidumo normatyvai ✓ finansinės rizikos stebėseną
Operacinė rizika	Operacinė rizika <i>Operacinė rizika apibrėžiama kaip rizika patirti žmonių veiksmų ar neveikimo, personalo trūkumo ar personalo politikos, netinkamų ar sutrikusių vidaus valdymo ir veiklos procesų, sistemų, nuo kurių priklauso procesai, sutrikimų arba išorės įvykių (pvz., stichinių nelaimių ar išorinių išpuolių) neigiamą poveikį finansams, veiklai ar reputacijai</i>	<ul style="list-style-type: none"> darbo jėga, personalo išteklių, personalo politika vidaus valdymas ir veiklos procesai sistemos išorės įvykiai 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ operacinės rizikos nustatymas, vertinimas, reagavimas į šią riziką, informavimas apie ją ir jos stebėjimas ✓ rizikos toleravimo strategijos gairės ✓ rizikos matrica ✓ veiklos tęstinumo valdymo sistema 	

4.1 Finansinė rizika

Finansinė rizika kyla dėl pagrindinių ECB veiklų ir su jomis susijusių finansinių pozicijų. ECB priima sprendimus dėl turto išskaidymo ir taiko išsamaus vertinimo sistemas, atsižvelgdamas į įvairių portfelių ir finansinių pozicijų paskirtį bei tikslus, taip pat į sprendimus priimančių organų nustatytą rizikos priimtumą.

Finansinę riziką galima kiekybiškai įvertinti taikant įvairius rizikos matus. ECB taiko savo sukurtus rizikos vertinimo metodus, pagrįstus bendra rinkos ir kredito rizikos modeliavimo sistema. Su rizikos matais susijusios pagrindinės modeliavimo sąvokos, metodai ir prielaidos grindžiamos rinkos standartais. Kad galėtų visapusiškai identifikuoti galimus rizikos įvykius – jų gali pasitaikyti nevienodu dažnumu ir jų poveikio mastas gali būti skirtingas, – ECB naudoja dvi statistinių matų rūšis: rizikos vertę (angl. *Value at Risk*, VaR) ir tikėtiną vertės trūkumą (angl. *Expected Shortfall*)⁷, apskaičiuotus įvairiems pasiklovimo lygmenims. Be to, siekiant geriau suprasti ir papildyti statistinius rizikos įverčius, atliekama jautrumo ir scenarijų nepalankiausiomis sąlygomis analizė.

Finansinė rizika, matuojama kaip rizikos vertė esant 95 % pasiklovimo lygmeniui per vienus metus (VaR 95 %), kurią ECB prisiėmė dėl savo finansinio turto, 2015 m. gruodžio 31 d. duomenimis, iš viso sudarė 10 mlrd. eurų – tai yra 1,4 mlrd. eurų daugiau, palyginti su 2014 m. gruodžio 31 d. suvestiniu rizikos įverčiu 2014 m. gruodžio 31 d. Šį padidėjimą iš esmės lėmė tai, kad, 2015 m. euro atžvilgiu pabrangus JAV doleriui ir Japonijos jenai, padidėjo ECB užsienio atsargų rinkos vertė ir atitinkamai – ECB prisiimta valiutos kurso rizika.

4.1.1 Kredito rizika

Rizikos kontrolės priemonės ir apribojimai, kuriuos ECB naudoja kredito rizikos pozicijai nustatyti, skiriasi pagal operacijų rūšis ir atspindi įvairių skirtingų portfelių valdymo politiką arba jų investicijų paskirtį, taip pat turto rizikos ypatumus.

Dėl ECB turimų užsienio atsargų kylanti kredito rizika yra minimali, nes šios atsargos investuojamos į aukštos kredito kokybės turtą.

ECB turimam auksui kredito rizika nekyla, nes auksas nėra skolinamas trečiosioms šalims.

Investicijų eurais portfelis skirtas pajamoms, kurios padengtų ECB veiklos išlaidas ir išsaugotų investuotą kapitalą, uždirbti. Todėl turto išskaidymo ir rizikos kontrolės sistemoje šio portfelio grąžai skiriamas svarbesnis vaidmuo nei ECB užsienio atsargų atveju. Nepaisant to, šio portfelio kredito rizika yra nedidelė.

Kredito rizika, susijusi su pinigų politikos tikslais laikomais vertybiniais popieriais, dėl taikomų rizikos valdymo būdų atitinka ECB nustatytą priimtina rizikos lygį. Kredito kokybės vertinimo pasikeitimo rizika, susijusi su pinigų politikos tikslais įsigytais vertybiniais popieriais, nedaro tiesioginės įtakos ECB finansinėms ataskaitoms, nes šie vertybiniai popieriai įtraukiami į apskaitą amortizuota savikaina, sumažinta vertės

⁷ Rizikos vertė apibrėžiama kaip didžiausia galima finansinio turto portfelio nuostolio riba, kuri pagal statistinį modelį nebus viršyta esant tam tikrai tikimybei per nustatytą laikotarpį. Tikėtinas vertės stygius – tai koherentiškas rizikos matas, kuris yra konservatyvesnis už rizikos vertę, kai taikomas toks pats laikotarpis ir toks pats pasiklovimo lygmuo, nes juo matuojami vidutiniai nuostoliai, kurie galėtų atsirasti esant blogiausiems scenarijams, kai viršijama rizikos vertės riba. Nuostoliai šiuo atveju apibrėžiami kaip balanse nurodytos grynosios ECB portfelių vertės laikotarpio pradžioje ir sumodeliuotų verčių laikotarpio pabaigoje skirtumai.

sumažėjimu, ir todėl pagal rinkos kainas neperkainojami. Tačiau jie gali būti susiję su kredito įsipareigojimų neįvykdymo rizika, tad pablogėjusi šio turto kredito kokybė gali turėti įtakos ECB metinėms finansinėms ataskaitoms taikant įprastinę analizės ir vertės sumažėjimo pripažinimo procedūrą.

4.1.2 Rinkos rizika

Pagrindinės rinkos rizikos, kurios gali kilti ECB valdant savo atsargas, yra valiutos kurso ir biržos prekių kainos (aukso kainos) rizika. ECB taip pat patiria palūkanų normos riziką.

Valiutos kurso ir biržos prekių kainos rizika

Valiutų kurso ir biržos prekių kainos rizikos sudaro didžiausią ECB prisiimamos finansinės rizikos dalį. Tai lemia užsienio atsargų (daugiausia laikomų JAV doleriais) bei aukso atsargų dydis ir padidėję valiutų kursų bei aukso kainos svyravimai.

Atsižvelgdamas į aukso ir užsienio atsargų vaidmenį vykdant politiką, ECB nesiekia eliminuoti valiutos kurso ir biržos prekių kainos rizikos. Šios rizikos mažinamos atsargas laikant įvairiomis valiutomis ir auksu.

Pagal Eurosistemos taisykles, aukso ir JAV dolerio perkainojimo sąskaitos – jos 2015 m. gruodžio 31 d. sudarė atitinkamai 11,9 mlrd. eurų (2014 m. – 12,1 mlrd. eurų) ir 10,6 mlrd. eurų (2014 m. – 6,2 mlrd. eurų) – gali būti naudojamos būsimų nepalankių aukso kainos ir JAV dolerio kurso pokyčių poveikiui atsverti, taip sumažinant poveikį ECB pelno (nuostolio) ataskaitai arba šio poveikio apskritai išvengiant.

Palūkanų normos rizika

Didžioji ECB užsienio atsargų ir investicijų eurais portfelių dalis investuojama į fiksuoto pajamingumo vertybinius popierius, kurie yra perkainojami pagal rinkos kainas, todėl dėl palūkanų normos svyravimų jiems gali kilti rinkos rizika. Rinkos palūkanų normos rizika valdoma taikant turto išskaidymo politiką ir rinkos rizikos apribojimus. Tai padeda užtikrinti, kad rinkos rizika neviršytų lygmens, atspindinčio ECB nustatytą rizikos grąžos atžvilgiu priimtinumą skirtingiems portfeliams. Kai tai išreiškiama fiksuoto pajamingumo portfelių modifikuota trukmė⁸, skirtingos rizikos grąžos atžvilgiu pasirinkimas nulemia, kad investicijų eurais portfelio modifikuota trukmė yra ilgesnė negu užsienio atsargų portfelio.

Rinkos palūkanų normos rizika, su kuria susiduria ECB, 2015 m. tebebuvo nedidelė.

⁸ Modifikuota trukmė – tai portfelio vertės jautrumo pajamingumo kreivės paraleliniams poslinkiams matas.

Pagal turto pirkimo programas (tris POPP, VPRP, TUVPPP ir VSPP) įsigyti vertybiniai popieriai į apskaitą įtraukiami amortizuota savikaina, sumažinta vertės sumažėjimu, todėl pagal rinkos kainas neperkainojami. Taigi turimiems vertybiniam popieriams rinkos palūkanų normos rizika nekylo. Vis dėlto dėl palūkanų normų jautrumo susidarantis neatitikimas tarp pajamų, uždirbtų iš šių vertybinių popierių, ir su atitinkamais įsipareigojimais susijusių išlaidų lemia palūkanų normos rizikos didėjimą, galintį daryti neigiamą poveikį ECB grynosioms palūkanų pajamoms. Šios rūšies rizika valdoma taikant turto išskaidymo politiką, įskaitant politiką ir procedūras, kuriomis užtikrinama, kad pirkimai būtų vykdomi tinkamomis kainomis. Rizika dar labiau mažėja dėl turimų neatlygintinių įsipareigojimų bei bendros turto ir įsipareigojimų struktūros ECB balanse. Palūkanų normos rizika, susijusi su pinigų politikos tikslais įsigytais vertybiniais popieriais, 2015 m. padidėjo iš esmės dėl pirkimų, vykdomų pagal VSPP. Vis dėlto tikimasi, kad ateinančiais metais ECB gautos grynosios palūkanų pajamos apskritai bus teigiamos, net jei mažai tikėtina atveju palūkanų normos rizikos atžvilgiu susiklostytų itin nepalanki situacija.

4.1.3 Likvidumo rizika

Atsižvelgiant į tai, kad euro valiuta yra viena iš pagrindinių valiutų, kuria laikomos atsargos, taip pat į ECB, kaip centrinio banko, vaidmenį ir jo turto bei įsipareigojimų struktūrą, pagrindinis likvidumo rizikos šaltinis yra ECB užsienio atsargos, nes užsienio valiutų intervencijoms vykdyti ECB gali pririnkti per trumpą laiką paversti dideles šių atsargų dalis grynaisiais pinigais. Siekiant suvaldyti likvidumo riziką, išskaidant turtą ir nustatant apribojimus padedama užtikrinti, kad pakankamai didelė ECB užsienio atsargų dalis būtų investuota į turtą, kurį galima greitai paversti grynaisiais pinigais, padarant tik nedidelį poveikį jo kainai.

ECB portfelių likvidumo rizikos ypatybės 2015 m. iš esmės nesikeitė.

4.2 Operacinė rizika

Pagrindiniai ECB operacinės rizikos valdymo sistemos tikslai yra padėti užtikrinti, kad ECB galėtų a) įvykdyti savo misiją ir pasiekti nustatytus tikslus; b) apsisaugoti nuo gero vardo ir kito turto praradimo, netinkamo naudojimo ar žalos geram vardui ir kitam turtui.

Pagal operacinės rizikos valdymo sistemą, kiekvienas veiklos padalinys pats yra atsakingas už savo operacinės rizikos nustatymą ir įvertinimą, reagavimą į ją, informavimą apie ją bei jos stebėseną ir kontrolę. Horizontalieji veiklos padaliniai konkrečias kontrolės priemones taiko banko lygmeniu. Tad ECB rizikos toleravimo strategijoje pateikiamos gairės dėl atsako į riziką strategijų ir rizikos priimtumo procedūrų. Ši strategija susieta su rizikos matrica, kuri pagrįsta ECB rizikos poveikio ir tikimybės vertinimo skalėmis (taikant kiekybinius ir kokybinius kriterijus).

Operacinės rizikos valdymo ir veiklos tęstinumo funkcinė grupė turi palaikyti operacinės rizikos valdymo ir veiklos tęstinumo sistemas ir teikti metodinę pagalbą

su rizika susiduriantiems ir kontrolės priemonės taikantiems padaliniais operacinės rizikos valdymo ir veiklos tęstinumo klausimais. Be to, ši grupė teikia Operacinės rizikos komitetui ir Vykdomajai valdybai metines ir specialias ataskaitas apie operacinę riziką ir padeda sprendimus priimantiems organams vykdyti priežiūros funkciją valdant ECB operacinę riziką ir diegiant kontrolės priemones. Ji taip pat koordinuoja ir įgyvendina veiklos tęstinumo valdymo programą, reguliariai vykdo ECB veiklos laiko atžvilgiu kritinių operacijų tęstinumo atveju testavimą bei peržiūrą ir padeda Krizių valdymo grupei, įskaitant jos pagalbines struktūras, bei veiklos padaliniais rimtų veiklos sutrikimų atvejais.

5 Finansiniai ištekliai

Kapitalas

Lietuvai įsivedus bendrą valiutą 2015 m. sausio 1 d. Lietuvos bankas įnešė 43 mln. eurų. Dėl šios įmokos ECB apmokėtasis kapitalas 2015 m. gruodžio 31 d. sudarė 7 740 mln. eurų. Išsamesnė informacija apie ECB kapitalą pateikta metinių finansinių ataskaitų 15.1 pastaboje *Kapitalas*.

Atidėjiniai užsienio valiutos kurso, palūkanų normos, kredito ir aukso kainos rizikoms

Atsižvelgiant į tai, kad, kaip aprašyta 4 skirsnyje, ECB susiduria su didele finansine rizika, jis turi sudaręs atidėjinius užsienio valiutos kurso, palūkanų normos, kredito ir aukso kainos rizikoms. Šių atidėjinių dydis ir nuolatinio papildymo poreikis kasmet peržiūrimi atsižvelgiant į įvairius veiksnius, įskaitant turimo rizikingo turto apimtį, einamaisiais finansiniais metais pasireiškusį rizikos poveikį, numatomus kitų metų rezultatus, taip pat į rizikos vertinimą, skaičiuojant rizikingo turto rizikos vertę (tai nuosekliai daroma jau kurį laiką). Atidėjiniai rizikoms kartu su bet kokio dydžio suma ECB bendrajame atsargų fonde negali viršyti euro zonos nacionalinių centrinių bankų (NCB) apmokėto ECB kapitalo vertės.

2014 m. gruodžio 31 d. atidėjiniai, susiję su užsienio valiutos kurso, palūkanų normos, kredito ir aukso kainos rizikomis, sudarė 7 575 mln. eurų. Lietuvos bankui įnešus 45 mln. eurų 2015 m. sausio 1 d. atidėjinių rizikoms suma padidėjo iki 7 620 mln. eurų. Ši suma atitiko euro zonos NCB apmokėto ECB kapitalo vertę 2015 m. gruodžio 31 d.

Perkainojimo sąskaitos

Aukso, užsienio valiutų ir vertybinių popierių, kuriems taikomas perkainojimas, nerealizuotieji prieaugiai nėra pripažįstami pajamomis pelno (nuostolio) ataskaitoje, bet yra tiesiogiai įrašomi į perkainojimo sąskaitas, parodomas ECB balanso

įsipareigojimų pusėje. Šie likučiai gali būti panaudoti siekiant sušvelninti nepalankaus kainų ir (arba) valiutų kurso kitimo ateityje poveikį ir todėl sudaro finansinį rezervą, didinantį ECB atsparumą rizikoms.

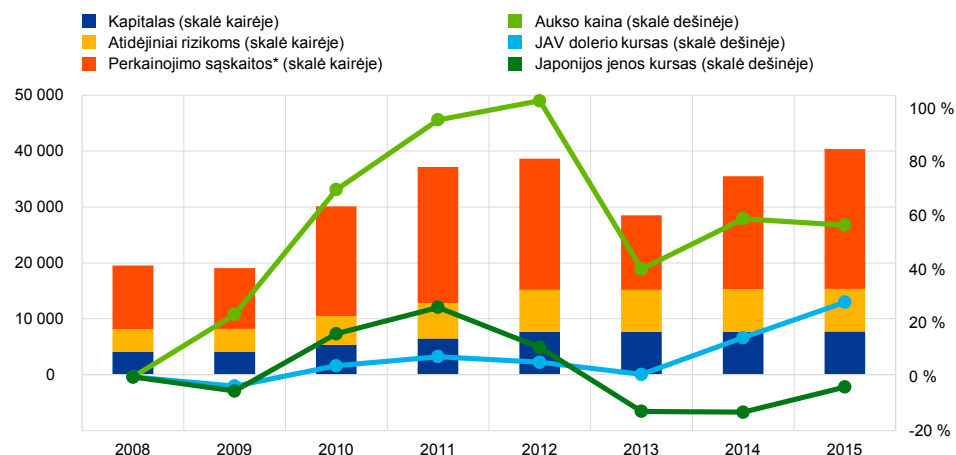
2015 m. gruodžio pabaigoje aukso, užsienio valiutų ir vertybinių popierių perkainojimo sąskaitų bendra vertė buvo 25,0 mlrd. eurų⁹ (2014 m. – 20,2 mlrd. eurų). Daugiau informacijos pateikta pastabose dėl apskaitos politikos ir pastabų dėl balanso 14 pastaboje *Perkainojimo sąskaitos*.

1 pav. parodyta minėtų ECB finansinių išteklių ir pagrindinių užsienio valiutų kursų bei aukso kainų raida 2008–2015 m.¹⁰ Šiuo laikotarpiu a) ECB apmokėtasis kapitalas beveik padvigubėjo, iš esmės dėl 2010 m. Valdančiosios tarybos priimto sprendimo padidinti pasirašytąjį kapitalą; b) atidėjinių rizikoms suma padidėjo iki euro zonos NCB apmokėto kapitalo sumos; c) pasireiškė itin didelis perkainojimo sąskaitų kintamumas, daugiausia susijęs su užsienio valiutų kursų ir aukso kainos svyravimais.

1 pav.

ECB finansiniai ištekliai, pagrindiniai užsienio valiutų kursai ir aukso kaina 2008–2015 m.

(mln. eurų, pokytis procentais, palyginti su 2008 m.)

* Įskaitant bendrą aukso, užsienio valiutų ir vertybinių popierių perkainojimo prieaugį.
Šaltinis: ECB.

6 Pagrindinių veiklų poveikis finansinėms ataskaitoms

Lentelėje apžvelgiamos pagrindinės operacijos ir funkcijos, kurias ECB atlieka vykdydamas savo įgaliojimus, ir kokią jos daro įtaką ECB finansinėms ataskaitoms.

⁹ Be to, į balanso straipsnį *Perkainojimo sąskaitos* įtrauktas išmokų tarnautojams, pasibaigus jų darbo santykiams, pervertinimo rezultatas.

¹⁰ Pagrindinių užsienio valiutų kursų ir aukso kainų raida parodyta kaip pokytis procentais, palyginti su užsienio valiutų kursų ir aukso kainų raida 2008 m. pabaigoje.

Operacija / funkcija	Poveikis ECB metinėms finansinėms ataskaitoms
Pinigų politikos operacijos	Įprastines pinigų politikos operacijas decentralizuotai vykdo Eurosistemos NCB. Tad šios operacijos nedaro tiesioginio poveikio ECB metinėms finansinėms ataskaitoms.
Pinigų politikos tikslais laikomi vertybiniai popieriai (pagal POPP, VPRP, TUVPPP ir VSPP)	ECB įsigyti vertybiniai popieriai parodomi straipsnyje <i>Pinigų politikos tikslais laikomi vertybiniai popieriai</i> . Šie portfeliai į apskaitą įtraukiami amortizuota savikaina, bent kartą per metus atliekami vertės sumažėjimo įvertinimo testai. Sukauptos atkarpos palūkanos ir amortizuotos nuolaidos bei premijos yra įtrauktos į pelno (nuostolio) ataskaitą ¹¹ .
Investicinė veikla (užsienio atsargų ir nuosavų lėšų valdymas)	ECB užsienio atsargos parodomos balanse ¹² arba nebalansinėse sąskaitose iki atsiskaitymo dienos. ECB nuosavų lėšų portfelis parodytas balanse, didžioji dalis – straipsnyje <i>Kitas finansinis turtas</i> . Grynosios palūkanų pajamos, įskaitant sukauptas atkarpos palūkanas ir amortizuotas nuolaidas bei premijas, yra įtrauktos į pelno (nuostolio) ataskaitą ¹³ . Nerealizuotasis perkainojimo nuostolis dėl kainų ir valiutų kursų, didesnis už ankstesnį nerealizuotąjį prieaugį, iš vertybinių popierių pardavimo gautos realizuotosios pajamos ir išlaidos taip pat yra įtrauktos į pelno (nuostolio) ataskaitą ¹⁴ , o nerealizuotasis prieaugis parodomas balanso straipsnyje <i>Perkainojimo sąskaitos</i> .
Mokėjimo sistemos (sistema TARGET2)	Euro zonos NCB vidiniai Eurosistemos likučiai, susidarę TARGET2 ECB atžvilgiu, ECB balanse parodomi kaip atskira turto ar įsipareigojimų grynoji pozicija. Atlyginimas už šiuos likučius įtrauktas į pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnius <i>Kitos palūkanų pajamos</i> ir <i>Kitos palūkanų išlaidos</i> .
Banknotai apyvartoje	ECB paskirta 8 % visų apyvartoje cirkuliuojančių eurų banknotų vertės. Šią dalį užtikrina pretenzijos NCB, už kurias mokamos pagrindinėms refinansavimo operacijoms taikomos palūkanos. Šios palūkanų pajamos parodomos pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnyje <i>Palūkanų pajamos iš eurų banknotų paskirstymo Eurosistemoje</i> . Išlaidas, susidarancias dėl tarpvalstybinio eurų banknotų pervežimo tarp banknotų spaustuvių ir NCB pristatant naujus banknotus ir banknotų pervežimo tarp NCB kompensuojant jų trūkumą perteklinėmis atsargomis, centralizuotai padengia ECB. Šios išlaidos parodomos pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnyje <i>Banknotų gamybos paslaugos</i> .
Bankų priežiūra	ECB per metus patiriamos su priežiūros uždaviniais susijusios išlaidos padengiamos iš metinių priežiūros mokesčių, kuriuos moka prižiūrimi subjektai. Priežiūros mokesčiai įtraukiami į pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnį <i>Grynosios komisinių ir kitų atlygių pajamos</i> .

7 2015 m. finansinis rezultatas

2015 m. ECB grynasis pelnas sudarė 1 082 mln. eurų (2014 m. – 989 mln. eurų).

¹¹ Straipsniuose *Kitos palūkanų pajamos* ir *Kitos palūkanų išlaidos*.

¹² Daugiausia parodoma šiuose straipsniuose: *Auksas ir gautinas auksas*, *Pretenzijos ne euro zonos rezidentams užsienio valiuta*, *Pretenzijos euro zonos rezidentams užsienio valiuta* ir *Įsipareigojimai ne euro zonos rezidentams užsienio valiuta*.

¹³ Pajamos, susijusios su ECB užsienio atsargomis, parodomos straipsnyje *Palūkanų pajamos iš užsienio atsargų*; palūkanų pajamos ir išlaidos iš nuosavų lėšų investavimo parodomos straipsniuose *Kitos palūkanų pajamos* ir *Kitos palūkanų išlaidos*.

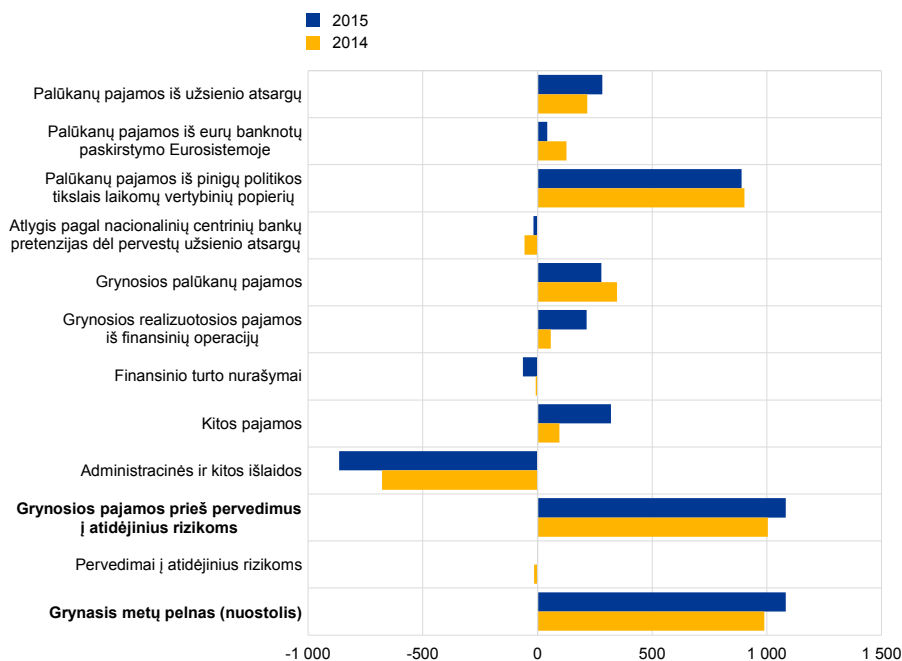
¹⁴ Atitinkamai parodomi straipsniuose *Finansinio turto ir pozicijų nurašymai* ir *Realizuotosios pajamos (išlaidos) iš finansinių operacijų*.

2015 m. ECB pelno (nuostolio) ataskaitos straipsniai su atitinkamais 2014 m. ataskaitos straipsniais palyginti 2 pav.

2 pav.

ECB 2015 ir 2014 m. pelno (nuostolio) ataskaitos išskaidymas

(mln. eurų)

Šaltinis: ECB.

Svarbiausi faktai

- 2015 m. grynosios palūkanų pajamos sumažėjo iki 1 475 mln. eurų (2014 m. jos sudarė 1 536 mln. eurų). Šį sumažėjimą lėmė mažesnės palūkanų pajamos iš visų apyvartoje cirkuliuojančių eurų banknotų ECB dalies, nes 2015 m. taikyta mažesnė vidutinė palūkanų norma pagrindinėms refinansavimo operacijoms, ir mažesnės palūkanų pajamos iš nuosavų lėšų portfelio. Tokių pokyčių poveikį iš dalies kompensavo a) padidėjusios palūkanų pajamos iš užsienio atsargų, euro atžvilgiu pabrangus JAV doleriui ir išaugus palūkanų pajamoms iš vertybinių popierių JAV doleriais portfelio, ir b) sumažėjusios palūkanų išlaidos už euro zonos NCB pretenzijas dėl į ECB pervestų užsienio atsargų.
- Palūkanų pajamos iš pinigų politikos tikslais įsigytų vertybinių popierių sumažėjo nedaug – nuo 903 mln. (2014 m.) iki 890 mln. (2015 m). Palūkanų pajamų sumažėjimą, suėjus vertybinių popierių, įsigytų pagal VPRP ir pirmąją padengtų obligacijų pirkimo programą (POPP1) bei antrąją padengtų obligacijų

pirkimo programą (POPP2), terminui, beveik visiškai kompensavo palūkanų pajamos, gautos pagal išplėstinę turto pirkimo programą (TPP)¹⁵.

- Finansinio turto nurašymai 2015 m. padidėjo 56 mln. eurų – iki 64 mln. eurų. Tai daugiausia susiję su bendru JAV dolerių portfelyje laikomų vertybinių popierių rinkos kainų sumažėjimu.
- ECB administracinės išlaidos, įskaitant nusidėvėjimą, 2015 m. sudarė 864 mln. eurų (2014 m. – 677 mln. eurų). Tokį padidėjimą daugiausia lėmė pradėtas skaičiuoti pagrindinio ECB pastato nusidėvėjimas ir didesnės išlaidos, susijusios su BPM. 2014 m. per prižiūrimiems subjektams taikomus mokesčius ECB atgavo su BPM susijusias išlaidas tik už lapkričio ir gruodžio mėnesius, o 2015 m. surinktais priežiūros mokesčiais buvo padengtos visų metų priežiūros išlaidos. Todėl 2015 m. kitos pajamos išaugo iki 320 mln. eurų (2014 m. jos sudarė 96 mln. eurų).

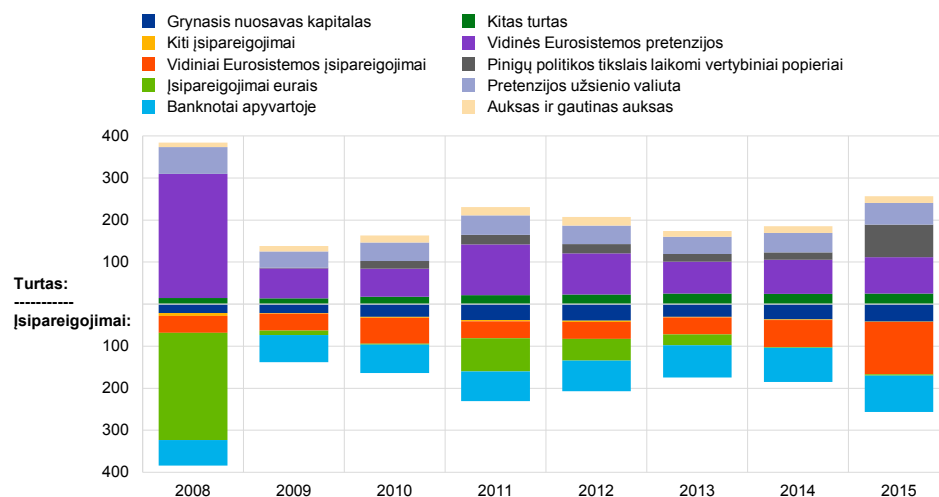
8 ECB finansinių ataskaitų ilgalaikė raida

Kaip 2008–2015 m. kito ECB balansas ir pelno (nuostolio) ataskaita bei jų sudedamosios dalys, parodyta 3 ir 4 pav.

3 pav.

ECB balansas 2008–2015 m.¹⁶

(mlrd. eurų)

Šaltinis: ECB.

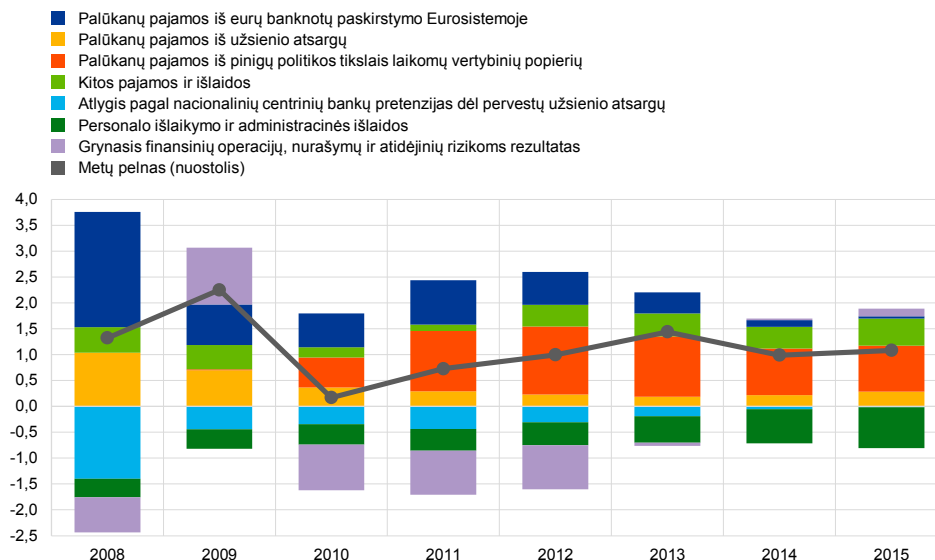
¹⁵ Išplėstinę TPP sudaro trečioji padengtų obligacijų pirkimo programa (POPP3), TUVPPP ir VSPP. Daugiau informacijos apie išplėstinę TPP pateikiama [ECB interneto svetainėje](#).

¹⁶ Pagal vertes metų pabaigoje.

4 pav.

ECB pelno (nuostolio) ataskaita 2008–2015 m.

(mlrd. eurų)

Šaltinis: ECB.

ECB balansas, palyginti su 2008 m., sumažėjo iš esmės dėl to, kad Eurosistemos sandorių šalims pagerėjo finansavimo JAV doleriais sąlygos ir dėl to nuosekliai sumažėjo Eurosistemos siūlomų likvidumo didinimo JAV doleriais operacijų. Tai matyti iš sumažėjusių ECB vidinių Eurosistemos pretenzijų ir įsipareigojimų eurai. Vis dėlto 2014 m. ketvirtąjį ketvirtį ECB balansas pradėjo didėti, kai buvo pradėta pirkti padengtų obligacijų ir turto užtikrintų vertybinių popierių pagal trečiąją padengtų obligacijų pirkimo programą (POPP3) ir TUVPP. 2015 m. balansas toliau didėjo, nes pradėjus taikyti VSPP buvo įsigyta euro zonos vyriausybės išleistų vertybinių popierių. Atsiskaitymai už vertybinius popierius, įsigytus pagal visas šias programas, buvo vykdomi per sistemos TARGET2 sąskaitas, todėl atitinkamai išaugo ECB vidiniai Eurosistemos įsipareigojimai.

ECB grynajam pelnui per tą patį laikotarpį įtakos turėjo toliau nurodyti veiksniai.

- Pagrindinių refinansavimo operacijų palūkanų norma sumažėjo, todėl gerokai sumažėjo ir ECB senjoražo pajamos. 2015 m. vidutinė norma buvo 0,05 % (2008 m. – 4 %), todėl palūkanų pajamos iš apyvartoje cirkuliuojančių eurų banknotų ECB dalies sumažėjo nuo 2,2 mlrd. eurų (2008 m.) iki 0,04 mlrd. eurų (2015 m.).
- Buvo atlikti pervedimai bendriesiems atidėjiniams užsienio valiutos kurso, palūkanų normos, kredito ir aukso kainos rizikoms, ypač 2010–2012 m. Šiuo laikotarpiu rizikos atidėjiniams iš viso pervesta 3,5 mlrd. eurų, todėl atitinkama suma sumažėjo ataskaitose rodomas pelnas.
- Iš užsienio atsargų gaunamos palūkanų pajamos nuosekliai mažėjo – nuo 1,0 mlrd. eurų (2008 m.) iki 0,2 mlrd. eurų (2013 m.) – daugiausia dėl sumažėjusios JAV dolerio grąžos ir su tuo susijusio palūkanų pajamų iš JAV

dolerių portfelio sumažėjimo. Tačiau pastaruosius dvejus metus tendencija pasikeitė, ir 2015 m. ši suma buvo lygi 0,3 mlrd. eurų.

- Iš vertybinių popierių, įsigytų pagal turto pirkimo programas, per pastaruosius šešerius metus vidutiniškai buvo uždirbama 54 % ECB grynųjų palūkanų pajamų.
- Dėl BPM sukūrimo ir veiklos per pastaruosius dvejus metus gerokai išaugo personalo išlaikymo ir administracinės išlaidos. Vis dėlto su BPM susijusios išlaidos nuo 2014 m. lapkričio mėn. buvo dengiamos priežiūros subjektų mokamais mokesčiais.

ECB finansinės ataskaitos

2015 m. gruodžio 31 d. balansas

TURTAS	Pastabos Nr.	2015 (eurais)	2014 (eurais)
Auksas ir gautinas auksas	1	15 794 976 324	15 980 317 601
Pretenzijos ne euro zonos rezidentams užsienio valiuta	2		
Iš TVF gautinos lėšos	2.1	714 825 534	669 336 060
Likučiai bankų sąskaitose ir investicijos į vertybinius popierius, išorės paskolos ir kitas išorės turtas	2.2	49 030 207 257	43 730 904 005
		49 745 032 791	44 400 240 065
Pretenzijos euro zonos rezidentams užsienio valiuta	2.2	1 862 714 832	1 783 727 949
Kitos pretenzijos euro zonos kredito įstaigoms eurais	3	52 711 983	2 120 620
Euro zonos rezidentų vertybiniai popieriai eurais	4		
Pinigų politikos tikslais laikomi vertybiniai popieriai	4.1	77 808 651 858	17 787 948 367
Vidinės Eurosistemos pretenzijos	5		
Pretenzijos, susijusios su eurų banknotų paskirstymu Eurosistemoje	5.1	86 674 472 505	81 322 848 550
Kitas turtas	6		
Ilgalaikis materialusis ir nematerialusis turtas	6.1	1 263 646 830	1 249 596 659
Kitas finansinis turtas	6.2	20 423 917 583	20 626 359 858
Nebalansinių priemonių perkainojimo skirtumai	6.3	518 960 866	319 624 726
Sukauptos pajamos ir būsimųjų laikotarpių išlaidos	6.4	1 320 068 350	725 224 031
Kitas įvairus turtas	6.5	1 180 224 603	1 092 627 246
		24 706 818 232	24 013 432 520
Visas turtas		256 645 378 525	185 290 635 672

ĮSIPAREIGOJIMAI	Pastabos Nr.	2015 (eurais)	2014 (eurais)
Banknotai apyvartoje	7	86 674 472 505	81 322 848 550
Įsipareigojimai kitiems euro zonos rezidentams eurais	8		
Kiti įsipareigojimai	8.1	1 026 000 000	1 020 000 000
Įsipareigojimai ne euro zonos rezidentams eurais	9	2 330 804 192	900 216 447
Įsipareigojimai ne euro zonos rezidentams užsienio valiuta	10		
Indėliai, likučiai ir kiti įsipareigojimai	10.1	0	458 168 063
Vidiniai Eurosistemos įsipareigojimai	11		
Įsipareigojimai, atitinkantys pervestas užsienio atsargas	11.1	40 792 608 418	40 553 154 708
Kiti vidiniai Eurosistemos grynųjų įsipareigojimai	11.2	83 083 520 309	23 579 372 965
		123 876 128 727	64 132 527 673
Kiti įsipareigojimai	12		
Nebalansinių priemonių perkainojimo skirtumai	12.1	392 788 148	178 633 615
Sukauptos išlaidos ir būsimųjų laikotarpių pajamos	12.2	95 543 989	96 191 651
Kiti įvairūs įsipareigojimai	12.3	891 555 907	869 549 503
		1 379 888 044	1 144 374 769
Atidėjiniai	13	7 703 394 185	7 688 997 634
Perkainojimo sąskaitos	14	24 832 823 174	19 937 644 696
Kapitalas ir rezervai	15		
Kapitalas	15.1	7 740 076 935	7 697 025 340
Metų pelnas		1 081 790 763	988 832 500
Visi įsipareigojimai		256 645 378 525	185 290 635 672

2015 m. gruodžio 31 d. pasibaigusiu metų pelno (nuostolio) ataskaita

	Pastabos Nr.	2015 (eurais)	2014 (eurais)
Palūkanų pajamos iš užsienio atsargų	22.1	283 205 941	217 003 159
Palūkanų pajamos iš eurų banknotų paskirstymo Euro sistemoje	22.2	41 991 105	125 806 228
Kitos palūkanų pajamos	22.4	2 168 804 955	2 512 243 088
<i>Palūkanų pajamos</i>		<i>2 494 002 001</i>	<i>2 855 052 475</i>
Atlygis pagal nacionalinių centrinių bankų pretenzijas dėl pervedtų užsienio atsargų	22.3	(17 576 514)	(57 015 146)
Kitos palūkanų išlaidos	22.4	(1 001 272 846)	(1 262 336 836)
<i>Palūkanų išlaidos</i>		<i>(1 018 849 360)</i>	<i>(1 319 351 982)</i>
Grynosios palūkanų pajamos	22	1 475 152 641	1 535 700 493
Realizuotosios pajamos (išlaidos) iš finansinių operacijų	23	214 433 730	57 260 415
Finansinio turto ir pozicijų nurašymai	24	(64 053 217)	(7 863 293)
Pervedimai į atidėjinius užsienio valiutos kurso, palūkanų normos, kredito ir aukso kainos rizikoms ir iš jų		0	(15 009 843)
Grynasis finansinių operacijų, nurašymų ir atidėjinių rizikoms rezultatas		150 380 513	34 387 279
Grynosios komisinių ir kitų atlygių pajamos (išlaidos)	25, 26	268 332 261	28 158 654
Pajamos iš nuosavybės vertybinių popierių ir dalyvavimo nuosavybės priemonėse	27	908 109	780 935
Kitos pajamos	28	51 023 378	67 253 502
Visos grynosios pajamos		1 945 796 902	1 666 280 863
Personalo išlaikymo išlaidos	29	(440 844 142)	(301 142 390)
Administracinės išlaidos	30	(351 014 617)	(353 579 537)
Ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto nusidėvėjimo išlaidos		(64 017 361)	(15 312 728)
Banknotų gamybos paslaugos	31	(8 130 019)	(7 413 708)
Metų pelnas		1 081 790 763	988 832 500

2016 m. vasario 9 d., Frankfurtas prie Maino

Europos Centrinis Bankas

Mario Draghi
Pirmininkas

Apskaitos politika¹⁷

Finansinių ataskaitų forma ir pateikimas

ECB finansinės ataskaitos parengtos siekiant teisingai parodyti ECB finansinę būklę ir jo veiklos rezultatus. Jos parengtos laikantis toliau aprašytos apskaitos politikos¹⁸, kurią ECB valdančioji taryba laiko tinkama atsižvelgdama į centrinio banko veiklos pobūdį.

Apskaitos principai

Vadovautasi šiais apskaitos principais: ekonominės realybės ir skaidrumo, atsargumo, įvykių po balanso pripažinimo, reikšmingumo, veiklos tęstinumo, kaupimo, nuoseklumo ir palyginamumo.

Turto ir įsipareigojimų pripažinimas

Turtas arba įsipareigojimai balanse pripažįstami tik tada, kai tikėtina, kad ECB gaus ar perleis visą susijusią būsimą ekonominę naudą, prisiims iš esmės visą su juo susijusią riziką ir gaus visus susijusius atlygius, ir kai turto kainą arba vertę ar įsipareigojimų sumą galima patikimai įvertinti.

Apskaitos pagrindas

Ataskaitos parengtos remiantis įsigijimo verte, pakoreguota pagal apyvartinių vertybinių popierių (išskyrus pinigų politikos tikslais laikomus vertybinius popierius), aukso ir viso kito balansinio bei nebalansinio turto ir įsipareigojimų užsienio valiuta rinkos vertę.

Finansinio turto ir įsipareigojimų sandoriai į apskaitą įtraukiami taikant atsiskaitymo dienos metodą.

Išskyrus neatidėliotinus vertybinių popierių sandorius, finansinių priemonių užsienio valiuta sandoriai parodomi nebalansinėse sąskaitose sandorio sudarymo dieną. Atsiskaitymo dieną įrašai nebalansinėse sąskaitose panaikinami ir sandoriai parodomi balansinėse sąskaitose. Užsienio valiutos pirkimai ir pardavimai turi įtakos grynajai užsienio valiutos pozicijai sandorio sudarymo dieną ir tą pačią dieną apskaičiuojami dėl pardavimų susidarę realizuoti rezultatai. Su finansinėmis

¹⁷ ECB apskaitos politika išsamiai aptariama 2010 m. lapkričio 11 d. Sprendime ECB/2010/21, OL L 35, 2011 2 9, p. 1. Naujausi šio sprendimo pakeitimai priimti 2015 m. liepos 2 d. Sprendimu ECB/2015/26, OL L 193, 2015 7 21, p. 134.

¹⁸ Tokia politika atitinka ECBS statuto 26 straipsnio 4 dalies nuostatas. Pagal šio straipsnio nuostatas reikalaujama suderinto požiūrio į taisykles, reglamentuojančias Euro sistemos operacijų apskaitą ir finansinę atskaitomybę.

priemonėmis užsienio valiuta susijusios sukauptos palūkanos, premijos ir nuolaidos apskaičiuojamos ir į apskaitą įrašomos kasdien, taip pat šios sukauptos sumos kasdien daro įtaką užsienio valiutos pozicijai.

Auksas, turtas ir įsipareigojimai užsienio valiuta

Turtas ir įsipareigojimai užsienio valiuta perskaičiuojami į eurus pagal balanso dienos užsienio valiutos kursą. Pajamos ir išlaidos perskaičiuojamos pagal jų įrašymo į apskaitą dienos užsienio valiutos kursą. Turtas ir įsipareigojimai užsienio valiuta, įskaitant balansines ir nebalansines priemones, perkainojami atskirai pagal kiekvieną valiutą.

Turto ir įsipareigojimų užsienio valiuta perkainojimas pagal rinkos kainas apskaitoje parodomas atskirai nuo perkainojimo pagal valiutos kursą.

Auksas vertinamas metų pabaigoje buvusia rinkos kaina. Perkainojant auksą, atskirai neišskiriama aukso kainos ir užsienio valiutų kurso įtaka. Auksas perkainojamas pagal vienos Trojos uncijos aukso kainą eurai. Ji 2015 m. gruodžio 31 d. pasibaigusiais metais perskaičiuota pagal euro ir JAV dolerio 2015 m. gruodžio 31 d. kursą.

Specialiosios skolinimosi teisės (SST) apibrėžiamos kaip valiutų krepšelis. Perkainojant ECB turimas SST, jų vertė apskaičiuota kaip keturių pagrindinių valiutų (JAV dolerio, euro, Japonijos jenos ir svaro sterlingų) kursų svartinė suma, perskaičiuota į eurus 2015 m. gruodžio 31 d.

Vertybiniai popieriai

Pinigų politikos tikslais laikomi vertybiniai popieriai

Šiuo metu pinigų politikos tikslais laikomi vertybiniai popieriai įtraukiami į apskaitą amortizuota savikaina, sumažinta vertės sumažėjimu.

Kiti vertybiniai popieriai

Apyvartiniai vertybiniai popieriai (kiti nei pinigų politikos tikslais laikomi vertybiniai popieriai) ir panašūs aktyvai vertinami balanso dienos vidutinėmis rinkos kainomis arba taikant atitinkamą pajamingumo kreivę pagal kiekvieną vertybinį popierių atskirai. Su vertybiniais popieriais susiję pasirinkimo sandoriai vertinimo tikslais nėra atskiriami. 2015 m. gruodžio 31 d. pasibaigusiems metams buvo naudojamos 2015 m. gruodžio 30 d. vidutinės rinkos kainos. Nelikvidūs nuosavybės vertybiniai popieriai vertinami savikaina, sumažinta vertės sumažėjimu.

Pajamų pripažinimas

Pajamos ir išlaidos pripažįstamos tuo laikotarpiu, kurį buvo uždirbtos arba patirtos¹⁹. Iš užsienio valiutos, aukso ir vertybinių popierių pardavimo gautos realizuotosios pajamos ir išlaidos įtraukiamos į pelno (nuostolio) ataskaitą. Tokios realizuotosios pajamos ir išlaidos skaičiuojamos atsižvelgiant į atitinkamo turto vidurkinę kainą.

Nerealizuotasis prieaugis nėra pripažįstamas pajamomis, o pervedamas tiesiogiai į perkainojimo sąskaitą.

Nerealizuotieji nuostoliai metų pabaigoje įtraukiami į pelno (nuostolio) ataskaitą, jei jie viršija ankstesnį perkainojimo prieaugį, įrašytą į atitinkamą perkainojimo sąskaitą. Nerealizuotasis nuostolis, patirtas dėl atskiro vertybinio popieriaus, atskiros valiutos ar aukso, nedengiamas kitų vertybinių popierių, valiutų ar aukso nerealizuotuoju prieaugiu. Jei susidaręs kurio nors straipsnio nerealizuotasis nuostolis buvo įtrauktas į pelno (nuostolio) ataskaitą, šio straipsnio vidurkinė kaina sumažinama iki valiutų kurso ir (arba) rinkos kainos, buvusių metų pabaigoje. Palūkanų normų apsiskeitimo sandorių nerealizuotasis nuostolis, kuris metų pabaigoje įtraukiamas į pelno (nuostolio) ataskaitą, amortizuojamas paskesniais metais.

Nuostoliai dėl vertės sumažėjimo įtraukiami į pelno (nuostolio) ataskaitą ir nėra panaikinami paskesniais metais, nebent vertė padidėja, o tą padidėjimą galima susieti su pastebimu įvykiu, įvykusi po to, kai vertės sumažėjimas buvo pirmą kartą įtrauktas į apskaitą.

Vertybinių popierių premijos ar nuolaidos apskaičiuojamos ir apskaitoje parodomos kaip palūkanų pajamų dalis ir amortizuojamos per sutartinį laikotarpį, likusį iki vertybinių popierių išpirkimo.

Grįžtamieji sandoriai

Grįžtamieji sandoriai yra operacijos, kurias atlikdamas ECB perka arba parduoda turtą sudarydamas atpirkimo sandorį arba vykdo įkaitu užtikrintas kredito operacijas.

Atpirkimo skolinimosi sandorių atveju vertybiniai popieriai parduodami už pinigines lėšas, kartu susitarant nustatytu laiku ateityje atpirkti juos iš sandorio šalies už sutartą kainą. Atpirkimo skolinimosi sandoriai parodyti kaip įkaitu užtikrintas indėlis balanso įsipareigojimų dalyje. Pagal tokį susitarimą parduoti vertybiniai popieriai ir toliau rodomi ECB balanse.

Atpirkimo investavimo sandorių atveju vertybiniai popieriai įsigijami už pinigines lėšas, kartu susitarant nustatytu laiku ateityje parduoti juos sandorio šaliai už sutartą kainą. Atpirkimo investavimo sandoriai parodyti kaip įkaitu užtikrintos paskolos balanso turto dalyje, nerodant ECB turimų vertybinių popierių pokyčio.

¹⁹ Administracinėms sukauptoms sumoms ir atidėjiniams sudaryti taikoma 100 000 eurų minimali riba.

Grįžtamieji sandoriai (įskaitant vertybinių popierių skolinimo sandorius), sudaryti pagal automatizuotą vertybinių popierių skolinimo programą (AVPSP), balanse parodomi tik tada, jeigu į ECB sąskaitą pervedamas piniginis įkaitas. 2015 m. piniginių įkaitų, susijusių su tokiais sandoriais, ECB negavo.

Nebalansinės priemonės

Valiutos priemonės, būtent išankstiniai užsienio valiutų keitimo sandoriai, valiutų apsisikeitimo sandorių išankstinės dalys ir kitos valiutos priemonės, pagal kurias viena valiuta keičiama į kitą valiutą tam tikrą dieną ateityje, įtraukiamos į grynąją užsienio valiutos poziciją, siekiant apskaičiuoti su operacijomis užsienio valiuta susijusias pajamas ir išlaidas.

Palūkanų normų priemonės perkainojamos atskirai pagal kiekvieną priemonę. Galiojančių palūkanų normų ateities sandorių ir palūkanų normų apsisikeitimo sandorių, už kuriuos atsiskaitoma per pagrindinę sandorio šalį, kasdieniai kintamosios maržos pokyčiai rodomi pelno (nuostolio) ataskaitoje. Išankstinius vertybinių popierių sandorius ir palūkanų normų apsisikeitimo sandorius, už kuriuos nėra atsiskaitoma per pagrindinę sandorio šalį, ECB vertina taikydamas visuotinai priimtus vertinimo metodus ir rinkoje galiojusias kainas, palūkanų normas ir diskonto normas, taikytinas laikotarpiui nuo atsiskaitymo pagal sandorį iki vertinimo dienos.

Įvykiai po balanso

Turto ir įsipareigojimų vertė tikslinama dėl įvykių, kurie pasireiškė laikotarpiu tarp metų balanso dienos ir dienos, kai Vykdomoji valdyba suteikia leidimą ECB metines finansines ataskaitas teikti Valdančiajai tarybai tvirtinti, jeigu tokie įvykiai daro reikšmingą įtaką turto ir įsipareigojimų būklei balanso dieną.

Svarbūs įvykiai po balanso, nedarantys įtakos turto ir įsipareigojimų būklei balanso dieną, atskleidžiami pastabose.

Vidiniai ECBS likučiai / vidiniai Eurosistemos likučiai

Vidiniai ECBS likučiai susidaro daugiausia dėl tarptautinių mokėjimų ES viduje, kurie vykdomi centrinio banko pinigais eurais. Didžiąją šių operacijų dalį inicijuoja privatūs subjektai (kredito įstaigos, bendrovės ir privatūs asmenys). Mokėjimai atliekami per sistemą TARGET2 – Transeuropinę automatizuotą realaus laiko atskirųjų atsiskaitymų skubių pervedimų sistemą. Dėl jų ES centrinių bankų sąskaitose, esančiose sistemoje TARGET2, susidaro abipusiai likučiai. Šie abipusiai likučiai kasdien yra dengiami tarpusavyje ir tada priskiriami ECB, kiekvienam NCB paliekant vieną grynąją poziciją tik ECB atžvilgiu. ECB apskaitos sistemoje ši pozicija rodo kiekvieno NCB grynąją pretenziją ar įsipareigojimą visai ECBS. Ir euro zonos NCB vidiniai Eurosistemos likučiai, susidarę sistemoje TARGET2 ECB atžvilgiu, ir kiti vidiniai Eurosistemos likučiai eurais (pvz., tarpinis pelno paskirstymas NCB) ECB

balanse atskleidžiami kaip atskira turto ar įsipareigojimų grynoji pozicija ir parodyti straipsnyje *Kitos vidinės Eurosistemos gryniosios pretenzijos* arba *Kiti vidiniai Eurosistemos gryniesi įsipareigojimai*. Ne euro zonos NCB vidiniai ECBS likučiai ECB atžvilgiu, atsiradę dėl jų dalyvavimo sistemoje TARGET2²⁰, parodyti straipsnyje *Įsipareigojimai ne euro zonos rezidentams eurais*.

Vidiniai Eurosistemos likučiai, susidarę dėl eurų banknotų paskirstymo Eurosistemoje, kaip atskiras turtas grynėja jo verte įtraukiami į straipsnį *Pretenzijos, susijusios su eurų banknotų paskirstymu Eurosistemoje* (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Banknotai apyvartoje*).

Vidiniai Eurosistemos likučiai, susidarę dėl prie Eurosistemos prisijungusių NCB į ECB pervestų užsienio atsargų, išreikšti eurais ir parodyti straipsnyje *Įsipareigojimai, atitinkantys pervestas užsienio atsargas*.

Ilgalaikiam turtui taikomi reikalavimai

Ilgalaikis turtas, įskaitant nematerialųjį turtą, bet išskyrus žemę ir meno kūrinius, parodomas įsigijimo verte, sumažinta nusidėvėjimu. Žemė ir meno kūriniai parodomi įsigijimo verte. Pagrindinio ECB pastato nusidėvėjimui skaičiuoti jo įsigijimo vertė paskirstyta į atitinkamas dalis, kurios bus nudėvimos per nustatytą jų naudingo tarnavimo laikotarpį. Nusidėvėjimas skaičiuojamas taikant tiesinį metodą per numatytą turto naudingo tarnavimo laikotarpį, pradedant kitu ketvirčiu po to, kai turtas perduotas naudoti. Nustatyti tokie pagrindinių turto grupių naudingo tarnavimo laikotarpiai:

Pastatai	20, 25 arba 50 metų
Įranga pastatuose	10 arba 15 metų
Techninė įranga	4, 10 arba 15 metų
Kompiuteriai, susijusi kompiuterinė ir programinė įranga, transporto priemonės	4 metai
Baldai	10 metų

Dabartinių ECB nuomojamų patalpų kapitalizuotų remonto išlaidų nusidėvėjimo laikotarpis pakoreguotas atsižvelgiant į visus įvykius, turinčius įtakos numatytam šio turto naudingo tarnavimo laikotarpiui.

Mažiau kaip 10 000 eurų kainavęs ilgalaikis turtas nurašomas įsigijimo metais.

Pripažinimo ilgalaikiu turtu kriterijus atitinkantis, bet dar nebaigtas statyti ar vystyti turtas rodomas straipsnyje *Nebaigta statyba*. Į atitinkamo ilgalaikio turto straipsnį tokio turto įsigijimo vertė perkeliama perdavus jį naudoti.

²⁰ 2015 m. gruodžio 31 d. sistemoje TARGET2 dalyvavo šie euro zonai nepriklausantys NCB: *Българска народна банка* (Bulgarijos nacionalinis bankas), *Danmarks Nationalbank*, *Narodowy Bank Polski* ir *Banca Națională a României*.

ECB pensijų planai, kitos išmokos tarnautojams, pasibaigus jų darbo santykiams, ir kitos ilgalaikės išmokos

ECB savo tarnautojams ir Vykdomosios valdybos nariams, taip pat ECB įdarbintiems Priežiūros valdybos nariams taiko apibrėžtų išmokų planą.

Tarnautojų pensijų planas finansuojamas turtu, laikomu ilgalaikiame išmokų tarnautojams fonde. ECB ir jo tarnautojų privalomosios įmokos sudaro atitinkamai 19,5 % ir 6,7 % bazinės algos ir yra rodomos plano apibrėžtų išmokų dalyje. Tarnautojai gali savanoriškai mokėti papildomas įmokas pagal apibrėžtų įmokų planą, pagal kurį būtų galima teikti papildomų išmokų²¹. Šios papildomos išmokos nustatomos pagal savanoriškų įmokų sumą ir grąžą, gautą investavus šias įmokas.

ECB vykdomosios valdybos narių ir ECB įdarbintų Priežiūros valdybos narių išmokoms, pasibaigus jų darbo santykiams, ir kitoms ilgalaikėms išmokoms taikomas įmokomis nepadengtų pensinių išmokų planas. Tarnautojų atveju įmokomis nepadengtų išmokų planas taikomas išmokoms, pasibaigus tarnautojų darbo santykiams, išskyrus pensijas, ir kitoms ilgalaikėms išmokoms.

Grynieji apibrėžtų išmokų įsipareigojimai

Su apibrėžtų išmokų planais susiję įsipareigojimai, parodyti balanso straipsnyje *Kiti įsipareigojimai*, apskaičiuojami kaip apibrėžtų išmokų įsipareigojimų dabartinės vertės balanso dieną ir pensijų plano turto, skirto įsipareigojimams padengti, tikrosios vertės skirtumas.

Apibrėžtų išmokų įsipareigojimus kasmet apskaičiuoja nepriklausomi aktuarai pagal planuojamo sąlyginio vieneto metodą. Dabartinė apibrėžtų išmokų įsipareigojimų vertė apskaičiuojama diskontuojant numatomus būsimojus pinigų srautus, taikant balanso dieną galiojusias rinkos palūkanų normas, nustatytas pagal euras išreikštų aukštos kokybės įmonių obligacijų, kurių išpirkimo terminas atitinka pensinių įsipareigojimų terminą, rinkos pajamingumą.

Aktuarinis pelnas (nuostolis) gali susidaryti dėl tikslinimų, kai tikrasis rezultatas skiriasi nuo ankstesnių aktuarinių prielaidų, ir aktuarinių prielaidų pokyčių.

Grynųjų apibrėžtų išmokų išlaidos

Grynųjų apibrėžtų išmokų išlaidos padalytos į sudedamąsias dalis, parodytas pelno (nuostolio) ataskaitoje, o išmokų tarnautojams, pasibaigus jų darbo santykiams, pervedimo rezultatas parodytas balanso straipsnyje *Perkainojimo sąskaitos*.

²¹ Tarnautojas už sukauptas savanoriškų įmokų lėšas išėjimo į pensiją metu gali įgyti papildomą pensiją. Nuo to momento ši pensija įtraukiama į apibrėžtų išmokų įsipareigojimus.

Grynąją sumą, parodytą pelno (nuostolio) ataskaitoje, sudaro:

- a) einamaisiais metais gautų tarnybos paslaugų vertė;
- b) grynosios palūkanos už grynuosius apibrėžtų išmokų įsipareigojimus, apskaičiuotos taikant diskonto normas;
- c) visų pervertinimų, susijusių su kitomis ilgalaikėmis išmokomis, suma.

Grynąją sumą, parodytą straipsnyje *Perkainojimo sąskaitos*, sudaro:

- a) aktuarinis pelnas (nuostolis), susijęs su apibrėžtų išmokų įsipareigojimais;
- b) faktinė pensijų plano turto grąža, neįskaitant sumų, įtrauktų kaip grynosios palūkanos už grynuosius apibrėžtų išmokų įsipareigojimus;
- c) bet koks viršutinės turto ribos poveikio pasikeitimas, neįskaitant sumų, įtrauktų kaip grynosios palūkanos už grynuosius apibrėžtų išmokų įsipareigojimus.

Kiekvienais metais šias sumas įvertina nepriklausomi aktuarai, kad apskaičiuotų, kokią įsipareigojimų sumą įrašyti į finansinę ataskaitą.

Banknotai apyvartoje

ECB ir euro zonos NCB, kartu sudarantys Eurosistemą, leidžia eurų banknotus²². Bendra apyvartoje cirkuliuojančių eurų banknotų vertė paskirstoma Eurosistemos centriniams bankams kiekvieno mėnesio paskutinę darbo dieną pagal banknotų paskirstymo raktą²³.

ECB paskirta 8 % visų apyvartoje cirkuliuojančių eurų banknotų vertės, kuri balanse parodyta įsipareigojimų dalies straipsnyje *Banknotai apyvartoje*. ECB tenkanti dalis visoje eurų banknotų emisijoje užtikrinama pretenzijomis NCB. Šios palūkanas uždirbančios pretenzijos²⁴ parodytos postraipsnyje *Vidinės Eurosistemos pretenzijos: pretenzijos, susijusios su eurų banknotų paskirstymu Eurosistemoje* (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Vidiniai ECBS likučiai / vidiniai Eurosistemos likučiai*). Su šiomis pretenzijomis susijusios palūkanų pajamos parodomos pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnyje *Palūkanų pajamos iš eurų banknotų paskirstymo Eurosistemoje*.

²² 2010 m. gruodžio 13 d. Sprendimas ECB/2010/29 dėl eurų banknotų emisijos (nauja redakcija), OL L 35, 2011 2 9, p. 26, su pakeitimais.

²³ Banknotų paskirstymo raktas – tai procentinės dalys, apskaičiuotos atsižvelgiant į ECB dalį visoje eurų banknotų emisijoje ir taikant pasirašyto kapitalo raktą NCB daliai visoje eurų banknotų emisijoje.

²⁴ 2010 m. lapkričio 25 d. Sprendimas ECB/2010/23 dėl valstybių narių, kurių valiuta yra euro, nacionalinių centrinių bankų pinigų politikos pajamų paskirstymo (nauja redakcija), OL L 35, 2011 2 9, p. 17, su pakeitimais.

Tarpinis pelno paskirstymas

Suma, lygi ECB pajamų iš eurų banknotų apyvartoje ir iš vertybinių popierių, įsigytų pagal a) VPRP, b) POPP3, c) TUVPPP ir d) VSPP, sumai, pripažįstama mokėtina euro zonos NCB tais finansiniais metais, kuriais buvo sukaupta. Jei ECB valdančioji taryba nenusprendžia kitaip, šią sumą ECB paskirsto kitų metų sausio mėn. kaip tarpinį pelną²⁵. Paskirstoma visa suma, nebent ji yra didesnė negu tų metų ECB grynasis pelnas arba Valdančioji taryba priima sprendimą šias pajamas pervesti į atidėjinius, susijusius su užsienio valiutos kurso, palūkanų normos, kredito ir aukso kainos rizikomis. Valdančioji taryba taip pat gali nuspręsti sumažinti pajamas, gautas iš eurų banknotų apyvartoje, ECB patirtomis išlaidomis, susijusiomis su eurų banknotų išleidimu ir tvarkymu.

Kitos sritys

Atsižvelgdama į ECB, kaip centrinio banko, vaidmenį, ECB vykdomoji valdyba mano, kad pinigų srautų ataskaitos paskelbimas nesuteiktų finansinių ataskaitų skaitytojams papildomos svarbios informacijos.

Pagal ECBS statuto 27 straipsnį ir remiantis Valdančiosios tarybos rekomendacija, ES Taryba pritarė *Ernst & Young GmbH Wirtschaftsprüfungsgesellschaft* paskyrimui ECB išorės auditoriumi penkeriems metams – iki 2017 finansinių metų pabaigos.

²⁵ 2014 m. gruodžio 15 d. ECB sprendimas (ES) 2015/298 dėl tarpinio Europos Centrinio Banko pajamų paskirstymo (ECB/2014/57) (nauja redakcija), OL L 53, 2015 2 25, p. 24.

Pastabos dėl balanso

1 Auksas ir gautinas auksas

2015 m. gruodžio 31 d. ECB turėjo 16 229 522 uncijas²⁶ grynojo aukso (2014 m. – 16 178 193 uncijas). Turimas aukso kiekis padidėjo dėl to, kad, Lietuvai įsivedus bendrąją valiutą, Lietuvos bankas pervedė į ECB 51 329 uncijas grynojo aukso²⁷. Nors ECB turimo grynojo aukso kiekis padidėjo, tačiau jo vertė eurais sumažėjo dėl 2015 m. nukritusios aukso kainos (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Auksas, turtas ir įsipareigojimai užsienio valiuta* ir 14 pastabą *Perkainojimo sąskaitos*).

2 Pretenzijos ne euro zonos ir euro zonos rezidentams užsienio valiuta

2.1 Iš TVF gautinos lėšos

Šis turtas – tai 2015 m. gruodžio 31 d. ECB turėtos SST. Jis susidaro pagal dvišalį susitarimą su Tarptautiniu valiutos fondu (TVF) dėl SST pirkimo ir pardavimo. Pagal jį TVF gali ECB vardu susitarti dėl SST pardavimo ar pirkimo už eurus, neperžengdamas nustatytos didžiausios ir mažiausios apimtys. Apskaitoje SST traktuojamos kaip užsienio valiuta (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Auksas, turtas ir įsipareigojimai užsienio valiuta*). ECB turimų SST bendra vertė eurais 2015 m. padidėjo daugiausia dėl euro atžvilgiu pabrangusių SST.

2.2 Likučiai bankų sąskaitose ir investicijos į vertybinius popierius, išorės paskolos ir kitas išorės turtas bei Pretenzijos euro zonos rezidentams užsienio valiuta

Šiuos du straipsnius sudaro likučiai bankų sąskaitose ir paskolos užsienio valiuta bei investicijos į vertybinius popierius, išreikštus JAV doleriais ir Japonijos jonomis:

Pretenzijos ne euro zonos rezidentams	2015 (eurais)	2014 (eurais)	Pokytis (eurais)
Likučiai sąskaitose	4 398 616 340	2 618 332 591	1 780 283 749
Pinigų rinkos indėliai	1 666 345 182	1 035 952 558	630 392 624
Atpirkimo investavimo sandoriai	831 266 648	986 131 163	(154 864 515)
Investicijos į vertybinius popierius	42 133 979 087	39 090 487 693	3 043 491 394
Iš viso	49 030 207 257	43 730 904 005	5 299 303 252

²⁶ Tai atitinka 504,8 tonas.

²⁷ Pavedimas, kurio vertė sudarė 50,7 mln. eurų, į apskaitą įtrauktas 2015 m. sausio 1 d.

Pretenzijos euro zonos rezidentams	2015 (eurais)	2014 (eurais)	Pokytis (eurais)
Likučiai sąskaitose	953 098	4 035 172	(3 082 074)
Pinigių rinkos indėliai	1 861 761 734	1 599 827 033	261 934 701
Atpirkimo investavimo sandoriai	0	179 865 744	(179 865 744)
Iš viso	1 862 714 832	1 783 727 949	78 986 883

2015 m. sumos šiuose straipsniuose padidėjo daugiausia dėl euro atžvilgiu pabrangusių JAV dolerio ir Japonijos jenos.

Be to, Lietuvai įsivedus bendrąją valiutą 2015 m. sausio 1 d. Lietuvos bankas į ECB pervedė užsienio atsargų JAV doleriais, kurių vertė buvo 287,9 mln. eurų.

2015 m. gruodžio 31 d. ECB grynoji užsienio valiutos pozicija JAV doleriais ir Japonijos jenomis²⁸ buvo tokia:

	2015 (mln. valiutos vienetų)	2014 (mln. valiutos vienetų)
JAV doleriai	46 382	45 649
Japonijos jenos	1 085 596	1 080 094

3 Kitos pretenzijos euro zonos kredito įstaigoms eurais

2015 m. gruodžio 31 d. šį straipsnį sudarė likučiai sąskaitose įstaigose, kurios yra euro zonos rezidentės.

4 Euro zonos rezidentų vertybiniai popieriai eurais

4.1 Pinigių politikos tikslais laikomi vertybiniai popieriai

2015 m. gruodžio 31 d. šį straipsnį sudarė vertybiniai popieriai, kuriuos ECB įsigijo pagal tris POPP, VPRP, TUVPPP ir VSPP.

Pirkimai pagal POPP1 buvo vykdomi iki 2010 m. birželio 30 d., o POPP2 baigta 2012 m. spalio 31 d. VPRP baigta 2012 m. rugsėjo 6 d.

2015 m. turto pirkimai pagal POPP3 ir TUVPPP buvo išplėsti viešojo sektoriaus pirkimo programa (VSPP)²⁹. POPP3, TUVPPP ir VSPP kartu sudaro išplėstinę turto pirkimo programą (TPP)³⁰. Kartu paėmus, NCB ir ECB per mėnesį vidutiniškai

²⁸ Šias atsargas sudaro turtas, atėmus įsipareigojimus atitinkama užsienio valiuta, kuris yra užsienio valiutos perkainojimo objektas ir kuris įtrauktas į eilutes *Pretenzijos ne euro zonos rezidentams užsienio valiuta, Pretenzijos euro zonos rezidentams užsienio valiuta, Sukauptos pajamos ir būsimųjų laikotarpių išlaidos, Įsipareigojimai ne euro zonos rezidentams užsienio valiuta, Nebalansinių priemonių perkainojimo skirtumai* (įsipareigojimų pusėje) bei *Sukauptos išlaidos ir būsimųjų laikotarpių pajamos*, taip pat atsižvelgiant į išankstinius užsienio valiutų keitimo sandorius ir valiutų apsikaitimo sandorius užsienio valiuta, parodytus nebalansiniuose straipsniuose. Finansinių priemonių užsienio valiuta perkainojimo dėl kainos prieaugis neįtraukiamas.

²⁹ Pagal šią programą ECB ir NCB antrinėje rinkoje gali pirkti vertybinius popierius eurais, išleistus euro zonos centrinės, regioninės ar vietos valdžios, euro zonoje veikiančių pripažintų agentūrų ir euro zonoje veikiančių tarptautinių organizacijų bei daugiašalių plėtros bankų.

³⁰ Daugiau informacijos apie išplėstinę TPP pateikiama [ECB interneto svetainėje](#).

nuperka turto už 60 mlrd. eurų. Turto pirkimą planuojama vykdyti iki 2017 m. kovo pabaigos, tačiau bet kokių atveju tol, kol Valdančioji taryba įsitikins, kad infliacijos raida vėl tapo tvari ir atitinka siekį, kad vidutiniu laikotarpiu infliacija būtų mažesnio kaip 2 %, bet jam artimo lygio.

Pagal visas šešias programas įsigyti vertybiniai popieriai vertinami amortizuota savikaina, sumažinta vertės sumažėjimu (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Vertybiniai popieriai*). Kasmetiniai vertės sumažėjimo įvertinimo testai atliekami remiantis tikėtinomis atgauti sumomis pagal metų pabaigos būklę. Juos tvirtina Valdančioji taryba. Pagal šių metų vertės sumažėjimo įvertinimo testo rezultatus, buvo tik vienas vertės sumažėjimo rodiklis, susijęs su VPRP portfeliu. Tačiau šis rodiklis neturėjo įtakos numatomiems būsimiesiems pinigų srautams, kuriuos ECB turėtų gauti, todėl 2015 m. į apskaitą nebuvo įtraukta jokių nuostolių.

ECB turimų vertybinių popierių amortizuota savikaina, kaip ir rinkos vertė³¹ (ji neparodoma nei balanse, nei pelno (nuostolio) ataskaitoje, bet pateikiama čia tik dėl palyginimo), buvo tokia:

	2015 (eurais)		2014 (eurais)		Pokytis (eurais)	
	Amortizuota savikaina	Rinkos vertė	Amortizuota savikaina	Rinkos vertė	Amortizuota savikaina	Rinkos vertė
Pirmoji padengtų obligacijų pirkimo programa	1 786 194 503	1 898 990 705	2 395 178 568	2 576 479 183	(608 984 065)	(677 488 478)
Antroji padengtų obligacijų pirkimo programa	933 230 549	1 013 540 352	1 249 397 951	1 367 880 767	(316 167 402)	(354 340 415)
Trečioji padengtų obligacijų pirkimo programa	11 457 444 451	11 396 084 370	2 298 798 185	2 314 787 199	9 158 646 266	9 081 297 171
Vertybinių popierių rinkų programa	8 872 443 668	10 045 312 608	10 100 343 269	11 247 795 991	(1 227 899 601)	(1 202 483 383)
Turtu užtikrintų vertybinių popierių pirkimo programa	15 321 905 622	15 220 939 054	1 744 230 394	1 742 441 349	13 577 675 228	13 478 497 705
Viešojo sektoriaus turto pirkimo programa	39 437 433 065	39 372 318 024	–	–	39 437 433 065	39 372 318 024
Iš viso	77 808 651 858	78 947 185 113	17 787 948 367	19 249 384 489	60 020 703 491	59 697 800 624

Pagal a) pirmąją ir antrąją POPP ir b) VPRP laikomų portfelių amortizuota savikaina sumažėjo dėl išpirkimų.

Valdančioji taryba reguliariai įvertina finansinę riziką, susijusią su pagal visas šias programas įsigytais vertybiniais popieriais.

5 Vidinės Eurosistemos pretenzijos

5.1 Pretenzijos, susijusios su eurų banknotų paskirstymu Eurosistemoje

Šį straipsnį sudaro ECB pretenzijos euro zonos NCB atžvilgiu dėl eurų banknotų paskirstymo Eurosistemoje (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Banknotai apyvartoje*). Atlyginimai už šias pretenzijas apskaičiuojami kasdien pagal naujausią žinomą ribinę palūkanų normą, taikytą Eurosistemos pagrindinių refinansavimo

³¹ Nurodytos rinkos vertės yra orientacinės, apskaičiuojamos pagal rinkoje kotiruojamas kainas. Jei kotiruojamų kainų nėra, rinkos kainos apskaičiuojamos taikant Eurosistemos vidinius modelius.

operacijų aukcionuose (žr. 22.2 pastabą *Palūkanų pajamos iš eurų banknotų paskirstymo Euro sistemoje*).

6 Kitas turtas

6.1 Ilgalaikis materialusis ir nematerialusis turtas

2015 m. gruodžio 31 d. šį turtą sudarė tokie straipsniai:

	2015 (eurais)	2014 (eurais)	Pokytis (eurais)
Įsigijimo vertė			
Žemė ir pastatai	1 027 242 937	997 154 850	30 088 087
Įranga pastatuose	219 897 386	212 838 181	7 059 205
Kompiuteriai ir programinė įranga	77 350 193	71 812 322	5 537 871
Įrenginiai, baldai ir transporto priemonės	92 000 437	82 854 876	9 145 561
Nebaigta statyba	244 590	16 163 065	(15 918 475)
Kitas ilgalaikis turtas	9 453 181	8 241 408	1 211 773
Visa įsigijimo vertė	1 426 188 724	1 389 064 702	37 124 022
Sukauptas nusidėvėjimas			
Žemė ir pastatai	(79 468 891)	(88 477 513)	9 008 622
Įranga pastatuose	(15 827 521)	(72 342)	(15 755 179)
Kompiuteriai ir programinė įranga	(45 530 493)	(38 380 961)	(7 149 532)
Įrenginiai, baldai ir transporto priemonės	(20 831 615)	(11 908 686)	(8 922 929)
Kitas ilgalaikis turtas	(883 374)	(628 541)	(254 833)
Visas sukauptas nusidėvėjimas	(162 541 894)	(139 468 043)	(23 073 851)
Grynoji likutinė vertė	1 263 646 830	1 249 596 659	14 050 171

2014 m. lapkričio mėn. naujasis ECB pastatas atiduotas eksploatuoti, todėl pagal ECB apskaitos politiką (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Ilgalaikiam turtui taikomi reikalavimai*) naujojo pastato nusidėvėjimas skaičiuojamas nuo 2015 m. sausio mėn.

Sumažėjimą straipsnyje *Nebaigta statyba* daugiausia nulėmė baigtas turto, susijusio su nauju ECB pastatu, vystymas, kuris 2014 m. gruodžio 31 d. dar vyko. Su tuo susijusi vertė 2015 m. buvo perkelta į atitinkamą ilgalaikio turto straipsnį. Dėl šio perkėlimo ir kitos su nauju ECB pastatu susijusios vykdytos veiklos 2015 m. padidėjo *Žemės ir pastatų* įsigijimo vertė.

2015 m. žemės ir pastatų sukauptas nusidėvėjimas sumažėjo dėl kapitalizuotų remonto išlaidų, susijusių su nebe naudojamais objektais, visiško nurašymo.

6.2 Kitas finansinis turtas

Šį straipsnį sudaro ECB nuosavų lėšų investicijos³², jos yra tiesioginis ECB kapitalo ir rezervų atitikmuo, taip pat kitas finansinis turtas, apimantis ECB turimas 3 211 Tarptautinių atsiskaitymų banko (TAB) akcijų, jos į apskaitą įtrauktos įsigijimo verte – 41,8 mln. eurų.

Šį straipsnį sudaro:

	2015 (eurais)	2014 (eurais)	Pokytis (eurais)
Likučiai sąskaitose eurais	30 000	4 684 410	(4 654 410)
Vertybiniai popieriai eurais	19 192 975 459	19 091 635 302	101 340 157
Atpirkimo investavimo sandoriai eurais	1 188 997 789	1 488 138 078	(299 140 289)
Kitas finansinis turtas	41 914 335	41 902 068	12 267
Iš viso	20 423 917 583	20 626 359 858	(202 442 275)

Viena iš šio straipsnio sumažėjimo priežasčių yra ta, kad buvo atsiskaityta už atpirkimo sandorius, kurie galiojo 2014 m. gruodžio 31 d. (žr. 12.3 pastabą *Kiti įvairūs įsipareigojimai*).

6.3 Nebalansinių priemonių perkainojimo skirtumai

Didžiąją šiame straipsnyje nurodytos sumos dalį sudaro valiutų apskaitos sandorių ir išankstinių valiutų keitimo sandorių, kurie galiojo 2015 m. gruodžio 31 d., pokyčiai dėl perkainojimo (žr. 19 pastabą *Valiutų apskaitos sandoriai ir išankstiniai valiutų keitimo sandoriai*). Šie perkainojimo pokyčiai atsiranda minėtų sandorių vertę, perskaičiuotą į eurus pagal balanso dieną galiojusius užsienio valiutos kursus, palyginus su sandorių verte, perskaičiuota į eurus pagal tos pačios dienos atitinkamos valiutos vidurkinį kursą (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalis *Nebalansinės priemonės* bei *Auksas, turtas ir įsipareigojimai užsienio valiuta*).

Šiame straipsnyje parodomi ir galiojusių palūkanų normų apskaitos sandorių perkainojimo prieaugiai (žr. 18 pastabą *Palūkanų normų apskaitos sandoriai*).

6.4 Sukauptos pajamos ir būsimųjų laikotarpių išlaidos

2015 m. į šį straipsnį įtrauktos sukauptos vertybinių popierių atkarpos palūkanos, įskaitant nupirktą atkarpą, kurių suma sudarė 1 186,6 mln. eurų (2014 m. – 603,9 mln. eurų (žr. 2.2 pastabą *Likučiai bankų sąskaitose ir investicijos į vertybinius popierius, išorės paskolos ir kitas išorės turtas* ir *Pretenzijos euro zonos rezidentams užsienio valiuta*, 4 pastabą *Euro zonos rezidentų vertybiniai popieriai euro valiuta* ir 6.2 pastabą *Kitas finansinis turtas*).

³² Vykdyti atpirkimo skolinimosi sandoriai, susiję su nuosavų lėšų portfelio valdymu, įtraukti į straipsnį *Kiti įvairūs įsipareigojimai* įsipareigojimų dalyje (žr. 12.3 pastabą *Kiti įvairūs įsipareigojimai*).

Į šį straipsnį įtrauktos ir 33,2 mln. eurų vertės (2014 m. – 25,5 mln. eurų) sukauptos palūkanos už sistemos TARGET2 likučius, gautinos už 2015 m. gruodžio mėn., ir sukauptos 10,8 mln. eurų vertės (2014 m. – 10,0 mln. eurų) gautinos palūkanos už ECB pretenzijas, susijusias su paskutinio ketvirčio eurų banknotų paskirstymu Eurosistemoje (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Banknotai apyvartoje*).

Šiame straipsnyje taip pat parodytos a) iš bendrų Eurosistemos projektų sukauptos pajamos (žr. 28 pastabą *Kitos pajamos*), b) už kitą finansinį turtą sukauptos palūkanų pajamos ir c) įvairūs išankstiniai mokėjimai.

6.5 Kitas įvairus turtas

Šį straipsnį daugiausia sudaro sukaupta suma pagal tarpinį ECB pelno paskirstymą (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Tarpinis pelno paskirstymas* ir 11.2 pastabą *Kiti vidiniai Eurosistemos grynieji įsipareigojimai*).

Į jį taip pat įtraukti su valiutų apsisikeitimo sandoriais ir išankstiniais valiutų keitimo sandoriais, galiojusiais 2015 m. gruodžio 31 d., susiję likučiai, kurie susidarė tokių sandorių vertę, perskaičiuotą į eurus pagal balanso dieną galiojusį atitinkamos užsienio valiutos vidurkinį kursą, palyginus su jų pradinio pripažinimo apskaitoje verte eurai (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Nebalansinės priemonės*).

7 Banknotai apyvartoje

Šiame straipsnyje parodyta visų apyvartoje cirkuliuojančių eurų banknotų ECB dalis (8 %) (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Banknotai apyvartoje*).

8 Įsipareigojimai kitiems euro zonos rezidentams eurai

8.1 Kiti įsipareigojimai

Šiame straipsnyje parodomi Euro bankų asociacijos (EBA) narių indėliai, naudojami kaip įkaitas, pateikiamas ECB vykdant EBA mokėjimus per sistemą TARGET2.

9 Įsipareigojimai ne euro zonos rezidentams eurai

2015 m. gruodžio 31 d. šį straipsnį sudarė 1,5 mlrd. eurų (2014 m. – 0,9 mlrd. eurų) – tai ne euro zonos centrinių bankų likučiai ECB, susidarę dėl per sistemą TARGET2 įvykdytų sandorių ar jų dalių. Šių likučių padidėjimą 2015 m. lėmė ne euro zonos rezidentų mokėjimai euro zonos rezidentams (žr. 11.2 pastabą *Kiti vidiniai Eurosistemos grynieji įsipareigojimai*).

Į šį straipsnį buvo įtraukta ir 0,8 mlrd. eurų suma (2014 m. – 0 eurų), susijusi su nuolatiniu abipusio valiutos apsisikeitimo susitarimu su Federalinio rezervo sistema.

Vadovaudamasi šiuo susitarimu, Federalinio rezervo sistema per apsikeitimo sandorius ECB suteikia JAV dolerių. Šiais sandoriais siekiama Eurosistemos sandorių šalims pasiūlyti trumpalaikį finansavimą JAV doleriais. ECB tuo pat metu sudaro kompensacinius apsikeitimo sandorius (angl. *back-to-back swap transactions*) su euro zonos NCB, kurie panaudoja suteiktas lėšas vykdydami likvidumą didinančias grįžtamųjų sandorių operacijas su Eurosistemos sandorių šalimis. Dėl kompensacinių apsikeitimo sandorių susidaro vidiniai Eurosistemos – tarp ECB ir NCB – likučiai (žr. 11.2 pastabą *Kiti vidiniai Eurosistemos grynieji įsipareigojimai*). Be to, dėl apsikeitimo sandorių, sudarytų su Federalinio rezervo sistema ir euro zonos NCB, susidaro išankstinės pretenzijos ir įsipareigojimai, parodomi nebalansinėse sąskaitose (žr. 19 pastabą *Valiutų apsikeitimo sandoriai ir išankstiniai valiutų keitimo sandoriai*).

10 Įsipareigojimai ne euro zonos rezidentams užsienio valiuta

10.1 Indėliai, likučiai ir kiti įsipareigojimai

2014 m. gruodžio 31 d. šį straipsnį sudarė įsipareigojimai, susidarę pagal su ne euro zonos rezidentais sudarytus atpirkimo skolinimosi sandorius, susijusius su ECB užsienio valiutos atsargų valdymu.

2015 m. gruodžio 31 d. įsipareigojimų, susijusių su tokiomis operacijomis, nebebuvo.

11 Vidiniai Eurosistemos įsipareigojimai

11.1 Įsipareigojimai, atitinkantys pervestas užsienio atsargas

Šiame straipsnyje parodomi įsipareigojimai euro zonos NCB, susidarę dėl jų į ECB pervestų užsienio valiutos atsargų, jiems prisijungus prie Eurosistemos.

	Nuo 2015 m. sausio 1 d. (eurais)	2014 m. gruodžio 31 d. (eurais)
<i>Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique</i>	1 435 910 943	1 435 910 943
<i>Deutsche Bundesbank</i>	10 429 623 058	10 429 623 058
<i>Eesti Pank</i>	111 729 611	111 729 611
<i>Banc Ceannais na hÉireann / Central Bank of Ireland</i>	672 637 756	672 637 756
<i>Bank of Greece</i>	1 178 260 606	1 178 260 606
<i>Banco de España</i>	5 123 393 758	5 123 393 758
<i>Banque de France</i>	8 216 994 286	8 216 994 286
<i>Banca d'Italia</i>	7 134 236 999	7 134 236 999
<i>Central Bank of Cyprus</i>	87 679 928	87 679 928
<i>Latvijas Banka</i>	163 479 892	163 479 892
Lietuvos bankas	239 453 710	–
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	117 640 617	117 640 617
<i>Bank Ċentrali ta' Malta / Central Bank of Malta</i>	37 552 276	37 552 276
<i>De Nederlandsche Bank</i>	2 320 070 006	2 320 070 006
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	1 137 636 925	1 137 636 925
<i>Banco de Portugal</i>	1 010 318 483	1 010 318 483
<i>Banka Slovenije</i>	200 220 853	200 220 853
<i>Národná banka Slovenska</i>	447 671 807	447 671 807
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	728 096 904	728 096 904
Iš viso	40 792 608 418	40 553 154 708

Lietuvos bankui nustatyta 239 453 710 eurų pretenzija, siekiant užtikrinti, kad šios pretenzijos ir kitų eurą įsivedusių valstybių narių NCB kredituotos bendros pretenzijų sumos santykis būtų lygus Lietuvos banko dalies ECB kapitalo pasirašymo rakte ir kitų euro zonos NCB bendros dalies šiame rakte santykiui. Skirtumas tarp šios pretenzijos ir pervesto turto vertės (žr. 1 pastabą *Auksas ir gautinas auksas*, 2.2 pastabą *Likučiai bankų sąskaitose ir investicijos į vertybinius popierius, išorės paskolos ir kitas išorės turtas bei Pretenzijos euro zonos rezidentams užsienio valiuta*) buvo įskaitytas kaip dalis Lietuvos banko įnašų, kurie turi būti sumokėti pagal ECBS statuto 48 straipsnio 2 dalį į ECB rezervus ir atidėjinius, atitinkančius ECB atsargas 2014 m. gruodžio 31 d. (žr. 13 pastabą *Atidėjiniai* ir 14 pastabą *Perkainojimo sąskaitos*).

Atlygis už šiuos įsipareigojimus skaičiuojamas kasdien pagal naujausią žinomą ribinę palūkanų normą, taikomą Eurosistemos pagrindinių refinansavimo operacijų aukcionuose, koreguojant šį atlygį taip, kad aukso daliai tenkanti grąža būtų nulinė (žr. 22.3 pastabą *Atlygis pagal nacionalinių centrinių bankų pretenzijas dėl pervestų užsienio atsargų*).

11.2 Kiti vidiniai Eurosistemos gryniesi įsipareigojimai

2015 m. šį straipsnį daugiausia sudarė euro zonos NCB likučiai ECB atžvilgiu sistemoje TARGET2 (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Vidiniai ECBS likučiai / vidiniai Eurosistemos likučiai*). Grynąjį šios pozicijos padidėjimą daugiausia lėmė vertybinių popierių pirkimas pagal išplėstinę TPP (žr. 4 pastabą *Euro zonos rezidentų vertybiniai popieriai euro valiuta*), jo atsiskaitymai buvo vykdomi per sistemos TARGET2 sąskaitas. Pirkimo poveikį iš dalies sumažino a) pagal VPRP ir pirmąsias dvi POPP įsigytų vertybinių popierių išpirkimas, kurio atsiskaitymai taip pat

atlikti per sistemos TARGET2 sąskaitas, b) padidėjusi kompensacinių apsikeitimo sandorių, sudarytų su NCB vykdant likvidumo JAV doleriais didinimo operacijas, apimtis ir c) euro zonos rezidentų mokėjimai per sistemą TARGET2 ne euro zonos rezidentams (žr. 9 pastabą *Įsipareigojimai ne euro zonos rezidentams eurais*).

Atlyginimai už TARGET2 pozicijas, išskyrus likučius, susidariusius dėl kompensacinių apsikeitimo sandorių, sudarytų vykdant likvidumo JAV doleriais didinimo operacijas, apskaičiuojami kasdien, taikant naujausią žinomą ribinę palūkanų normą, taikytą Eurosistemos pagrindinių refinansavimo operacijų aukcionuose.

Į šį straipsnį buvo įtraukta ir euro zonos NCB po tarpinio ECB pajamų paskirstymo mokėtina suma (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Tarpinis pelno paskirstymas*).

	2015 (eurais)	2014 (eurais)
Mokėtinos sumos euro zonos NCB, susijusios su sistema TARGET2	812 734 808 529	612 892 597 646
Gautinos sumos iš euro zonos NCB, susijusios su sistema TARGET2	(730 463 422 714)	(590 153 944 468)
Mokėtinos sumos euro zonos NCB po tarpinio ECB pelno paskirstymo	812 134 494	840 719 787
Kiti vidiniai Eurosistemos grynieji įsipareigojimai	83 083 520 309	23 579 372 965

12 Kiti įsipareigojimai

12.1 Nebalansinių priemonių perkainojimo skirtumai

Didžiąją šiame straipsnyje nurodytos sumos dalį sudaro valiutų apsikeitimo sandorių ir išankstinių valiutų keitimo sandorių, kurie galiojo 2015 m. gruodžio 31 d., pokyčiai dėl perkainojimo (žr. 19 pastabą *Valiutų apsikeitimo sandoriai ir išankstiniai valiutų keitimo sandoriai*). Šie perkainojimo pokyčiai atsiranda minėtų sandorių vertę, perskaičiuotą į eurus pagal balanso dieną galiojusius užsienio valiutos kursus, palyginus su sandorių verte, perskaičiuota į eurus pagal tos pačios dienos atitinkamos valiutos vidurkinį kursą (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalis *Nebalansinės priemonės bei Auksas, turtas ir įsipareigojimai užsienio valiuta*).

Šiame straipsnyje parodomi ir galiojusios palūkanų normų apsikeitimo sandorių perkainojimo nuostoliai (žr. 18 pastabą *Palūkanų normų apsikeitimo sandoriai*).

12.2 Sukauptos išlaidos ir būsimųjų laikotarpių pajamos

2015 m. gruodžio 31 d. šį straipsnį sudarė sukauptos palūkanos, mokėtinos NCB už visus 2015 m. pagal jų pretenzijas dėl į ECB pervestų užsienio atsargų (žr. 11.1 pastabą *Įsipareigojimai, atitinkantys pervestas užsienio atsargas*), ir sukauptos palūkanos už sistemos TARGET2 likučius, mokėtinos NCB už 2015 m. paskutinį mėnesį. Šios sumos sumokėtos 2016 m. sausio mėn.

Į šį straipsnį taip pat įtrauktos a) su Bendru priežiūros mechanizmu susijusios būsimųjų laikotarpių pajamos (žr. 26 pastabą *Su priežiūros uždaviniais susijusios*

pajamos ir išlaidos), b) administracinės sukauptos išlaidos ir c) su finansinėmis priemonėmis susijusios sukauptos išlaidos.

	2015 (eurais)	2014 (eurais)	Pokytis (eurais)
Į ECB pervestos užsienio atsargos	17 576 514	57 015 146	(39 438 632)
Sistema TARGET2	36 393 921	26 309 091	10 084 830
Kitos sukauptos išlaidos	41 573 554	12 867 414	28 706 140
Iš viso	95 543 989	96 191 651	(647 662)

12.3 Kiti įvairūs įsipareigojimai

2015 m. šį straipsnį sudarė su valiutų apskaitos sandoriais ir išankstiniais užsienio valiutų keitimo sandoriais, kurie galiojo 2015 m. gruodžio 31 d., susiję likučiai (žr. 19 pastabą *Valiutų apskaitos sandoriai ir išankstiniai valiutų keitimo sandoriai*). Šie likučiai susidarė tokių sandorių vertę, perskaičiuotą į eurus pagal balanso dieną galiojusį atitinkamos užsienio valiutos vidurkinį kursą, palyginus su jų pradinio pripažinimo apskaitoje verte eurais (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Nebalansinės priemonės*).

2014 m. gruodžio 31 d. į šį straipsnį buvo įtraukti 150,1 mln. eurų vertės galiojantys atpirkimo skolinimosi sandoriai, sudaryti valdant ECB nuosavų lėšų portfelį. 2015 m. gruodžio 31 d. tokių galiojančių sandorių nebuvo.

*ECB pensijų planai, kitos išmokos tarnautojams, pasibaigus jų darbo santykiams, ir kitos ilgalaikės išmokos*³³

Į šį straipsnį įtraukta ir 385,5 mln. eurų (2014 m. – 459,7 mln. eurų) ECB grynųjų apibrėžtų išmokų įsipareigojimų, susijusių su išmokomis tarnautojams ir Vykdomosios valdybos nariams, taip pat ECB įdarbintiems Priežiūros valdybos nariams, pasibaigus jų darbo santykiams, ir kitomis ilgalaikėmis išmokomis.

³³ Visose šios pastabos lentelėse skiltyje „Valdybos“ parodytos sumos yra dviejų valdybų: Vykdomosios valdybos ir Priežiūros valdybos.

Balansas

Balanse pripažintos sumos, susijusios su išmokomis tarnautojams, pasibaigus jų darbo santykiams, ir su kitomis ilgalaikėmis išmokomis, buvo tokios:

	2015 Personalias (mln. eurų)	2015 Valdybos (mln. eurų)	2015 Iš viso (mln. eurų)	2014 Personalias (mln. eurų)	2014 Valdybos (mln. eurų)	2014 Iš viso (mln. eurų)
Dabartinė įsipareigojimų vertė	1 116,7	24,1	1 140,8	1 087,1	24,5	1 111,6
Tikroji pensijų plano turto vertė	(755,3)	–	(755,3)	(651,9)	–	(651,9)
Balanse pripažinti grynieji apibrėžtų išmokų įsipareigojimai	361,4	24,1	385,5	435,2	24,5	459,7

2015 m. dabartinė įsipareigojimų tarnautojams vertė sudarė 1 116,7 mln. eurų (2014 m. – 1 087,1 mln. eurų), iš jų 155,9 mln. eurų (2014 m. – 170,3 mln. eurų) sudarė įmokomis nepadengtų išmokų, nesusijusių su pensijomis ar kitomis ilgalaikėmis išmokomis, vertė. Vykdomosios valdybos ir Priežiūros valdybos narių išmokoms, pasibaigus jų darbo santykiams, ir kitoms ilgalaikėms išmokoms taip pat taikomas įmokomis nepadengtų pensinių išmokų planas.

Pelno (nuostolio) ataskaita

2015 m. pelno (nuostolio) ataskaitoje pripažintos tokios sumos:

	2015 Personalias (mln. eurų)	2015 Valdybos (mln. eurų)	2015 Iš viso (mln. eurų)	2014 Personalias (mln. eurų)	2014 Valdybos (mln. eurų)	2014 Iš viso (mln. eurų)
Einamaisiais metais gautų tarnybos paslaugų vertė	120,0	1,9	121,9	41,7	1,2	42,9
Grynosios palūkanos už grynuosius apibrėžtų išmokų įsipareigojimus	9,5	0,5	10,0	4,5	0,7	5,2
<i>Iš jų:</i>						
<i>Išlaidos, susijusios su įsipareigojimais</i>	22,9	0,5	23,4	25,1	0,7	25,8
<i>Pajamos iš pensijų plano turto</i>	(13,4)	–	(13,4)	(20,6)	–	(20,6)
Išlaidos (pajamos) dėl kitų ilgalaikių išmokų pervertinimo	2,6	(0,1)	2,5	7,8	0,3	8,1
Iš viso įtraukta į Personalo išlaidų išlaidas	132,1	2,3	134,4	54,0	2,2	56,2

Einamaisiais metais gautų tarnybos paslaugų vertė 2015 m. padidėjo iki 121,9 mln. eurų (2014 m. – 42,9 mln. eurų). Tai lėmė a) diskonto normos sumažėjimas nuo 3,75 % (2013 m.) iki 2 % (2014 m.)³⁴ ir b) didesnis vidutinis pensijų plano narių skaičius 2015 m.

³⁴ Einamaisiais metais gautų tarnybos paslaugų vertė apskaičiuojama taikant ankstesnių metų diskonto normą.

Apibrėžtų išmokų įsipareigojimo, pensijų plano turto ir pervertinimo rezultatų pokyčiai

Apibrėžtų išmokų įsipareigojimo dabartinės vertės pokyčiai buvo tokie:

	2015 Personalas (mln. eurų)	2015 Valdybos (mln. eurų)	2015 Iš viso (mln. eurų)	2014 Personalas (mln. eurų)	2014 Valdybos (mln. eurų)	2014 Iš viso (mln. eurų)
Apibrėžtų išmokų įsipareigojimas laikotarpio pradžioje	1 087,1	24,5	1 111,6	650,6	17,8	668,4
Einamaisiais metais gautų tarnybos paslaugų vertė	120,0	1,9	121,9	41,7	1,2	42,9
Palūkanų išlaidos, susijusios su įsipareigojimu	22,9	0,5	23,4	25,1	0,7	25,8
Pensijų plano dalyvių įmokos	21,7	0,2	21,9	14,0	0,1	14,1
Sumokėtos išmokos	(7,5)	(0,8)	(8,3)	(7,1)	(0,8)	(7,9)
Pervertinimo išlaidos (pajamos)	(127,5)	(2,2)	(129,7)	362,8	5,5	368,3
Apibrėžtų išmokų įsipareigojimas laikotarpio pabaigoje	1 116,7	24,1	1 140,8	1 087,1	24,5	1 111,6

2015 m. gauta 129,7 mln. eurų pervertinimo pajamų, susijusių su apibrėžtų išmokų įsipareigojimu. Tai įvyko daugiausia dėl diskonto normos padidėjimo nuo 2,0 % (2014 m.) iki 2,5 % (2015 m.). 2014 m. buvo susidaręs 368,3 mln. eurų pervertinimo nuostolis, daugiausia dėl diskonto normos sumažėjimo nuo 3,75 % (2013 m.) iki 2,0 % (2014 m.).

Su tarnautojais susijusio apibrėžtų išmokų pensijų plano turto tikrosios vertės pokyčiai 2015 m. buvo tokie:

	2015 (mln. eurų)	2014 (mln. eurų)
Tikroji pensijų plano turto vertė laikotarpio pradžioje	651,9	536,5
Palūkanų pajamos iš pensijų plano turto	13,4	20,6
Pervertinimo pajamos	26,8	49,7
Darbdavio įmokos	46,9	36,4
Pensijų plano dalyvių įmokos	21,7	14,0
Sumokėtos išmokos	(5,4)	(5,3)
Tikroji pensijų plano turto vertė laikotarpio pabaigoje	755,3	651,9

Pervertinimo pajamos iš pensijų plano turto 2015 ir 2014 m. rodo tai, kad fondų vienetų grąža buvo didesnė negu planuotos palūkanų už pensijų plano turto pajamos.

ECB įmokos ir pensijų plano dalyvių įmokos 2015 m. padidėjo daugiausia dėl to, kad tais metais padidėjo pensijų plano dalyvių skaičius (žr. 29 pastabą *Personalo išlaikymo išlaidos*).

2015 m. pervertinimo rezultatų pokyčiai (žr. 14 pastabą *Perkainojimo sąskaitos*) buvo tokie:

	2015 (mln. eurų)	2014 (mln. eurų)
Pervertinimo pajamos (išlaidos) laikotarpio pradžioje	(305,6)	4,8
Prie Eurosistemos prisijungusių NCB įmokos ³⁵	(1,8)	0,0
Pajamos iš pensijų plano turto	26,8	49,7
Pajamos (išlaidos) dėl įsipareigojimo	129,7	(368,3)
Pelno (nuostolio) ataskaitoje pripažintos išlaidos (pajamos)	2,5	8,1
Pervertinimo pajamos (išlaidos) laikotarpio pabaigoje, įtrauktos į <i>Perkainojimo sąskaitas</i>³⁶	(148,4)	(305,6)

Pagrindinės prielaidos

Rengdami šioje pastaboje minimus vertinimus, aktuarai rėmėsi tam tikromis prielaidomis, kurioms Vykdomoji valdyba pritarė apskaitos tvarkymo ir informacijos atskleidimo tikslais. Pagrindinės prielaidos, kuriomis rėmėsi aktuarai apskaičiuodami išmokų plano įsipareigojimą, buvo tokios:

	2015 (%)	2014 (%)
Diskonto norma	2,50	2,00
Tikėtina pensijų plano turto grąža ³⁷	3,50	3,00
Bendras darbo užmokesčio padidėjimas ateityje ³⁸	2,00	2,00
Pensijų padidėjimas ateityje ³⁹	1,40	1,40

Be to, 2015 m. tarnautojai sumokėjo 123,3 mln. eurų savanoriškų įmokų į apibrėžtų įmokų planą (2014 m. – 110,6 mln. eurų). Šios įmokos investuojamos į pensijų plano turtą, tačiau kartu ta pačia suma didėja ir įsipareigojimai.

13 Atidėjiniai

Didžiąją šiame straipsnyje nurodytos sumos dalį sudaro atidėjiniai užsienio valiutos kurso, palūkanų normos, kredito bei aukso kainos rizikoms.

³⁵ Lietuvai įsivedus bendrąją valiutą, Lietuvos bankas papildė visų ECB perkainojimo sąskaitų likučius. Dėl 2014 m. gruodžio 31 d. perkainojimo sąskaitose buvusių pervertinimo nuostolių buvo sumažinti Lietuvos banko įnašai.

³⁶ Bendros sumos gali nesutapti dėl apvalinimo.

³⁷ Šiomis prielaidomis remtasi apskaičiuojant ECB apibrėžtų išmokų įsipareigojimus, finansuojamus turtu, turinčiu kapitalo garantiją.

³⁸ Be to, numatytos galimo individualaus darbo užmokesčio padidėjimo iki 1,8 % per metus išmokos, atsižvelgiant į pensijų plano dalyvių amžių.

³⁹ Pagal ECB pensijų plano taisykles, pensijos didinamos kiekvienais metais. Jeigu ECB tarnautojų darbo užmokestis būtų padidintas mažiau, negu pakilo kainos, pensijos bus didinamos pagal darbo užmokesčio pakėlimą. Jeigu darbo užmokestis būtų padidintas daugiau, negu pakilo kainos, pagal tą padidinimą bus nustatomas pensijų padidinimas, jeigu ECB pensijų planų finansinė būklė bus tam tinkama.

Atidėjiniai užsienio valiutos kurso, palūkanų normos, kredito ir aukso kainos rizikoms bus naudojami tiek, kiek Valdančioji taryba manys esant būtina padengti būsimiems realizuotiesiems ir nerealizuotiesiems nuostoliams, ypač perkainojimo nuostoliams, kurių nedengia perkainojimo sąskaitos. Šių atidėjinių dydis ir nuolatinio papildymo poreikis kiekvienais metais peržiūrimi remiantis ECB atliekamu minėtų rūšių rizikos įvertinimu ir atsižvelgiant į įvairius veiksnius. Atidėjinių dydis kartu su bet kokio dydžio suma bendrajame atsargų fonde negali viršyti euro zonos NCB apmokėto ECB kapitalo vertės.

Lietuvai įsivedus bendrąją valiutą 2015 m. sausio 1 d. Lietuvos bankas sumokėjo 44 728 929 eurų sumą⁴⁰ į atidėjinius užsienio valiutos kurso, palūkanų normos, kredito ir aukso kainos rizikoms. Dėl to atidėjiniai padidėjo iki 7 619 884 851 euro. 2015 m. padidėjus ECB apmokėtajam kapitalui (žr. 15 pastabą *Kapitalas ir rezervai*), ši suma atitiko euro zonos NCB apmokėto ECB kapitalo vertę 2015 m. gruodžio 31 d.

14 Perkainojimo sąskaitos

Šį straipsnį daugiausia sudaro perkainojimo likučiai, susidarantys iš turto, įsipareigojimų ir nebalansinių priemonių nerealizuotojo prieaugio (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalis *Pajamų pripažinimas, Auksas, turtas ir įsipareigojimai užsienio valiuta, Vertybiniai popieriai ir Nebalansinės priemonės*). Į jį taip pat įtraukiamas grynujų apibrėžtų išmokų įsipareigojimų, susijusių su išmokomis tarnautojams, pasibaigus jų darbo santykiams, pervertinimo rezultatas (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *ECB pensijų planai, kitos išmokos tarnautojams, pasibaigus jų darbo santykiams, ir kitos ilgalaikės išmokos ir 12.3 pastabą Kiti įvairūs įsipareigojimai*).

Lietuvai įsivedus bendrąją valiutą 2015 m. sausio 1 d. Lietuvos bankas papildė šiuos likučius 117,7 mln. eurų suma.

	2015 (eurais)	2014 (eurais)	Pokytis (eurais)
Auksas	11 900 595 095	12 065 394 836	(164 799 741)
Užsienio valiuta	12 272 562 352	7 046 435 041	5 226 127 311
Vertybiniai popieriai ir kitos priemonės	808 078 836	1 131 424 399	(323 345 563)
Grynieji apibrėžtų išmokų įsipareigojimai, susiję su išmokomis tarnautojams, pasibaigus jų darbo santykiams	(148 413 109)	(305 609 580)	157 196 471
Iš viso	24 832 823 174	19 937 644 696	4 895 178 478

Sumos perkainojimo sąskaitose padidėjo daugiausia dėl euro nuvertėjimo 2015 m. JAV dolerio ir Japonijos jenos atžvilgiu.

⁴⁰ Įnašas atliktas pagal ECBS statuto 48 straipsnio 2 dalį.

Perkainojimui metų pabaigoje buvo taikomi tokie užsienio valiutų kursai:

Užsienio valiutų kursai	2015	2014
JAV dolerio ir euro	1,0887	1,2141
Japonijos jenos ir euro	131,07	145,23
Euro ir SST	1,2728	1,1924
Eurai už Trojos unciją grynojo aukso	973,225	987,769

15 Kapitalas ir rezervai

15.1 Kapitalas

2015 m. sausio 1 d. Lietuva įsivedė bendrąją valiutą ir pagal ECBS statuto 48 straipsnio 1 dalį Lietuvos bankas sumokėjo 43 051 594 eurų sumą⁴¹ – likusią savo pasirašyto ECB kapitalo dalį. Taigi ECB apmokėtasis kapitalas padidėjo nuo 7 697 025 340 eurų (2014 m. gruodžio 31 d.) iki 7 740 076 935 eurų (2015 m. sausio 1 d.), kaip parodyta toliau pateiktoje lentelėje⁴²:

⁴¹ 2014 m. gruodžio 31 d. ECB sprendimas (ES) 2015/287 dėl Lietuvos banko atliekamų kapitalo apmokėjimų, užsienio atsargų pervedimų ir įnašų į Europos Centrinio Banko atsargas ir atidėjinius (ECB/2014/61), OL L 50, 2015 2 21, p. 44.

⁴² Kai kurios sumos suapvalintos iki artimiausio euro sveiko skaičiaus. Dėl šio suapvalinimo bendros ir tarpinės sumos lentelėje gali nesutapti.

	Kapitalo raktas nuo 2015 m. sausio 1 d. (%)	Apmokėtasis kapitalas nuo 2015 m. sausio 1 d. (eurais)	Kapitalo raktas 2014 m. gruodžio 31 d. (%)	Apmokėtasis kapitalas 2014 m. gruodžio 31 d. (eurais)
<i>Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique</i>	2,4778	268 222 025	2,4778	268 222 025
<i>Deutsche Bundesbank</i>	17,9973	1 948 208 997	17,9973	1 948 208 997
<i>Eesti Pank</i>	0,1928	20 870 614	0,1928	20 870 614
<i>Banc Ceannais na hÉireann / Central Bank of Ireland</i>	1,1607	125 645 857	1,1607	125 645 857
<i>Bank of Greece</i>	2,0332	220 094 044	2,0332	220 094 044
<i>Banco de España</i>	8,8409	957 028 050	8,8409	957 028 050
<i>Banque de France</i>	14,1792	1 534 899 402	14,1792	1 534 899 402
<i>Banca d'Italia</i>	12,3108	1 332 644 970	12,3108	1 332 644 970
<i>Central Bank of Cyprus</i>	0,1513	16 378 236	0,1513	16 378 236
<i>Latvijas Banka</i>	0,2821	30 537 345	0,2821	30 537 345
<i>Lietuvos bankas</i>	0,4132	44 728 929	–	–
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	0,2030	21 974 764	0,2030	21 974 764
<i>Bank Ċentrali ta' Malta / Central Bank of Malta</i>	0,0648	7 014 605	0,0648	7 014 605
<i>De Nederlandsche Bank</i>	4,0035	433 379 158	4,0035	433 379 158
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	1,9631	212 505 714	1,9631	212 505 714
<i>Banco de Portugal</i>	1,7434	188 723 173	1,7434	188 723 173
<i>Banka Slovenije</i>	0,3455	37 400 399	0,3455	37 400 399
<i>Národná banka Slovenska</i>	0,7725	83 623 180	0,7725	83 623 180
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	1,2564	136 005 389	1,2564	136 005 389
Tarpinė euro zonos nacionalinių centrinių bankų suma	70,3915	7 619 884 851	69,9783	7 575 155 922
<i>Българска народна банка (Bulgarijos nacionalinis bankas)</i>	0,8590	3 487 005	0,8590	3 487 005
<i>Česká národní banka</i>	1,6075	6 525 450	1,6075	6 525 450
<i>Danmarks Nationalbank</i>	1,4873	6 037 512	1,4873	6 037 512
<i>Hrvatska narodna banka</i>	0,6023	2 444 963	0,6023	2 444 963
<i>Lietuvos bankas</i>	–	–	0,4132	1 677 335
<i>Magyar Nemzeti Bank</i>	1,3798	5 601 129	1,3798	5 601 129
<i>Narodowy Bank Polski</i>	5,1230	20 796 192	5,1230	20 796 192
<i>Banca Națională a României</i>	2,6024	10 564 124	2,6024	10 564 124
<i>Sveriges Riksbank</i>	2,2729	9 226 559	2,2729	9 226 559
<i>Bank of England</i>	13,6743	55 509 148	13,6743	55 509 148
Tarpinė ne euro zonos nacionalinių centrinių bankų suma	29,6085	120 192 083	30,0217	121 869 418
Iš viso	100,0000	7 740 076 935	100,0000	7 697 025 340

Ne euro zonos NCB turi apmokėti 3,75 % savo dalies ECB pasirašytame kapitale kaip įnašą, skirtą prisidėti prie ECB veiklos išlaidų padengimo. 2015 m. pabaigoje bendra tokių įnašų suma sudarė 120 192 083 eurus. Ne euro zonos NCB neturi teisės gauti jokios skirstytino ECB pelno dalies (įskaitant pajamų iš eurų banknotų paskirstymo Eurosistemoje) ir nėra įsipareigoję padengti jokių ECB nuostolių.

Nebalansinės priemonės

16 Automatizuota vertybinių popierių skolinimo programa

Valdydamas nuosavas lėšas, ECB yra sudaręs AVPSP susitarimą, pagal kurį paskirtas agentas ECB vardu sudaro vertybinių popierių skolinimo sandorius su daugeliu paskirtų ir tinkamomis pripažintų sandorio šalių.

Be to, kaip pagal Valdančiosios tarybos sprendimus, ECB nusprendė leisti skolintis jo turimų vertybinių popierių, įsigytų pagal pirmąją, antrąją ir trečiąją padengtų obligacijų pirkimo programas, taip pat jo turimų vertybinių popierių, įsigytų pagal VSPP ir VPRP (šie vertybiniai popieriai tinkami įsigyti ir pagal VSPP).

Pagal ECB vertybinių popierių skolinimosi susitarimus 2015 m. gruodžio 31 d. galiojančių grįžtamųjų sandorių vertė buvo 4,5 mlrd. eurų (2014 m. – 4,8 mlrd. eurų). Iš šios sumos 0,3 mlrd. eurų (2014 m. – 0 eurų) suma buvo susijusi su pinigų politikos tikslais laikomų vertybinių popierių skolinimu.

17 Palūkanų normų ateities sandoriai

2015 m. gruodžio 31 d. galiojo šie sandoriai užsienio valiuta, parodyti pagal metų pabaigos rinkos kainas:

Palūkanų normų ateities sandoriai užsienio valiuta	2015 Kontrakto vertė (eurais)	2014 Kontrakto vertė (eurais)	Pokytis (eurais)
Pirkimai	694 406 172	911 374 681	(216 968 509)
Pardavimai	690 554 100	1 001 647 311	(311 093 211)

Šie sandoriai buvo sudaryti valdant ECB užsienio atsargas.

18 Palūkanų normų apsikeitimo sandoriai

2015 m. gruodžio 31 d. galiojusių palūkanų normų apsikeitimo sandorių tariamoji vertė sudarė 274,5 mln. eurų (2014 m. – 270,8 mln. eurų) pagal metų pabaigos rinkos kainas. Šie sandoriai buvo sudaryti valdant ECB užsienio atsargas.

19 Valiutų apsikeitimo sandoriai ir išankstiniai valiutų keitimo sandoriai

Užsienio atsargų valdymas

2015 m. valiutų apsikeitimo sandoriai ir išankstiniai valiutų keitimo sandoriai buvo sudaryti valdant ECB užsienio atsargas. Su 2015 m. gruodžio 31 d. galiojusia

sandoriais, pagal kuriuos turi būti atsiskaitoma 2016 m., susijusios pretenzijos ir įsipareigojimai pagal metų pabaigos rinkos kursus sudarė:

Valiutų apskaitimo sandoriai ir išankstiniai valiutų keitimo sandoriai	2015 (eurais)	2014 (eurais)	Pokytis (eurais)
Pretenzijos	2 467 131 004	1 899 819 430	567 311 574
Įsipareigojimai	2 484 517 472	1 777 894 537	706 622 935

Likvidumo didinimo operacijos

2015 m. gruodžio 31 d. galiojo JAV doleriais išreikštos pretenzijos ir įsipareigojimai, pagal kuriuos turi būti atsiskaitoma 2016 m. ir kurie yra susiję su likvidumo JAV doleriais teikimu Eurosistemos sandorio šalims (žr. 9 pastabą *Įsipareigojimai ne euro zonos rezidentams eurais*).

20 Skolinimosi ir skolinimo operacijų administravimas

2015 m. ECB ir toliau buvo atsakingas už ES skolinimosi ir skolinimo operacijų pagal vidutinės trukmės finansinės pagalbos priemonę, Europos finansinės padėties stabilizavimo priemonę, Europos finansinio stabilumo fondą ir Europos stabilumo mechanizmą (ESM) administravimą ir už susitarimą dėl paskolos programos Graikijai. 2015 m. ECB vykdė su šiomis operacijomis susijusius mokėjimus, taip pat mokėjimus, susijusius su ESM narių pasirašytais ESM įstatinio akcinio kapitalo dalimis.

21 Su nagrinėjamomis bylomis susiję sąlyginiai įsipareigojimai

Kelių Kipro kredito įstaigų indėlininkai, akcininkai ir skolos vertybinių popierių turėtojai pateikė tris ieškinius ECB ir kitoms ES institucijoms. Pareiškėjai teigė patyrę finansinių nuostolių dėl teisės aktų, dėl kurių, pareiškėjų manymu, tos kredito įstaigos buvo restruktūrizuotos vykdant Kipro finansinės paramos programą. 2014 m. ES Bendrasis Teismas atmetė dvylika panašių ieškinių visa apimtimi kaip nepriimtinius. Dėl aštuonių iš šių sprendimų pateikti apeliaciniai skundai. Procese, po kurio parengta finansinės paramos programa, ECB dalyvavo tik suderintai su Europos Komisija teikdamas technines konsultacijas pagal Sutartį, kuria įsteigiamas Europos stabilumo mechanizmas, ir pateikdamas neįpareigojančią nuomonę dėl Kipro bankų pertvarkymo įstatymo projekto. Todėl manoma, kad ECB nepatirs jokių su šiais ieškiniais susijusių nuostolių.

Pastabos dėl pelno (nuostolio) ataskaitos

22 Grynosios palūkanų pajamos

22.1 Palūkanų pajamos iš užsienio atsargų

Šiame straipsnyje parodomos palūkanų pajamos, atėmus palūkanų išlaidas, susijusias su grynosiomis ECB užsienio atsargomis:

	2015 (eurais)	2014 (eurais)	Pokytis (eurais)
Palūkanų pajamos už sąskaitų likučius	552 459	548 634	3 825
Palūkanų pajamos iš pinigų rinkos indėlių	6 306 443	4 234 448	2 071 995
Palūkanų pajamos iš atpirkimo skolinimosi sandorių	38 311	208 426	(170 115)
Palūkanų pajamos iš atpirkimo investavimo sandorių	2 920 201	867 860	2 052 341
Palūkanų pajamos iš vertybinių popierių	261 121 900	206 165 493	54 956 407
Palūkanų pajamos (išlaidos) iš palūkanų normų apskaitimo sandorių	(861 355)	407 588	(1 268 943)
Palūkanų pajamos iš išankstinių valiutų keitimo sandorių ir valiutų apskaitimo sandorių	13 127 982	4 570 710	8 557 272
Grynosios palūkanų pajamos iš užsienio atsargų	283 205 941	217 003 159	66 202 782

Grynosios palūkanų pajamos 2015 m. daugiausia padidėjo dėl to, kad gauta daugiau palūkanų pajamų iš JAV dolerių portfelio, ir dėl to, kad pabrango JAV doleris euro atžvilgiu.

22.2 Palūkanų pajamos iš eurų banknotų paskirstymo Eurosistemoje

Šiame straipsnyje parodomos palūkanų pajamos, susijusias su ECB dalimi (8 %) visoje eurų banknotų emisijoje (žr. pastabų dėl apskaitos politikos dalį *Banknotai apyvartoje* ir 5.1 pastabą *Pretenzijos, susijusias su eurų banknotų paskirstymu Eurosistemoje*). Nors vidutinė apyvartoje esančių banknotų vertė padidėjo 8,1 %, 2015 m. šios pajamos sumažėjo. Jų sumažėjimą lėmė tai, kad vidutinė pagrindinių refinansavimo operacijų palūkanų norma buvo mažesnė negu 2014 m. (2015 m. – 0,05 %, o 2014 m. – 0,16 %).

22.3 Atlygis pagal nacionalinių centrinių bankų pretenzijas dėl pervestų užsienio atsargų

Šiame straipsnyje parodytas euro zonos NCB sumokėtas atlygis pagal jų pretenzijas ECB atžvilgiu dėl pagal ECBS statuto 30 straipsnio 1 dalį pervestų užsienio atsargų (žr. 11.1 pastabą *Isipareigojimai, atitinkantys pervestas užsienio atsargas*). 2015 m. šis atlygis daugiausia sumažėjo dėl to, kad vidutinė pagrindinių refinansavimo operacijų palūkanų norma buvo mažesnė negu 2014 m.

22.4 Kitos palūkanų pajamos ir kitos palūkanų išlaidos

2015 m. šiuose straipsniuose buvo parodytos 608,7 mln. eurų grynosios palūkanų pajamos (2014 m. – 727,7 mln. eurų) iš pagal VPRP ECB įsigytų vertybinių popierių. Grynosios palūkanų pajamos iš kitų pinigų politikos tikslais įsigytų vertybinių popierių sudarė 280,9 mln. eurų (2014 m. – 174,9 mln. eurų).

Juose taip pat parodytos 0,4 mlrd. eurų palūkanų pajamos (2014 m. – 1,1 mlrd. eurų) ir 0,4 mlrd. eurų palūkanų išlaidos (2014 m. – 1,1 mlrd. eurų) už likučius sistemoje TARGET2 (žr. 11.2 pastabą *Kiti vidiniai Eurosistemos grynųjų įsipareigojimai* ir 9 pastabą *Įsipareigojimai ne euro zonos rezidentams eurais*). Šiame straipsnyje parodytos ir palūkanų pajamos bei palūkanų išlaidos, susijusios su kitu turtu ir įsipareigojimais eurais.

23 Realizuotosios pajamos (išlaidos) iš finansinių operacijų

2015 m. iš finansinių operacijų gautos tokios grynosios realizuotosios pajamos:

	2015 (eurais)	2014 (eurais)	Pokytis (eurais)
Grynosios realizuotosios pajamos dėl kainos pokyčio	175 959 137	47 223 558	128 735 579
Grynosios realizuotosios pajamos dėl užsienio valiutos kurso ir aukso kainos pokyčio	38 474 593	10 036 857	28 437 736
Grynosios realizuotosios pajamos iš finansinių operacijų	214 433 730	57 260 415	157 173 315

Grynosios realizuotosios pajamos dėl kainos pokyčio apėmė realizuotąsias pajamas ir išlaidas iš operacijų vertybiniais popieriais, palūkanų normų ateities sandorių ir palūkanų normų apsikeitimo sandorių. Grynosios realizuotosios pajamos dėl kainos pokyčio 2015 m. daugiausia padidėjo dėl to, kad gauta daugiau realizuotųjų pajamų iš vertybinių popierių JAV doleriais.

24 Finansinio turto ir pozicijų nurašymai

2015 m. finansinio turto ir pozicijų nurašymai buvo tokie:

	2015 (eurais)	2014 (eurais)	Pokytis (eurais)
Nerealizuotasis vertybinių popierių perkainojimo nuostolis	(63 827 424)	(7 664 489)	(56 162 935)
Nerealizuotasis palūkanų normų apsikeitimo sandorių perkainojimo nuostolis	(223 892)	(198 804)	(25 088)
Nerealizuotasis perkainojimo nuostolis dėl valiutų kursų	(1 901)	–	(1 901)
Visi nurašymai	(64 053 217)	(7 863 293)	(56 189 924)

Didesnius nurašymus negu 2014 m. daugiausia lėmė bendras JAV dolerių portfelyje laikomų vertybinių popierių rinkos kainų sumažėjimas.

Grynosios komisinių ir kitų atlygių pajamos (išlaidos)

	2015 (eurais)	2014 (eurais)	Pokytis (eurais)
Komisinių ir kitų atlygių pajamos	277 324 169	30 024 834	247 299 335
Komisinių ir kitų atlygių išlaidos	(8 991 908)	(1 866 180)	(7 125 728)
Grynosios komisinių ir kitų atlygių pajamos	268 332 261	28 158 654	240 173 607

2015 m. didžiąją pajamų, parodytų šiame straipsnyje, sumos dalį sudarė priežiūros mokesčiai (žr. 26 pastabą *Su priežiūros uždaviniais susijusios pajamos ir išlaidos*). Į šias pajamas įskaičiuojamos ir baudos, skirtos kredito įstaigoms už privalomųjų atsargų reikalavimų nevykdymą. Išlaidas daugiausia sudarė atlygis, mokamas išoriniams turto valdytojams, vykdančiams tinkamą turtu užtikrintų vertybinių popierių pirkimo sandorius, vadovaujantis Eurosistemos nurodymais ir jos vardu. Į šias išlaidas įskaičiuojamas ir atlygis, susijęs su sąskaitomis ir palūkanų normų ateities sandoriais (žr. 17 pastabą *Palūkanų normų ateities sandoriai*).

Su priežiūros uždaviniais susijusios pajamos ir išlaidos

Išlaidos, kurias ECB patiria vykdydamas priežiūros uždavinius, padengiamos iš metinių mokesčių, kuriuos moka prižiūrimi subjektai. Šios išlaidos – tai, visų pirma, išlaidos, tiesiogiai susijusios su ECB vykdomais priežiūros uždaviniais, pavyzdžiui, tiesiogine svarbių subjektų priežiūra, stebėjimu, kaip vykdoma mažiau svarbių subjektų priežiūra, ir horizontaliųjų uždavinių vykdymu bei specializuotų paslaugų teikimu. Į jas įskaitomos ir netiesiogiai su ECB vykdomais priežiūros uždaviniais susijusios išlaidos, pavyzdžiui, išlaidos pagalbinių ECB veiklos sričių teikiamoms paslaugoms: patalpų, žmogiškųjų išteklių valdymo, informacinių technologijų ir kt.

2015 m. su priežiūros uždavinių vykdymu susijusios ECB pajamos buvo tokios:

	2015 (eurais)	2014 ⁴³ (eurais)
Priežiūros mokesčiai	277 086 997	29 973 012
<i>Iš jų:</i>		
<i>svarbių subjektų ar svarbių grupių mokesčiai</i>	<i>245 620 964</i>	<i>25 622 812</i>
<i>mažiau svarbių subjektų ar mažiau svarbių grupių mokesčiai</i>	<i>31 466 033</i>	<i>4 350 200</i>
Visos su bankų priežiūros uždaviniais susijusios išlaidos	277 086 997	29 973 012

Pajamos iš priežiūros mokesčių įtraukiamos į straipsnį *Grynosios komisinių ir kitų atlygių pajamos* (žr. 25 pastabą *Grynosios komisinių ir kitų atlygių pajamos (išlaidos)*).

2015 m. balandžio mėn., remdamasis numatoma su priežiūra susijusių išlaidų suma, ECB paskelbė, kad 2015 m. iš viso bus surinkta 296,0 mln. eurų metinių priežiūros

⁴³ Už 2014 m. ECB surinko tiek priežiūros mokesčių, kiek reikėjo padengti jo su bankų priežiūra susijusioms išlaidoms, patirtoms nuo 2014 m. lapkričio mėn., kai ECB pradėjo vykdyti priežiūros uždavinius.

mokesčių⁴⁴. 18,9 mln. eurų pajamos, palyginti su 277,1 mln. eurų faktinėmis išlaidomis, parodytos straipsnyje *Sukauptos išlaidos ir būsimųjų laikotarpių pajamos* (žr. 12.2 pastabą *Sukauptos išlaidos ir būsimųjų laikotarpių pajamos*), jomis bus sumažinta 2016 m. surinkta priežiūros mokesčių suma.

2015 m. pabaigoje dar turėjo būti gautos nedidelės su priežiūros mokesčiu susijusios sumos ir palūkanos už prižiūrimų subjektų laiku nesumokėtą mokestį. ECB imasi visų būtinų veiksmų, kad iš prižiūrimų subjektų surinktų likusias mokėtinas sumas.

Be to, ECB turi teisę skirti vienkartines arba periodiškai mokamas baudas už jo reglamentuose ir sprendimuose nustatytų įpareigojimų nesilaikymą. 2015 m. tokių baudų nebuvo skirta.

ECB išlaidos 2015 m. buvo tokios:

	2015 (eurais)	2014 ⁴⁵ (eurais)
Darbo užmokestis ir kitos išmokos	141 262 893	18 456 945
Nuoma ir pastatų priežiūra	25 513 220	2 199 243
Kitos veiklos išlaidos	110 310 884	9 316 824
Visos su bankų priežiūros uždaviniais susijusios išlaidos	277 086 997	29 973 012

27 Pajamos iš nuosavybės vertybinių popierių ir dalyvavimo nuosavybės priemonėse

Į šį straipsnį įtraukti dividendai, gauti už ECB turimas TAB akcijas (žr. 6.2 pastabą *Kitas finansinis turtas*).

28 Kitos pajamos

Kitos 2015 m. įvairios pajamos daugiausia susidarė iš sukauptų euro zonos NCB įmokų, skirtų ECB išlaidoms, patirtoms vykdant bendrus Eurosistemos projektus, padengti.

29 Personalo išlaikymo išlaidos

2015 m. personalo išlaikymo išlaidos padidėjo daugiausia dėl didesnio vidutinio ECB įdarbintų tarnautojų skaičiaus ir didesnių grynųjų išlaidų, susijusių su išmokomis tarnautojams, pasibaigus jų darbo santykiams, ir kitomis ilgalaikėmis išmokomis.

⁴⁴ Sąskaitos šiai sumai susigražinti kartu su 30,0 mln. eurų išlaidų, patirtų per 2014 m. du paskutinius mėnesius, suma, pateiktos 2015 m. (mokesčių mokėjimo terminas buvo 2015 m. lapkričio 20 d.).

⁴⁵ 2014 m. sumos susijusios su tų metų dviem paskutiniais mėnesiais patirtomis išlaidomis, nes ECB bankų priežiūros uždavinius pradėjo vykdyti 2014 m. lapkričio mėn.

Į šį straipsnį įtrauktas darbo užmokestis, išmokos, tarnautojų draudimas ir kitos įvairios išlaidos sudarė 306,4 mln. eurų (2014 m. – 244,9 mln. eurų). Į šį straipsnį įtraukta ir 134,4 mln. eurų (2014 m. – 56,2 mln. eurų) suma, susijusi su ECB pensijų planais, kitomis išmokomis tarnautojams, pasibaigus jų darbo santykiams, ir kitomis ilgalaikėmis išmokomis (žr. 12.3 pastabą *Kiti įvairūs įsipareigojimai*). Su naujo ECB pastato statybomis susijusios personalo išlaikymo išlaidos, sudarančios 0,8 mln. eurų (2014 m. – 1,2 mln. eurų), buvo kapitalizuotos ir į šį straipsnį neįtrauktos.

Darbo užmokestis ir išmokos, įskaitant vadovaujamas pareigas einančių tarnautojų darbo užmokesčio priedus, iš esmės nustatyti pagal Europos Sąjungos darbo užmokesčio sistemą ir yra su ja palyginami.

Vykdomosios valdybos nariams ir ECB įdarbintiems Priežiūros valdybos nariams mokama bazinė alga, o ECB įdarbintiems Priežiūros valdybos nariams, kurie dirba ne visu etatu, mokama ir alga, kurios dydis priklauso nuo posėdžių, kuriuose narys dalyvavo, skaičiaus. Be to, Vykdomosios valdybos nariams ir visu etatu įdarbintiems Priežiūros valdybos nariams mokamos papildomos išmokos būstui ir reprezentacinėms reikmėms. Pirmininkui, vietoj išmokos būstui, suteikiama ECB priklausanti oficiali rezidencija. Vadovaujantis Europos Centrinio Banko personalo įdarbinimo sąlygomis, abiejų valdybų nariai turi teisę gauti namų ūkio, vaiko ir mokslo išmokas atsižvelgiant į asmenines aplinkybes. Iš bazinės algos išskaitomas mokestis, mokamas Europos Sąjungos naudai, taip pat daromi atskaitymai pensijai, sveikatos draudimui ir draudimui nuo nelaimingų atsitikimų. Papildomos išmokos neapmokestinamos ir iš jų nedaromi atskaitymai pensijai.

2015 m. Vykdomosios valdybos nariams ir ECB įdarbintiems Priežiūros valdybos nariams (išskyrus nacionalinių priežiūros institucijų atstovus) buvo mokamos tokios bazinės algos⁴⁶:

	2015 (eurais)	2014 (eurais)
Mario Draghi (Pirmininkas)	385 860	379 608
Vitor Constâncio (Pirmininko pavaduotojas)	330 744	325 392
Peter Praet (Valdybos narys)	275 604	271 140
Jörg Asmussen (Valdybos narys iki 2014 m. sausio mėn.)	–	4 912
Benoît Cœuré (Valdybos narys)	275 604	271 140
Yves Mersch (Valdybos narys)	275 604	271 140
Sabine Lautenschläger (Valdybos narė)	275 604	253 457
Iš viso ECB vykdomajai valdybai	1 819 020	1 776 789
Iš viso Priežiūros valdybai (ECB įdarbintiems nariams)⁴⁷	635 385	508 589
<i>Iš jų:</i>		
Danièle Nouy (Priežiūros valdybos pirmininkė)	275 604	271 140
Iš viso	2 454 405	2 285 378

Be to, Priežiūros valdybos nariams, kurie dirba ne visu etatu, sumokėti 352 256 eurai (2014 m. – 74 776 eurai) algos.

⁴⁶ Parodomos apmokestinamos sumos, t. y. prieš mokesčių, mokamų Europos Sąjungos naudai, išskaitymą.

⁴⁷ Į sumą „iš viso“ neįtraukta Sabine Lautenschläger alga. Ji nurodyta prie kitų Vykdomosios valdybos narių algų.

Abiejų valdybų nariams išmokėtos išmokos ir už juos sumokėtos įmokos pagal ECB sveikatos draudimo ir draudimo nuo nelaimingų atsitikimų planus sudarė 625 021 eurą (2014 m. – 674 470 eurų).

2015 m. nei vienos valdybos nariams nebuvo sumokėta išmokų, susijusių su jų paskyrimu dirbti ECB ar pasitraukimu iš pareigų (2014 m. sumokėta 68 616 eurų).

Buvusiems Vykdomosios valdybos ir Priežiūros valdybos nariams už tam tikrą ribotą laikotarpį po jų kadencijos pabaigos gali būti mokamos išeitinės išmokos. 2015 m. šios išmokos, taip pat išmokos, susijusios su šeima, ir išmokos pagal ECB sveikatos draudimo ir draudimo nuo nelaimingų atsitikimų planus buvusiems nariams sudarė 9 730 eurų (2014 m. – 243 178 eurus). Buvusiems valdybų nariams ar jų išlaikytiniams išmokėtos pensijos, įskaitant susijusias išmokas, ir įmokos į sveikatos draudimo ir draudimo nuo nelaimingų atsitikimų planus sudarė 783 113 eurų (2014 m. – 599 589 eurus).

2015 m. pabaigoje faktinis ECB tarnautojų skaičius buvo 2 871, skaičiuojant visos darbo dienos ekvivalentais⁴⁸, iš jų 293 ėjo vadovaujamas pareigas. 2015 m. tarnautojų skaičius keitėsi taip:

	2015	2014
Tarnautojų skaičius sausio 1 d.	2 577	1 790
Nauji tarnautojai / sutarties statuso pasikeitimas	648	1 458
Atsistatydinimai / darbo sutarties pabaiga	(299)	(681)
Grynasis padidėjimas (sumažėjimas) dėl darbo ne visą dieną režimo pasikeitimo	(55)	10
Tarnautojų skaičius gruodžio 31 d.	2 871	2 577
Vidutinis tarnautojų skaičius	2 722	2 155

30 Administracinės išlaidos

Jos apima visas kitas einamąsias išlaidas, susijusias su patalpų nuoma ir priežiūra, nekapitalizuotinas prekes ir įrangą, atlygį specialistams, kitas paslaugas ir pirkimus bei su personalu susijusias išlaidas, įskaitant įdarbinimą, persikėlimo į kitą vietą, įsikūrimo, mokymo ir persikraustymo išlaidas.

31 Banknotų gamybos paslaugos

Šios išlaidos susidarė daugiausia dėl tarpvalstybinio eurų banknotų pervežimo tarp banknotų spaustuvių ir NCB pristatant naujus banknotus ir banknotų pervežimo tarp NCB kompensuojant jų trūkumą perteklinėmis atsargomis. Šias išlaidas centralizuotai padengia ECB.

⁴⁸ Nemokamų atostogų išėję tarnautojai neįtraukti. Į šį skaičių įtraukti tarnautojai, dirbantys pagal nuolatines, terminuotąsias arba trumpalaikes darbo sutartis, ir ECB absolventų programos dalyviai. Taip pat įtraukti tarnautojai, išėję motinystės ar ilgų nedarbingumo dėl ligos atostogų.

President and Governing Council
of the European Central Bank
Frankfurt am Main

10 February 2016

Independent auditor's report

We have audited the accompanying annual accounts of the European Central Bank, which comprise the balance sheet as at 31 December 2015, the profit and loss account for the year then ended, and a summary of significant accounting policies and other explanatory notes (the "Annual Accounts").

The responsibility of the European Central Bank's Executive Board for the Annual Accounts

The Executive Board is responsible for the preparation and fair presentation of these Annual Accounts in accordance with the principles established by the Governing Council, which are set out in Decision ECB/2010/21 on the annual accounts of the European Central Bank, as amended, and for such internal control as the Executive Board determines is necessary to enable the preparation of the Annual Accounts that are free from material misstatement, whether due to fraud or error.

Auditor's responsibility

Our responsibility is to express an opinion on these Annual Accounts based on our audit. We conducted our audit in accordance with International Standards on Auditing. Those standards require that we comply with ethical requirements and plan and perform the audit to obtain reasonable assurance about whether the Annual Accounts are free from material misstatement.

An audit involves performing procedures to obtain audit evidence about the amounts and disclosures in the Annual Accounts. The procedures selected depend on the auditor's judgement, including the assessment of the risks of material misstatement of the Annual Accounts, whether due to fraud or error. In making those risk assessments, the auditor considers internal control relevant to the entity's preparation and fair presentation of the Annual Accounts in order to design audit procedures that are appropriate in the circumstances, but not for the purpose of expressing an opinion on the effectiveness of the entity's internal control. An audit also includes evaluating the appropriateness of accounting policies used and the reasonableness of accounting estimates made by the Executive Board, as well as evaluating the overall presentation of the Annual Accounts.

We believe that the audit evidence we have obtained is sufficient and appropriate to provide a basis for our audit opinion.

Opinion

In our opinion, the Annual Accounts give a true and fair view of the financial position of the European Central Bank as at 31 December 2015 and of the results of its operations for the year then ended, in accordance with the principles established by the Governing Council, which are set out in Decision ECB/2010/21 on the annual accounts of the European Central Bank, as amended.

Yours sincerely,

Ernst & Young GmbH
Wirtschaftsprüfungsgesellschaft

Victor Veger
Certified Public Accountant

Claus-Peter Wagner
Wirtschaftsprüfer

Independent Member of Ernst & Young Global Limited

Chairman Supervisory Board: StB Prof. Dr. Dr. h.c. mult. Otto H. Jacobs - Board of Management: WP/StB Georg Graf Waldersee, Chairman
WP/StB Hubert Barth - WP/StB Ute Benzel - Ana-Cristina Grohnert - WP/StB Alexander Kron - WP/StB Mathieu Meyer - WP/StB Gunther Ruppel
dipl. WP Markus T. Schweizer - StB/CPA Mark Smith - CPA Julie Linn Teigland - WP/StB Claus-Peter Wagner - WP/StB Prof. Dr. Peter Wollmert
Registered Office: Stuttgart - Legal Form: GmbH - Amtsgericht Stuttgart HRB 730277 - VAT: DE 147799609

Šį dokumentą ECB pateikia kaip ECB išorės auditoriaus išvados neoficialų vertimą. Esant neatitikimams, vadovaujamas EY pasirašyta versija anglų k.

Europos Centrinio Banko
Pirmininkui ir Valdančiajai tarybai
Frankfurtas prie Maino

2016 m. vasario 10 d.

Nepriklausomo auditoriaus išvada

Mes atlikome Europos Centrinio Banko metinių finansinių ataskaitų, kurias sudaro 2015 m. gruodžio 31 d. balansas, tuo pačiu metu pasibaigusiu metų pelno (nuostolio) ataskaita, apskaitos politikos santrauka ir kitos aiškinamosios pastabos (metinės finansinės ataskaitos), auditą.

Europos Centrinio Banko vykdomosios valdybos atsakomybė už metines finansines ataskaitas

Vykdomoji valdyba atsakinga už šių metinių finansinių ataskaitų parengimą ir sąžiningą pateikimą, laikantis Valdančiosios tarybos nustatytų principų, išdėstytų Sprendime ECB/2010/21 dėl Europos centrinio banko metinės atskaitomybės, su pakeitimais, ir už tokią vidaus kontrolę, kokią Vykdomoji valdyba mano esant būtina rengiant metines finansines ataskaitas, kuriose nebūtų reikšmingų netikslumų, galinčių pasitaikyti dėl sukčiavimo ar klaidos.

Auditoriaus atsakomybė

Mūsų pareiga – remiantis atliktu auditu, pareikšti nuomonę apie šias metines finansines ataskaitas. Mes atlikome auditą pagal tarptautinius audito standartus. Šiuose standartuose nurodyta laikytis etikos reikalavimų, auditą planuoti ir atlikti siekiant deramai įsitikinti, ar metinėse finansinėse ataskaitose nėra reikšmingų netikslumų.

Atliekant auditą vykdomos procedūros siekiant gauti audito rezultatus apie metinėse finansinėse ataskaitose pateiktus skaičius ir paaiškinimus. Pasirinktos procedūros priklauso nuo auditoriaus sprendimo, įskaitant reikšmingų netikslumų metinėse finansinėse ataskaitose (dėl sukčiavimo ar klaidos), rizikos įvertinimą. Vertindamas riziką, auditorius atsižvelgia į vidaus kontrolę, susijusią su subjekto metinių finansinių ataskaitų rengimu ir sąžiningu pateikimu, kad, atsižvelgęs į esamas aplinkybes, galėtų parinkti tinkamas audito procedūras, o ne tam, kad pareikštų nuomonę apie subjekto vidaus kontrolės veiksmingumą. Auditas taip pat apima taikytos apskaitos politikos tinkamumo ir Vykdomosios valdybos atliktų apskaitinių įvertinimų pagrįstumo bei bendro metinių finansinių ataskaitų pateikimo įvertinimą.

Manome, kad mūsų gauti audito rezultatai yra pakankami ir pagrįsti, todėl jais remdamiesi galime pareikšti savo nuomonę.

Nuomonė

Mūsų nuomone, metinėse finansinėse ataskaitose pateiktas tikras ir teisingas Europos Centrinio Banko 2015 m. gruodžio 31 d. finansinės padėties ir tada pasibaigusiu metų veiklos rezultatų vaizdas pagal Valdančiosios tarybos nustatytus principus, išdėstytus Sprendime ECB/2010/21 dėl Europos centrinio banko metinės atskaitomybės.

Pagarbiai

Ernst & Young GmbH
Wirtschaftsprüfungsgesellschaft

Victor Veger
Certified Public Accountant

Claus-Peter Wagner
Wirtschaftsprüfer

Pastaba dėl pelno (nuostolio) paskirstymo

Ši pastaba nėra ECB 2015 m. finansinių ataskaitų dalis.

Pagal ECBS statuto 33 straipsnį ECB grynasis pelnas skirstomas tokia seka:

- a) suma, kurią nustato Valdančioji taryba ir kuri negali būti didesnė kaip 20 % grynojo pelno, perduodama į bendrąjį atsargų fondą, kuris negali sudaryti daugiau kaip 100 % kapitalo;
- b) likęs grynasis pelnas paskirstomas ECB dalininkams proporcingai jų apmokėtoms dalims.

Jeigu ECB patiria nuostolį, jį galima padengti iš ECB bendrojo atsargų fondo, o prireikus, Valdančiosios tarybos sprendimu, iš atitinkamų finansinių metų pinigų politikos pajamų proporcingai ir neviršijant nacionaliniams centriniams bankams pagal ECBS statuto 32 straipsnio 5 dalį paskirstytų sumų⁴⁹.

2015 m. ECB grynasis pelnas sudarė 1 081,8 mln. eurų. Valdančiosios tarybos sprendimu, 2016 m. sausio 29 d. atliktas tarpinis pelno paskirstymas (812,1 mln. eurų) euro zonos nacionaliniams centriniams bankams. Be to, Valdančioji taryba nusprendė euro zonos nacionaliniams centriniams bankams paskirstyti ir likusią pelno dalį (269,7 mln. eurų).

Pelnas paskirstomas nacionaliniams centriniams bankams proporcingai jų apmokėjimui ECB kapitalo daliai. Ne euro zonos nacionaliniai centriniai bankai neturi teisės gauti jokios ECB pelno dalies ir nėra įsipareigoję padengti jokių ECB nuostolių.

	2015 (eurais)	2014 (eurais)
Metų pelnas	1 081 790 763	988 832 500
Tarpinis pelno paskirstymas	(812 134 494)	(840 719 787)
Metų pelnas, atsižvelgus į tarpinį pelno paskirstymą	269 656 269	148 112 713
Likusio pelno paskirstymas	(269 656 269)	(148 112 713)
Iš viso	0	0

⁴⁹ Pagal ECBS statuto 32 straipsnio 5 dalį nacionalinių centrinių bankų pinigų politikos pajamų suma paskirstoma nacionaliniams centriniams bankams proporcingai jų apmokėjimui ECB kapitalo daliai.

Eurosistemos konsoliduotas balansas 2015 m. gruodžio 31 d.¹

(mln. eurų)²

TURTAS		2015 m. gruodžio 31 d.	2014 m. gruodžio 31 d.
1	Auksas ir gautinas auksas	338 713	343 630
2	Pretenzijos ne euro zonos rezidentams užsienio valiuta	307 115	270 250
2.1	Iš TVF gautinos lėšos	80 384	81 298
2.2	Likučiai bankų sąskaitose ir investicijos į vertybinius popierius, išorės paskolos ir kitas išorės turtas	226 732	188 951
3	Pretenzijos euro zonos rezidentams užsienio valiuta	31 109	27 940
4	Pretenzijos ne euro zonos rezidentams eurais	20 242	18 905
4.1	Likučiai bankų sąskaitose, investicijos į vertybinius popierius ir paskolos	20 242	18 905
4.2	Pretenzijos, atsirandančios dėl kredito galimybės pagal VKM II	0	0
5	Su pinigų politikos operacijomis susijęs skolinimas euro zonos kredito įstaigoms eurais	558 989	630 341
5.1	Pagrindinės refinansavimo operacijos	88 978	156 129
5.2	Ilgesnės trukmės refinansavimo operacijos	469 543	473 285
5.3	Koreguojamosios grįžtamosios operacijos	0	0
5.4	Struktūrinės grįžtamosios operacijos	0	0
5.5	Ribinė skolinimosi galimybė	468	924
5.6	Kreditai, susiję su įkaito vertės išlaikymo prievole	0	2
6	Kitos pretenzijos euro zonos kredito įstaigoms eurais	107 863	59 942
7	Euro zonos rezidentų vertybiniai popieriai eurais	1 161 159	590 265
7.1	P pinigų politikos tikslais laikomi vertybiniai popieriai	803 135	217 242
7.2	Kiti vertybiniai popieriai	358 023	373 022
8	Valdžios skola eurais	25 145	26 715
9	Kitas turtas	230 810	240 252
Visas turtas		2 781 145	2 208 238

¹ Pagal negalutinius neaudituos duomenis. Visų nacionalinių centrinių bankų metinės finansinės ataskaitos bus patvirtintos iki 2016 m. gegužės pabaigos. Tada bus paskelbtas ir galutinis Eurosistemos konsoliduotas metinis balansas.

² Bendros ir tarpinės sumos gali nesutapti dėl apvalinimo.

ĮSIPAREIGOJIMAI	2015 m. gruodžio 31 d.	2014 m. gruodžio 31 d.
1 Banknotai apyvartoje	1 083 539	1 016 616
2 Su pinigų politikos operacijomis susiję įsipareigojimai euro zonos kredito įstaigoms eurais	768 419	366 511
2.1 Einamosios sąskaitos (įskaitant privalomųjų atsargų sistemą)	555 864	318 245
2.2 Indėlių galimybė	212 415	48 266
2.3 Terminuotieji indėliai	0	0
2.4 Koreguojamosios grįžtamosios operacijos	0	0
2.5 Indėliai, susiję su įkaito vertės išlaikymo prievole	140	0
3 Kiti įsipareigojimai euro zonos kredito įstaigoms eurais	5 202	4 635
4 Išleisti skolos sertifikatai	0	0
5 Įsipareigojimai kitiems euro zonos rezidentams eurais	141 805	64 519
5.1 Valdžiai	59 295	36 738
5.2 Kiti įsipareigojimai	82 510	27 781
6 Įsipareigojimai ne euro zonos rezidentams eurais	54 529	47 927
7 Įsipareigojimai euro zonos rezidentams užsienio valiuta	2 803	1 271
8 Įsipareigojimai ne euro zonos rezidentams užsienio valiuta	3 677	4 753
8.1 Indėliai, likučiai ir kiti įsipareigojimai	3 677	4 753
8.2 Įsipareigojimai, atsirandantys dėl kredito galimybės pagal VKM II	0	0
9 TVF suteiktų specialiųjų skolinimosi teisių atitikmuo	59 179	56 211
10 Kiti įsipareigojimai	218 618	219 328
11 Perkainojimo sąskaitos	346 172	331 398
12 Kapitalas ir rezervai	97 201	95 070
Visi įsipareigojimai	2 781 145	2 208 238

Statistika

1. Finansų ir pinigų aplinkos raida	S2
2. Ekonominė veikla	S14
3. Kainos ir sąnaudos	S28
4. Valiutų kursai ir mokėjimų balansas	S35
5. Fiskalinė raida	S40

Daugiau informacijos

Duomenys iš Metų ataskaitos statistikos dalies:	http://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=1000004813
ECB statistika:	http://sdw.ecb.europa.eu/
Metodiniai apibrėžimai pateikti Statistikos biuletenio Bendrosiose pastabose:	http://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=10000023
Išsami informacija apie skaičiavimus pateikta Statistikos biuletenio Techninėse pastabose:	http://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=10000022
Terminų ir santrumpų paaiškinimai pateikti ECB statistikos žodyne:	http://www.ecb.europa.eu/home/glossary/html/glossa.en.html

Speciali metodinė pastaba

Pažymėtina, kad daugiamečiai augimo tempų vidurkiai skaičiuojami taikant geometrinį vidurkį. Kalbant apie kitus šiame skyriuje nurodytus rodiklius, daugiamečiai vidurkiai skaičiuojami kaip aritmetinis vidurkis.

Lentelėse naudojami sutartiniai žymėjimai

– duomenų nėra arba tokio rodiklio nebuvo	i išankstiniai duomenys
. dar nėra duomenų	d.s.p. dėl sezoniškumo pakoreguota
... nulis arba dydis, mažesnis už mažiausią nurodyto mato vieneto dydį	d.s.n. dėl sezoniškumo nekoreguota

1. Finansų ir pinigų aplinkos raida

1.1 Pagrindinės ECB palūkanų normos

(metiniai lygiai, procentais; pokyčiai, procentiniais punktais)

	Nuo:	Indėlių galimybė		Pagrindinės refinansavimo operacijos			Ribinio skolinimosi galimybė		
				fiksotųjų palūkanų konkursai		kintamųjų palūkanų konkursai			
				fiksotoji norma	minimali siūloma norma				
		lygis 1	pokytis 2	lygis 3	lygis 4	pokytis 5	lygis 6	pokytis 7	
1999	01	1	2,00	-	3,00	-	-	4,50	-
	01	4 ²	2,75	0,75	3,00	-	...	3,25	-1,25
	01	22	2,00	-0,75	3,00	-	...	4,50	1,25
	04	9	1,50	-0,50	2,50	-	-0,50	3,50	-1,00
	11	5	2,00	0,50	3,00	-	0,50	4,00	0,50
2000	02	4	2,25	0,25	3,25	-	0,25	4,25	0,25
	03	17	2,50	0,25	3,50	-	0,25	4,50	0,25
	04	28	2,75	0,25	3,75	-	0,25	4,75	0,25
	06	9	3,25	0,50	4,25	-	0,50	5,25	0,50
	06	28 ³	3,25	...	-	4,25	...	5,25	...
	09	1	3,50	0,25	-	4,50	0,25	5,50	0,25
	10	6	3,75	0,25	-	4,75	0,25	5,75	0,25
2001	05	11	3,50	-0,25	-	4,50	-0,25	5,50	-0,25
	08	31	3,25	-0,25	-	4,25	-0,25	5,25	-0,25
	09	18	2,75	-0,50	-	3,75	-0,50	4,75	-0,50
	11	9	2,25	-0,50	-	3,25	-0,50	4,25	-0,50
2002	12	6	1,75	-0,50	-	2,75	-0,50	3,75	-0,50
2003	03	7	1,50	-0,25	-	2,50	-0,25	3,50	-0,25
	06	6	1,00	-0,50	-	2,00	-0,50	3,00	-0,50
2005	12	6	1,25	0,25	-	2,25	0,25	3,25	0,25
2006	03	8	1,50	0,25	-	2,50	0,25	3,50	0,25
	06	15	1,75	0,25	-	2,75	0,25	3,75	0,25
	08	9	2,00	0,25	-	3,00	0,25	4,00	0,25
	10	11	2,25	0,25	-	3,25	0,25	4,25	0,25
	12	13	2,50	0,25	-	3,50	0,25	4,50	0,25
2007	03	14	2,75	0,25	-	3,75	0,25	4,75	0,25
	06	13	3,00	0,25	-	4,00	0,25	5,00	0,25
2008	07	9	3,25	0,25	-	4,25	0,25	5,25	0,25
	10	8	2,75	-0,50	-	-	-	4,75	-0,50
	10	9 ⁴	3,25	0,50	-	-	-	4,25	-0,50
	10	15 ⁵	3,25	...	3,75	-	-0,50	4,25	...
	11	12	2,75	-0,50	3,25	-	-0,50	3,75	-0,50
	12	10	2,00	-0,75	2,50	-	-0,75	3,00	-0,75
2009	01	21	1,00	-1,00	2,00	-	-0,50	3,00	...
	03	11	0,50	-0,50	1,50	-	-0,50	2,50	-0,50
	04	8	0,25	-0,25	1,25	-	-0,25	2,25	-0,25
	05	13	0,25	...	1,00	-	-0,25	1,75	-0,50
2011	04	13	0,50	0,25	1,25	-	0,25	2,00	0,25
	07	13	0,75	0,25	1,50	-	0,25	2,25	0,25
	11	9	0,50	-0,25	1,25	-	-0,25	2,00	-0,25
	12	14	0,25	-0,25	1,00	-	-0,25	1,75	-0,25
2012	07	11	0,00	-0,25	0,75	-	-0,25	1,50	-0,25
2013	05	8	0,00	...	0,50	-	-0,25	1,00	-0,50
	11	13	0,00	...	0,25	-	-0,25	0,75	-0,25
2014	06	11	-0,10	-0,10	0,15	-	-0,10	0,40	-0,35
	09	10	-0,20	-0,10	0,05	-	-0,10	0,30	-0,10
2015	12	9	-0,30	-0,10	0,05	-	...	0,30	...

Šaltinis: ECB.

¹ Nuo 1999 m. sausio 1 d. iki 2004 m. kovo 9 d. nurodyti duomenys apie indėlius ir ribinio skolinimosi galimybes. Pagrindinių refinansavimo operacijų atveju normos pakeitimas galioja nuo pirmos operacijos po nurodytos datos. 2001 m. rugsėjo 18 d. pakeitimas įsigaliojo tą pačią dieną. Nuo 2004 m. kovo 10 d. nurodyti duomenys apie indėlius ir ribinio skolinimosi galimybes ir pagrindines refinansavimo operacijas (pakeitimai galioja nuo pirmos pagrindinės refinansavimo operacijos po Valdanciosios tarybos sprendimo), jei nenurodyta kitaip.

² 1998 m. gruodžio 22 d. ECB paskelbė, kad nuo 1999 m. sausio 4 iki 21 d., kaip išskirtinė priemonė, bus taikomas siauras 50 bazinių punktų intervalas tarp ribinio skolinimosi galimybės ir indėlių galimybės palūkanų normų, siekiant palengvinti rinkos dalyvių perėjimą prie naujo pinigų politikos režimo.

³ 3 2000 m. birželio 8 d. ECB paskelbė, kad, pradėdama operacija, už kurią atsiskaitoma 2000 m. birželio 28 d., pagrindinės Eurosistemos refinansavimo operacijos bus atliekamos kaip kintamųjų palūkanų konkursai. Minimali siūloma norma – tai minimali palūkanų norma, kurią šalis gali nurodyti savo pasiūlymuose.

⁴ Nuo 2008 m. spalio 9 d. ECB susiaurino nuolatinių galimybių palūkanų normų intervalą nuo 200 iki 100 bazinių punktų pagrindinės refinansavimo operacijos palūkanų normos atžvilgiu. Nuolatinių galimybių intervalas buvo vėl pakeistas į 200 bazinių punktų nuo 2009 m. sausio 21 d.

⁵ 2008 m. spalio 8 d. Valdancioji taryba paskelbė, kad, pradėdama operacija, kuri bus įvykdyta spalio 15 d., savaitinės pagrindinės refinansavimo operacijos bus atliekamos kaip fiksuotųjų palūkanų konkursai, paskirstant visą sumą ir taikant pagrindinių refinansavimo operacijų palūkanų normą. Šis pakeitimas panaikino ankstesnį sprendimą (priimtą tą pačią dieną) pagrindinių refinansavimo operacijų, atliekamų kaip kintamųjų palūkanų konkursai, minimalią siūlomą normą sumažinti 50 bazinių punktų.

1. Finansų ir pinigų aplinkos raida

1.2 Eurosistemos pinigų politikos operacijos, paskirstomos konkursų būdu¹

(mln. eurų; metinės palūkanų normos, procentais)

1.2.1 Pagrindinės ir ilgesnės trukmės refinansavimo operacijos^{2,3}

Atsiskaitymo data	Pasiūlymai (suma)	Dalyvių skaičius	Paskirstyta (suma)	Fiksuotųjų palūkanų konkurso procedūros	Kintamųjų palūkanų konkurso procedūros			Trukmė (...) dienomis	
				fiksuotoji norma	minimali siūloma norma	ribinė norma ⁴	svartinė vidutinė norma		
	1	2	3	4	5	6	7	8	
Pagrindinės refinansavimo operacijos									
2015	10 21	65 908	123	65 908	0,05	-	-	-	7
	10 28	68 451	129	68 451	0,05	-	-	-	7
	11 4	61 468	114	61 468	0,05	-	-	-	7
	11 11	62 532	120	62 532	0,05	-	-	-	7
	11 18	60 527	113	60 527	0,05	-	-	-	7
	11 25	73 774	123	73 774	0,05	-	-	-	7
	12 9	69 094	111	69 094	0,05	-	-	-	7
	12 16	68 571	113	68 571	0,05	-	-	-	7
	12 23	72 908	115	72 908	0,05	-	-	-	7
	12 30	88 978	149	88 978	0,05	-	-	-	7
Ilgesnės trukmės refinansavimo operacijos ⁵									
2015	06 24 ⁶	73 789	128	73 789	0,05	-	-	-	1 190
	06 25	17 269	102	17 269	0,05	-	-	-	98
	07 30	21 752	126	21 752	0,05	-	-	-	91
	08 27	33 127	123	33 127	0,05	-	-	-	91
	09 30 ⁶	15 548	88	15 548	0,05	-	-	-	1 092
	10 1	11 842	92	11 842	0,05	-	-	-	77
	10 29	18 125	109	18 125	0,05	-	-	-	91
	11 26 ⁷	21 777	112	21 777	0,05	-	-	-	91
	12 16 ⁶	18 304	55	18 304	0,05	-	-	-	1 015
	12 17 ⁷	11 710	84	11 710	-	-	-	-	105

Šaltinis: ECB.

¹ Parodyta tik 10 paskutinių kiekvienos rūšies operacijų iki 2015 m. pabaigos.

² Nuo 2002 m. balandžio mėn. suskaidytos konkursų operacijos, t. y. vienos savaitės termino operacijos, atliekamos standartinio konkurso būdu lygiagrečiai su pagrindine refinansavimo operacija, klasifikuojamos kaip pagrindinės refinansavimo operacijos.

³ 2000 m. birželio 8 d. ECB paskelbė, kad, pradėdama operaciją, už kurią bus atsiskaityta 2000 m. birželio 28 d., pagrindinės Eurosistemos refinansavimo operacijos bus atliekamos kaip kintamųjų palūkanų aukciono procedūra. Minimali siūloma palūkanų norma – tai minimali palūkanų norma, kurią kitos sandorių šalys gali nurodyti savo pasiūlymuose. 2008 m. spalio 8 d. ECB paskelbė, kad, pradėdama operaciją, už kurią bus atsiskaityta 2008 m. spalio 15 d., savaitinės pagrindinės refinansavimo operacijos bus atliekamos kaip fiksuotųjų palūkanų konkurso procedūra paskirstant visą sumą ir taikant pagrindinių refinansavimo operacijų palūkanų normą. 2010 m. kovo 4 d. ECB nusprendė vėl pradėti taikyti kintamųjų palūkanų aukciono procedūrą reguliariai vykdomose 3 mėn. trukmės refinansavimo operacijose, pradėdama operaciją, kuri bus paskirstyta 2010 m. balandžio 28 d., o už ją bus atsiskaityta 2010 m. balandžio 29 d.

⁴ Likvidumo didinimo (mažinimo) operacijų atveju ribinė palūkanų norma yra mažiausia (didžiausia) norma, pagal kurią buvo tenkinami pasiūlymai.

⁵ Praėjus metams po operacijų, už kurias buvo atsiskaityta 2011 m. gruodžio 22 d. ir 2012 m. kovo 1 d., kitos sandorių šalys gali grąžinti bet kurią dalį joms šiose operacijose paskirstyto likvidumo bet kurią dieną, kuri sutampa su atsiskaitymo pagal pagrindinę refinansavimo operaciją dieną.

⁶ Tikslinė ilgesnės trukmės refinansavimo operacija. Daugiau informacijos galima rasti ECB interneto svetainėje (<https://www.ecb.europa.eu> (Pinigų politika -> Priemonės -> Atvirosios rinkos operacijos).

⁷ Šioje ilgesnės trukmės refinansavimo operacijoje – norma, kurią taikant patenkinami visi pasiūlymai, indeksuojama pagal vidutinę minimalią siūlomą pagrindinių refinansavimo operacijų normą operacijos laikotarpiu. Šių indeksuotų ilgesnės trukmės refinansavimo operacijų palūkanų normos suapvalintos iki dviejų skaičių po kablelio. Dėl tikslaus apskaičiavimo metodo žr. Technines pastabas.

1.2.2 Kitos konkurso operacijos

Atsiskaitymo data	Operacijos rūšis	Pasiūlymai (suma)	Dalyvių skaičius	Paskirstyta (suma)	Fiksuotųjų palūkanų konkurso procedūros	Kintamųjų palūkanų konkurso procedūros				Trukmė (...) dienomis	
					fiksuotoji norma	minimali siūloma norma	maksimali siūloma norma	ribinė norma ²	svartinė vidutinė norma		
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2014	04 9	Terminuotųjų indėlių pritraukimas	192 515	156	172 500	-	-	0,25	0,24	0,22	7
	04 16	Terminuotųjų indėlių pritraukimas	153 364	139	153 364	-	-	0,25	0,25	0,23	7
	04 23	Terminuotųjų indėlių pritraukimas	166 780	139	166 780	-	-	0,25	0,25	0,23	7
	04 30	Terminuotųjų indėlių pritraukimas	103 946	121	103 946	-	-	0,25	0,25	0,24	7
	05 7	Terminuotųjų indėlių pritraukimas	165 533	158	165 533	-	-	0,25	0,25	0,23	7
	05 14	Terminuotųjų indėlių pritraukimas	144 281	141	144 281	-	-	0,25	0,25	0,24	7
	05 21	Terminuotųjų indėlių pritraukimas	137 465	148	137 465	-	-	0,25	0,25	0,24	7
	05 28	Terminuotųjų indėlių pritraukimas	102 878	119	102 878	-	-	0,25	0,25	0,25	7
	06 4	Terminuotųjų indėlių pritraukimas	119 200	140	119 200	-	-	0,25	0,25	0,24	7
	06 11	Terminuotųjų indėlių pritraukimas	108 650	122	108 650	-	-	0,15	0,15	0,13	7

Šaltinis: ECB.

¹ Parodyta tik 10 paskutinių kiekvienos rūšies operacijų iki 2015 m. pabaigos.

² Likvidumo didinimo (mažinimo) operacijų atveju ribinė palūkanų norma yra mažiausia (didžiausia) norma, pagal kurią buvo tenkinami pasiūlymai.

1. Finansų ir pinigų aplinkos raida

1.3 Ilgalaikių vyriausybės obligacijų pajamingumas

(metinės palūkanų normos, procentais; laikotarpio vidurkiai)

	1999–2015 ¹	1999–2008 ¹	2009–2015	2012	2013	2014	2015
Belgija	3,8	4,5	2,8	3,0	2,4	1,7	0,8
Vokietija	3,3	4,3	1,9	1,5	1,6	1,2	0,5
Estija ²
Airija	4,6	4,4	4,9	6,2	3,8	2,4	1,2
Graikija	7,5	4,8	11,3	22,5	10,1	6,9	9,7
Ispanija	4,3	4,4	4,1	5,8	4,6	2,7	1,7
Prancūzija	3,6	4,4	2,5	2,5	2,2	1,7	0,8
Italija	4,4	4,6	4,0	5,5	4,3	2,9	1,7
Kipras	5,4	5,3	5,6	7,0	6,5	6,0	4,5
Latvija	5,5	5,3	5,7	4,6	3,3	2,5	1,0
Lietuva	5,3	5,2	5,4	4,8	3,8	2,8	1,4
Liuksemburgas	3,3	4,1	2,2	1,8	1,9	1,3	0,4
Malta	4,3	5,0	3,5	4,1	3,4	2,6	1,5
Nyderlandai	3,5	4,4	2,2	1,9	2,0	1,5	0,7
Austrija	3,6	4,4	2,4	2,4	2,0	1,5	0,7
Portugalija	5,2	4,5	6,1	10,5	6,3	3,8	2,4
Slovėnija	4,7	5,1	4,3	5,8	5,8	3,3	1,7
Slovakija	4,4	5,3	3,4	4,6	3,2	2,1	0,9
Suomija	3,5	4,4	2,2	1,9	1,9	1,4	0,7
Euro zona	3,9	4,4	3,1	3,9	3,0	2,0	1,2
Bulgarija	4,8	5,0	4,6	4,5	3,5	3,3	2,5
Čekija	3,7	4,6	2,8	2,8	2,1	1,6	0,6
Danija	3,5	4,5	2,1	1,4	1,7	1,3	0,7
Kroatija	5,4	5,1	5,6	6,1	4,7	4,1	3,6
Vengrija	7,0	7,3	6,6	7,9	5,9	4,8	3,4
Lenkija	5,7	6,6	4,7	5,0	4,0	3,5	2,7
Rumunija	6,7	7,3	6,3	6,7	5,4	4,5	3,5
Švedija	3,5	4,5	2,1	1,6	2,1	1,7	0,7
Jungtinė Karalystė	3,9	4,8	2,5	1,7	2,0	2,1	1,8
ES	4,0	4,6	3,2	3,7	3,0	2,2	1,4
JAV	3,8	4,7	2,6	1,8	2,3	2,5	2,1
Japonija	1,2	1,5	0,9	0,9	0,7	0,6	0,4

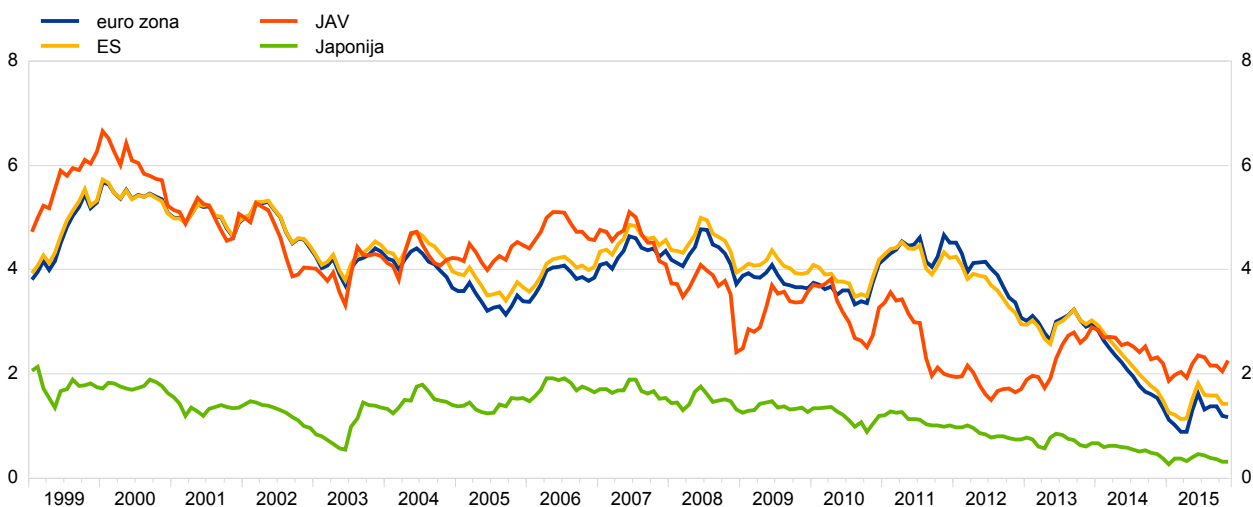
Šaltiniai: ECB skaičiavimai, remiantis nacionalinių centrinių bankų dienos duomenimis. JAV ir Japonijos duomenys iš Thomson Reuters.

¹ Kipro, Latvijos, Lietuvos, Maltos, Slovėnijos, Slovakijos, Čekijos, Vengrijos ir Lenkijos duomenys – nuo 2001 m. sausio mėn.; Bulgarijos – nuo 2003 m. sausio mėn.; Kroatijos – nuo 2005 m. gruodžio mėn.; Rumunijos – nuo 2005 m. balandžio mėn.

² Nėra Estijos valstybės skolos vertybinių popierių, atitinkančių ilgalaikių palūkanų normų apibrėžtį konvergencijos tikslais. Tinkamas pakaitinis rodiklis nenustatytas.

1.3 pav. Ilgalaikių vyriausybės obligacijų pajamingumas¹

(metinės palūkanų normos; mėnesiniai vidurkiai)

Šaltiniai: ECB skaičiavimai, remiantis nacionalinių centrinių bankų dienos duomenimis. JAV ir Japonijos duomenys iš Thomson Reuters.

¹ Kipro, Latvijos, Lietuvos, Maltos, Slovėnijos, Slovakijos, Čekijos, Vengrijos ir Lenkijos duomenys – nuo 2001 m. gruodžio mėn.; Bulgarijos – nuo 2003 m. sausio mėn.; Kroatijos – nuo 2005 m. gruodžio mėn.; Rumunijos – nuo 2005 m. balandžio mėn.

1. Finansų ir pinigų aplinkos raida

1.4 Kai kurie akcijų rinkos indeksai (pokyčiai, procentais)

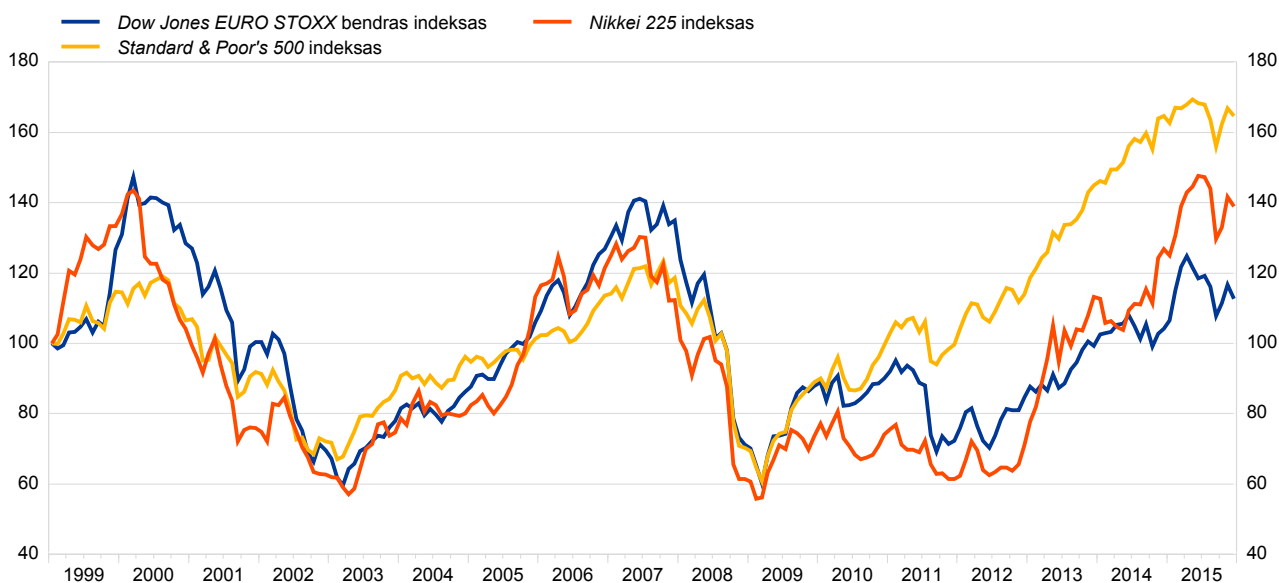
	1999–2015 ¹	1999–2008 ¹	2009–2015	2012	2013	2014	2015
Belgija – BEL 20 indeksas	10,8	-42,9	47,3	18,8	18,1	12,4	12,6
Vokietija – DAX 30 indeksas	54,4	-30,9	80,3	29,1	25,5	2,7	9,6
Estija – OMXT indeksas	616,3	119,0	122,2	38,2	11,4	-7,7	19,1
Airija – ISEQ indeksas	35,4	-53,3	128,3	17,1	33,6	15,1	30,0
Graikija – ASE indeksas	-88,9	-68,7	-71,3	33,4	28,1	-28,9	-23,6
Ispanija – IBEX 35 indeksas	-18,0	-21,0	-20,1	-4,7	21,4	3,7	-7,2
Prancūzija – CAC 40 indeksas	-22,2	-46,0	17,8	15,2	18,0	-0,5	8,5
Italija – FTSEMIB indeksas	-49,7	-54,3	-7,9	7,8	16,6	0,2	12,7
Kipras – CSE indeksas	-93,3	9,4	-95,8	-61,2	-10,1	-17,0	-20,9
Latvija – OMXR indeksas	281,5	74,1	113,1	6,7	16,2	-11,3	45,7
Lietuva – OMXV indeksas	386,0	79,3	85,7	18,8	18,7	7,3	7,4
Liuksemburgas – LuxX indeksas	-0,5	-29,8	1,4	9,9	16,1	4,9	-8,5
Malta – MSE indeksas	35,2	-2,1	28,0	3,8	14,8	-9,6	33,0
Nyderlandai – AEX indeksas	-34,2	-63,4	31,8	9,7	17,2	5,6	4,1
Austrija – ATX indeksas	100,1	46,2	-4,0	26,9	6,1	-15,2	11,0
Portugalija – PSI 20 indeksas	-55,6	-47,0	-37,2	2,9	16,0	-26,8	10,7
Slovėnija – SBITOP indeksas	-52,7	-42,0	-29,2	7,8	3,2	19,6	-11,2
Slovakija – SAX indeksas	279,3	366,0	9,5	-10,8	2,9	12,4	31,5
Suomija – OMXH indeksas	-41,0	-62,9	33,1	8,3	26,5	5,7	10,8
Euro zona – DJ EURO STOXX bendras indeksas	-17,1	-46,5	25,6	15,5	20,5	1,7	8,0
Bulgarija – SOFIX indeksas	331,8	236,0	7,9	7,2	42,3	6,2	-11,7
Čekija – PX 50 indeksas	95,3	75,3	-14,4	14,0	-4,8	-4,3	1,0
Danija – OMXC 20 indeksas	296,6	-3,1	201,2	27,2	24,1	20,9	36,2
Kroatija – CROBEX indeksas	44,1	46,9	-15,7	0,0	3,1	-2,7	-3,2
Vengrija – BUX indeksas	171,2	38,8	12,7	7,1	2,2	-10,4	43,8
Lenkija – WIG indeksas	157,0	50,6	16,2	26,2	8,1	0,3	-9,6
Rumunija – BET indeksas	1 461,6	546,8	49,3	18,7	26,1	9,1	-1,1
Švedija – OMXS 30 indeksas	20,7	-44,8	52,0	11,8	20,7	9,9	-1,2
Jungtinė Karalystė – FTSE 100 indeksas	-9,9	-36,0	15,3	5,8	14,4	-2,7	-4,9
JAV – S&P 500 indeksas	39,1	-38,5	83,3	13,4	29,6	11,4	-0,7
Japonija – Nikkei 225 indeksas	0,5	-53,2	80,5	22,9	56,7	7,1	9,1

Šaltinis: ECB skaičiavimai, remiantis Thomson Reuters Datastream ir Bloomberg dienos duomenimis.

¹ Bulgarijos ir Latvijos duomenys – nuo 2000 m.; Kipro – nuo 2004 m.; Kroatijos – nuo 2002 m.; Slovėnijos – nuo 2007 m.

1.4 pav. Dow Jones EURO STOXX bendras indeksas, Standard & Poor's 500 ir Nikkei 225

(indeksas: 1999 m. sausio mėn. = 100; mėnesiniai vidurkiai)

Šaltinis: ECB skaičiavimai, remiantis Thomson Reuters Datastream ir Bloomberg dienos duomenimis.

1. Finansų ir pinigų aplinkos raida

1.5 Pinigų rinkos: siūlomos tarpbankinės 3 mėn. palūkanų normos¹

(metinės palūkanų normos; laikotarpio vidurkiai)

	1999–2015 ²	1999–2008 ²	2009–2015	2012	2013	2014	2015
Euro zona – EURIBOR	2,23	3,35	0,63	0,57	0,22	0,21	-0,02
Bulgarija – SOFIBOR	3,44	4,57	2,61	2,26	1,14	0,78	0,54
Čekija – PRIBOR	2,58	3,70	0,97	1,00	0,46	0,36	0,31
Danija – CIBOR	2,52	3,64	0,90	0,62	0,27	0,31	-0,12
Kroatija – ZIBOR	5,71	7,54	3,09	3,42	1,52	0,97	1,23
Vengrija – BUBOR	7,80	9,70	5,10	7,00	4,32	2,41	1,61
Lenkija – WIBOR	6,83	9,11	3,58	4,91	3,03	2,52	1,75
Rumunija – ROBOR	16,36	24,65	5,40	5,34	4,23	2,54	1,33
Švedija – STIBOR	2,52	3,44	1,14	2,00	1,19	0,66	-0,20
Jungtinė Karalystė – LIBOR	2,22	3,36	0,59	0,49	0,15	0,18	-0,02
JAV – LIBOR	2,35	3,73	0,37	0,43	0,27	0,23	0,31
Japonija – LIBOR	0,26	0,29	0,21	0,19	0,15	0,13	0,09

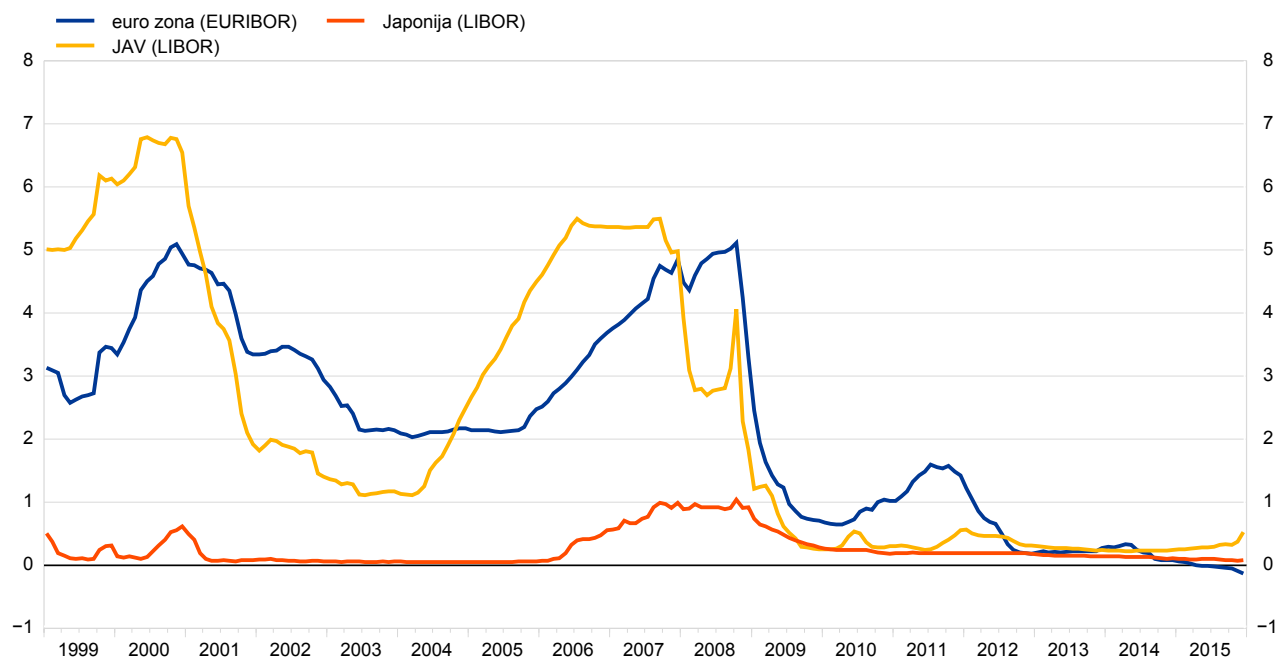
Šaltinis: ECB skaičiavimai, remiantis Thomson Reuters ir Thomson Reuters Datastream dienos duomenimis.

¹ Siūlomos tarpbankinės palūkanų normos pagal atitinkamų šalių valiutas.

² Bulgarijos duomenys – nuo 2003 m.

1.5 pav. Pinigų rinkos: siūlomos tarpbankinės 3 mėn. palūkanų normos

(metinės palūkanų normos; mėnesiniai vidurkiai)

Šaltinis: ECB skaičiavimai, remiantis Thomson Reuters dienos duomenimis.

1. Finansų ir pinigų aplinkos raida

1.6 Sudėtinė skolinimosi kaina

(metinės palūkanų normos; nauji susitarimai; laikotarpio vidurkiai)

1.6.1 Ne finansų bendrovės¹

	2003–2015	2003–2008	2009–2015	2012	2013	2014	2015
Belgija	3,24	4,24	2,38	2,40	2,28	2,26	2,00
Vokietija	3,76	4,75	2,91	2,94	2,57	2,48	2,09
Estija	–	–	3,77	3,71	3,16	2,97	2,51
Airija	4,27	5,10	3,55	3,68	3,60	3,69	3,06
Graikija	5,77	5,78	5,77	6,57	6,25	5,83	5,13
Ispanija	3,69	4,21	3,24	3,59	3,58	3,36	2,63
Prancūzija	3,21	4,11	2,43	2,59	2,17	2,10	1,74
Italija	4,14	4,90	3,50	4,13	4,00	3,56	2,59
Kipras	–	–	6,17	6,95	6,30	5,82	4,78
Latvija	–	–	–	–	–	3,51	3,33
Lietuva	–	–	–	–	–	–	2,49
Liuksemburgas	2,99	4,03	2,09	1,99	1,77	1,65	1,38
Malta	–	–	4,52	4,50	4,48	4,26	3,94
Nyderlandai	3,34	4,30	2,52	2,52	2,36	2,32	1,84
Austrija	3,19	4,26	2,27	2,27	2,01	1,97	1,82
Portugalija	5,25	5,34	5,17	6,25	5,64	5,00	3,96
Slovėnija	4,56	4,36	4,74	4,97	4,85	4,39	3,12
Slovakija	–	–	2,96	2,82	2,62	2,66	2,41
Suomija	3,06	4,05	2,21	2,22	2,08	2,13	1,85
Euro zona ²	3,69	4,51	2,98	3,21	2,97	2,78	2,23

Šaltinis: ECB PFJ palūkanų normų statistika.

¹ Ne finansų bendrovių sudėtinis skolinimosi kainos rodiklis apima visų paskolų bendrovėms, įskaitant sąskaitos lėšų pereinimo, palūkanų normas. Šis rodiklis apskaičiuotas remiantis PFJ palūkanų normų statistika.

² Atitinkamu laikotarpiu euro zoni priklausiusių šalių duomenys.

1.6.2 Namų ūkiai – paskolos būstui įsigyti¹

	2003–2015	2003–2008	2009–2015	2012	2013	2014	2015
Belgija	3,24	4,24	2,38	3,63	3,45	3,17	2,51
Vokietija	3,76	4,75	2,91	3,07	2,76	2,50	1,96
Estija	–	–	3,77	2,96	2,72	2,52	2,30
Airija	4,27	5,10	3,55	3,36	3,42	3,44	3,42
Graikija	5,77	5,78	5,77	3,21	2,81	2,93	2,63
Ispanija	3,69	4,21	3,24	3,27	2,99	2,93	2,23
Prancūzija	3,21	4,11	2,43	3,76	3,18	2,95	2,31
Italija	4,14	4,90	3,50	3,96	3,69	3,20	2,51
Kipras	–	–	6,17	5,18	4,88	4,42	3,63
Latvija	–	–	–	–	–	3,33	3,08
Lietuva	–	–	–	–	–	–	1,87
Liuksemburgas	2,99	4,03	2,09	2,23	2,13	2,02	1,86
Malta	–	–	4,52	3,38	3,22	2,93	2,78
Nyderlandai	3,34	4,30	2,52	4,29	3,78	3,35	2,90
Austrija	3,19	4,26	2,27	2,72	2,39	2,29	2,01
Portugalija	5,25	5,34	5,17	3,89	3,25	3,19	2,38
Slovėnija	4,56	4,36	4,74	3,37	3,20	3,21	2,53
Slovakija	–	–	2,96	4,74	4,10	3,42	2,74
Suomija	3,06	4,05	2,21	1,97	2,01	1,81	1,36
Euro zona ²	3,69	4,51	2,98	3,47	3,07	2,80	2,26

Šaltinis: ECB PFJ palūkanų normų statistika.

¹ Naujų paskolų namų ūkiams skolinimosi kainos rodiklis apima paskolų namų ūkiams būstui įsigyti palūkanų normas. Šis rodiklis apskaičiuotas remiantis PFJ palūkanų normų statistika.

² Atitinkamu laikotarpiu euro zoni priklausiusių šalių duomenys.

1. Finansų ir pinigų aplinkos raida

1.7 Bendra indėlių palūkanų norma

(metinės palūkanų normos; laikotarpio vidurkiai)

1.7.1 Ne finansų bendrovės¹

	2003–2015	2003–2008	2009–2015	2012	2013	2014	2015
Belgija	1,53	2,79	0,46	0,42	0,34	0,35	0,15
Vokietija	1,61	2,86	0,53	0,49	0,24	0,24	0,16
Estija	–	–	0,72	0,57	0,30	0,31	0,23
Airija	1,80	2,75	0,99	1,38	0,57	0,41	0,15
Graikija	–	–	–	–	–	–	–
Ispanija	2,13	2,90	1,48	1,90	1,55	0,80	0,36
Prancūzija	1,88	2,89	1,02	1,35	0,81	0,74	0,31
Italija	2,07	2,88	1,37	1,81	1,80	1,22	0,88
Kipras	–	–	2,93	3,93	2,68	2,44	1,72
Latvija	–	–	–	–	–	–	–
Lietuva	–	–	0,68	0,65	0,36	0,22	0,17
Liuksemburgas	–	–	–	–	–	–	–
Malta	–	–	–	–	–	–	–
Nyderlandai	–	–	–	0,46	0,19	0,17	0,06
Austrija	1,78	2,92	0,80	0,85	0,45	0,44	0,32
Portugalija	2,25	2,97	1,63	1,79	1,57	0,96	0,46
Slovėnija	–	–	1,46	2,21	1,66	0,72	0,27
Slovakija	–	–	0,61	0,64	0,44	0,39	0,24
Suomija	1,57	2,80	0,51	0,45	0,29	0,42	0,30
Euro zona ²	1,84	2,86	0,97	1,21	0,94	0,61	0,32

Šaltinis: ECB PFJ palūkanų normų statistika.

¹ Nauji sutarto termino indėliai, neįskaitant vienadienių ir įspėjamojo laikotarpio indėlių.

² Atitinkamu laikotarpiu euro zonai priklausiusių šalių duomenys.

1.7.2 Namų ūkiai¹

	2003–2015	2003–2008	2009–2015	2012	2013	2014	2015
Belgija	1,94	2,75	1,24	1,25	1,30	1,17	1,00
Vokietija	1,90	2,80	1,13	1,33	0,86	0,69	0,47
Estija	1,79	2,75	0,97	0,92	0,53	0,55	0,58
Airija	1,93	2,64	1,32	1,90	0,94	0,64	0,33
Graikija	–	–	–	–	–	–	–
Ispanija	2,38	2,89	1,94	2,60	1,83	0,99	0,46
Prancūzija	2,48	2,89	2,12	2,44	2,18	2,19	1,68
Italija	1,94	2,07	1,83	2,98	2,14	1,59	1,20
Kipras	–	–	3,45	4,39	2,95	2,56	1,77
Latvija	–	–	1,33	0,90	0,49	0,50	0,56
Lietuva	–	–	1,12	0,96	0,54	0,43	0,28
Liuksemburgas	–	–	–	0,68	–	–	–
Malta	–	–	2,13	2,42	2,26	1,83	1,33
Nyderlandai	–	–	–	3,01	2,33	2,09	1,92
Austrija	1,99	2,89	1,22	1,45	0,89	0,74	0,45
Portugalija	2,40	2,67	2,16	3,13	2,16	1,59	0,75
Slovėnija	–	–	2,01	2,70	2,25	1,25	0,58
Slovakija	–	–	1,94	2,40	1,71	1,67	1,68
Suomija	2,14	2,97	1,43	1,56	1,10	1,09	0,96
Euro zona ²	2,37	2,81	1,98	2,76	1,99	1,35	0,82

Šaltinis: ECB PFJ palūkanų normų statistika.

¹ Nauji sutarto termino indėliai, neįskaitant vienadienių ir įspėjamojo laikotarpio indėlių.

² Atitinkamu laikotarpiu euro zonai priklausiusių šalių duomenys.

1. Finansų ir pinigų aplinkos raida

1.8 Euro zonos rezidentų išleisti skolos vertybiniai popieriai visomis valiutomis

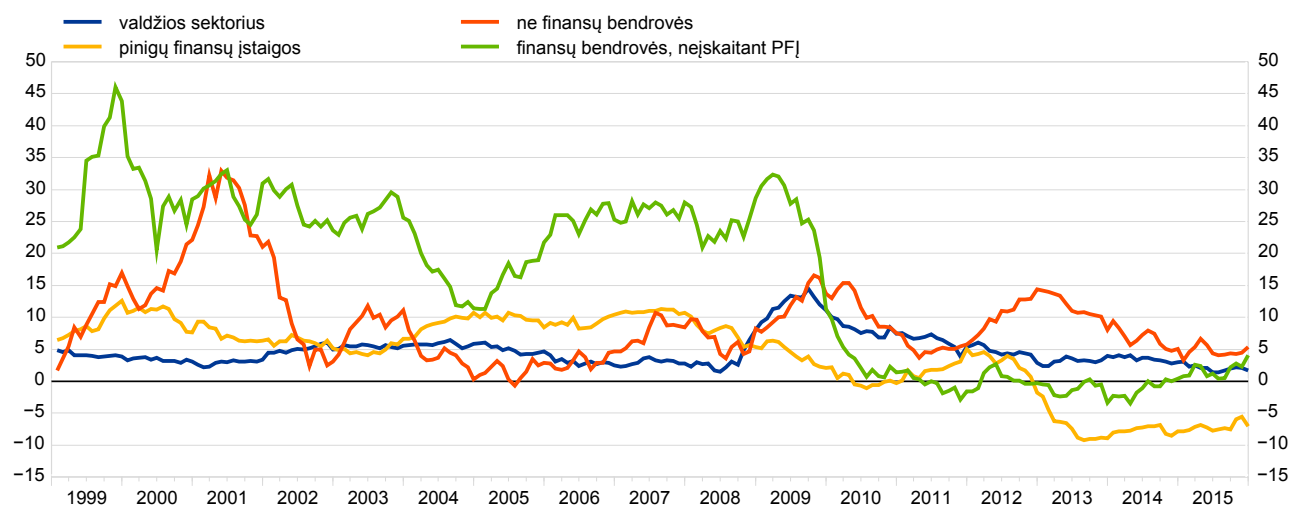
(metiniai pokyčiai, procentais; laikotarpio vidurkiai)

	1999–2015	1999–2008	2009–2015	2012	2013	2014	2015
Belgija	3,3	2,6	2,5	5,6	1,4	1,4	1,3
Vokietija	2,2	4,8	-1,5	-1,1	-4,1	-2,6	-0,6
Estija	-	-	7,8	30,8	9,9	10,4	-0,6
Airija	5,8	9,9	-1,6	-2,1	-3,0	-3,5	-0,5
Graikija	4,9	12,6	-7,2	-9,0	-25,6	-11,4	-4,6
Ispanija	9,0	15,6	-0,7	5,1	-4,1	-6,9	-4,5
Prancūzija	6,4	8,4	3,4	6,7	0,1	2,7	0,7
Italija	4,4	6,4	0,7	6,5	1,5	-1,3	-3,8
Kipras	-	-	-2,9	-0,3	2,5	-5,6	-2,9
Latvija	-	-	22,1	48,0	34,4	34,9	9,1
Lietuva	-	-	1,9	-	-	3,7	-2,1
Liuksemburgas	6,4	0,2	14,7	33,6	20,8	13,3	16,1
Malta	-	-	10,2	7,4	6,8	14,3	13,1
Nyderlandai	7,6	12,6	0,8	0,2	-0,8	-0,4	1,6
Austrija	5,0	9,6	-1,3	-0,3	-2,1	-1,8	-3,1
Portugalija	7,2	10,4	0,1	-1,8	-2,0	-7,4	-6,5
Slovėnija	-	-	10,5	-1,6	11,9	29,6	3,6
Slovakija	12,3	13,7	10,4	17,5	13,7	7,7	1,6
Suomija	5,2	3,6	6,6	11,4	8,5	7,2	-1,3
Euro zona	5,2	7,7	1,1	3,6	-0,6	-0,7	-0,5

Šaltinis: ECB.

1.8 pav. Euro zonos rezidentų išleisti skolos vertybiniai popieriai pagal sektorių

(metiniai pokyčiai, procentais)

Šaltinis: ECB.

1. Finansų ir pinigų aplinkos raida

1.9 Euro zonos rezidentų išleistos biržinės akcijos

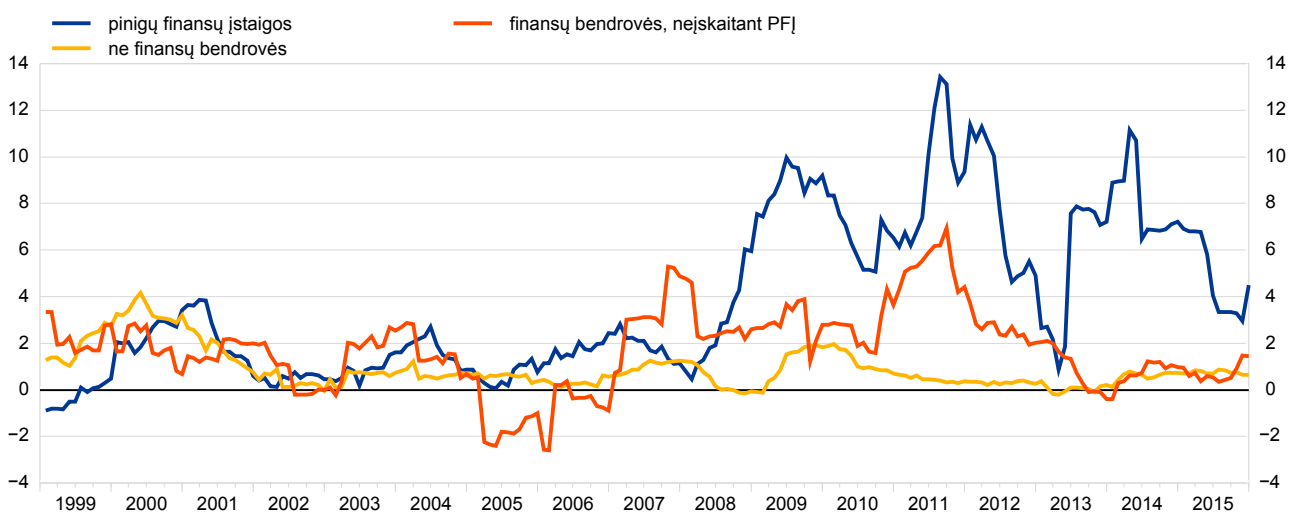
(metiniai pokyčiai, procentais; laikotarpio vidurkiai)

	1999–2015	1999–2008	2009–2015	2012	2013	2014	2015
Belgija	-0,3	-0,9	0,4	-0,7	1,0	1,3	1,0
Vokietija	1,3	1,4	1,0	0,9	0,3	0,7	0,9
Estija	-	-	-8,0	-5,8	-4,5	-3,8	-4,8
Airija	2,8	1,0	0,8	5,2	-6,1	-0,7	0,3
Graikija	8,1	1,5	19,5	1,8	39,6	35,1	6,8
Ispanija	1,2	1,1	1,3	1,1	0,8	0,3	2,5
Prancūzija	0,9	0,7	0,7	0,8	0,9	0,7	0,8
Italija	1,6	1,1	1,9	3,7	0,7	1,4	1,8
Kipras	-	-	16,0	13,8	9,3	13,8	23,1
Latvija	-	-	0,3	0,0	0,0	0,1	0,6
Lietuva	-	-	-0,5	-	-	-0,7	-3,9
Liuksemburgas	5,3	5,7	5,5	4,7	1,2	5,8	4,2
Malta	-	-	4,1	0,4	2,2	5,1	8,0
Nyderlandai	0,3	0,3	0,3	-0,7	-0,6	0,7	0,0
Austrija	5,9	8,7	2,4	1,4	1,2	5,2	2,3
Portugalija	2,4	2,3	2,5	4,0	2,3	3,2	3,4
Slovėnija	-	-	1,0	0,6	2,8	1,1	0,5
Slovakija	-	-	0,6	4,0	-0,1	0,0	-0,1
Suomija	0,1	-0,5	1,1	0,9	1,4	2,3	0,9
Euro zona	1,2	1,0	1,2	1,2	0,6	1,3	1,2

Šaltinis: ECB.

1.9 pav. Euro zonos rezidentų išleistos biržinės akcijos pagal sektorių

(metiniai pokyčiai, procentais)

Šaltinis: ECB.

1. Finansų ir pinigų aplinkos raida

1.10 Pinigų junginiai, dedamosios ir atitiktiniai¹

(metiniai pokyčiai metų pabaigoje, procentais; laikotarpio vidurkiai; dėl sezoniškumo pakoreguota)

	1999–2015	1999–2008	2009–2015	2012	2013	2014	2015
P3 dedamosios							
P3	5,3	7,5	2,2	3,5	1,0	3,8	4,7
P2	5,6	7,3	3,1	4,5	2,5	3,8	5,2
P1	7,5	7,8	7,1	6,5	5,8	8,1	10,7
Pinigai apyvartoje	7,5	9,0	5,5	2,4	5,3	6,4	6,7
Vienadieniai indėliai	7,5	7,6	7,4	7,4	5,9	8,4	11,5
P2–P1 (kiti trumpalaikiai indėliai)	3,3	7,1	-1,9	2,0	-1,8	-2,3	-3,5
Sutarto iki 2 m. termino indėliai	2,5	10,3	-7,7	-2,1	-6,4	-5,4	-9,1
Ispėjamojo iki 3 mėn. laikotarpio indėliai	3,8	3,3	4,5	5,9	2,2	0,1	0,5
P3–P2 (likvidžiosios rinkos priemonės)	2,3	8,8	-6,2	-6,5	-16,1	4,0	-2,8
Atpirkimo sandoriai	0,1	6,2	-8,2	-11,4	-9,2	0,8	-35,1
Pinigų rinkos fondų akcijos	3,9	9,4	-3,5	-3,9	-10,4	2,6	11,9
Skolos vertybiniai popieriai iki 2 m. termino	-1,2	11,9	-17,2	-9,7	-38,0	18,7	-25,5
P3 atitiktiniai²							
PFĮ įsipareigojimai:							
Centrinės valdžios turimi įsipareigojimai	3,4	7,2	-1,8	-1,2	-14,7	-2,2	3,0
Ilgesnės trukmės finansiniai įsipareigojimai kitų euro zonos rezidentų atžvilgiu	4,1	6,6	0,7	-1,5	-1,2	-2,2	-3,0
Sutarto nuo 2 m. termino indėliai	3,3	5,8	-0,2	-6,1	-0,8	-5,2	-4,6
Ispėjamojo nuo 3 mėn. laikotarpio indėliai	-2,7	-0,9	-5,3	-8,8	-13,5	2,2	-14,5
Sutarto nuo 2 m. termino skolos vertybiniai popieriai	3,1	7,3	-2,6	-3,8	-5,1	-5,9	-8,4
Kapitalas ir atsargos	6,7	7,4	5,7	7,1	3,4	4,6	4,3
PFĮ turtas:							
Kreditas euro zonos rezidentams	4,5	6,9	1,0	0,5	-2,0	-0,2	2,3
Kreditas valdžios sektoriui	2,8	0,6	5,9	5,8	-0,7	2,1	7,8
iš jo paskolos	0,5	-0,1	1,3	-0,3	-6,3	1,5	-1,9
Kreditas privačiajam sektoriui ³	5,0	8,7	-0,1	-0,7	-2,3	-0,8	0,8
iš jo paskolos ⁴	4,8	8,4	0,0	-0,5	-2,4	-0,3	0,4

Šaltinis: ECB.

¹ Atitinkamu laikotarpiu euro zonai priklausiusių šalių duomenys.

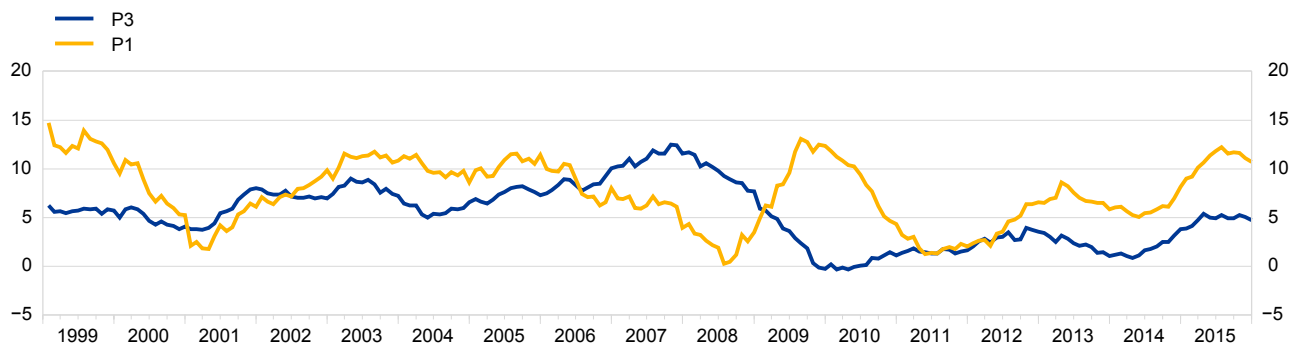
² Lentelėje pateikti tik pasirinkti P3 atitiktiniai, t. y. grynas išorės turtas ir „kiti atitiktiniai“ (likutis) neįtraukti.

³ Privatusis sektorius – euro zonos ne PFĮ, neįskaitant valdžios sektoriaus.

⁴ Pakoreguoti dėl paskolų pardavimo ir pakeitimo vertybiniais popieriais.

1.10 pav. Pinigų junginiai¹

(metiniai pokyčiai mėnesio pabaigoje, procentais; dėl sezoniškumo pakoreguota)

Šaltinis: ECB.

¹ Atitinkamu laikotarpiu euro zonai priklausiusių šalių duomenys.

1. Finansų ir pinigų aplinkos raida

1.11 PFĮ paskolos ne finansų bendrovėms¹

(metiniai pokyčiai metų pabaigoje, procentais; laikotarpio vidurkiai; dėl sezoniškumo nekoreguota)

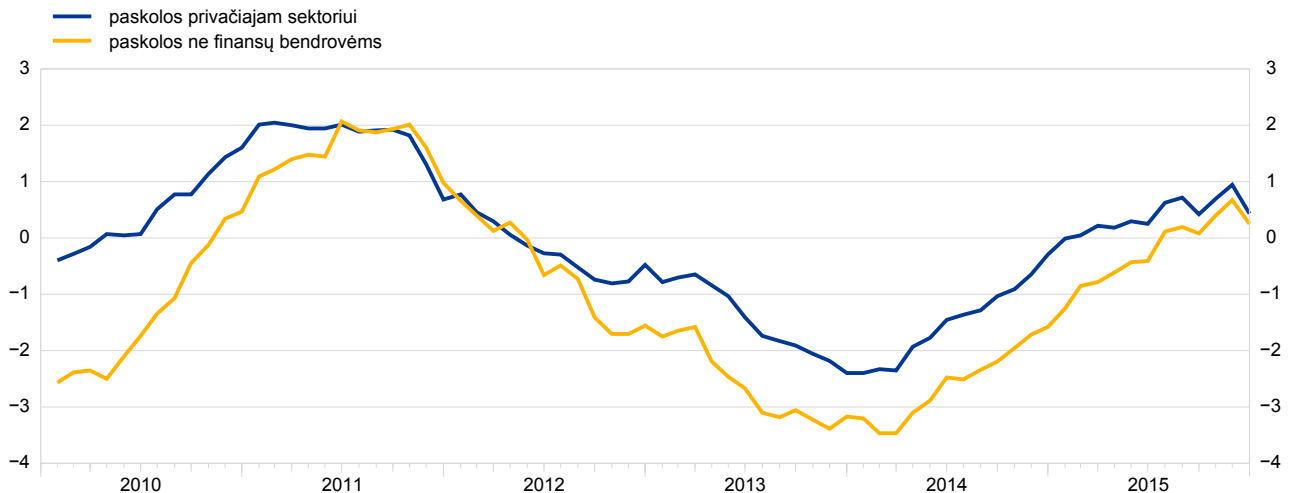
	2010–2015	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Belgija	2,2	4,9	2,1	1,3	1,1	0,6	3,0
Vokietija	-0,2	-0,8	0,3	0,6	-1,9	-0,5	0,8
Estija	1,0	-5,1	-4,9	3,1	3,6	3,6	6,4
Airija	-5,2	-6,4	-2,4	-4,0	-5,7	-6,6	-6,0
Graikija	-2,7	0,0	-2,4	-6,2	-3,2	-2,8	-1,3
Ispanija	-5,0	-0,9	-4,0	-7,6	-10,1	-6,3	-1,0
Prancūzija	2,2	1,5	4,7	1,3	-0,2	2,9	3,2
Italija	-1,0	2,1	2,5	-2,2	-5,5	-2,5	-0,5
Kipras	1,5	2,6	8,2	4,6	-5,7	-0,8	0,7
Latvija	-1,7	-	-5,3	3,3	-0,6	-6,7	1,1
Lietuva	-1,4	-9,5	0,3	2,5	-3,2	-1,2	3,3
Liuksemburgas	-2,0	-6,8	-5,4	-7,5	-3,0	2,9	9,1
Malta	-3,5	-2,0	2,8	-1,7	-9,1	4,9	-14,7
Nyderlandai	-0,1	1,7	3,7	2,8	1,7	-5,0	-5,1
Austrija	1,3	1,9	3,8	0,5	-0,2	1,0	0,8
Portugalija	-2,9	1,7	-2,7	-5,2	-3,0	-6,8	-1,3
Slovėnija	-6,4	-0,1	-3,4	-4,8	-7,8	-13,9	-7,5
Slovakija	2,9	1,6	7,6	-2,3	1,7	1,9	7,3
Suomija	5,8	4,2	9,9	4,7	5,7	5,0	5,2
Euro zona	-0,8	0,5	1,0	-1,6	-3,2	-1,6	0,2
Bulgarija	2,9	2,7	6,0	5,4	1,4	2,4	-0,5
Čekija	3,4	1,7	6,3	2,4	2,4	1,7	6,3
Danija	-1,2	-1,9	-4,5	-2,0	1,1	0,5	-0,2
Kroatija	-4,7	-	-	-12,3	0,5	-3,4	-3,1
Vengrija	-3,2	-3,0	-5,9	-3,6	-1,3	1,8	-7,1
Lenkija	5,4	-1,2	14,0	5,8	1,5	5,1	7,9
Rumunija	1,3	9,4	9,9	1,2	-5,7	-3,5	-2,6
Švedija	3,1	3,4	6,6	2,3	1,0	2,6	2,8
Jungtinė Karalystė	-4,6	-7,1	-5,7	-5,1	-5,6	-3,4	-0,4

Šaltinis: ECB.

¹ Euro zonos šalių duomenys – kitų PFĮ suteiktos paskolos euro zonos ne finansų bendrovėms, o ne euro zonos ES šalių duomenys – šalies ne finansų bendrovėms suteiktos paskolos. Euro zonos šalių duomenys dėl paskolų pardavimo ir pakeitimo vertybiniais popieriais pakoreguoti.

1.11 pav. PFĮ paskolos privačiam sektoriui ir ne finansų bendrovėms¹

(metiniai pokyčiai mėnesio pabaigoje, procentais; dėl sezoniškumo ir dėl paskolų pardavimo bei pakeitimo vertybiniais popieriais pakoreguota)

Šaltinis: ECB.

¹ Privatusis sektorius – euro zonos ne PFĮ, neįskaitant valdžios sektoriaus.

1. Finansų ir pinigų aplinkos raida

1.12 PFĮ paskolos namų ūkiams¹

(metiniai pokyčiai metų pabaigoje, procentais; laikotarpio vidurkiai; dėl sezoniškumo nekoreguota)

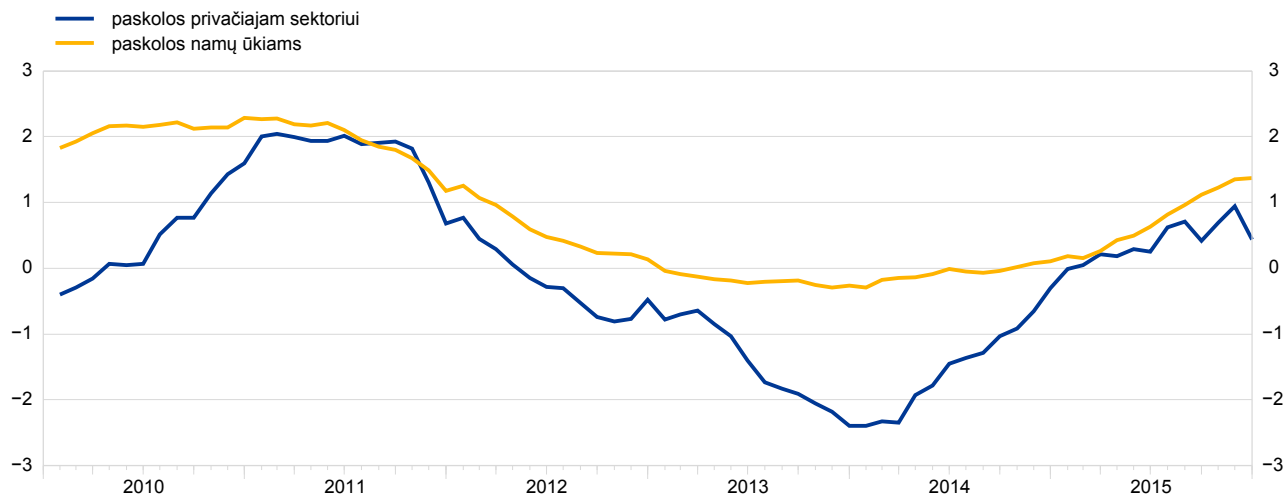
	2010–2015	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Belgija	4,3	6,3	5,3	4,1	2,2	3,8	4,3
Vokietija	1,3	0,7	0,7	1,3	1,2	1,5	2,8
Estija	-0,1	-3,0	-2,2	-2,3	0,4	2,5	3,9
Airija	-4,0	-5,4	-3,8	-3,8	-3,9	-3,6	-3,6
Graikija	-3,0	-0,6	-4,3	-4,2	-3,0	-3,0	-2,8
Ispanija	-2,9	-0,1	-2,7	-3,8	-4,7	-3,8	-2,2
Prancūzija	3,5	6,1	4,5	2,5	2,6	1,9	3,5
Italija	1,1	5,0	3,4	-0,5	-1,3	-0,5	0,8
Kipras	1,1	9,1	4,7	1,7	-4,6	-2,7	-1,0
Latvija	-4,5	-	-6,2	-5,3	-4,8	-3,9	-2,5
Lietuva	-0,4	-5,2	-1,7	-1,5	0,0	1,5	4,9
Liuksemburgas	4,3	2,2	5,2	5,6	3,9	4,1	4,9
Malta	5,8	6,5	6,2	4,4	4,3	6,8	6,5
Nyderlandai	-0,3	1,6	0,8	-0,4	-1,7	-1,4	-0,7
Austrija	1,1	0,7	1,5	0,6	0,6	1,1	1,9
Portugalija	-2,5	2,1	-2,2	-4,4	-4,1	-3,5	-2,6
Slovėnija	0,7	8,0	1,7	-1,7	-2,8	-1,5	0,6
Slovakija	11,7	12,5	11,1	10,3	10,3	13,2	13,1
Suomija	3,9	6,1	5,6	4,9	2,1	1,9	2,7
Euro zona	0,8	2,3	1,2	0,1	-0,3	0,1	1,4
Bulgarija	-0,1	0,2	0,3	-0,3	0,4	-1,0	-0,3
Čekija	5,7	7,2	6,4	4,5	5,0	4,5	6,8
Danija	0,4	1,4	0,8	0,6	-1,6	0,2	0,8
Kroatija	-1,4	-	-	-1,5	-1,3	-1,0	-1,7
Vengrija	-8,7	-4,4	-16,7	-6,0	-5,8	-7,1	-12,0
Lenkija	5,4	10,3	2,7	7,0	3,9	4,1	4,6
Rumunija	1,5	3,6	4,6	-2,0	-1,4	0,3	4,1
Švedija	6,0	8,0	5,3	4,4	4,9	5,8	7,5
Jungtinė Karalystė	0,2	-5,6	-0,2	0,6	0,6	2,8	3,3

Šaltinis: ECB.

¹ Euro zonos šalių duomenys – tai kitų PFĮ suteiktos paskolos euro zonos namų ūkiams, o ne euro zonos ES šalių duomenys – šalies namų ūkiams suteiktos paskolos. Euro zonos šalių duomenys dėl paskolų pardavimo ir pakeitimo vertybiniais popieriais pakoreguoti.

1.12 pav. PFĮ paskolos privačiajam sektoriui ir namų ūkiams¹

(metiniai pokyčiai mėnesio pabaigoje, procentais; dėl sezoniškumo ir dėl paskolų pardavimo bei pakeitimo vertybiniais popieriais pakoreguota)

Šaltinis: ECB.

¹ Privatusis sektorius – euro zonos ne PFĮ, neįskaitant valdžios sektoriaus.

2. Ekonominė veikla

2.1 BVP

(grandininiai indeksai; metiniai pokyčiai, procentais)

	1999–2015 ^{1,2}	1999–2008 ¹	2009–2015 ²	2012	2013	2014	2015
Belgija	1,7	2,3	0,6	0,2	0,0	1,3	.
Vokietija	1,3	1,6	0,8	0,4	0,3	1,6	1,7
Estija	3,7	5,7	0,5	5,2	1,6	2,9	.
Airija	3,7	5,6	0,6	0,2	1,4	5,2	.
Graikija	0,3	3,5	-4,8	-7,3	-3,2	0,7	.
Ispanija	1,7	3,6	-1,3	-2,6	-1,7	1,4	.
Prancūzija	1,4	2,0	0,5	0,2	0,7	0,2	1,1
Italija	0,2	1,2	-1,4	-2,8	-1,7	-0,4	.
Kipras	1,9	4,2	-1,9	-2,4	-5,9	-2,5	.
Latvija	3,8	6,6	-0,7	4,0	3,0	2,4	.
Lietuva	3,8	6,1	0,5	3,8	3,5	3,0	1,6
Liuksemburgas	2,7	3,4	1,7	-0,8	4,3	4,1	.
Malta	2,4	2,4	2,3	2,9	4,0	4,1	.
Nyderlandai	1,5	2,5	0,1	-1,1	-0,5	1,0	1,9
Austrija	1,6	2,4	0,4	0,8	0,3	0,4	0,9
Portugalija	0,5	1,6	-1,2	-4,0	-1,1	0,9	.
Slovėnija	2,2	4,3	-1,2	-2,7	-1,1	3,0	.
Slovakija	3,6	5,0	1,3	1,5	1,4	2,5	.
Suomija	1,7	3,3	-1,0	-1,4	-0,8	-0,7	.
Euro zona	1,2	2,1	-0,2	-0,9	-0,3	0,9	.
Bulgarija	3,0	4,8	0,1	0,2	1,3	1,5	.
Čekija	2,5	4,0	0,0	-0,9	-0,5	2,0	.
Danija	1,0	1,7	-0,3	-0,1	-0,2	1,3	.
Kroatija	1,5	3,7	-2,2	-2,2	-1,1	-0,4	.
Vengrija	2,1	3,4	-0,1	-1,7	1,9	3,7	.
Lenkija	3,7	4,2	2,9	1,6	1,3	3,3	.
Rumunija	3,3	5,4	0,0	0,6	3,5	3,0	.
Švedija	2,3	3,0	1,1	-0,3	1,2	2,3	.
Jungtinė Karalystė	2,0	2,6	1,1	1,2	2,2	2,9	2,2
ES	1,5	2,3	0,1	-0,5	0,2	1,4	.
JAV	2,1	2,6	1,4	2,2	1,5	2,4	2,4
Japonija	0,8	1,1	0,3	1,7	1,4	0,0	.

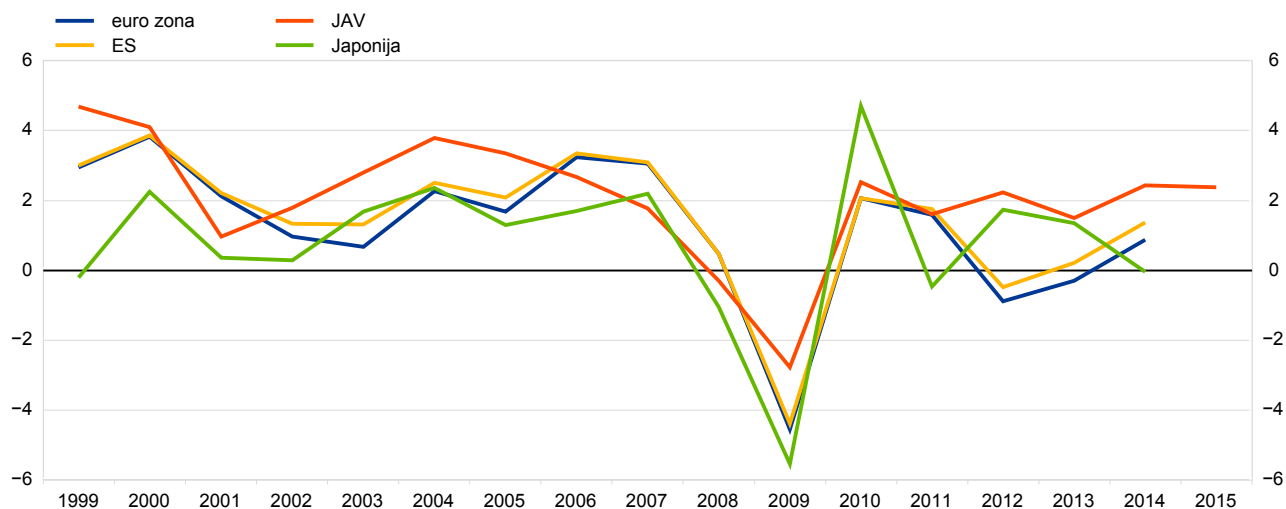
Šaltiniai: Eurostatas, EBPO (JAV ir Japonija) ir ECB skaičiavimai.

¹ Liuksemburgo ir Maltos duomenys – nuo 2001 m.

² Kai nėra 2015 m. duomenų, pateikiamas 1999–2014 m. ir 2009–2014 m. vidurkis.

2.1 pav. BVP

(grandininiai indeksai; metiniai pokyčiai, procentais)

Šaltiniai: Eurostatas, EBPO (JAV ir Japonija) ir ECB skaičiavimai.

2. Ekonominė veikla

2.2 Asmeninis vartojimas

(grandininiai indeksai; metiniai pokyčiai, procentais)

	1999–2015 ^{1,2}	1999–2008 ¹	2009–2015 ²	2012	2013	2014	2015
Belgija	1,2	1,4	0,9	0,6	0,9	0,4	.
Vokietija	0,9	0,9	0,9	1,0	0,6	0,9	1,9
Estija	3,9	6,6	-0,5	4,4	3,8	3,5	.
Airija	3,1	5,5	-0,8	-1,0	0,1	2,1	.
Graikija	0,4	3,7	-4,7	-8,0	-2,3	0,5	.
Ispanija	1,3	3,3	-1,9	-3,5	-3,1	1,2	.
Prancūzija	1,6	2,3	0,7	-0,2	0,4	0,6	1,4
Italija	0,2	1,0	-1,1	-3,9	-2,7	0,4	.
Kipras	2,7	5,4	-1,6	-0,8	-5,9	0,6	.
Latvija	3,9	6,5	-0,3	3,2	5,1	2,3	.
Lietuva	4,6	8,1	-1,0	3,6	4,3	4,1	.
Liuksemburgas	2,2	2,3	2,0	2,7	0,9	3,7	.
Malta	1,6	1,7	1,5	-0,2	2,0	2,8	.
Nyderlandai	0,8	1,6	-0,4	-1,2	-1,4	0,0	1,6
Austrija	1,3	1,8	0,6	0,6	0,1	0,0	0,4
Portugalija	0,7	2,0	-1,4	-5,5	-1,2	2,2	.
Slovėnija	1,7	3,1	-0,7	-2,5	-4,1	0,7	.
Slovakija	2,9	4,6	0,1	-0,4	-0,8	2,3	.
Suomija	2,2	3,2	0,6	0,3	-0,5	0,6	.
Euro zona	1,0	1,8	-0,3	-1,2	-0,7	0,8	.
Bulgarija	4,6	7,3	0,2	3,3	-1,4	2,7	.
Čekija	2,1	3,3	0,2	-1,5	0,7	1,5	.
Danija	0,9	1,7	-0,3	0,4	-0,1	0,5	.
Kroatija	1,2	3,5	-2,4	-3,0	-1,8	-0,7	.
Vengrija	1,7	3,7	-1,5	-2,2	0,3	1,8	.
Lenkija	3,3	4,0	2,1	0,7	0,2	2,5	.
Rumunija	4,7	7,9	-0,5	1,2	0,7	3,8	.
Švedija	2,4	2,7	1,8	0,8	1,9	2,2	.
Jungtinė Karalystė	2,2	3,2	0,5	1,8	1,9	2,5	.
ES	1,4	2,2	0,0	-0,6	-0,1	1,3	.
JAV	2,5	3,1	1,6	1,5	1,7	2,7	3,1
Japonija	0,9	0,9	0,9	2,3	1,7	-0,9	.

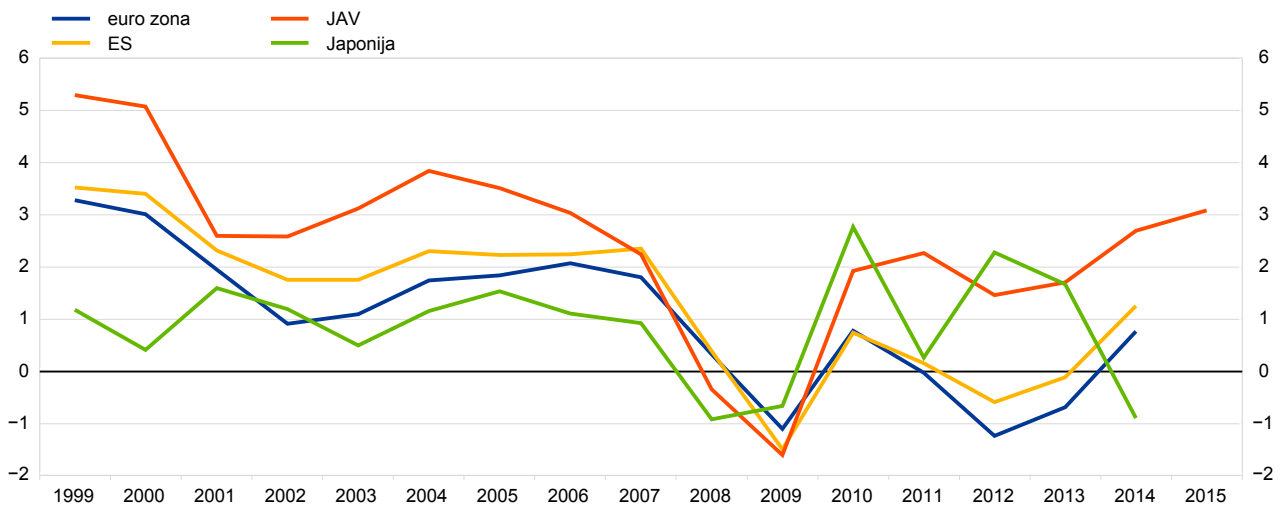
Šaltiniai: Eurostatas, EBPO (JAV ir Japonija) ir ECB skaičiavimai.

¹ Liuksemburgo ir Maltos duomenys – nuo 2001 m.

² Kai nėra 2015 m. duomenų, pateikiamas 1999–2014 m. ir 2009–2014 m. vidurkis.

2.2 pav. Asmeninis vartojimas

(grandininiai indeksai; metiniai pokyčiai, procentais)

Šaltiniai: Eurostatas, EBPO (JAV ir Japonija) ir ECB skaičiavimai.

2. Ekonominė veikla

2.3 Valdžios sektoriaus vartojimas

(grandininiai indeksai; metiniai pokyčiai, procentais)

	1999–2015 ^{1,2}	1999–2008 ¹	2009–2015 ²	2012	2013	2014	2015
Belgija	1,5	1,9	0,9	1,5	-0,1	0,6	.
Vokietija	1,3	1,0	1,7	1,3	0,8	1,7	2,8
Estija	2,2	3,0	1,0	3,6	1,5	3,0	.
Airija	2,8	5,3	-1,1	-1,2	0,0	4,0	.
Graikija	0,6	3,5	-4,1	-6,0	-6,5	-2,6	.
Ispanija	2,9	5,0	-0,4	-4,5	-2,8	0,0	.
Prancūzija	1,6	1,6	1,6	1,6	1,7	1,5	1,5
Italija	0,7	1,4	-0,5	-1,4	-0,3	-0,7	.
Kipras	1,6	3,8	-2,0	-3,7	-4,1	-9,0	.
Latvija	1,1	2,8	-1,7	0,3	1,6	4,9	.
Lietuva	0,8	1,4	-0,2	1,3	1,0	1,3	.
Liuksemburgas	3,4	3,3	3,4	3,6	3,9	4,5	.
Malta	2,7	2,8	2,7	6,3	0,2	7,8	.
Nyderlandai	2,3	3,4	0,6	-1,3	0,1	0,3	0,0
Austrija	1,3	1,7	0,7	0,2	0,6	0,8	1,0
Portugalija	0,8	2,2	-1,4	-3,3	-2,0	-0,5	.
Slovėnija	1,8	3,2	-0,5	-2,3	-1,5	-0,1	.
Slovakija	2,6	3,0	1,9	-2,6	2,2	5,9	.
Suomija	1,2	1,6	0,4	0,5	1,1	-0,3	.
Euro zona	1,5	2,0	0,6	-0,2	0,2	0,9	.
Bulgarija	2,2	4,5	-1,5	-0,5	2,3	0,1	.
Čekija	1,4	2,1	0,5	-1,8	2,4	1,8	.
Danija	1,4	2,0	0,4	0,0	-0,7	0,2	.
Kroatija	1,1	2,0	-0,4	-1,0	0,3	-1,9	.
Vengrija	1,5	1,9	0,8	-1,5	2,4	2,9	.
Lenkija	3,3	4,1	1,9	-0,4	2,2	4,9	.
Rumunija	0,4	1,2	-0,8	0,4	-4,6	0,3	.
Švedija	1,0	0,7	1,4	1,1	1,3	1,3	.
Jungtinė Karalystė	2,2	2,9	1,0	1,8	0,5	2,5	.
ES	1,6	2,1	0,7	0,1	0,3	1,1	.
JAV	1,1	2,1	-0,3	-0,9	-2,5	-0,5	0,4
Japonija	1,8	2,0	1,5	1,7	1,9	0,1	.

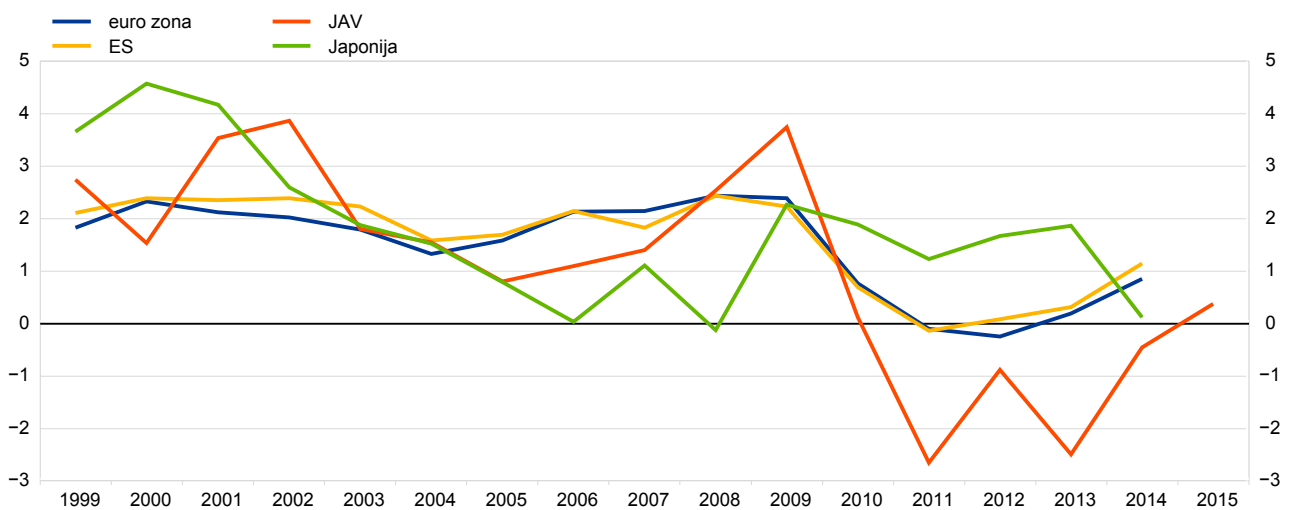
Šaltiniai: Eurostatas, EBPO (JAV ir Japonija) ir ECB skaičiavimai.

¹ Liuksemburgo ir Maltos duomenys – nuo 2001 m.

² Kai nėra 2015 m. duomenų, pateikiamas 1999–2014 m. ir 2009–2014 m. vidurkis.

2.3 pav. Valdžios sektoriaus vartojimas

(grandininiai indeksai; metiniai pokyčiai, procentais)

Šaltiniai: Eurostatas, EBPO (JAV ir Japonija) ir ECB skaičiavimai.

2. Ekonominė veikla

2.4 Bendrojo kapitalo formavimas

(grandininiai indeksai; metiniai pokyčiai, procentais)

	1999–2015 ^{1,2}	1999–2008 ¹	2009–2015 ²	2012	2013	2014	2015
Belgija	1,9	3,6	-0,7	-3,5	-4,7	6,2	.
Vokietija	0,2	0,8	-0,5	-8,2	1,5	2,0	-0,5
Estija	4,7	7,7	-0,1	18,5	-0,8	5,9	.
Airija	2,4	5,1	-2,0	6,8	-5,1	16,5	.
Graikija	-3,3	4,4	-14,9	-24,0	-10,8	9,9	.
Ispanija	0,9	5,3	-6,1	-8,1	-3,6	4,8	.
Prancūzija	1,6	3,4	-0,8	-2,5	0,4	-0,3	1,1
Italija	-0,9	2,4	-6,2	-14,9	-5,3	-4,1	.
Kipras	-0,1	8,3	-12,7	-16,2	-23,5	1,5	.
Latvija	3,8	11,1	-7,3	-1,1	-4,3	-5,5	.
Lietuva	2,7	8,9	-6,7	-12,2	1,8	0,4	.
Liuksemburgas	2,9	4,3	1,2	-2,1	-3,0	10,0	.
Malta	0,0	0,9	-1,1	-4,4	1,1	4,9	.
Nyderlandai	0,6	2,3	-1,7	-6,2	-5,2	2,7	6,8
Austrija	0,6	1,7	-1,0	-0,3	-2,2	-1,6	-0,8
Portugalija	-2,5	0,4	-7,2	-18,1	-5,1	5,5	.
Slovėnija	0,5	6,9	-9,2	-17,5	2,7	5,7	.
Slovakija	0,9	3,6	-3,4	-14,0	1,5	2,6	.
Suomija	0,9	3,2	-2,8	-6,4	-4,9	-0,4	.
Euro zona	0,5	2,6	-3,0	-7,5	-1,8	1,3	.
Bulgarija	5,8	14,7	-7,6	2,5	-3,3	4,4	.
Čekija	2,2	5,4	-3,1	-4,1	-5,0	4,4	.
Danija	0,8	2,5	-2,0	1,6	0,4	4,6	.
Kroatija	1,3	7,9	-8,9	-6,5	-0,4	-4,7	.
Vengrija	0,2	2,2	-3,1	-7,2	3,8	11,3	.
Lenkija	3,5	4,7	1,6	-3,9	-5,8	12,6	.
Rumunija	5,5	12,2	-4,7	-4,8	0,5	3,2	.
Švedija	3,0	4,3	0,8	-5,0	1,6	8,0	.
Jungtinė Karalystė	1,7	1,1	2,8	2,1	8,4	6,7	.
ES	0,8	2,6	-2,1	-6,0	-0,4	2,7	.
JAV	1,6	1,9	1,6	6,9	2,7	4,3	4,4
Japonija	-0,8	-0,7	-1,1	4,5	1,4	2,4	.

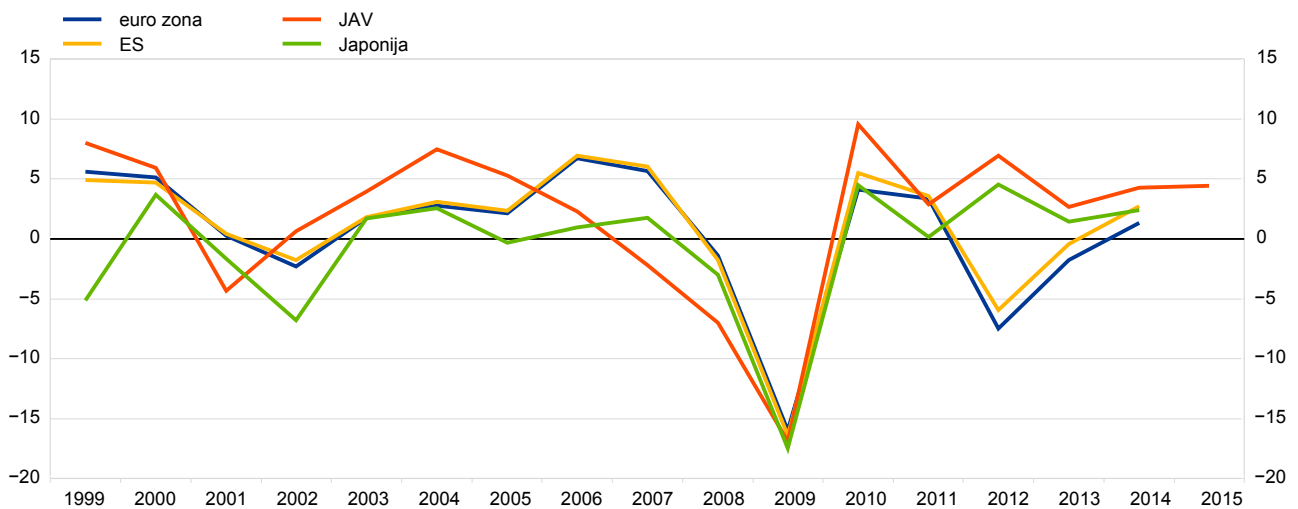
Šaltiniai: Eurostatas, EBPO (JAV ir Japonija) ir ECB skaičiavimai.

¹ Liuksemburgo ir Maltos duomenys – nuo 2001 m.

² Kai nėra 2015 m. duomenų, pateikiamas 1999–2014 m. ir 2009–2014 m. vidurkis.

2.4 pav. Bendrojo kapitalo formavimas

(grandininiai indeksai; metiniai pokyčiai, procentais)

Šaltiniai: Eurostatas, EBPO (JAV ir Japonija) ir ECB skaičiavimai.

2. Ekonominė veikla

2.5 Prekių ir paslaugų eksportas

(grandininiai indeksai; metiniai pokyčiai, procentais)

	1999–2015 ^{1,2}	1999–2008 ¹	2009–2015 ²	2012	2013	2014	2015
Belgija	3,8	4,6	2,5	1,8	1,6	5,4	.
Vokietija	5,4	7,2	2,8	2,8	1,6	4,0	5,4
Estija	6,5	7,0	5,6	6,2	4,7	1,8	.
Airija	6,5	8,0	3,9	2,1	2,5	12,1	.
Graikija	4,3	7,5	-0,9	1,2	2,2	7,5	.
Ispanija	3,7	4,5	2,5	1,1	4,3	5,1	.
Prancūzija	3,2	3,8	2,3	2,5	1,7	2,4	5,9
Italija	2,0	2,9	0,4	2,3	0,8	3,1	.
Kipras	1,4	1,8	0,7	-1,1	1,8	-0,5	.
Latvija	6,7	8,4	4,0	9,8	1,1	3,1	.
Lietuva	8,7	9,6	7,1	12,2	9,6	3,0	.
Liuksemburgas	4,8	6,8	2,3	0,2	6,9	6,8	.
Malta	4,7	6,2	2,7	6,7	0,8	0,0	.
Nyderlandai	4,3	5,3	2,7	3,8	2,1	4,0	4,2
Austrija	4,1	6,2	1,3	1,7	0,8	2,1	1,8
Portugalija	4,0	4,4	3,2	3,4	7,0	3,9	.
Slovėnija	5,9	8,8	1,2	0,6	3,1	5,8	.
Slovakija	9,5	12,6	4,4	9,3	6,2	3,6	.
Suomija	3,6	7,1	-2,1	1,2	1,1	-0,9	.
Euro zona	4,2	5,5	2,1	2,6	2,1	4,1	.
Bulgarija	3,8	3,7	4,0	0,8	9,2	-0,1	.
Čekija	8,7	11,4	4,3	4,3	0,0	8,9	.
Danija	3,7	5,7	0,6	0,6	0,9	3,1	.
Kroatija	4,2	6,5	0,5	-0,1	3,1	7,3	.
Vengrija	9,0	13,0	2,8	-1,8	6,4	7,6	.
Lenkija	7,4	8,8	5,1	4,6	6,1	6,4	.
Rumunija	9,8	10,9	8,2	1,0	19,7	8,6	.
Švedija	3,9	5,7	0,9	1,0	-0,8	3,5	.
Jungtinė Karalystė	3,1	4,4	0,9	0,7	1,2	1,2	.
ES	4,3	5,7	2,1	2,3	2,2	4,1	.
JAV	3,7	4,4	2,8	3,4	2,8	3,4	1,1
Japonija	4,1	6,3	0,5	-0,2	1,2	8,3	.

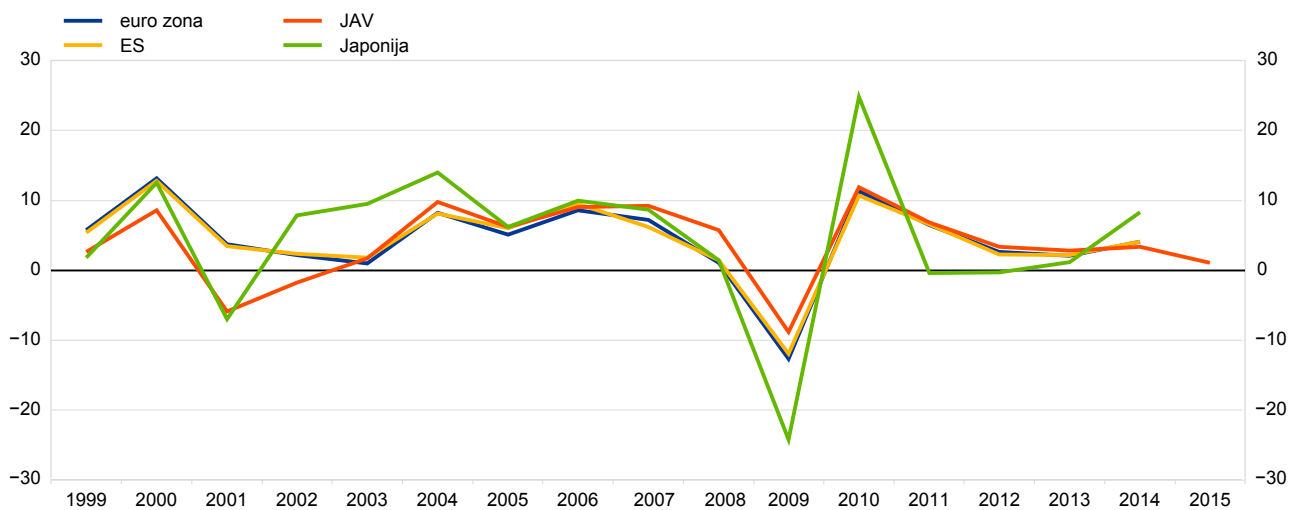
Šaltiniai: Eurostatas, EBPO (JAV ir Japonija) ir ECB skaičiavimai.

¹ Liuksemburgo ir Maltos duomenys – nuo 2001 m.

² Kai nėra 2015 m. duomenų, pateikiamas 1999–2014 m. ir 2009–2014 m. vidurkis.

2.5 pav. Prekių ir paslaugų eksportas

(grandininiai indeksai; metiniai pokyčiai, procentais)

Šaltiniai: Eurostatas, EBPO (JAV ir Japonija) ir ECB skaičiavimai.

2. Ekonominė veikla

2.6 Prekių ir paslaugų importas

(grandininiai indeksai; metiniai pokyčiai, procentais)

	1999–2015 ^{1,2}	1999–2008 ¹	2009–2015 ²	2012	2013	2014	2015
Belgija	3,7	4,4	2,5	1,4	0,8	5,9	.
Vokietija	4,5	5,6	3,0	-0,3	3,1	3,7	5,7
Estija	6,8	8,4	4,0	11,7	4,5	1,4	.
Airija	5,7	7,5	2,6	2,9	0,0	14,7	.
Graikija	1,9	7,2	-6,5	-9,1	-1,9	7,7	.
Ispanija	3,0	6,3	-2,4	-6,2	-0,3	6,4	.
Prancūzija	4,1	5,2	2,5	0,7	1,7	3,8	6,4
Italija	1,6	3,5	-1,6	-8,1	-2,5	2,9	.
Kipras	1,7	4,6	-3,1	-4,4	-3,0	2,0	.
Latvija	5,4	8,8	-0,1	5,4	-0,2	0,8	.
Lietuva	7,8	11,0	2,6	6,6	9,3	2,9	.
Liuksemburgas	5,3	7,2	2,7	1,5	5,7	8,0	.
Malta	4,0	5,6	1,9	5,2	-0,8	-0,1	.
Nyderlandai	4,1	5,3	2,4	2,7	0,9	4,0	4,9
Austrija	3,4	4,9	1,2	1,1	0,0	1,3	1,6
Portugalija	2,2	4,0	-0,7	-6,3	4,7	7,2	.
Slovėnija	4,7	8,4	-1,3	-3,7	1,7	4,0	.
Slovakija	7,2	10,2	2,3	2,5	5,1	4,3	.
Suomija	4,0	7,0	-0,7	1,6	0,5	0,0	.
Euro zona	3,8	5,4	1,1	-1,0	1,3	4,5	.
Bulgarija	7,3	12,0	-0,2	4,5	4,9	1,5	.
Čekija	8,0	10,9	3,5	2,7	0,1	9,8	.
Danija	4,1	6,5	0,1	1,8	1,1	3,3	.
Kroatija	3,3	7,3	-3,1	-3,0	3,1	4,3	.
Vengrija	7,9	12,0	1,5	-3,5	6,3	8,5	.
Lenkija	6,0	7,9	2,8	-0,3	1,7	10,0	.
Rumunija	10,6	16,0	2,3	-1,8	8,8	8,9	.
Švedija	3,8	5,0	1,7	0,5	-0,1	6,3	.
Jungtinė Karalystė	3,5	5,0	1,2	2,9	2,8	2,4	.
ES	4,0	5,7	1,2	-0,3	1,6	4,7	.
JAV	3,9	5,1	2,1	2,2	1,1	3,8	5,0
Japonija	3,3	3,8	2,4	5,3	3,1	7,2	.

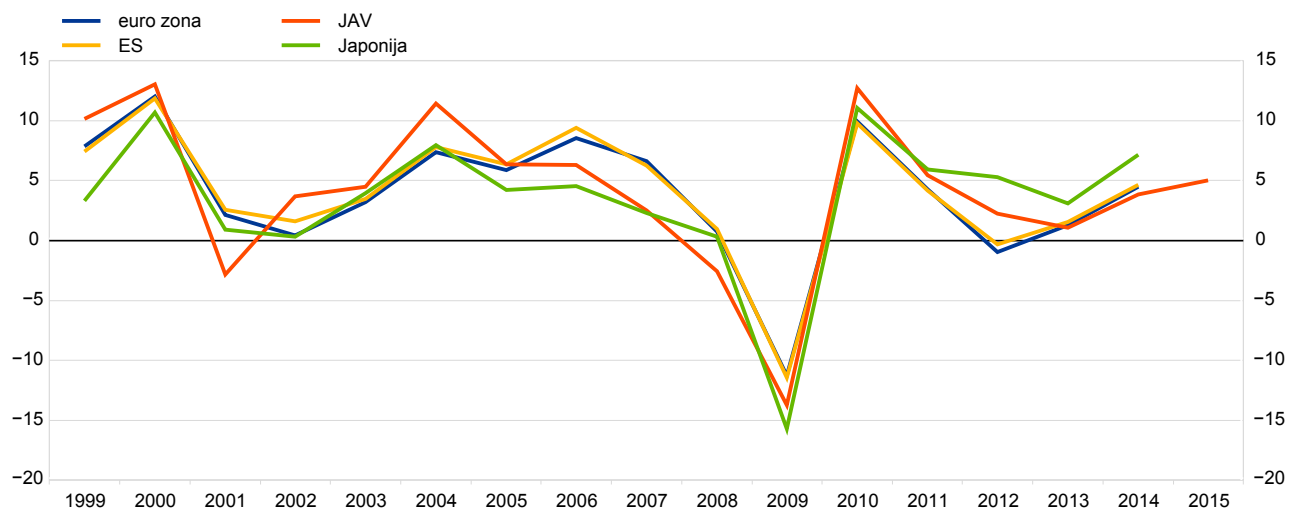
Šaltiniai: Eurostatas, EBPO (JAV ir Japonija) ir ECB skaičiavimai.

¹ Liuksemburgo ir Maltos duomenys – nuo 2001 m.

² Kai nėra 2015 m. duomenų, pateikiamas 1999–2014 m. ir 2009–2014 m. vidurkis.

2.6 pav. Prekių ir paslaugų importas

(grandininiai indeksai; metiniai pokyčiai, procentais)

Šaltiniai: Eurostatas, EBPO (JAV ir Japonija) ir ECB skaičiavimai.

2. Ekonominė veikla

2.7 Nominalusis BVP

(galiojančiomis kainomis, mlrd. eurų)

	1999–2015 ^{1,2}	1999–2008 ¹	2009–2015 ²	2012	2013	2014	2015
Belgija	327,2	296,2	379,0	387,4	392,7	400,6	.
Vokietija	2 476,0	2 283,0	2 751,6	2 754,9	2 820,8	2 915,7	3 026,6
Estija	12,8	10,2	17,1	18,0	19,0	20,0	.
Airija	159,6	150,0	175,5	174,8	179,4	189,0	.
Graikija	192,7	186,3	203,3	191,2	180,4	177,6	.
Ispanija	927,2	849,0	1 057,6	1 042,9	1 031,3	1 041,2	.
Prancūzija	1 850,8	1 694,7	2 073,7	2 086,9	2 116,6	2 132,4	2 183,3
Italija	1 489,7	1 418,1	1 608,9	1 614,7	1 606,9	1 613,9	.
Kipras	15,6	13,8	18,7	19,5	18,1	17,4	.
Latvija	16,3	13,5	20,8	22,0	22,8	23,6	.
Lietuva	24,8	19,3	32,6	33,3	35,0	36,4	37,2
Liuksemburgas	34,6	29,2	42,8	43,6	46,5	48,9	.
Malta	5,9	5,1	7,1	7,2	7,7	8,1	.
Nyderlandai	574,7	524,2	646,9	645,2	650,9	662,8	677,8
Austrija	272,1	242,9	313,7	317,1	322,9	329,3	337,1
Portugalija	159,2	150,4	173,9	168,4	170,3	173,4	.
Slovėnija	31,1	27,9	36,4	36,0	35,9	37,3	.
Slovakija	49,2	36,4	70,6	72,4	73,8	75,6	.
Suomija	172,2	158,3	195,5	199,8	202,7	205,2	.
Euro zona	8 724,2	8 107,7	9 751,8	9 835,2	9 933,5	10 108,1	.
Bulgarija	29,0	22,1	40,4	41,7	41,9	42,8	.
Čekija	121,7	100,6	156,8	160,7	156,9	154,7	.
Danija	219,6	202,8	247,8	252,9	255,2	260,6	.
Kroatija	38,4	34,6	44,2	43,9	43,5	43,0	.
Vengrija	86,0	77,9	99,6	99,1	101,3	104,2	.
Lenkija	312,1	257,9	375,3	389,6	394,7	410,8	.
Rumunija	96,0	72,8	134,6	133,5	144,2	150,2	.
Švedija	338,6	304,3	395,7	423,4	435,8	430,7	.
Jungtinė Karalystė	1 876,1	1 831,7	1 950,1	2 054,3	2 043,2	2 254,7	.
ES	11 816,0	10 988,4	13 195,4	13 433,2	13 549,9	13 958,4	.
JAV	11 049,8	10 584,4	11 825,5	12 574,2	12 546,4	13 058,4	16 167,3
Japonija	3 947,7	3 934,3	3 970,1	4 637,8	3 694,8	3 470,5	.

Šaltiniai: Eurostatas, EBPO (JAV ir Japonija) ir ECB skaičiavimai.

¹ Kroatijos, Liuksemburgo ir Maltos duomenys – nuo 2000 m.; Lenkijos – nuo 2002 m.

² Kai nėra 2015 m. duomenų, pateikiamas 1999–2014 m. ir 2009–2014 m. vidurkis.

2. Ekonominė veikla

2.8 BVP, tenkantis vienam gyventojui

(galiojančiomis kainomis; PGP¹, tūkst. eurų)

	1999–2014 ²	1999–2008 ²	2009–2014	2011	2012	2013	2014
Belgija	28,5	26,7	31,7	32,2	32,4	32,4	33,0
Vokietija	28,7	26,3	32,9	33,5	34,0	34,3	35,3
Estija	14,4	12,1	18,6	18,7	19,6	20,4	20,7
Airija	32,3	30,6	35,4	35,6	35,6	36,5	37,6
Graikija	20,7	20,4	21,8	20,8	19,8	19,9	20,0
Ispanija	23,3	22,1	25,8	25,4	25,2	25,4	25,6
Prancūzija	26,2	24,7	28,8	29,1	29,1	29,3	30,0
Italija	25,6	24,8	27,3	27,7	27,3	27,1	27,0
Kipras	23,0	21,6	25,9	25,8	25,4	24,2	23,7
Latvija	12,8	11,3	15,6	15,1	16,3	17,2	17,6
Lietuva	13,2	10,6	17,7	17,6	18,8	20,0	20,6
Liuksemburgas	62,4	57,3	69,8	70,9	71,1	72,7	75,0
Malta	19,9	18,3	22,8	22,6	23,0	23,9	24,1
Nyderlandai	32,3	30,3	36,2	36,2	36,2	36,4	36,7
Austrija	30,3	28,2	34,1	34,4	35,0	35,2	35,6
Portugalija	18,8	17,5	21,2	21,0	20,6	21,6	21,9
Slovėnija	20,7	19,8	22,5	22,2	22,2	22,4	23,1
Slovakija	13,6	10,2	19,7	19,6	20,1	20,7	21,4
Suomija	27,6	25,8	31,0	31,4	31,3	31,3	30,8
Euro zona	25,9	24,3	28,9	29,1	29,1	29,3	29,8
Bulgarija	9,3	7,7	12,1	12,2	12,4	12,5	12,8
Čekija	19,0	17,3	22,1	22,3	22,3	22,6	23,4
Danija	30,0	27,9	33,5	33,8	34,3	34,5	35,0
Kroatija	14,3	13,1	16,2	16,0	16,4	16,6	16,4
Vengrija	14,8	13,2	17,6	17,6	17,6	18,3	19,0
Lenkija	13,2	11,0	16,9	17,4	18,0	18,4	18,8
Rumunija	9,7	7,5	13,8	13,7	14,3	14,9	15,0
Švedija	30,1	28,1	33,7	34,1	34,2	34,8	34,8
Jungtinė Karalystė	27,8	26,9	29,5	28,5	29,3	30,2	30,6
ES	23,9	22,2	26,9	26,9	27,1	27,5	28,0
JAV	36,4	34,7	39,4	38,8	40,0	41,0	41,9
Japonija	25,4	24,4	27,1	26,8	27,8	28,2	28,0

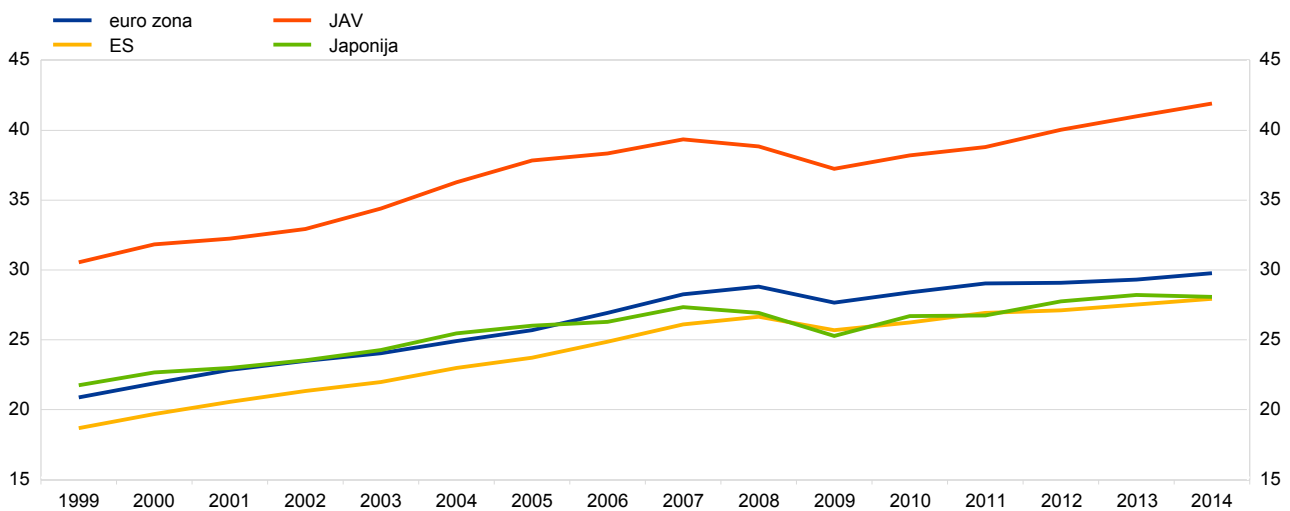
Šaltiniai: Eurostatas, EBPO (JAV ir Japonija) ir ECB skaičiavimai.

¹ BVP pagal perkamosios galios standartus (PGS), eurai, apskaičiuotas remiantis PGP kursais euro zonos atžvilgiu (EZ19 = 1).

² Liuksemburgo ir Kroatijos duomenys – nuo 2000 m.

2.8 pav. BVP, tenkantis vienam gyventojui

(galiojančiomis kainomis; PGP1, tūkst. eurų)

Šaltiniai: Eurostatas, EBPO (JAV ir Japonija) ir ECB skaičiavimai.

¹ BVP pagal perkamosios galios standartus (PGS), eurai, apskaičiuotas remiantis PGP kursais euro zonos atžvilgiu (EZ19 = 1).

2. Ekonominė veikla

2.9 Užimtumas

(darbuotojai; metiniai pokyčiai, procentais)

	1999–2015 ^{1,2}	1999–2008 ¹	2009–2015 ²	2012	2013	2014	2015
Belgija	0,9	1,1	0,4	0,4	-0,4	0,3	.
Vokietija	0,7	0,6	0,7	1,2	0,6	0,9	0,8
Estija	0,0	0,6	-1,0	1,6	1,2	0,8	.
Airija	1,4	3,4	-1,8	-0,6	2,4	1,7	.
Graikija	-0,5	1,2	-3,3	-6,3	-3,6	0,1	.
Ispanija	1,0	3,4	-2,8	-4,1	-2,9	0,9	.
Prancūzija	0,7	1,1	0,1	0,3	0,0	0,3	.
Italija	0,5	1,3	-0,7	-0,3	-1,8	0,1	.
Kipras	1,1	2,7	-1,5	-3,2	-6,0	-1,1	.
Latvija	-0,4	1,7	-3,0	1,4	2,3	-1,3	.
Lietuva	-0,8	-0,5	-1,3	1,8	1,3	2,0	.
Liuksemburgas	2,9	3,6	2,1	2,4	1,8	2,5	.
Malta	1,6	0,9	2,7	2,5	3,7	5,0	.
Nyderlandai	0,7	1,3	-0,2	-0,2	-0,9	-0,2	0,8
Austrija	1,0	1,1	0,7	1,1	0,5	0,9	.
Portugalija	-0,5	0,4	-2,0	-4,1	-2,9	1,4	.
Slovėnija	0,3	1,2	-1,2	-0,9	-1,4	0,6	.
Slovakija	0,3	0,6	-0,2	0,1	-0,8	1,4	.
Suomija	0,8	1,6	-0,4	0,9	-0,7	-0,9	.
Euro zona	0,4	1,1	-0,5	-0,4	-0,7	0,6	.
Bulgarija	-0,1	1,0	-1,7	-2,5	-0,4	0,4	.
Čekija	0,1	0,4	-0,3	0,4	0,3	0,6	.
Danija	0,2	0,8	-0,8	-0,6	0,1	0,8	.
Kroatija	0,8	3,0	-2,0	-3,7	-2,6	2,7	.
Vengrija	0,2	0,1	0,5	0,1	0,9	4,6	.
Lenkija	0,6	1,0	0,0	0,1	-0,1	1,7	.
Rumunija	-1,5	-1,6	-1,3	-4,8	-0,9	0,8	.
Švedija	0,9	1,1	0,6	0,7	1,0	1,4	.
Jungtinė Karalystė	0,9	1,0	0,6	1,1	1,2	2,3	.
ES	0,4	0,9	-0,3	-0,4	-0,3	1,0	.
JAV	0,7	1,0	0,1	1,8	1,0	1,6	.
Japonija	-0,3	-0,2	-0,3	0,0	0,6	0,6	.

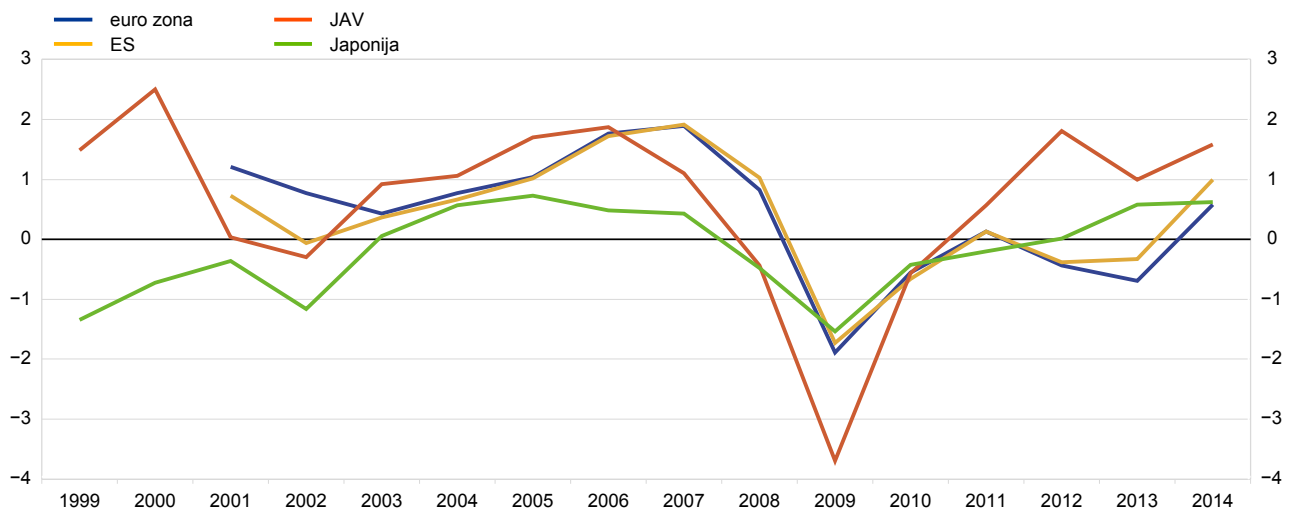
Šaltiniai: Eurostatas, EBPO (JAV ir Japonija) ir ECB skaičiavimai.

¹ Euro zonos, Europos Sąjungos, Vengrijos, Latvijos, Liuksemburgo ir Lenkijos duomenys – nuo 2001 m.

² Kai nėra 2015 m. duomenų, pateikiamas 1999–2014 m. ir 2009–2014 m. vidurkis.

2.9 pav. Užimtumas

(darbuotojai; metiniai pokyčiai, procentais)

Šaltiniai: Eurostatas, EBPO (JAV ir Japonija) ir ECB skaičiavimai.

2. Ekonominė veikla

2.10 Darbo našumas

(vieno darbuotojo; metiniai pokyčiai, procentais)

	1999–2015 ^{1,2}	1999–2008 ¹	2009–2015 ²	2012	2013	2014	2015
Belgija	0,8	1,1	0,2	-0,2	0,4	1,0	.
Vokietija	0,6	1,0	0,1	-0,7	-0,3	0,7	0,9
Estija	3,7	5,1	1,5	3,4	0,3	2,1	.
Airija	2,3	2,2	2,4	0,7	-0,9	3,4	.
Graikija	0,8	2,2	-1,6	-1,1	0,4	0,5	.
Ispanija	0,7	0,1	1,6	1,5	1,3	0,4	.
Prancūzija	0,7	1,0	0,3	-0,1	0,7	-0,2	.
Italija	-0,3	0,0	-0,7	-2,5	0,0	-0,5	.
Kipras	0,7	1,4	-0,4	0,8	0,1	-1,4	.
Latvija	4,2	5,5	2,4	2,5	0,7	3,8	.
Lietuva	4,7	6,6	1,6	2,0	2,2	1,0	.
Liuksemburgas	-0,3	-0,2	-0,4	-3,2	2,5	1,5	.
Malta	0,6	1,2	-0,3	0,4	0,2	-0,9	.
Nyderlandai	0,8	1,2	0,2	-0,9	0,4	1,2	1,1
Austrija	0,7	1,3	-0,3	-0,3	-0,1	-0,5	.
Portugalija	1,0	1,2	0,8	0,1	1,8	-0,5	.
Slovėnija	1,9	3,1	0,1	-1,8	0,3	2,5	.
Slovakija	3,3	4,4	1,4	1,5	2,2	1,1	.
Suomija	0,8	1,7	-0,6	-2,3	-0,4	0,4	.
Euro zona	0,5	0,7	0,3	-0,4	0,4	0,3	.
Bulgarija	3,0	3,8	1,8	2,8	1,7	1,2	.
Čekija	2,4	3,6	0,3	-1,3	-0,8	1,4	.
Danija	0,8	0,9	0,6	0,6	-0,4	0,4	.
Kroatija	0,6	1,2	-0,2	1,5	1,6	-3,0	.
Vengrija	1,8	3,3	-0,6	-1,8	0,9	-1,1	.
Lenkija	2,8	2,6	2,9	1,4	1,3	1,6	.
Rumunija	4,9	7,1	1,3	5,7	4,4	2,2	.
Švedija	1,4	1,9	0,4	-1,0	0,3	0,9	.
Jungtinė Karalystė	1,1	1,5	0,3	0,1	1,0	0,6	.
ES	0,8	1,1	0,4	-0,1	0,6	0,4	.
JAV	1,4	1,5	1,1	0,4	0,5	0,8	.
Japonija	0,9	1,3	0,4	1,7	0,8	-0,6	.

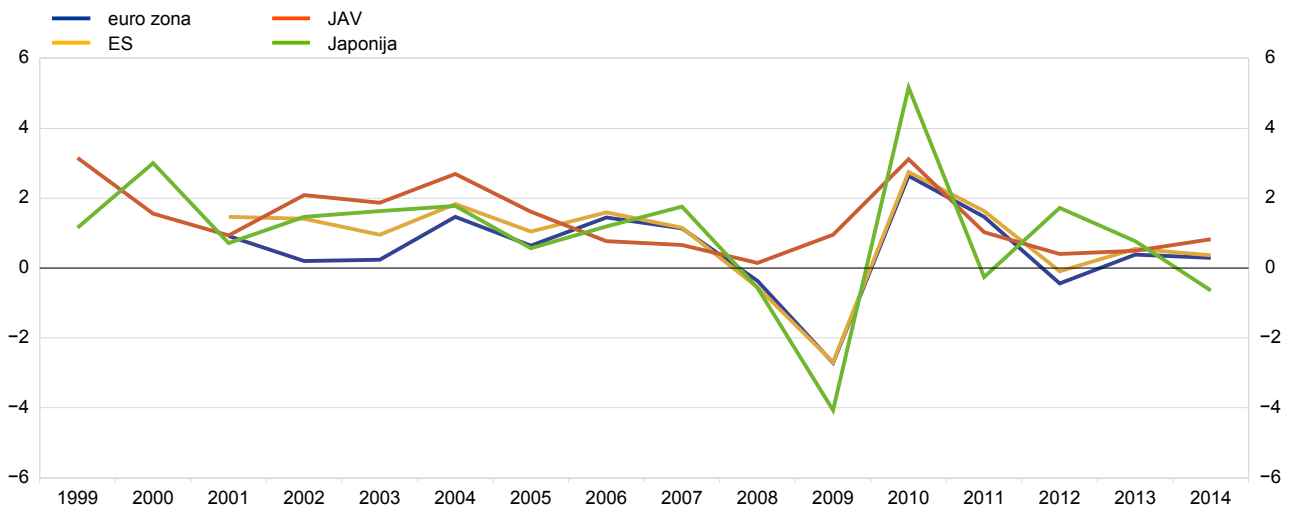
Šaltiniai: Eurostatas, EBPO (JAV ir Japonija) ir ECB skaičiavimai.

¹ Kroatijos, euro zonos, Europos Sąjungos, Liuksemburgo ir Maltos duomenys – nuo 2001 m.; Lenkijos – nuo 2003 m.

² Kai nėra 2015 m. duomenų, pateikiamas 1999–2014 m. ir 2009–2014 m. vidurkis.

2.10 pav. Darbo našumas

(vieno darbuotojo; metiniai pokyčiai, procentais)

Šaltiniai: Eurostatas, EBPO (JAV ir Japonija) ir ECB skaičiavimai.

2. Ekonominė veikla

2.11 Nedarbas

(procentais, palyginti su darbo jėga)

	1999–2015 ^{1,2}	1999–2008 ¹	2009–2015 ²	2012	2013	2014	2015
Belgija	7,8	7,7	8,0	7,6	8,4	8,5	8,3
Vokietija	7,7	9,1	5,8	5,4	5,2	5,0	4,6
Estija	10,1	9,3	11,4	10,0	8,6	7,4	.
Airija	8,0	4,7	12,7	14,7	13,1	11,3	9,4
Graikija	13,7	10,0	19,8	24,5	27,5	26,5	.
Ispanija	15,5	10,7	22,4	24,8	26,1	24,5	22,1
Prancūzija	9,2	8,9	9,8	9,8	10,3	10,3	10,4
Italija	9,0	8,2	10,3	10,7	12,1	12,7	11,9
Kipras	7,4	4,3	11,3	11,8	15,9	16,1	15,6
Latvija	12,3	10,9	14,4	15,1	11,9	10,8	9,9
Lietuva	11,9	11,0	13,2	13,4	11,8	10,7	9,1
Liuksemburgas	4,3	3,6	5,4	5,1	5,9	6,0	6,1
Malta	6,7	7,0	6,3	6,3	6,4	5,8	5,3
Nyderlandai	5,0	4,4	6,0	5,8	7,3	7,4	6,9
Austrija	4,9	4,7	5,2	4,9	5,4	5,6	5,7
Portugalija	9,8	7,3	13,5	15,8	16,4	14,1	12,6
Slovėnija	7,1	6,1	8,5	8,9	10,1	9,7	9,1
Slovakija	14,9	16,0	13,3	14,0	14,2	13,2	11,5
Suomija	8,4	8,5	8,3	7,7	8,2	8,7	9,4
Euro zona	9,5	8,6	10,8	11,4	12,0	11,6	10,9
Bulgarija	11,6	12,4	10,6	12,3	13,0	11,4	9,4
Čekija	7,0	7,3	6,5	7,0	7,0	6,1	5,1
Danija	5,5	4,5	6,9	7,5	7,0	6,5	6,1
Kroatija	13,7	13,1	14,6	16,0	17,3	17,3	16,6
Vengrija	7,9	6,6	10,2	11,0	10,1	7,7	.
Lenkija	12,9	15,5	9,2	10,1	10,4	9,0	7,5
Rumunija	7,1	7,2	6,9	6,8	7,1	6,8	6,8
Švedija	7,1	6,5	8,0	8,0	8,0	7,9	7,4
Jungtinė Karalystė	6,1	5,2	7,5	7,9	7,6	6,1	.
ES	9,1	8,5	9,9	10,5	10,9	10,2	9,4
JAV	6,2	5,0	7,8	8,1	7,4	6,2	5,3
Japonija	4,5	4,6	4,3	4,3	4,0	3,6	3,4

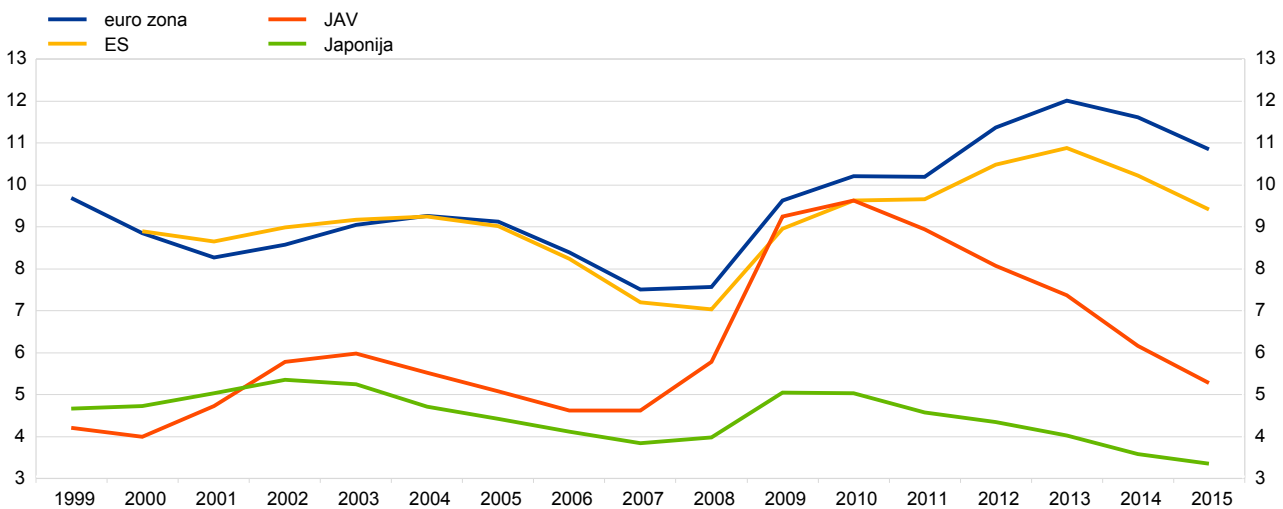
Šaltinis: Eurostatas.

¹ Bulgarijos, Kroatijos, Kipro, Estijos, Maltos ir Europos Sąjungos duomenys – nuo 2000 m.

² Kai kurių valstybių 2015 m. duomenų nėra. Tokiu atveju pateikiamas 1999–2014 m. ir 2009–2014 m. vidurkis.

2.11 pav. Nedarbas

(procentais, palyginti su darbo jėga)

Šaltinis: Eurostatas.

2. Ekonominė veikla

2.12 Namų ūkių skolos¹

(procentais, palyginti su BVP)

	1999–2014 ²	1999–2008 ²	2009–2014	2011	2012	2013	2014
Belgija	46,3	41,4	54,5	54,1	55,2	56,2	58,4
Vokietija	63,5	67,3	57,3	56,9	56,4	55,5	54,4
Estija	33,2	25,4	46,1	45,6	42,1	39,8	38,9
Airija	87,2	76,6	101,3	102,7	99,3	93,8	83,8
Graikija	40,8	28,3	61,6	63,7	64,6	65,2	63,5
Ispanija	68,3	61,4	79,8	81,8	80,4	76,7	72,4
Prancūzija	45,1	39,4	54,7	54,8	55,2	55,6	56,1
Italija	34,8	29,7	43,4	43,8	43,9	43,5	42,9
Kipras	97,8	83,0	122,4	122,4	124,8	125,8	128,6
Latvija	36,7	34,6	38,4	40,5	33,3	29,8	26,6
Lietuva	23,1	19,6	25,9	25,8	23,7	22,4	21,5
Liuksemburgas	49,5	44,3	55,7	54,3	56,1	55,3	56,7
Malta	54,4	48,3	59,4	59,5	59,8	59,0	59,3
Nyderlandai	106,3	100,0	116,8	118,3	118,3	114,8	112,5
Austrija	50,2	48,6	52,8	53,5	52,1	51,2	51,4
Portugalija	78,8	72,9	88,6	90,5	90,7	86,0	81,5
Slovėnija	25,9	21,3	29,7	30,0	30,9	30,0	28,5
Slovakija	16,5	10,0	27,4	26,5	27,8	29,7	31,6
Suomija	49,2	41,2	62,5	61,3	63,6	64,2	65,5
Euro zona	58,3	55,1	63,8	64,2	63,9	62,7	61,9
Bulgarija	16,8	11,8	24,4	24,0	23,3	23,2	22,6
Čekija	20,4	14,4	30,3	30,1	31,1	31,5	31,3
Danija	117,6	105,9	137,2	138,8	136,6	134,6	132,3
Kroatija	34,1	29,0	40,9	41,5	41,2	40,4	40,4
Vengrija	24,0	18,3	33,5	37,6	31,8	28,2	25,9
Lenkija	26,6	18,8	34,3	35,1	34,1	35,1	35,6
Rumunija	12,7	7,9	20,7	21,5	20,6	19,2	18,1
Švedija	65,2	56,6	79,7	78,0	80,5	82,3	83,6
Jungtinė Karalystė	86,4	83,2	91,7	91,7	90,6	87,8	86,0
ES	-	-	-	-	-	-	-
JAV	84,8	84,2	85,8	85,7	82,7	81,0	80,0
Japonija	68,3	69,5	66,3	66,4	65,7	66,2	66,0

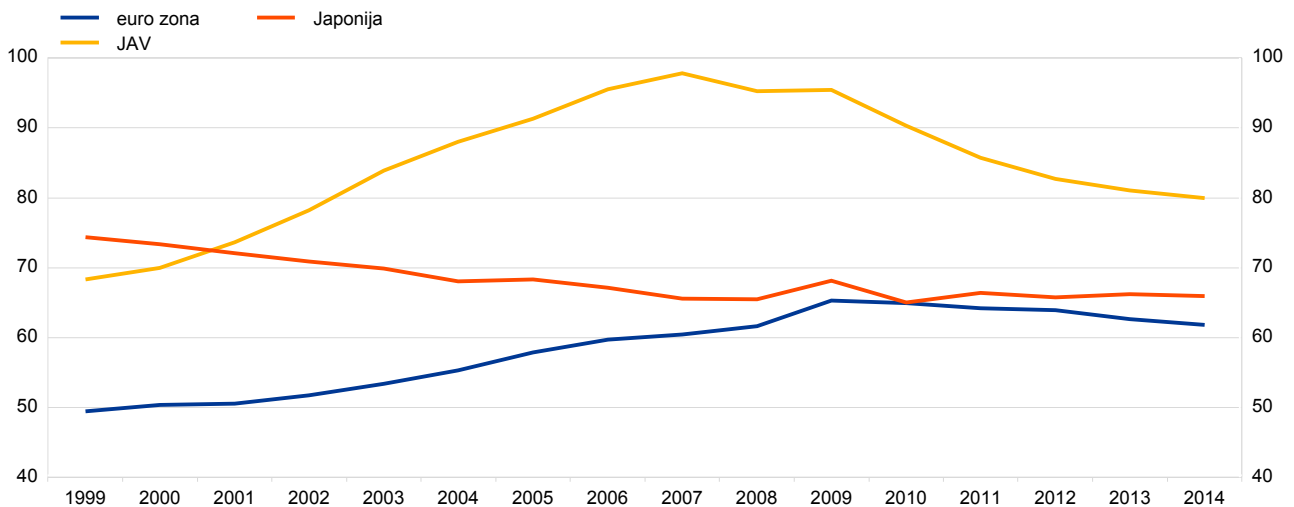
Šaltiniai: ECB, Eurostatas, JAV ekonominės analizės biuras, Federalinio rezervo valdyba ir Japonijos bankas.

¹ Apibrėžiamos kaip paskolų namų ūkiams likutis.

² Europos Sąjungos duomenų nėra. Bulgarijos duomenys – nuo 2000 m.; Graikijos – nuo 1999 m.; Kroatijos – nuo 2001 m.; Airijos – nuo 2001 m.; Lietuvos – nuo 2004 m.; Liuksemburgo – nuo 2002 m.; Maltos – nuo 2004 m.; Latvijos – nuo 2004 m.; Lenkijos – nuo 2003 m.; Slovėnijos – nuo 2004 m.

2.12 pav. Namų ūkių skolos

(procentais, palyginti su BVP)

Šaltiniai: ECB, Eurostatas, JAV ekonominės analizės biuras, Federalinio rezervo valdyba ir Japonijos bankas.

2. Ekonominė veikla

2.13 Namų ūkių taupymo norma

(procentais, palyginti su disponuojamosiomis pajamomis¹)

	1999–2014 ²	1999–2008 ²	2009–2014	2011	2012	2013	2014
Belgija	15,3	16,0	14,1	13,6	13,5	12,3	12,6
Vokietija	16,3	16,1	16,6	16,5	16,4	16,4	16,8
Estija	4,3	1,1	9,5	10,2	7,1	8,9	8,2
Airija	7,5	6,8	8,8	8,4	8,3	6,1	5,0
Graikija	-	-	-	-	-	-	-
Ispanija	9,8	9,5	10,4	10,8	8,8	10,0	9,6
Prancūzija	15,0	14,9	15,1	15,2	14,7	14,3	14,8
Italija	13,0	14,2	11,1	10,7	9,4	11,3	10,8
Kipras	5,4	7,9	1,3	5,4	0,6	-4,1	-10,8
Latvija	2,0	2,3	1,6	-3,2	-3,8	-3,0	-0,8
Lietuva	3,3	2,8	3,6	4,8	1,6	1,8	0,1
Liuksemburgas	-	-	-	-	-	-	-
Malta	-	-	-	-	-	-	-
Nyderlandai	13,0	12,4	13,8	13,1	13,8	14,2	14,8
Austrija	15,0	15,6	14,1	13,3	14,5	12,9	13,3
Portugalija	8,9	9,5	8,1	7,5	7,7	7,8	5,9
Slovėnija	14,3	16,0	13,1	12,7	10,9	13,4	14,1
Slovakija	8,1	7,9	8,3	8,1	7,1	8,3	9,3
Suomija	8,5	8,5	8,6	8,1	7,8	8,4	7,0
Euro zona	13,5	13,8	13,0	12,8	12,4	12,7	12,7
Bulgarija	-8,4	-10,8	-3,7	-3,0	-8,2	-0,2	.
Čekija	11,4	11,3	11,6	11,1	11,3	10,8	10,9
Danija	6,1	5,3	7,4	7,8	7,5	7,9	4,4
Kroatija	9,6	7,9	11,6	11,7	12,1	10,5	11,8
Vengrija	9,5	9,6	9,4	9,7	8,2	9,3	10,2
Lenkija	5,0	6,8	3,0	1,5	1,5	2,5	1,9
Rumunija	-	-	-	-	-	-	-
Švedija	12,1	9,6	16,2	15,4	17,9	17,6	17,7
Jungtinė Karalystė	8,3	8,2	8,5	9,1	8,7	6,3	5,4
ES	11,6	11,7	11,4	11,1	11,0	11,0	10,3
JAV	7,9	7,2	9,0	9,2	10,7	7,9	8,1
Japonija	9,2	10,1	7,9	9,2	7,7	6,5	5,8

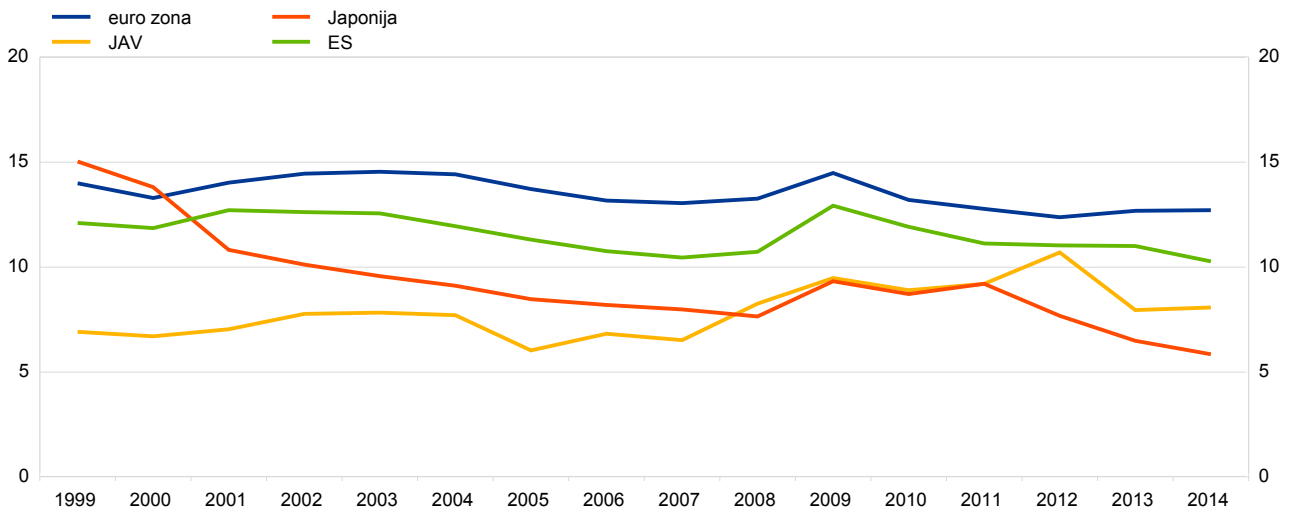
Šaltiniai: ECB, Eurostatas, JAV ekonominės analizės biuras, Federalinio rezervo valdyba ir Japonijos bankas.

¹ Disponuojamosios pajamos pakoreguotos dėl grynosios namų ūkių nuosavybės pensijų fondų atidėjiniuose.

² Graikijos, Maltos, Liuksemburgo ir Rumunijos duomenų nėra. Kroatijos duomenys – nuo 1999 m.; Airijos – nuo 1999 m.; Lietuvos – nuo 1999 m.; Lenkijos – nuo 2002 m.; Slovėnijos – nuo 2005 m.

2.13 pav. Namų ūkių sutaupos

(procentais, palyginti su disponuojamosiomis pajamomis)

Šaltiniai: ECB, Eurostatas, JAV ekonominės analizės biuras, Federalinio rezervo valdyba ir Japonijos bankas.

2. Ekonominė veikla

2.14 Ne finansų bendrovių skolos¹

(procentais, palyginti su BVP)

	1999–2014 ²	1999–2008 ²	2009–2014	2011	2012	2013	2014
Belgija	125,8	114,2	145,2	143,1	148,0	148,8	147,8
Vokietija	64,9	65,8	63,3	61,3	61,5	63,7	62,1
Estija	90,3	85,0	99,1	95,7	99,1	94,1	96,3
Airija	137,2	97,7	189,8	194,6	208,4	197,6	200,4
Graikija	55,1	47,9	67,0	67,4	68,0	66,0	67,0
Ispanija	106,1	94,4	125,6	132,4	125,8	119,9	112,3
Prancūzija	107,4	101,1	117,9	116,8	120,8	120,5	124,8
Italija	76,4	70,5	86,3	85,4	87,7	85,5	84,4
Kipras	200,2	195,1	208,7	207,9	203,5	215,1	221,2
Latvija	78,2	66,7	87,8	91,3	84,9	79,6	73,9
Lietuva	43,8	44,2	43,4	42,7	41,6	38,3	35,2
Liuksemburgas	310,8	266,0	363,1	354,9	368,4	364,6	346,9
Malta	140,4	121,5	156,2	160,9	159,3	153,8	157,4
Nyderlandai	121,6	119,2	125,6	127,0	125,3	123,8	128,2
Austrija	93,2	90,9	97,2	95,8	96,8	99,1	98,7
Portugalija	112,5	101,3	131,3	131,9	139,6	135,2	127,0
Slovėnija	82,7	71,8	91,8	95,3	93,7	89,4	81,6
Slovakija	44,7	43,4	47,0	47,5	46,6	48,2	46,5
Suomija	96,8	89,4	109,1	107,5	109,0	113,4	110,3
Euro zona	100,1	95,4	107,1	106,4	108,1	106,2	107,1
Bulgarija	85,9	66,3	115,5	110,7	112,3	119,7	114,8
Čekija	45,6	44,7	47,3	44,6	46,2	52,7	53,8
Danija	86,1	80,5	95,3	94,8	98,1	93,4	92,1
Kroatija	79,6	63,9	100,6	101,3	102,0	103,5	101,8
Vengrija	74,4	62,2	94,8	97,0	94,0	91,9	90,7
Lenkija	37,4	33,1	41,7	41,5	42,5	43,7	45,9
Rumunija	49,6	44,5	58,2	52,4	52,1	48,5	45,1
Švedija	133,5	122,5	151,8	150,2	149,9	150,5	152,3
Jungtinė Karalystė	117,8	114,9	122,6	129,1	130,1	109,8	123,6
ES	-	-	-	-	-	-	-
JAV ³	66,0	64,9	67,8	66,1	66,7	67,8	69,2
Japonija ⁴	109,3	111,7	105,3	105,2	103,7	103,9	104,9

Šaltiniai: ECB, Eurostatas, JAV ekonominės analizės biuras, Federalinio rezervo valdyba ir Japonijos bankas.

¹ Apibrėžiamos kaip paimtų paskolų likutis, išleisti skolos vertybiniai popieriai ir pensijų sistemos įsipareigojimai.

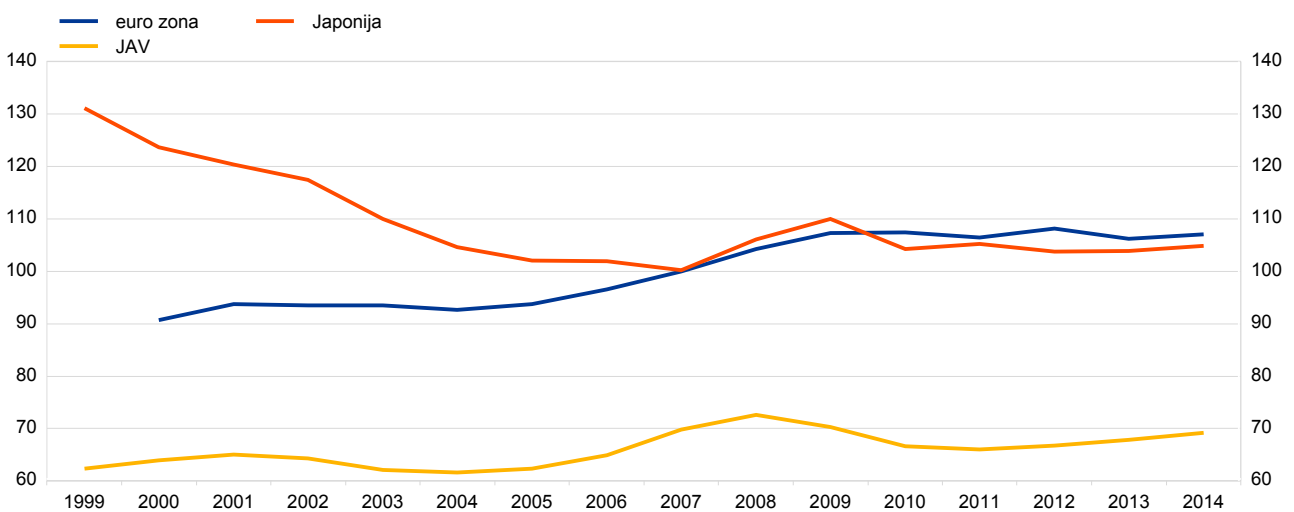
² Europos Sąjungos duomenų nėra. Austrijos duomenys – nuo 1999 m.; Bulgarijos – nuo 2000 m.; Danijos – nuo 1999 m.; Kroatijos – nuo 2001 m.; Airijos – nuo 2001 m.; Lietuvos – nuo 2004 m.; Liuksemburgo – nuo 2002 m.; Latvijos – nuo 2004 m.; Maltos – nuo 2004 m.; Lenkijos – nuo 2003 m.; Slovėnijos – nuo 2004 m.

³ JAV duomenys neapima bendrovių tarpusavio paskolų ir pensijų sistemos įsipareigojimų.

⁴ Japonijos duomenys neapima pensijų sistemos įsipareigojimų.

2.14 pav. Ne finansų bendrovių skolos

(procentais, palyginti su BVP)

Šaltiniai: ECB, Eurostatas, JAV ekonominės analizės biuras, Federalinio rezervo valdyba ir Japonijos bankas.

3. Kainos ir sąnaudos

3.1 SVKI

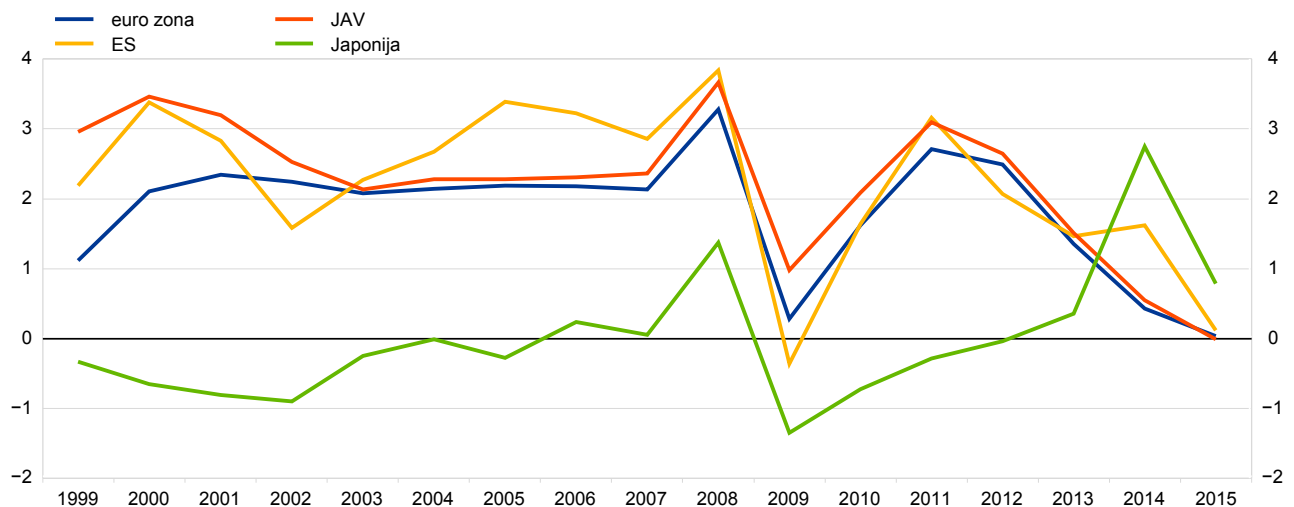
(metiniai pokyčiai, procentais)

	1999–2015	1999–2008	2009–2015	2012	2013	2014	2015
Belgija	1,9	2,2	1,5	2,6	1,2	0,5	0,6
Vokietija	1,5	1,7	1,2	2,1	1,6	0,8	0,1
Estija	3,7	4,6	2,3	4,2	3,2	0,5	0,1
Airija	2,0	3,4	0,1	1,9	0,5	0,3	0,0
Graikija	2,3	3,3	1,0	1,0	-0,9	-1,4	-1,1
Ispanija	2,4	3,2	1,1	2,4	1,5	-0,2	-0,6
Prancūzija	1,6	1,9	1,1	2,2	1,0	0,6	0,1
Italija	2,0	2,4	1,5	3,3	1,3	0,2	0,1
Kipras	2,1	2,7	1,1	3,1	0,4	-0,3	-1,6
Latvija	3,8	5,6	1,3	2,3	0,0	0,7	0,2
Lietuva	2,4	2,7	1,9	3,2	1,2	0,2	-0,7
Liuksemburgas	2,4	2,8	1,7	2,9	1,7	0,7	0,1
Malta	2,2	2,6	1,8	3,2	1,0	0,8	1,2
Nyderlandai	2,0	2,4	1,5	2,8	2,6	0,3	0,2
Austrija	1,9	1,9	1,8	2,6	2,1	1,5	0,8
Portugalija	2,1	2,9	1,1	2,8	0,4	-0,2	0,5
Slovėnija	3,7	5,4	1,3	2,8	1,9	0,4	-0,8
Slovakija	4,2	6,2	1,5	3,7	1,5	-0,1	-0,3
Suomija	1,8	1,8	1,9	3,2	2,2	1,2	-0,2
Euro zona	1,8	2,2	1,3	2,5	1,4	0,4	0,0
Bulgarija	4,4	6,7	1,3	2,4	0,4	-1,6	-1,1
Čekija	2,1	2,7	1,4	3,5	1,4	0,4	0,3
Danija	1,8	2,1	1,3	2,4	0,5	0,3	0,2
Kroatija	2,7	3,4	1,6	3,4	2,3	0,2	-0,3
Vengrija	5,1	6,7	2,9	5,7	1,7	0,0	0,1
Lenkija	3,1	3,9	2,0	3,7	0,8	0,1	-0,7
Rumunija	12,7	19,5	3,6	3,4	3,2	1,4	-0,4
Švedija	1,4	1,7	1,1	0,9	0,4	0,2	0,7
Jungtinė Karalystė	2,0	1,8	2,4	2,8	2,6	1,5	0,0
ES	2,2	2,7	1,5	2,6	1,5	0,5	0,0
JAV ¹	2,2	2,8	1,4	2,1	1,5	1,6	0,1
Japonija ¹	0,0	-0,2	0,2	0,0	0,4	2,7	0,8

Šaltiniai: Eurostatas, TAB (JAV ir Japonija) ir ECB skaičiavimai.
¹ Duomenys apima vartotojų kainų indeksą.

3.1 pav. SVKI¹

(metiniai pokyčiai, procentais)

Šaltiniai: Eurostatas, TAB (JAV ir Japonija) ir ECB skaičiavimai.
¹ Japonijos ir JAV duomenys apima vartotojų kainų indeksą.

3. Kainos ir sąnaudos

3.2 SVKI, neįskaitant maisto produktų ir energijos

(metiniai pokyčiai, procentais)

	1999–2015 ¹	1999–2008 ¹	2009–2015	2012	2013	2014	2015
Belgija	1,6	1,5	1,6	1,9	1,5	1,5	1,6
Vokietija	1,0	1,0	1,1	1,3	1,2	1,1	1,1
Estija	2,9	3,8	1,5	2,8	1,9	1,3	1,2
Airija	1,7	3,0	-0,1	0,7	0,1	0,7	1,6
Graikija	1,8	2,9	0,2	-0,3	-2,4	-1,5	-0,4
Ispanija	1,9	2,7	0,8	1,3	1,3	-0,1	0,3
Prancūzija	1,3	1,4	1,0	1,5	0,7	1,0	0,6
Italija	1,8	2,1	1,4	2,0	1,3	0,7	0,7
Kipras	1,0	1,3	0,6	1,7	-0,3	0,1	-0,4
Latvija	2,6	4,3	0,2	0,3	-0,1	1,7	1,5
Lietuva	1,4	1,7	1,0	2,0	1,4	0,7	1,9
Liuksemburgas	1,9	1,9	1,8	2,1	2,0	1,3	1,7
Malta	1,7	2,1	1,2	2,5	0,1	1,5	1,5
Nyderlandai	1,7	1,9	1,5	2,2	2,5	0,6	0,9
Austrija	1,7	1,5	1,9	2,2	2,2	1,7	1,8
Portugalija	1,9	2,7	0,7	1,2	0,1	0,2	0,6
Slovėnija	2,5	4,3	0,5	0,7	0,9	0,6	0,3
Slovakija	3,5	5,1	1,4	3,0	1,4	0,5	0,5
Suomija	1,6	1,5	1,7	2,1	1,8	1,6	0,8
Euro zona	1,4	1,6	1,1	1,5	1,1	0,8	0,8
Bulgarija	4,1	6,5	0,8	1,0	0,0	-1,6	-0,6
Čekija	1,3	1,9	0,5	1,6	0,3	0,5	0,7
Danija	1,5	1,8	1,2	1,6	0,6	0,6	1,2
Kroatija	1,6	3,2	0,9	1,1	0,9	0,5	0,8
Vengrija	3,4	4,3	2,5	3,5	2,3	1,4	1,7
Lenkija	2,6	3,5	1,3	2,2	0,7	0,2	0,4
Rumunija	6,2	9,3	3,2	3,2	2,3	2,3	1,6
Švedija	1,1	1,1	1,0	0,7	0,3	0,4	0,9
Jungtinė Karalystė	1,5	1,1	2,0	2,2	2,0	1,6	1,0
ES	1,6	1,8	1,3	1,7	1,2	0,9	0,9
JAV ²	2,0	2,2	1,7	2,1	1,8	1,7	1,8
Japonija ²	-0,3	-0,4	-0,1	-0,6	-0,2	1,8	1,0

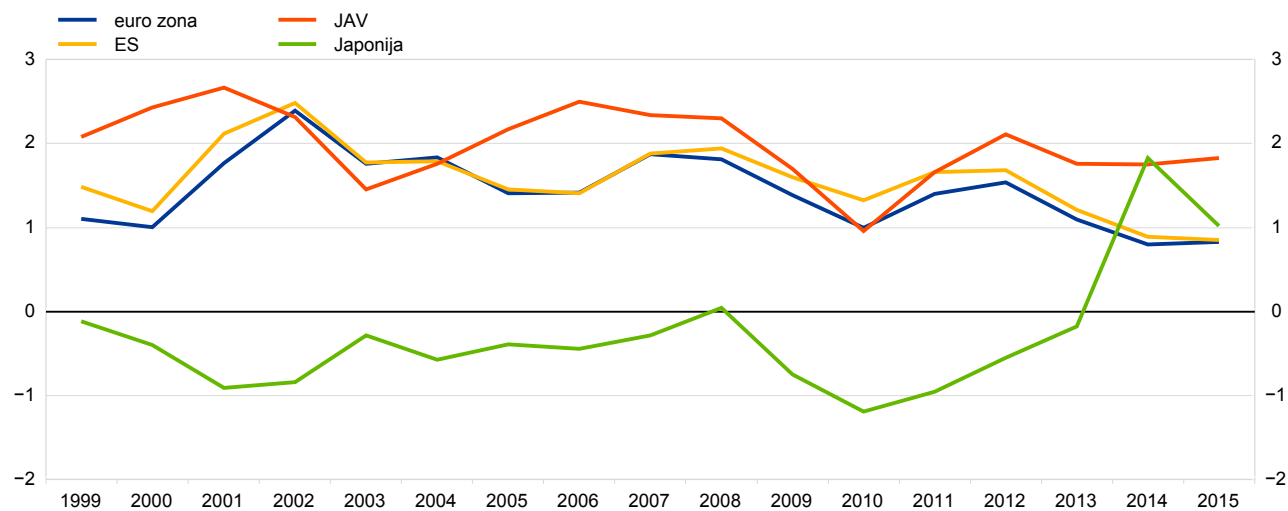
Šaltiniai: Eurostatas, TAB (JAV ir Japonija) ir ECB skaičiavimai.

¹ Čekijos ir Slovėnijos duomenys – nuo 2000 m.; Vengrijos ir Rumunijos – nuo 2002 m.; Kroatijos – nuo 2006 m.

² Duomenys apima vartotojų kainų indeksą.

3.2 pav. SVKI, neįskaitant maisto produktų ir energijos¹

(metiniai pokyčiai, procentais)

Šaltiniai: Eurostatas, TAB (JAV ir Japonija) ir ECB skaičiavimai.

¹ Japonijos ir JAV duomenys apima vartotojų kainų indeksą.

3. Kainos ir sąnaudos

3.3 BVP defliatorius

(metiniai pokyčiai, procentais)

	1999–2015 ^{1,2}	1999–2008 ¹	2009–2015 ²	2012	2013	2014	2015
Belgija	1,7	1,9	1,5	2,0	1,3	0,7	.
Vokietija	1,1	0,8	1,6	1,5	2,1	1,7	2,1
Estija	5,1	6,6	2,6	2,7	4,0	2,0	.
Airija	1,7	3,0	-0,5	0,4	1,2	0,1	.
Graikija	1,9	3,2	-0,2	-0,4	-2,5	-2,3	.
Ispanija	2,3	3,6	0,1	0,1	0,6	-0,4	.
Prancūzija	1,4	1,8	0,8	1,2	0,8	0,6	1,2
Italija	2,0	2,4	1,2	1,4	1,3	0,9	.
Kipras	2,3	3,3	0,6	2,1	-1,4	-1,3	.
Latvija	4,9	7,8	0,2	3,5	1,3	1,2	.
Lietuva	2,5	3,3	1,4	2,8	1,2	1,2	0,5
Liuksemburgas	2,7	2,8	2,7	4,0	2,4	0,9	.
Malta	2,5	2,5	2,4	2,0	1,8	1,7	.
Nyderlandai	1,8	2,5	0,8	1,4	1,4	0,8	0,3
Austrija	1,6	1,6	1,6	2,0	1,5	1,6	1,5
Portugalija	2,2	3,2	0,7	-0,4	2,2	0,9	.
Slovėnija	3,4	5,0	0,9	0,3	0,8	0,8	.
Slovakija	3,0	4,6	0,4	1,3	0,5	-0,2	.
Suomija	1,7	1,5	2,0	3,0	2,6	1,6	.
Euro zona	1,7	2,0	1,0	1,2	1,3	0,9	.
Bulgarija	4,5	5,9	2,2	1,2	-0,5	0,2	.
Čekija	1,9	2,4	1,0	1,4	1,4	2,5	.
Danija	2,1	2,5	1,6	2,8	1,4	0,8	.
Kroatija	2,9	4,1	1,3	1,6	0,8	0,0	.
Vengrija	5,1	6,4	3,0	3,5	3,1	3,2	.
Lenkija	2,5	2,8	2,1	2,4	0,4	0,5	.
Rumunija	16,0	23,7	4,2	4,8	3,5	1,9	.
Švedija	1,6	1,8	1,4	1,1	1,1	1,6	.
Jungtinė Karalystė	2,3	2,4	2,1	1,6	2,0	1,8	.
ES	1,7	2,0	1,1	2,4	0,6	1,6	.
JAV	2,0	2,3	1,4	1,8	1,6	1,6	1,0
Japonija	-1,1	-1,3	-0,7	-0,9	-0,6	1,7	.

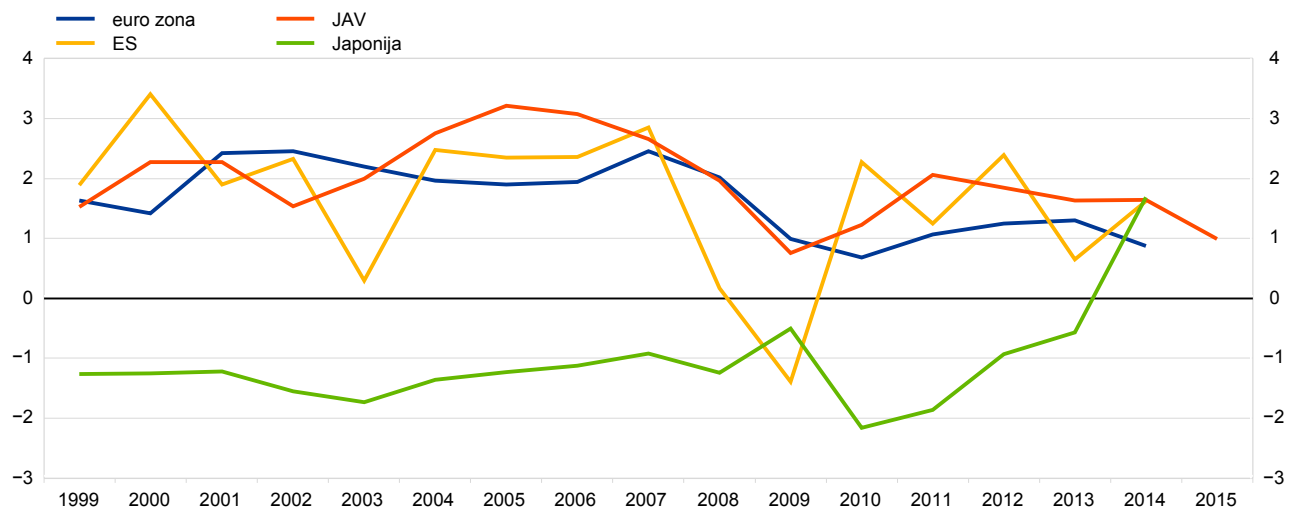
Šaltiniai: Eurostatas, EBPO (JAV ir Japonija) ir ECB skaičiavimai.

¹ Liuksemburgo, Kroatijos ir Maltos duomenys – nuo 2001 m.; Lenkijos – nuo 2003 m.

² Kai nėra 2015 m. duomenų, pateikiamas 1999–2014 m. ir 2009–2014 m. vidurkis.

3.3 pav. BVP defliatorius

(metiniai pokyčiai, procentais)

Šaltiniai: Eurostatas, EBPO (JAV ir Japonija) ir ECB skaičiavimai.

3. Kainos ir sąnaudos

3.4 Pramonės gamintojų kainos

(metiniai pokyčiai, procentais)

	1999–2015 ^{1,2}	1999–2008 ¹	2009–2015 ²	2012	2013	2014	2015
Belgija	2,0	3,4	0,1	3,5	0,6	-4,6	-4,2
Vokietija	1,5	2,4	0,2	1,7	0,0	-0,9	-1,8
Estija	3,2	4,7	1,9	3,4	9,9	-2,3	-2,8
Airija	1,6	4,0	0,6	3,1	1,5	-0,3	-4,4
Graikija	3,0	4,7	0,6	4,9	-0,7	-0,8	-5,8
Ispanija	2,4	3,3	1,1	3,8	0,6	-1,3	-2,1
Prancūzija	1,5	2,4	0,3	2,8	0,3	-1,3	-2,2
Italija	1,8	3,0	0,0	4,1	-1,2	-1,8	-3,4
Kipras	2,8	4,8	0,6	8,1	-2,1	-3,1	-5,7
Latvija	5,0	8,4	1,7	5,3	1,1	0,1	-1,4
Lietuva	2,6	4,8	-0,4	5,6	-0,3	-5,1	-9,2
Liuksemburgas	2,9	5,5	-0,6	3,6	1,3	-4,8	-0,5
Malta	4,2	5,2	3,0	2,3	0,9	-1,2	-3,2
Nyderlandai	2,4	4,7	-0,9	3,8	-1,3	-3,2	-7,4
Austrija	1,3	1,8	0,4	0,9	-1,0	-1,5	-2,1
Portugalija	2,6	4,1	0,5	2,9	0,1	-1,2	-3,0
Slovėnija	3,0	4,7	0,7	1,0	0,3	-1,1	-0,5
Slovakija	2,5	5,1	-1,1	3,8	-0,2	-3,6	-4,3
Suomija	1,8	2,6	0,8	2,3	0,9	-0,9	-2,2
Euro zona	1,7	2,8	0,2	2,8	-0,2	-1,5	-2,7
Bulgarija	4,2	6,3	1,7	5,3	-1,3	-0,9	-1,7
Čekija	1,7	2,6	0,3	2,1	0,8	-0,8	-3,2
Danija	3,3	5,3	0,4	2,5	2,2	-2,3	-6,5
Kroatija	2,8	3,8	1,5	7,0	0,4	-2,7	-3,9
Vengrija	5,5	8,0	2,0	5,3	-0,5	-2,1	-3,0
Lenkija	2,6	3,5	1,7	3,6	-1,2	-1,4	-2,4
Rumunija	10,6	18,0	2,8	4,8	3,7	0,2	-1,8
Švedija	1,9	3,1	0,2	-0,3	-0,7	0,1	-1,1
Jungtinė Karalystė	2,8	4,3	0,7	2,2	1,0	-2,3	-7,5
ES	2,0	3,1	0,4	2,8	0,0	-1,5	-3,2
JAV ³	2,3	3,1	1,3	1,9	1,2	1,9	-3,3
Japonija ⁴	0,2	1,0	-0,9	-1,2	0,8	0,8	-3,5

Šaltiniai: Eurostatas, TAB (JAV ir Japonija) ir ECB skaičiavimai.

¹ Bulgarijos, Kipro, Lenkijos, Maltos ir Rumunijos duomenys – nuo 2001 m.; Latvijos – nuo 2002 m.; Estijos – nuo 2003 m.; Airijos – nuo 2006 m.

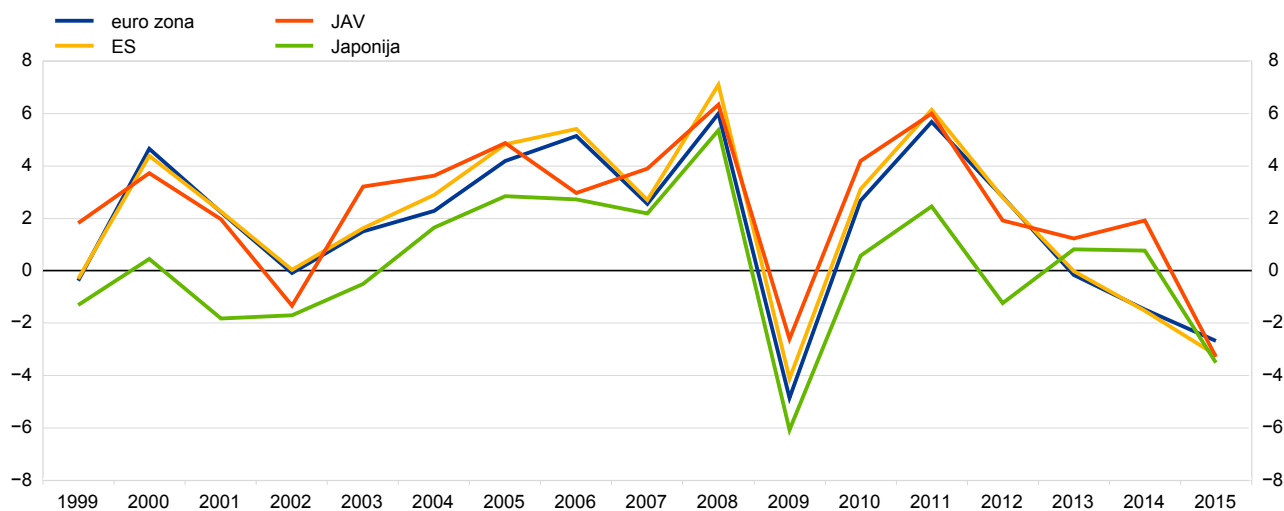
² Kai nėra 2015 m. duomenų, pateikiamas 1999–2014 m. ir 2009–2014 m. vidurkis.

³ Duomenys apima pagamintas prekes.

⁴ Duomenys apima produkcijos kainų indeksą apdirbamosios gamybos sektoriuje.

3.4 pav. Pramonės gamintojų kainos¹

(metiniai pokyčiai, procentais)

Šaltiniai: Eurostatas, TAB (JAV ir Japonija) ir ECB skaičiavimai.

¹ Japonijos duomenys apima produkcijos kainų indeksą apdirbamosios gamybos sektoriuje; JAV duomenys apima pagamintas prekes.

3. Kainos ir sąnaudos

3.5 Vienetinės darbo sąnaudos

(metiniai pokyčiai, procentais)

	1999–2015 ^{1,2}	1999–2008 ¹	2009–2015 ²	2012	2013	2014	2015
Belgija	1,8	1,8	1,8	3,4	2,2	-0,1	.
Vokietija	1,0	0,2	2,1	3,3	2,2	1,9	1,8
Estija	4,9	7,0	1,6	3,3	5,5	3,7	.
Airija	1,0	3,4	-3,0	-0,8	0,2	-1,6	.
Graikija	1,9	3,6	-1,0	-2,0	-7,4	-2,6	.
Ispanija	1,7	3,3	-0,9	-2,9	-0,4	-0,9	.
Prancūzija	1,8	1,9	1,7	2,3	0,9	1,5	.
Italija	2,2	2,7	1,5	1,4	0,9	1,3	.
Kipras	2,0	3,1	0,1	0,0	-3,4	-3,3	.
Latvija	5,0	10,3	-1,6	3,5	4,3	4,6	.
Lietuva	1,7	2,8	0,0	2,2	3,1	2,8	.
Liuksemburgas	3,2	3,6	2,7	4,9	1,1	1,4	.
Malta	2,6	2,6	2,6	3,2	1,1	1,5	.
Nyderlandai	1,9	2,0	1,7	3,0	1,5	0,8	.
Austrija	1,5	1,0	2,2	3,0	2,3	2,3	.
Portugalija	1,4	2,6	-0,5	-3,2	1,8	-0,9	.
Slovėnija	3,4	4,6	1,3	0,8	0,2	-1,3	.
Slovakija	2,8	3,6	1,4	1,1	0,3	0,7	.
Suomija	2,0	1,6	2,8	5,2	1,8	0,9	.
Euro zona	1,7	1,8	1,4	1,9	1,2	1,1	.
Bulgarija	5,4	5,1	5,9	4,8	7,0	4,4	.
Čekija	2,2	2,8	1,1	3,1	0,6	0,1	.
Danija	2,2	2,7	1,4	1,2	1,5	1,3	.
Kroatija	2,4	4,0	0,2	-1,3	-2,2	-2,4	.
Vengrija	4,4	6,1	1,6	4,0	0,9	2,0	.
Lenkija	1,1	0,9	1,3	2,1	0,3	0,0	.
Rumunija	13,1	21,6	0,3	3,5	-1,3	0,1	.
Švedija	2,1	2,2	2,1	4,1	1,7	1,3	.
Jungtinė Karalystė	2,2	2,8	1,3	1,6	0,4	-0,6	.
ES	1,2	1,3	1,2	2,9	0,2	1,4	.
JAV	-0,4	-0,8	0,1	1,0	-0,5	1,4	1,3
Japonija	-1,9	-2,2	-1,3	-1,7	-0,9	1,5	.

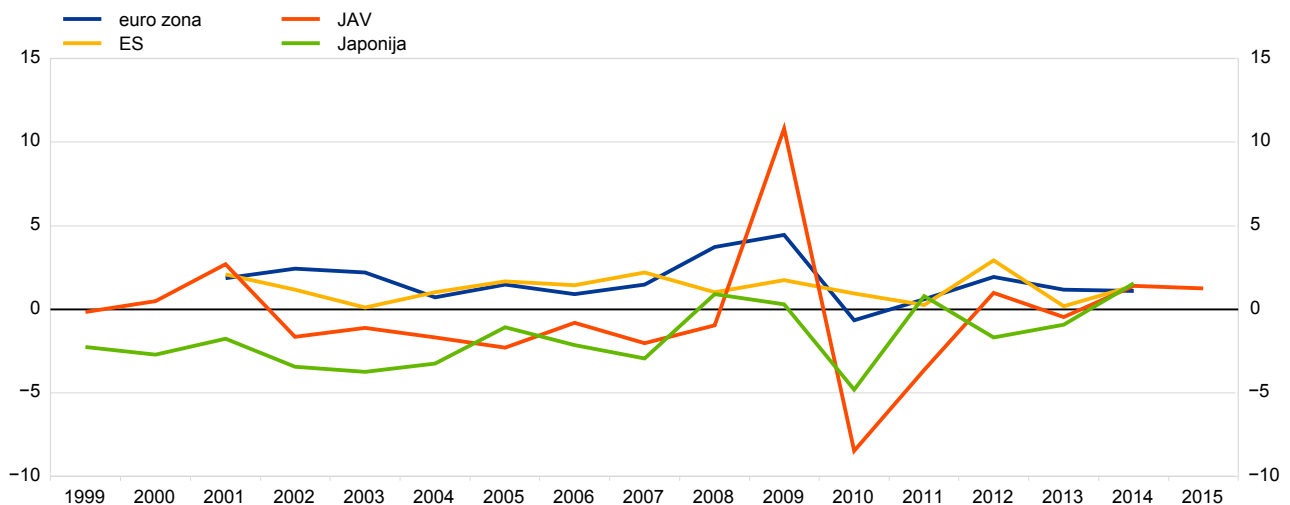
Šaltiniai: Eurostatas, TAB (JAV) ir ECB skaičiavimai.

¹ Kroatijos, euro zonos, Europos Sąjungos, Liuksemburgo ir Maltos duomenys – nuo 2001 m.; Lenkijos – nuo 2003 m.

² Kai nėra 2015 m. duomenų, pateikiamas 1999–2014 m. ir 2009–2014 m. vidurkis.

3.5 pav. Vienetinės darbo sąnaudos

(metiniai pokyčiai, procentais)

Šaltiniai: Eurostatas, TAB (JAV) ir ECB skaičiavimai.

3. Kainos ir sąnaudos

3.6 Atlygis vienam samdomajam darbuotojui (metiniai pokyčiai, procentais)

	1999–2015 ^{1,2}	1999–2008 ¹	2009–2015 ²	2012	2013	2014	2015
Belgija	2,6	2,9	2,1	3,2	2,6	0,9	.
Vokietija	1,6	1,2	2,2	2,5	1,8	2,6	2,7
Estija	8,9	12,4	3,1	6,8	5,9	5,9	.
Airija	3,3	5,7	-0,6	0,0	-0,7	1,8	.
Graikija	2,7	6,0	-2,5	-3,0	-7,0	-2,1	.
Ispanija	2,4	3,5	0,7	-1,5	0,9	-0,4	.
Prancūzija	2,5	2,8	2,0	2,2	1,6	1,3	.
Italija	1,9	2,6	0,7	-1,1	0,9	0,8	.
Kipras	2,7	4,6	-0,3	0,8	-3,3	-4,7	.
Latvija	9,4	16,4	0,8	6,1	5,0	8,5	.
Lietuva	6,5	9,6	1,6	4,2	5,4	3,9	.
Liuksemburgas	3,0	3,5	2,3	1,6	3,6	2,9	.
Malta	3,2	3,9	2,3	3,7	1,3	0,6	.
Nyderlandai	2,7	3,2	1,8	2,1	2,0	2,0	.
Austrija	2,2	2,3	1,9	2,7	2,2	1,7	.
Portugalija	2,4	3,8	0,3	-3,1	3,6	-1,4	.
Slovėnija	5,4	7,9	1,3	-1,0	0,6	1,1	.
Slovakija	6,2	8,2	2,8	2,6	2,6	1,8	.
Suomija	2,9	3,3	2,2	2,8	1,3	1,4	.
Euro zona	2,2	2,6	1,7	1,5	1,6	1,4	.
Bulgarija	8,6	9,1	7,8	7,7	8,8	5,6	.
Čekija	4,6	6,5	1,4	1,7	-0,3	1,5	.
Danija	3,0	3,7	2,0	1,7	1,2	1,8	.
Kroatija	3,0	5,3	0,0	0,2	-0,7	-5,3	.
Vengrija	6,3	9,6	1,0	2,1	1,8	0,9	.
Lenkija	3,9	3,5	4,2	3,6	1,7	1,6	.
Rumunija	18,6	30,2	1,6	9,4	3,0	2,3	.
Švedija	3,5	4,1	2,5	3,1	2,0	2,2	.
Jungtinė Karalystė	3,3	4,4	1,6	1,7	1,4	-0,1	.
ES	2,1	2,5	1,6	2,8	0,7	1,8	.
JAV	3,0	3,6	2,1	2,2	1,5	2,8	.
Japonija	-0,9	-1,0	-0,5	0,0	-0,2	0,9	.

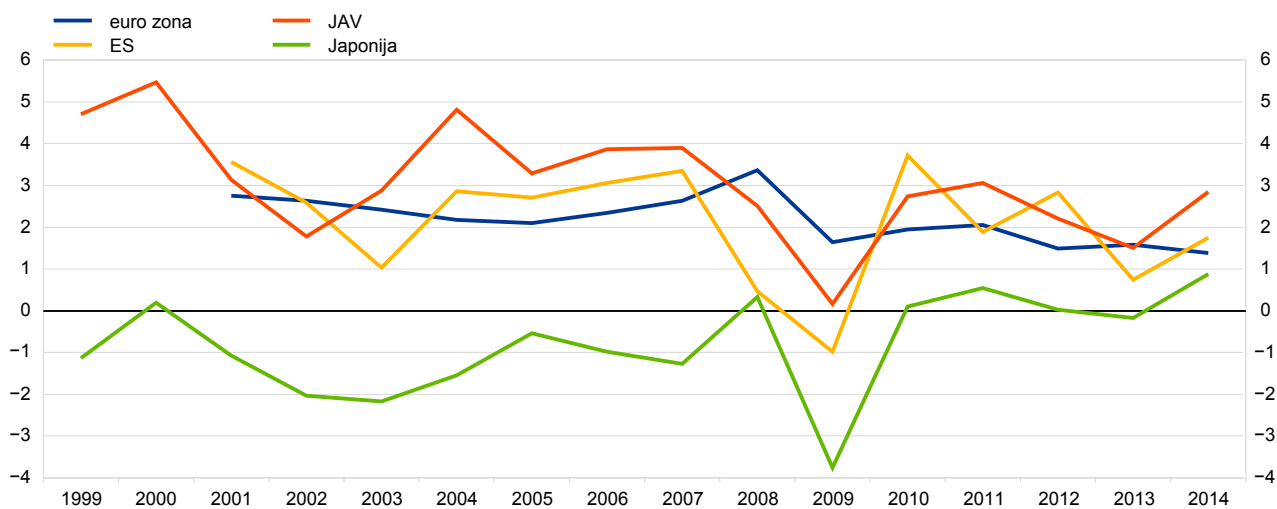
Šaltiniai: Eurostatas, EBPO (JAV ir Japonija) ir ECB skaičiavimai.

¹ Kroatijos, euro zonos, Europos Sąjungos, Liuksemburgo ir Maltos duomenys – nuo 2001 m.; Lenkijos – nuo 2003 m.

² Kai nėra 2015 m. duomenų, pateikiamas 1999–2014 m. ir 2009–2014 m. vidurkis.

3.6 pav. Atlygis vienam samdomajam darbuotojui

(metiniai pokyčiai, procentais)

Šaltiniai: Eurostatas, EBPO (JAV ir Japonija) ir ECB skaičiavimai.

3. Kainos ir sąnaudos

3.7 Gyvenamosios paskirties turto kainos (metiniai pokyčiai, procentais)

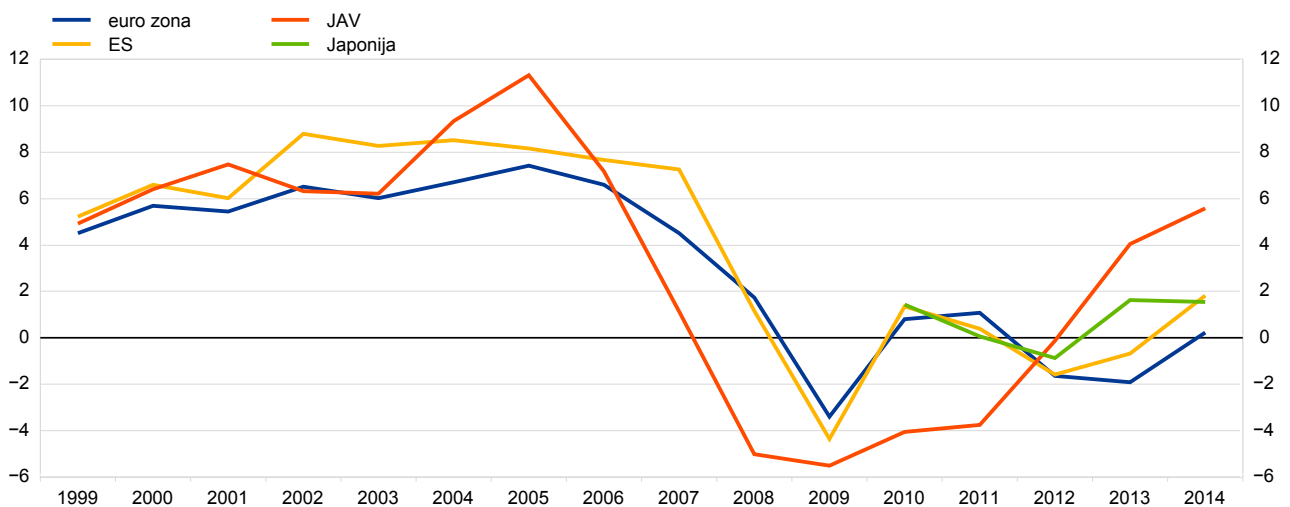
	1999–2014 ¹	1999–2008 ¹	2009–2014	2011	2012	2013	2014
Belgija	5,6	7,8	2,1	3,1	2,5	1,7	0,6
Vokietija	1,7	1,4	2,0	2,6	3,0	3,2	3,1
Estija	6,2	18,1	-1,1	9,9	8,0	10,7	11,0
Airija	3,5	10,8	-7,5	-13,9	-11,4	2,1	13,0
Graikija	2,3	8,6	-7,4	-5,5	-11,7	-10,8	-7,5
Ispanija	3,7	10,5	-6,8	-7,4	-13,7	-10,6	0,3
Prancūzija	5,7	9,3	-0,2	5,9	-0,5	-2,1	-1,8
Italija	2,5	5,6	-2,4	0,8	-2,8	-5,7	-4,4
Kipras	0,4	19,5	-5,2	-4,1	-5,3	-6,8	-9,0
Latvija	-0,1	17,4	-5,4	10,4	3,0	6,8	6,0
Lietuva	8,8	20,6	-6,8	1,3	-3,3	3,6	7,6
Liuksemburgas	3,5	3,3	3,6	3,7	4,2	5,0	4,4
Malta	4,7	6,9	1,1	1,3	0,4	2,1	7,0
Nyderlandai	3,2	7,4	-3,4	-2,4	-6,5	-6,5	0,9
Austrija	2,8	1,0	5,8	4,2	12,4	4,7	3,4
Portugalija	-1,7	-	-1,7	-4,9	-7,1	-1,9	4,3
Slovėnija	1,6	14,4	-4,3	2,7	-6,9	-5,2	-6,6
Slovakija	3,0	9,9	-3,6	-3,1	-1,1	-0,9	-0,8
Suomija	4,3	5,5	2,2	2,7	1,6	1,6	-0,6
Euro zona	3,1	5,5	-0,8	1,1	-1,6	-1,9	0,2
Bulgarija	-3,8	-	-3,8	-5,5	-1,9	-2,2	1,4
Čekija	-0,8	-	-0,8	0,0	-1,4	0,0	2,6
Danija	3,8	10,0	-1,1	-1,7	-2,7	3,9	3,7
Kroatija	-3,1	-	-3,1	0,2	-1,6	-4,0	-1,6
Vengrija	-1,6	2,3	-2,2	-3,4	-3,8	-2,6	4,3
Lenkija	-1,6	1,9	-2,2	-1,3	-4,4	-5,5	1,8
Rumunija	-6,3	-	-6,3	-14,2	-6,5	-0,2	-2,3
Švedija	7,2	8,5	4,9	2,5	1,2	5,5	9,4
Jungtinė Karalystė	6,9	9,8	2,1	-1,0	1,7	3,5	10,0
ES	4,0	6,7	-0,5	0,4	-1,6	-0,7	1,8
JAV	3,1	5,4	-0,7	-3,8	-0,1	4,0	5,6
Japonija	0,8	-	0,8	0,1	-0,9	1,6	1,6

Šaltiniai: nacionaliniai šaltiniai ir ECB.

¹ Lietuvos duomenys – nuo 2000 m.; Slovakijos – nuo 2003 m.; Vokietijos ir Danijos – 2004 m.; Estijos – nuo 2005 m.; Slovėnijos – nuo 2006 m.; Kipro, Latvijos ir Lenkijos – nuo 2007 m.; Vengrijos ir Liuksemburgo – nuo 2008 m.; Kroatijos, Čekijos, Japonijos ir Portugalijos – nuo 2009 m.; Bulgarijos ir Rumunijos – nuo 2010 m.

3.7 pav. Gyvenamosios paskirties turto kainos

(metiniai pokyčiai, procentais)

Šaltiniai: nacionaliniai šaltiniai ir ECB.

4. Valiutų kursai ir mokėjimų balansas

4.1 Efektyvieji kursai

(laikotarpio vidurkiai; indeksas: 1999 m. I ketv. = 100)

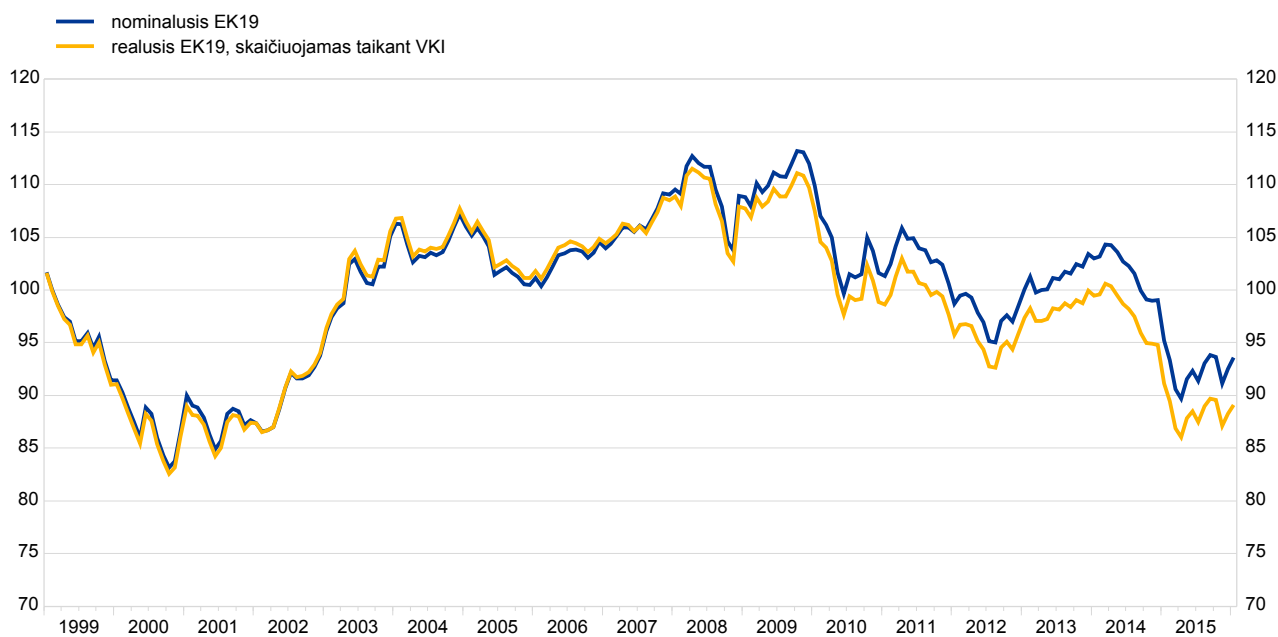
	1999–2015	1999–2008	2009–2015	2012	2013	2014	2015
EK19							
Nominalusis kursas	99,9	98,8	101,5	97,6	101,2	101,8	92,4
Realusis kursas, skaičiuojamas taikant VKI	98,7	98,8	98,6	95,0	98,2	97,9	88,4
Realusis kursas, skaičiuojamas taikant GKI	97,7	98,4	96,7	93,3	96,7	96,7	89,2
Realusis kursas, skaičiuojamas taikant BVP defliatorių	95,6	96,7	93,9	88,0	91,1	91,3	
Realusis kursas, skaičiuojamas taikant VDSAG ¹	102,3	99,4	107,0	99,8	102,0	102,2	
Realusis kursas, skaičiuojamas taikant VDSŠŪ	99,0	97,3	101,8	95,6	98,8	100,4	
EK38							
Nominalusis kursas	107,1	103,7	112,0	107,0	111,9	114,7	106,5
Realusis kursas, skaičiuojamas taikant VKI	97,3	98,0	96,3	92,5	95,6	96,1	87,9

Šaltinis: ECB.

¹ Eilutė, skaičiuojama taikant VDSAG indeksus, – tik EK18 prekybos partnerių grupei.

4.1 pav. Efektyvieji kursai

(mėnesiniai vidurkiai; indeksas: 1999 m. I ketv. = 100)

Šaltinis: ECB.

4. Valiutų kursai ir mokėjimų balansas

4.2 Dvišaliai valiutų kursai

(nacionalinės valiutos vienetų už 1 eurą; laikotarpio vidurkiai)

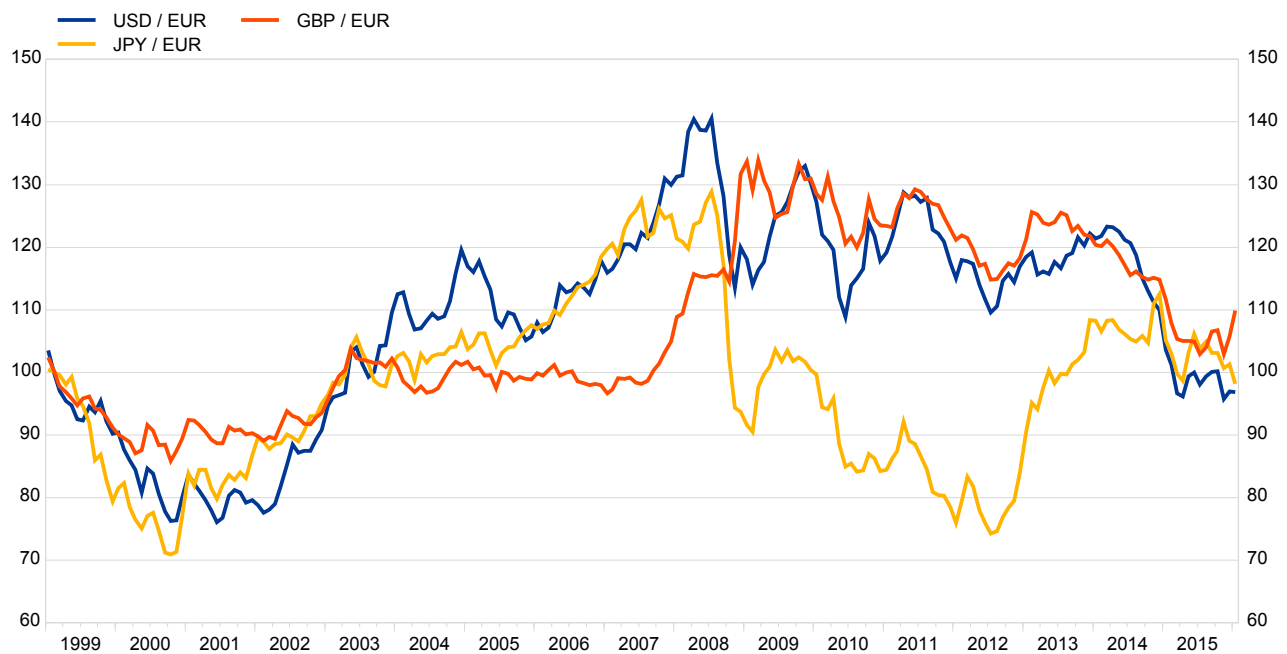
	1999–2015 ¹	1999–2008 ¹	2009–2015	2012	2013	2014	2015
Kinijos juanis	8,978	9,468	8,418	8,105	8,165	8,186	6,973
Kroatijos kuna	7,444	7,406	7,488	7,522	7,579	7,634	7,614
Čekijos krona	29,069	31,193	26,036	25,149	25,980	27,536	27,279
Danijos krona	7,448	7,446	7,451	7,444	7,458	7,455	7,459
Vengrijos forintas	268,989	253,282	291,429	289,249	296,873	308,706	309,996
Japonijos jena	127,872	130,952	123,473	102,492	129,663	140,306	134,314
Lenkijos zlotas	4,065	3,991	4,170	4,185	4,197	4,184	4,184
Didžiosios Britanijos svaras sterlingų	0,738	0,674	0,830	0,811	0,849	0,806	0,726
Rumunijos leja	3,634	3,132	4,351	4,459	4,419	4,444	4,445
Švedijos krona	9,195	9,132	9,285	8,704	8,652	9,099	9,353
Šveicarijos frankas	1,435	1,555	1,263	1,205	1,231	1,215	1,068
JAV doleris	1,218	1,155	1,309	1,285	1,328	1,329	1,110

Šaltinis: ECB.

¹ Duomenys apie Kinijos juanį ir Kroatijos kuną – nuo 2001 m.

4.2 pav. Dvišaliai valiutų kursai

(mėnesiniai vidurkiai; indeksas: 1999 m. I ketv. = 100)

Šaltinis: ECB.

4. Valiutų kursai ir mokėjimų balansas

4.3 Realieji efektyvieji kursai¹

(pakoreguota pagal vartotojų kainų indeksus; laikotarpio vidurkiai; indeksas: 1999 m. I ketv. = 100)

	1999–2015	1999–2008	2009–2015	2012	2013	2014	2015
Belgija	99,7	99,2	100,5	98,9	100,5	100,7	96,6
Vokietija	93,5	95,3	95,3	88,3	90,3	91,0	86,3
Estija	113,5	106,5	123,4	121,1	124,5	126,4	125,1
Airija	108,7	108,9	108,4	105,1	106,8	106,0	97,9
Graikija	101,4	99,7	103,9	103,7	102,5	100,8	95,7
Ispanija	106,3	104,8	108,4	107,0	108,7	108,1	102,8
Prancūzija	96,6	97,6	95,2	93,3	94,4	94,7	90,5
Italija	100,1	100,2	99,8	98,3	99,8	99,9	95,1
Kipras	104,8	104,0	106,0	105,8	106,3	105,6	100,0
Latvija	109,0	104,7	115,0	113,9	112,5	113,9	113,2
Lietuva	121,5	115,7	129,7	127,6	128,7	130,1	127,5
Liuksemburgas	106,1	104,4	108,5	107,6	109,0	109,2	104,7
Malta	105,9	105,1	107,1	104,9	106,7	106,7	101,4
Nyderlandai	101,7	102,5	100,4	97,6	100,7	100,7	95,3
Austrija	96,5	97,0	95,6	93,8	95,7	97,0	94,5
Portugalija	102,9	103,1	102,5	102,2	102,2	101,6	99,2
Slovėnija	100,1	99,4	101,1	99,6	101,1	101,4	97,7
Slovakija	161,1	139,4	192,1	190,7	193,2	193,4	187,2
Suomija	96,3	96,9	95,3	92,6	94,8	96,6	93,3
Euro zona	97,3	98,0	96,3	92,5	95,6	96,1	87,9
Bulgarija	132,4	120,8	148,8	148,5	148,7	146,8	140,7
Čekija	132,3	122,4	146,5	149,1	146,2	138,1	134,5
Danija	99,1	99,4	98,5	96,5	97,1	97,7	93,8
Kroatija	104,9	103,7	106,6	103,9	105,5	105,0	100,6
Vengrija	129,2	125,3	134,8	135,7	134,4	129,1	123,5
Lenkija	117,7	117,4	118,1	117,1	117,6	118,1	113,3
Rumunija	132,8	127,4	140,5	135,9	141,4	142,8	137,7
Švedija	93,7	95,2	91,5	94,5	96,1	91,6	85,8
Jungtinė Karalystė	90,9	97,9	81,0	80,6	79,4	84,9	88,8
ES	-	-	-	-	-	-	-
JAV	94,3	99,3	87,0	84,0	84,2	86,1	95,5
Japonija	84,4	89,4	77,3	86,4	68,9	64,9	60,7

Šaltinis: ECB.

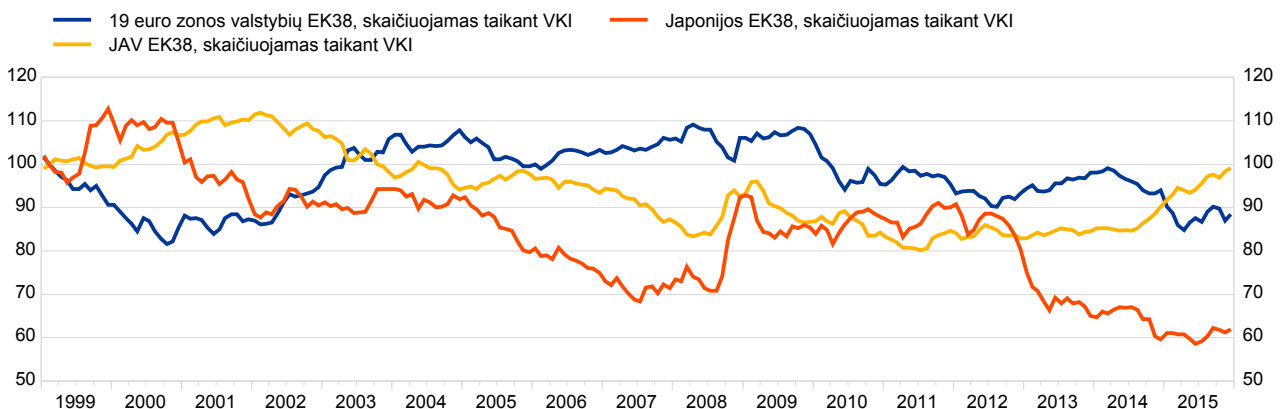
¹ Visos euro zonos atveju pateiktas euro realusis efektyvusis kursas 38 prekybos partnerių atžvilgiu.

Atskiru euro zonos valstybių atveju lentelėje pateikti suderinti konkurencingumo rodikliai šių prekybos partnerių ir kitų euro zonos šalių atžvilgiu.

Ne euro zonos šalių atveju pateiktas euro realusis efektyvusis kursas 38 prekybos partnerių atžvilgiu. Teigiamas pokytis rodo kainų konkurencingumo mažėjimą.

4.3 pav. Realieji efektyvieji kursai

(pakoreguota pagal vartotojų kainų indeksus; mėnesiniai vidurkiai; indeksas: 1999 m. I ketv. = 100)

Šaltinis: ECB.

4. Valiutų kursai ir mokėjimų balansas

4.4 Mokėjimų balansas: grynoji einamoji sąskaita

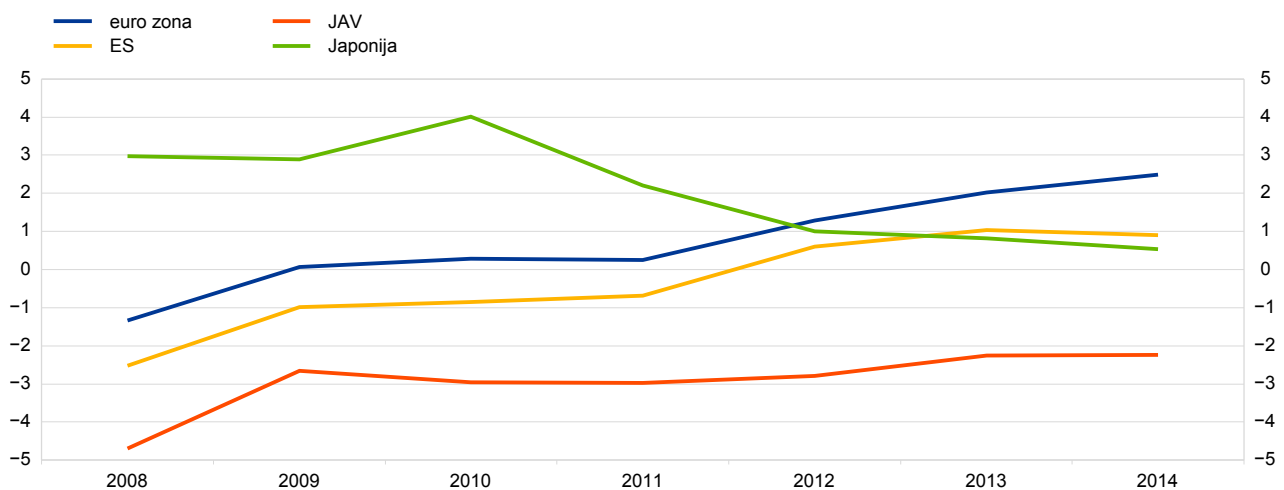
(procentais, palyginti su BVP; laikotarpio vidurkiai; dėl darbo dienų ir dėl sezoniškumo nekoreguota)

	2008–2014	2008–2011	2012–2014	2011	2012	2013	2014
Belgija	-0,3	-0,3	-0,2	-1,1	-0,1	-0,2	-0,2
Vokietija	6,3	5,7	7,1	6,2	7,0	6,7	7,8
Estija	-0,6	-0,7	-0,5	1,4	-2,6	-0,1	1,2
Airija	-0,3	-1,8	1,8	0,9	-1,6	3,2	3,8
Graikija	-7,3	-11,2	-2,2	-10,0	-2,4	-2,0	-2,0
Ispanija	-2,6	-5,1	0,8	-3,2	-0,2	1,5	1,0
Prancūzija	-0,9	-0,9	-1,0	-1,0	-1,2	-0,8	-1,0
Italija	-1,3	-2,8	0,8	-3,1	-0,4	0,9	2,0
Kipras	-7,5	-9,4	-5,0	-4,0	-5,9	-4,6	-4,6
Latvija	-2,1	-1,6	-2,9	-3,0	-3,7	-2,7	-2,3
Lietuva	-1,6	-4,0	1,5	-4,1	-1,3	1,7	4,0
Liuksemburgas	6,7	6,9	6,3	6,4	6,6	6,3	6,2
Malta	-0,7	-3,6	3,1	-2,4	1,4	3,8	4,2
Nyderlandai	8,5	6,6	11,1	9,1	11,0	11,3	11,0
Austrija	2,5	2,9	1,9	1,7	1,5	2,1	2,1
Portugalija	-5,5	-9,6	0,0	-6,0	-2,0	1,4	0,6
Slovėnija	1,4	-1,4	5,2	0,2	2,6	5,8	7,2
Slovakija	-2,4	-4,9	0,9	-5,0	1,0	1,6	0,1
Suomija	-0,2	0,9	-1,6	-1,8	-2,0	-1,8	-1,0
Euro zona	0,7	-0,2	1,9	0,2	1,3	2,0	2,5
Bulgarija	-3,7	-7,2	1,0	1,0	-0,3	2,0	1,3
Čekija	-1,6	-2,5	-0,5	-2,2	-1,6	-0,5	0,6
Danija	5,5	4,3	7,2	5,8	5,9	7,5	8,2
Kroatija	-2,0	-3,9	0,4	-0,8	-0,2	0,9	0,6
Vengrija	0,2	-1,7	2,7	0,8	1,8	4,0	2,2
Lenkija	-4,0	-5,3	-2,4	-5,2	-3,7	-1,3	-2,1
Rumunija	-4,6	-6,4	-2,1	-4,8	-4,7	-1,2	-0,5
Švedija	6,9	6,7	7,1	7,4	7,4	7,6	6,3
Jungtinė Karalystė	-3,6	-2,8	-4,8	-1,7	-3,6	-4,8	-5,9
ES	-0,4	-1,3	0,8	-0,7	0,6	1,0	0,9
JAV	-2,9	-3,3	-2,4	-3,0	-2,8	-2,3	-2,2
Japonija	2,1	3,0	0,8	2,2	1,0	0,8	0,5

Šaltiniai: ECB, TAB ir Eurostatas.

4.4 pav. Mokėjimų balansas: grynoji einamoji sąskaita

(procentais, palyginti su BVP; dėl darbo dienų ir dėl sezoniškumo nekoreguota)

Šaltiniai: ECB, TAB ir Eurostatas.

4. Valiutų kursai ir mokėjimų balansas

4.5 Grynasis tarptautinių investicijų balansas

(procentais, palyginti su BVP; vidurkiai laikotarpio pabaigoje)

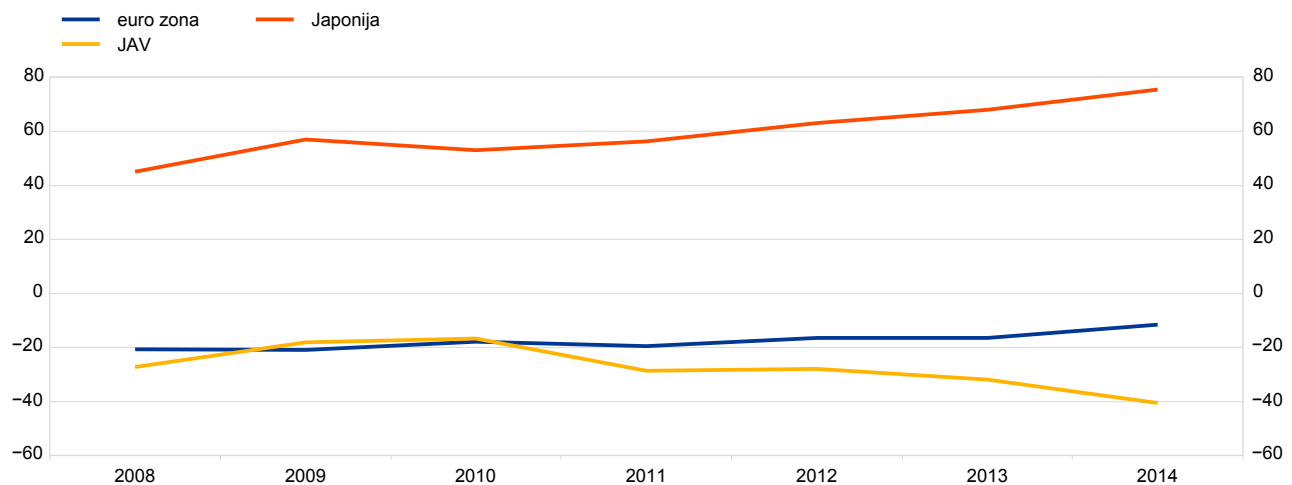
	2008–2014 ¹	2008–2011 ¹	2012–2014	2011	2012	2013	2014
Belgija	58,0	58,5	57,2	62,1	53,9	54,7	63,0
Vokietija	29,0	23,0	36,9	23,6	29,5	36,4	44,9
Estija	-62,6	-70,4	-52,2	-57,6	-55,1	-52,7	-48,9
Airija	-104,2	-89,8	-123,5	-107,0	-133,1	-128,8	-108,6
Graikija	-98,7	-84,8	-117,3	-85,9	-111,1	-120,9	-119,8
Ispanija	-90,9	-88,5	-94,3	-92,0	-90,1	-96,8	-95,9
Prancūzija	-13,5	-10,8	-17,1	-7,6	-13,2	-18,0	-20,3
Italija	-25,8	-23,3	-29,1	-22,2	-27,6	-30,3	-29,4
Kipras	-120,2	-106,2	-138,7	-134,6	-133,4	-140,3	-142,5
Latvija	-78,8	-82,6	-73,8	-79,7	-75,6	-74,9	-70,8
Lietuva	-54,4	-55,1	-53,4	-55,3	-57,7	-51,4	-51,2
Liuksemburgas	16,5	-0,7	39,5	30,8	38,7	39,0	40,7
Malta	16,5	8,6	27,1	8,9	22,1	21,7	37,4
Nyderlandai	21,4	5,7	42,2	19,8	31,4	32,8	62,4
Austrija	-3,1	-5,5	0,2	-2,0	-3,2	1,4	2,3
Portugalija	-107,6	-101,4	-115,9	-100,5	-113,5	-118,2	-115,9
Slovėnija	-45,4	-43,8	-47,6	-45,7	-50,6	-47,2	-44,9
Slovakija	-64,5	-62,7	-67,0	-65,7	-63,9	-65,8	-71,3
Suomija	6,5	7,7	5,0	15,5	12,4	5,8	-3,3
Euro zona	-17,7	-19,8	-14,9	-19,5	-16,5	-16,6	-11,6
Bulgarija	-84,9	-91,2	-80,8	-89,2	-85,1	-79,2	-78,0
Čekija	-41,3	-42,3	-40,1	-44,3	-46,9	-39,3	-34,2
Danija	23,3	9,3	42,1	28,2	37,6	39,6	49,0
Kroatija	-87,1	-85,8	-88,7	-90,7	-90,0	-88,7	-87,5
Vengrija	-95,4	-104,5	-83,4	-95,2	-93,9	-84,4	-71,9
Lenkija	-62,2	-57,2	-68,8	-57,7	-67,7	-70,4	-68,2
Rumunija	-62,4	-59,4	-66,4	-66,7	-70,1	-66,9	-62,2
Švedija	-6,9	-2,2	-13,1	-11,1	-16,2	-16,8	-6,3
Jungtinė Karalystė	-13,2	-6,5	-22,1	-7,9	-22,8	-15,3	-28,2
ES	-	-	-	-	-	-	-
JAV	-27,3	-22,7	-33,5	-28,7	-28,0	-32,0	-40,5
Japonija	59,7	52,8	68,8	56,4	63,0	68,0	75,3

Šaltiniai: ECB ir TAB.

¹ Bulgarijos duomenys – nuo 2010 m.

4.5 pav. Grynasis tarptautinių investicijų balansas

(procentais, palyginti su BVP)

Šaltiniai: ECB ir TAB.

5. Fiskalinė raida

5.1 Valdžios sektoriaus balansas

(procentais, palyginti su BVP)

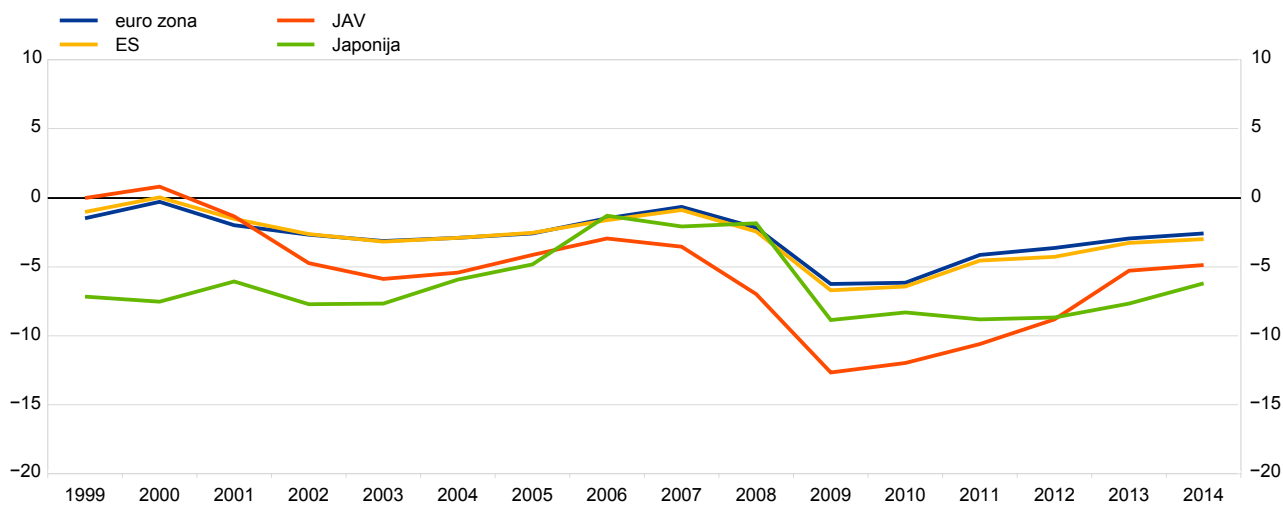
	1999–2014 ¹	1999–2008 ¹	2009–2014	2011	2012	2013	2014
Belgija	-1,8	-0,6	-3,9	-4,1	-4,1	-2,9	-3,1
Vokietija	-1,8	-2,1	-1,4	-1,0	-0,1	-0,1	0,3
Estija	0,3	0,6	-0,1	1,2	-0,3	-0,1	0,7
Airija	-7,0	-0,2	-12,7	-12,5	-8,0	-5,7	-3,9
Graikija	-9,4	-7,6	-10,2	-10,2	-8,8	-12,4	-3,6
Ispanija	-3,5	-0,3	-8,8	-9,5	-10,4	-6,9	-5,9
Prancūzija	-3,6	-2,6	-5,3	-5,1	-4,8	-4,1	-3,9
Italija	-3,2	-2,9	-3,7	-3,5	-3,0	-2,9	-3,0
Kipras	-3,5	-2,1	-5,9	-5,7	-5,8	-4,9	-8,9
Latvija	-2,7	-1,9	-4,0	-3,4	-0,8	-0,9	-1,6
Lietuva	-3,1	-1,9	-5,2	-8,9	-3,1	-2,6	-0,7
Liuksemburgas	0,9	1,6	0,3	0,5	0,2	0,7	1,4
Malta	-3,0	-3,2	-2,9	-2,6	-3,6	-2,6	-2,1
Nyderlandai	-1,7	-0,5	-3,9	-4,3	-3,9	-2,4	-2,4
Austrija	-2,5	-2,1	-3,1	-2,6	-2,2	-1,3	-2,7
Portugalija	-5,5	-4,2	-7,7	-7,4	-5,7	-4,8	-7,2
Slovėnija	-4,0	-2,2	-7,0	-6,6	-4,1	-15,0	-5,0
Slovakija	-4,9	-4,9	-4,8	-4,1	-4,2	-2,6	-2,8
Suomija	1,5	3,8	-2,4	-1,0	-2,1	-2,5	-3,3
Euro zona	-2,8	-1,9	-4,3	-4,2	-3,7	-3,0	-2,6
Bulgarija	-0,6	0,6	-2,7	-2,0	-0,6	-0,8	-5,8
Čekija	-3,5	-3,6	-3,3	-2,7	-4,0	-1,3	-1,9
Danija	0,8	2,4	-1,8	-2,1	-3,6	-1,3	1,5
Kroatija	-4,7	-3,6	-6,0	-7,8	-5,3	-5,4	-5,6
Vengrija	-5,1	-6,0	-3,7	-5,5	-2,3	-2,5	-2,5
Lenkija	-4,4	-3,9	-5,1	-4,9	-3,7	-4,0	-3,3
Rumunija	-3,6	-2,9	-4,7	-5,4	-3,2	-2,2	-1,4
Švedija	0,5	1,2	-0,8	-0,1	-0,9	-1,4	-1,7
Jungtinė Karalystė	-4,3	-2,1	-8,0	-7,7	-8,3	-5,7	-5,7
ES	-2,9	-1,9	-4,7	-4,5	-4,3	-3,3	-3,0
JAV	-5,5	-3,4	-9,0	-10,6	-8,8	-5,3	-4,9
Japonija	-6,3	-5,2	-8,1	-8,8	-8,7	-7,7	-6,2

Šaltiniai: ECBS ir EBPO.

¹ Graikijos duomenys – nuo 2006 m.; Kroatijos – nuo 2002 m.; Liuksemburgo – 2000.

5.1 pav. Valdžios sektoriaus balansas

(procentais, palyginti su BVP)

Šaltiniai: ECBS ir EBPO.

5. Fiskalinė raida

5.2 Pirminis valdžios sektoriaus balansas¹ (procentais, palyginti su BVP)

	1999–2014 ²	1999–2008 ²	2009–2014	2011	2012	2013	2014
Belgija	2,8	4,7	-0,4	-0,5	-0,6	0,4	0,0
Vokietija	0,8	0,8	0,9	1,5	2,2	1,9	2,1
Estija	0,5	0,8	0,1	1,3	-0,1	0,0	0,8
Airija	-2,2	2,1	-9,3	-9,1	-4,0	-1,4	0,1
Graikija	-4,4	-3,0	-5,0	-3,0	-3,7	-8,4	0,4
Ispanija	-1,1	2,0	-6,2	-7,0	-7,5	-3,5	-2,5
Prancūzija	-1,0	0,1	-2,9	-2,5	-2,2	-1,8	-1,8
Italija	1,9	2,4	1,0	1,2	2,2	1,9	1,6
Kipras	-0,7	0,9	-3,4	-3,5	-2,9	-1,8	-6,0
Latvija	-1,7	-1,3	-2,4	-1,6	0,8	0,6	-0,1
Lietuva	-1,8	-0,8	-3,5	-7,1	-1,2	-0,9	0,9
Liuksemburgas	1,9	2,8	0,7	1,0	0,6	1,1	1,8
Malta	-0,7	-1,2	0,2	0,6	-0,6	0,3	0,8
Nyderlandai	0,5	2,1	-2,2	-2,5	-2,2	-0,9	-0,9
Austrija	0,6	1,2	-0,3	0,2	0,5	1,3	-0,2
Portugalija	-2,2	-1,4	-3,5	-3,1	-0,8	0,0	-2,3
Slovėnija	-2,1	-0,4	-4,9	-4,7	-2,1	-12,4	-1,9
Slovakija	-2,7	-2,4	-3,2	-2,6	-2,4	-0,8	-0,9
Suomija	3,2	5,8	-1,0	0,4	-0,7	-1,3	-2,1
Euro zona	0,3	1,3	-1,5	-1,2	-0,6	-0,2	0,1
Bulgarija	1,1	2,9	-2,0	-1,3	0,2	0,0	-4,9
Čekija	-2,4	-2,6	-2,0	-1,4	-2,5	0,1	-0,6
Danija	3,2	5,0	0,0	-0,1	-1,8	0,5	3,1
Kroatija	-2,3	-1,7	-2,9	-4,7	-2,0	-1,9	-2,1
Vengrija	-0,7	-1,5	0,7	-1,3	2,3	2,0	1,5
Lenkija	-1,8	-1,2	-2,7	-2,3	-1,0	-1,5	-1,4
Rumunija	-1,6	-0,8	-3,1	-3,8	-1,4	-0,4	0,3
Švedija	2,3	3,5	0,2	1,0	0,0	-0,6	-1,0
Jungtinė Karalystė	-1,9	0,1	-5,2	-4,5	-5,4	-2,8	-3,0
ES	0,0	1,1	-2,0	-1,6	-1,4	-0,6	-0,5
JAV	-1,9	0,1	-5,3	-6,7	-5,0	-1,7	-1,4
Japonija	-4,1	-2,9	-6,0	-6,7	-6,6	-5,6	-4,1

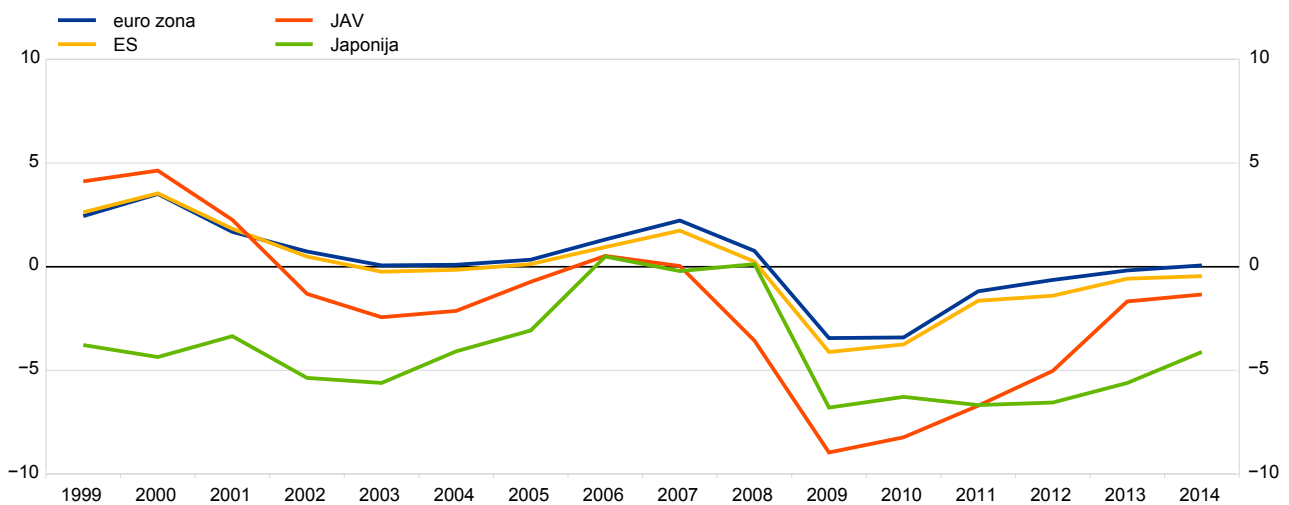
Šaltiniai: ECBS ir EBPO.

¹ Valdžios sektoriaus balansas, neįskaitant palūkanų išlaidų.

² Graikijos duomenys – nuo 2006 m.; Liuksemburgo – nuo 2000 m.; Kroatijos – nuo 2002 m.

5.2 pav. Pirminis valdžios sektoriaus balansas

(procentais, palyginti su BVP)

Šaltiniai: ECBS ir EBPO.

5. Fiskalinė raida

5.3 Valdžios sektoriaus išlaidos

(procentais, palyginti su BVP)

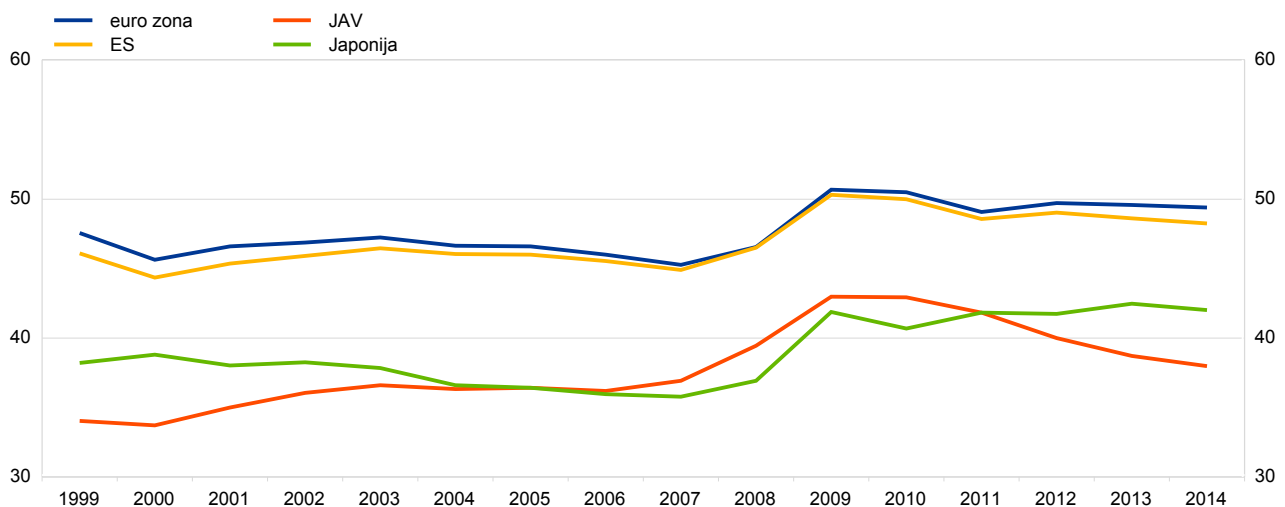
	1999–2014 ¹	1999–2008 ¹	2009–2014	2011	2012	2013	2014
Belgija	51,5	49,6	54,7	54,4	55,8	55,6	55,1
Vokietija	45,7	45,8	45,5	44,7	44,4	44,5	44,3
Estija	37,4	35,9	39,9	37,4	39,1	38,3	38,0
Airija	38,7	34,1	46,3	45,5	41,8	39,7	38,2
Graikija	52,2	47,7	54,4	54,2	55,2	60,8	49,9
Ispanija	41,5	39,0	45,8	45,6	48,0	45,1	44,5
Prancūzija	53,9	52,3	56,8	55,9	56,8	57,0	57,5
Italija	48,3	47,0	50,5	49,1	50,8	51,0	51,2
Kipras	39,7	37,5	43,3	42,5	41,9	41,4	49,3
Latvija	37,3	35,8	39,7	39,0	37,0	36,9	37,3
Lietuva	37,4	36,2	39,4	42,5	36,1	35,6	34,8
Liuksemburgas	41,3	39,7	43,7	43,3	44,6	43,3	42,4
Malta	42,1	42,1	42,2	40,9	42,5	42,6	44,0
Nyderlandai	44,7	43,2	47,2	47,0	47,1	46,4	46,2
Austrija	51,3	50,8	52,1	50,8	51,1	50,9	52,7
Portugalija	46,8	44,6	50,4	50,0	48,5	49,9	51,7
Slovėnija	47,3	45,1	51,0	50,0	48,6	60,3	49,8
Slovakija	41,7	41,8	41,5	40,5	40,1	41,0	41,6
Suomija	51,4	48,6	56,0	54,4	56,1	57,6	58,3
Euro zona	47,7	46,5	49,8	49,1	49,7	49,6	49,4
Bulgarija	37,9	38,2	37,4	34,1	34,7	37,6	42,1
Čekija	42,5	42,2	43,2	42,9	44,5	42,6	42,6
Danija	54,0	52,1	57,2	56,8	58,8	57,1	56,9
Kroatija	46,7	45,9	47,7	48,8	47,1	47,8	48,2
Vengrija	49,4	49,2	49,7	49,7	48,6	49,5	49,9
Lenkija	43,9	44,2	43,6	43,6	42,6	42,4	42,1
Rumunija	36,7	36,1	37,6	39,1	36,5	35,2	34,9
Švedija	52,5	52,9	51,8	50,5	51,7	52,4	51,8
Jungtinė Karalystė	43,4	41,3	46,8	46,9	46,8	44,9	43,9
ES	47,0	45,7	49,1	48,6	49,0	48,6	48,2
JAV	37,8	36,1	40,7	41,8	40,0	38,7	38,0
Japonija	39,0	37,3	41,8	41,8	41,8	42,5	42,0

Šaltiniai: ECBS ir EBPO.

¹ Graikijos duomenys – nuo 2006 m.; Liuksemburgo – nuo 2000 m.; Kroatijos – nuo 2002 m.

5.3 pav. Valdžios sektoriaus išlaidos

(procentais, palyginti su BVP)

Šaltiniai: ECBS ir EBPO.

5. Fiskalinė raida

5.4 Valdžios sektoriaus skola¹ (procentais, palyginti su BVP)

	1999–2014 ²	1999–2008 ²	2009–2014	2011	2012	2013	2014
Belgija	100,9	99,8	102,8	102,2	104,1	105,1	106,7
Vokietija	68,1	62,5	77,3	78,4	79,7	77,4	74,9
Estija	6,2	5,0	8,2	5,9	9,5	9,9	10,4
Airija	58,0	32,2	100,9	109,3	120,2	120,0	107,5
Graikija	146,5	106,2	160,0	172,0	159,4	177,0	178,6
Ispanija	58,4	47,3	76,8	69,5	85,4	93,7	99,3
Prancūzija	72,2	63,1	87,2	85,2	89,6	92,3	95,6
Italija	109,8	102,8	121,4	116,4	123,2	128,8	132,3
Kipras	65,2	57,8	77,7	65,8	79,3	102,5	108,2
Latvija	23,5	12,8	41,4	42,8	41,4	39,1	40,8
Lietuva	26,1	19,6	36,9	37,2	39,8	38,8	40,7
Liuksemburgas	12,6	7,4	20,4	19,2	22,1	23,4	23,0
Malta	66,5	65,3	68,5	69,8	67,6	69,6	68,3
Nyderlandai	54,7	49,6	63,3	61,7	66,4	67,9	68,2
Austrija	72,2	66,4	81,8	82,2	81,6	80,8	84,2
Portugalija	80,3	60,8	112,8	111,4	126,2	129,0	130,2
Slovėnija	36,1	25,3	54,1	46,4	53,7	70,8	80,8
Slovakija	42,1	39,3	46,7	43,3	51,9	54,6	53,5
Suomija	44,0	39,8	50,9	48,5	52,9	55,6	59,3
Euro zona	74,9	67,8	86,8	86,0	89,3	91,1	92,1
Bulgarija	30,0	38,1	17,9	15,3	17,6	18,0	27,0
Čekija	30,9	25,0	40,8	39,9	44,7	45,2	42,7
Danija	43,3	42,7	44,2	46,4	45,6	45,0	45,1
Kroatija	51,7	38,4	67,3	63,7	69,2	80,8	85,1
Vengrija	66,9	60,0	78,4	80,8	78,3	76,8	76,2
Lenkija	46,8	43,1	53,0	54,4	54,0	55,9	50,4
Rumunija	24,4	18,8	33,8	34,2	37,4	38,0	39,9
Švedija	44,6	47,7	39,5	36,9	37,2	39,8	44,9
Jungtinė Karalystė	55,8	40,9	80,6	81,8	85,3	86,2	88,2
ES	68,4	60,6	81,4	81,0	83,8	85,5	86,8
JAV	68,5	55,3	90,5	90,9	94,3	96,4	96,5
Japonija	179,8	156,2	219,0	219,1	225,8	232,5	236,4

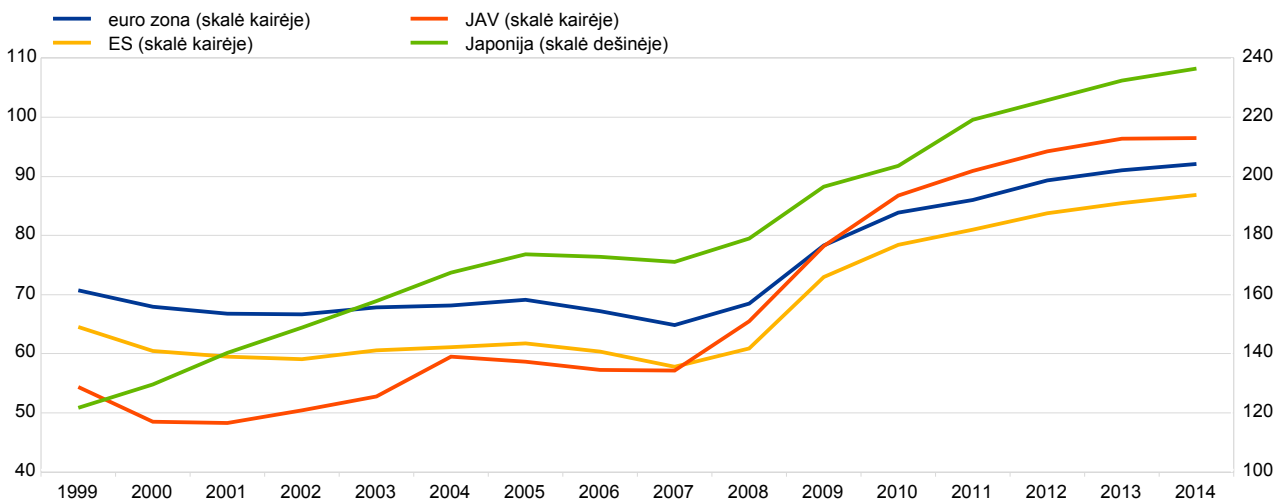
Šaltiniai: ECBS ir EBPO.

¹ Bendroji skola (įskaitant grynuosius pinigus, indėlius, skolos vertybinius popierius ir paskolas). Duomenys konsoliduoti tarp valdžios subsektorių, išskyrus Japoniją.

² Graikijos duomenys – nuo 2007 m.; Liuksemburgo ir Bulgarijos – nuo 2000 m.; Kroatijos – nuo 2002 m.

5.4 pav. Valdžios sektoriaus skola

(procentais, palyginti su BVP)

Šaltiniai: ECBS ir EBPO.

Šalių santrumpos

ES valstybės narės

BE	Belgija
BG	Bulgarija
CZ	Čekija
DK	Danija
DE	Vokietija
EE	Estija
IE	Airija
GR	Graikija
ES	Ispanija
FR	Prancūzija
HR	Kroatija
IT	Italija
CY	Kipras
LV	Latvija
LT	Lietuva
LU	Liuksemburgas
HU	Vengrija
MT	Malta
NL	Nyderlandai
AT	Austrija
PL	Lenkija
PT	Portugalija
RO	Rumunija
SI	Slovėnija
SK	Slovakija
FI	Suomija
SE	Švedija
UK	Jungtinė Karalystė

Kitos valstybės

BR	Brazilija
CN	Kinija
IN	Indija
ID	Indonezija
JP	Japonija
MY	Malaizija
MX	Meksika
RU	Rusija
ZA	Pietų Afrika
KR	Pietų Korėja
TH	Tailandas
TR	Turkija
US	Jungtinės Amerikos Valstijos

Remiantis ES praktika, ES valstybės narės šioje ataskaitoje išvardytos abėcėlės tvarka pagal šalių pavadinimus nacionalinėmis kalbomis.

© Europos Centrinis Bankas, 2016 m.

Adresas	60640 Frankfurtas prie Maino, Vokietija
Telefonas	+49 69 1344 0
Internetas	www.ecb.europa.eu

Visos teisės saugomos. Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.

Šiame leidinyje paskutiniai duomenys pateikti 2016 m. vasario 12 d.

Nuotraukos	Andreas Böttcher Thorsten Jansen
ISSN	1830-2971 (epub)
ISSN	1830-2971 (html)
ISSN	1830-2971 (online)
ISBN	978-92-899-2035-3 (epub)
ISBN	978-92-899-2111-4 (html)
ISBN	978-92-899-2023-0 (online)
Skaitmeninio objekto identifikatorius	10.2866/726188 (epub)
Skaitmeninio objekto identifikatorius	10.2866/986088 (html)
Skaitmeninio objekto identifikatorius	10.2866/3095 (online)
ES katalogo numeris	QB-AA-16-001-LT-E (epub)
ES katalogo numeris	QB-AA-16-001-LT-Q (html)
ES katalogo numeris	QB-AA-16-001-LT-N (online)